Om vold og andre former for fysiske overgreb blandt unge i Midtjylland

af

Flemming Balvig

November 2006
Ny Herning kommune /
Københavns Universitet

Indholdsfortegnelse

1 Forord og indledning 5

2 Undersøgelsen 7
2.1 Undersøgelsens gennemførelse og metode 7
2.1.1 Spørgeskemaundersøgelse 7
2.1.2 Fokusgruppeinterview 14
2.3 Unge i Herning – og i resten af landet 16
2.2.1 Livet og selvtilliden 18
2.2.2 Forhold til og i familien 19
2.2.3 Forhold til og i skolen 26
2.2.4 Fritid og kammerater 30
2.2.5 Brug af rusmidler 36
2.2.6 De unge og deres jævnaldrende 38
2.2.7 Holdningen til vold 45

3 Forekomsten af fysiske overgreb blandt unge 47
3.1 Hvor mange er involveret i fysiske overgreb? 49
3.2 Antallet af fysiske overgreb 56
3.3 Herning og det øvrige Danmark 59
3.3.1 Sammenligninger over tid 60
3.3.2 Sammenligninger med andre lokale områder 60
3.3.3 Sammenligninger med Danmark som helhed 65
3.4 Geografiske forskelle 68
3.5 Køn og klassetrin 70
3.6 Etnisk baggrund 70
3.7 Familiemæssig baggrund 71

4 Trusler 73
4.1 Hvor mange er involveret i trusler? 73
4.2 Hvor alvorlige er truslerne? 73
4.3 Offer eller gerningsperson? 74
4.4 Er unge involveret i trusler også involveret i anden risikoadfærd? 78
4.5 Har unge involveret i trusler andre holdninger? 80
4.6 Har unge involveret i trusler det anderledes med sig selv og livet? 83
4.7 Har unge involveret i trusler en anderledes fritid og livsstil? 84
4.8 Har unge involveret i trusler det anderledes i skolen og familien? 87
4.9 Har unge involveret i trusler en anden baggrund? 89
4.10 Øvrige karakteristika ved de trusler unge udsættes for 92

5 Vold 101
5.1 Hvor mange er involveret i vold? 101
5.2 Hvor alvorlig er volden? 101
5.3 Offer eller gerningsperson? 102
5.4 Er unge involveret i vold også involveret i anden risikoadfærd? 106
5.5 Har unge involveret i vold andre holdninger? 108
5.6 Har unge involveret i vold det anderledes med sig selv og livet? 110
5.7 Har unge involveret i vold en anderledes fritid og livsstil? 112
5.8 Har unge involveret i vold det anderledes i skolen og familien? 113
5.9 Har unge involveret i vold en anden baggrund? 115
5.10 Øvrige karakteristika ved den vold unge udsættes for 117

6 Røveri 127
6.1 Hvor mange er involveret i røverier? 127
6.2 Hvor alvorlige er røverierne? 127
6.3 Offer eller gerningsperson? 128
6.4 Hvilke unge begår røverier? 129
6.5 Øvrige karakteristika ved de røverier unge udsættes for 141

7 Seksuelle krænkelser 149
7.1 Hvor mange er involveret i seksuelle krænkelser? 149
7.2 Hvor alvorlige er de seksuelle krænkelser? 150
7.3 Offer eller gerningsperson? 152
7.4 Hvem har krænket hvem hvordan? 154
7.5 Hvem begår seksuelle krænkelser? 158
7.6 Hvem udsættes for seksuelle krænkelser? 160
7.7 Øvrige karakteristika ved de seksuelle krænkelser unge udsættes for 169

8 Vold og overgreb – årsager og baggrund 179
8.1 Vold og social status 179
8.2 Vold som værdi 183
8.3 Sociale overdrivelser 186
8.4 Social kapital 203
8.5 Vold i samfundet 221

Bilag 243
Det anvendte spørgeskema 245

1 Forord og indledning

I foråret 2006 blev der gennemført en undersøgelse af unges involvering i fysiske overgreb eller trusler herom blandt unge i Midtjylland. I nærværende rapport præsenteres resultaterne af denne undersøgelse.

I kapitel 2 beskrives selve undersøgelsen og dens metoder. Endvidere indeholder kapitlet en belysning af, i hvilket omfang og i givet fald på hvilken måde unge i Herningområdet adskiller sig fra unge i Danmark som helhed.

Kapitel 3 indeholder en overordnet beskrivelse af omfanget og karakteren af fysiske overgreb unge imellem. Endvidere analyseres niveauet af fysiske overgreb blandt de unge i Herningområdet sammenlignet med unge i andre lokale områder i Danmark og i Danmark som helhed. Geografiske forskelle i forekomsten af fysiske overgreb inden for Ny Herning kommune beskrives ligesom forskelle mellem drenge og piger, mellem unge med forskellig etnisk baggrund samt mellem unge med forskellig familiemæssig og socioøkonomisk baggrund.

I kapitel 4 til 7 beskrives hver af de former for fysiske overgreb, der belyses i undersøgelsen, nærmere; i kapitel 4 trusler om vold, i kapitel 5 vold, i kapitel 6 røverier og i kapitel 7 seksuelle krænkelser. Det er især omstændighederne ved de forskellige former for fysiske overgreb, der belyses: Hvor de finder sted, hvornår, hvor mange der er impliceret, hvor alvorlige de er, hvilke skader der er sket, om de er blevet politianmeldt osv. I kapitel 8 præsenteres resultatet af en række sammenfattende analyser, der skal bidrage til en forståelse af nogle af de væsentligste årsager til vold og andre former for overgreb, forståelser som forhåbningsvis kan fungere som inspiration til og afsæt for forebyggende tiltag.

De fleste af kapitlerne vil kunne læses enkeltvis og uafhængig af de andre. Omkostningerne herved er en hel del nødvendige overlapninger og gentagelser.

I afrapporteringen er der ved procenterne kun undtagelsesvist anvendt decimaler. Det skal derfor understreges, at ”0” ikke nødvendigvis betyder, at der ingen er overhovedet, men at det er under 0,5, ligesom ”100” betyder, at der er tale om mere end 99,5 pct. Der er som hovedregel ikke anvendt statistiske test til vurdering af, om eventuelle forskelle kan/skal betragtes som tilfældige eller ej, fordi der – i princippet i hvert fald og langt hen ad vejen også reelt – er tale om en totalundersøgelse, hvor alle de unge, man vil udtale sig om og hvis situation man vil belyse, er med.

Hist og her kan der forekomme uoverensstemmelser på et enkelt eller nogle få procentpoint mellem procentangivelser, der tilsyneladende burde være de samme. Dette skyldes, at de – typisk relativt få – manglende besvarelser, uoplyste o.lign. kan influere forskelligt på talstørrelserne, afhængigt af hvordan de opgøres, og hvad de sættes i forhold til. For ikke at gøre fremstillingen unødigt tung omtales disse uoverensstemmelser ikke nærmere i teksten. Der er under alle omstændigheder tale om små og for hovedkonklusionernes vedkommende helt betydningsløse forskelle.

Initiativet til undersøgelsen er udgået fra Hans Foxby’s Fond på virksomheden Unimerco, og det er denne fond, der har finansieret undersøgelsen. Undersøgelsen er gennemført i et samarbejde mellem Herning Kommune (ved Bjarne Rosendal, SSP-udvalget) og Københavns Universitet (ved Flemming Balvig, Det Juridiske Fakultet).

Tak for initiativet – og pengene – til Hans Foxby’s Fond. Tak til Herning kommune for at det blev undertegnede, der fik mulighed for at gennemføre undersøgelsen. Tak til alle de, der har assisteret ved indsamling og bearbejdning af spørgeskemaer og interview. Og – ikke mindst – tak til alle de mange elever, lærere og skoler, der er og har været undersøgelsens rygmarv og sjæl.

20. november 2006
Københavns Universitet
Flemming Balvig

2 Undersøgelsen og dens resultater

I dette indledningskapitel gives der en redegørelse for undersøgelsens gennemførelse og den anvendte metode.

2.1. Undersøgelsens gennemførelse og metode

Ny Herning Kommune, der som kommune først er en realitet fra 1. januar 2007, udgør undersøgelsens geografiske fokus og afgrænsning. "Ny Herning kommune" består i skrivende stund (november 2006) af følgende fire kommuner: Herning, Trehøje, Aulum-Haderup og Aaskov med i alt omkring 83.000 indbyggere og et areal på 1.324 km^2.

Aldersmæssigt omfatter undersøgelsen alle de unge, der i januar måned 2006 gik i 7., 8., 9. eller 10. klasse på en af de fire kommuners skoler eller på en af områdets friskoler eller privatskoler. Det drejer sig altså hovedsagelig om unge i aldersgruppen fra 13-17 år. På undersøgelsestidspunktet var der i alt 162 sådanne klasser fordelt på 32 skoler og med i alt 3.127 elever.

Undersøgelsen har bestået af to dele, dels en spørgeskemaundersøgelse og dels et antal fokusgruppeinterview.

2.1.1. Spørgeskemaundersøgelse

Undersøgelsen er blevet gennemført i form af en anonym spørgeskemaundersøgelse. Det anvendte spørgeskema er på 36 sider og omfatter mere end 400 spørgsmål og underspørgsmål, der for de flestes vedkommende har kunnet besvares ved simpel afkrydsning.[1] Skemaets centrale spørgsmål drejer sig om, i hvilken udstrækning de unge har været udsat for fysiske overgreb, har begået fysiske overgreb samt deres holdninger til vold. Endvidere indeholder skemaet et større antal baggrundsspørgsmål om forhold til skolen, familien, fritiden mv.

[1] Det anvendte spørgeskema er gengivet i appendiks til nærværende rapport.

Anonymiteten har bl.a. været sikret ved, at de unge ikke har skullet skrive navn eller andre personidentificerbare oplysninger på skemaet, har besvaret det under eksamenslignende forhold og ved afleveringen selv har skullet lægge det i en neutral konvolut.

Det altovervejende indtryk fra de forløbsrapporter, der er udarbejdet for hver enkelt klasse, er, at de unge har taget besvarelsen seriøst og har haft fuld tillid til anonymitetsgarantien, jf. følgende udpluk af citater fra forløbsrapporterne:

”Alle arbejdede meget koncentreret og seriøst. Spurgte meget ved tvivlsspørgsmål, for at være sikre i deres besvarelse.”

”Dyb koncentration, seriøs tilgang.”

”Alt forløb i en imponerende ro og med stor koncentration. Stor spørgelyst til enkelte spørgsmål, som man ønskede at forstå helt. Mit klare indtryk, at man gjorde sig umage og levede sig godt ind i spørgsmålene:”

”Forløbet tilfredsstillende. Ingen uro, megen koncentration.”

”Alt forløb i god ro og orden. Eleverne engagerede i besvarelsen.”

”Eleverne tog det meget seriøst. Der var 100% ro i klassen, hvor vi havde prøveopstilling, så eleverne sad enkeltvis.”

”Eleverne tog opgaven meget seriøst. Spørgsmål vidnede om ønske om at gøre det så ”rigtigt” som muligt.”

”Gennemførelsen foregik i stilhed og koncentration – og der var ingen kommunikation ml. eleverne vedr. spørgeskemaet. Jeg tillægger deres besvarelser en høj grad af pålidelighed.”

”Eleverne arbejdede stille og tilsyneladende både tænksomt og seriøst med opgavearkene. Umiddelbart synes besvarelserne at have en høj grad af troværdighed.”

”Det er mit indtryk, at eleverne har været meget seriøse ved besvarelsen. De har været grundige og tænkt sig godt om.”

”Eleverne virker koncentrerede og seriøse. Mange af dem ser ud til at tænke sig godt om før de svarer. Der er fuldstændig ro i klassen.”

”Besvarelserne er fuldt pålidelige!”

Der var afsat to undervisningstimer til udfyldningen af spørgeskemaet, inklusiv det mellemliggende frikvarter. Ifølge forløbsrapporterne var de første færdige, inden der var gået en halv time, og de fleste inden der var gået en time. Bortset fra enkelte elever, der kom meget for sent eller som pga. tandlægebesøg eller lignende skulle gå meget tidligt, synes ingen at have været i tidsnød under besvarelsen. De tilstedeværende lærere var instrueret om at søge at beskæftige de elever, der blev tidligt færdige, med andre opgaver eller lignende, således at uro blev undgået, og således at utilsigtet ”selvudpegning af voldsudsathed” (ved at særligt mange spørgsmål skulle besvares) kunne undgås mest muligt. Samlet set har der snarere været afsat lidt for lang end lidt for kort tid til at besvare spørgeskemaerne, men der er dog elever, der har brugt den fulde tid til besvarelsen.

Af de 3.127 mulige har 2.855 besvaret spørgeskemaet, hvilket giver en besvarelsesprocent på 91.[2] Dette er et særdeles højt og fuldt tilfredsstillende niveau. Det kan med stor sikkerhed siges, at hovedparten af de 9 pct. ikke-deltagende elever enten har været syge eller har haft fri/ferie på undersøgelsesdagen. De fleste klasser udfyldte spørgeskemaerne mellem kl. 10 og 12 den 11. januar 2006. Enkelte klasser udfyldte skemaerne dagen før og enkelte en af de efterfølgende dage. Den 10. januar var en muslimsk helligdag, hvorfor en del muslimske børn ikke var i skole denne dag. I den store sammenhæng kan det kun rykke ved decimalen på besvarelsesprocenten, men når det drejer sig om analyser af vold blandt unge af anden

[2] De 2.855 er det antal besvarelser, der indgår i analysen. Nogle få yderligere besvarelser er sorteret fra, fordi de enten var særdeles mangelfuldt udfyldte (4), eller åbenlyst utroværdige (2). Optælles det antal skemaer, som ifølge lærernes deltagelsesrapporter faktisk skulle være udfyldt, kommer man til 2.863. Differencen på 2 skemaer skyldes enten en fejl i lærernes optællinger, og/eller at nogle elever har undladt at aflevere udfyldt skema.

etnisk oprindelse end dansk, især hvis analysen deles op efter områder og/eller nationaliteter, kan det være vigtigt at være opmærksom på dette forhold.

For de enkelte klassetrin var besvarelsesprocenterne følgende:

	Antal elever	Besvarelser	Svarprocent
7. klasse	1.064	979	92%
8. klasse	996	914	92%
9. klasse	769	723	94%
10. klasse	235	201	86%
Øvrige	63	38	60%
I alt	3.127	2.855	91%

Størst er besvarelsesprocenten altså for 9. klasse, mindst for "øvrige", der omfatter alle klasser, der ikke er klart trindelte. Det er først og fremmest en række små specialklasser med meget læsesvage elever mv. blandt de "øvrige", der trækker besvarelsesprocenten ned, dels ved at relativt få overhovedet har været til stede den pågældende dag, og dels ved at lærerne har vurderet, at deres læse- og skrivemæssige færdigheder ikke ville række til opgaven. I to små klasser er der af sidstnævnte grund ingen besvarelser overhovedet (jf. også nedenstående opstilling), i en tredje er der nogle få, hvoraf ingen desværre har kunnet anvendes i den statistiske analyse.

I hver fjerde klasse har samtlige elever deltaget, og i omkring halvdelen af klasserne er det 95 pct. eller flere:

Svarprocent	Antal klasser
100	40
95-99	40
90-94	31
85-89	23
80-84	12
75-79	5
70-74	2
65-69	4
60-64	2
55-59	-
50-54	-
45-49	-
40-44	-
35-39	-
30-34	-
25-29	-
20-24	-
15-19	-
10-14	-
5-9	-
1-4	-
0	3
I alt	162

Opgjort skolevis er besvarelsesprocenterne følgende:

Herning Kommune, ”byskoler”	86%	
Brændgårdskolen		85%
Vestervangskolen		93%
Herningsholmskolen		94%
Sønderagerskolen[3]		75%
Holtbjergskolen		81%
UC10		89%
Herning Kommune, ”oplandsskoler”	93%	
Kølkær Skole		97%
Snejbjerg Skole		91%
Lind Skole		92%
Gjellerupskolen		93%
Sunds Skole		94%
Lundgårdskolen		93%
Hammerum Skole		92%
Øvrige kommuner	93%	
Vinding Skole		96%
Nøvling Skole		85%
Kibæk Skole		92%
Aulum Byskole		90%
Skarrild Skole		100%
Haderup Centralskole		94%
Vildbjerg Skole		96%
Sdr. Felding Skole		90%
Åskov Ungdomsskole		100%
Kildebakkeskolen		96%
Ørnhøj Skole		95%
Vind Skole		100%
Timring Skole		100%
Friskoler	93%	
Hammerum Friskole		100%
Børneskolen Bifrost		98%
Midtjyllands Kristne Friskole		96%
Herning Friskole		88%
Midtbyskolen		85%
Aulum Kristne Friskole		84%

[3] I fire af klasserne fremgår det direkte af forløbsrapporterne, at i alt 15 muslimske elever fra disse klasser har været fraværende pga. den muslimske helligdag (jf. tidligere). Hvis disse elever havde været til stede og havde besvaret spørgeskemaet, ville besvarelsesprocenten for Sønderagerskolen have været 84%.

For at sikre aldersmæssig, klassemæssig, skolemæssig og geografisk repræsentativitet er der foretaget en vægtning af materialet baseret besvarelsesprocenten for de enkelte klasser. Det opvejede materiale består af 3.106 elever, som er samtlige elever eksklusiv eleverne i de tre specialklasser (med i alt 21 elever).[4]

Der viser sig i øvrigt meget små forskelle mellem analyseresultater foretaget på henholdsvis det vægtede og det uvægtede materiale. Dette tyder på høj grad af repræsentativitet. Det største *mulige* problem i så henseende synes at være den relativt lave deltagelse af børn og unge med anden etnisk baggrund end dansk.[5]

Ifølge forløbsrapporterne har det i langt de fleste tilfælde ikke voldt eleverne særlige vanskeligheder at forstå og besvare de stillede spørgsmål. "Vi har iagttaget at der ikke har været store forståelsesproblemer", står der eksempelvis i en forløbsrapport fra en af de deltagende 7. klasser. Mange læsesvage elever og elever med problemer med ordblindhed har fået omfattende hjælp og støtte, f.eks. ved oplæsning af spørgsmål, af de tilstedeværende lærere. Af forløbsrapporterne fremgår det, at enkelte spørgsmål trods alle bestræbelser har voldt visse forståelses- og besvarelsesmæssige vanskeligheder, som man bør tage højde for ved analysen og fortolkning af resultaterne. Det drejer sig om et spørgsmål om elevernes oplevelse af, hvilken indtægtsgruppe, deres forældre tilhører (spørgsmål 11), et spørgsmål om, hvad de unge vil lave, når de er færdige med skolen, samt et spørgsmål om, hvornår eleverne regner med at afslutte deres skolegang (spørgsmål 24). Ord og udtryk som "behandlingshjem", (i spørgsmål 7), "praktiske fag" (i spørgsmål 20), "skille mig ud fra mængden" (spørgsmål

[4] Det er desværre ikke muligt via vægtning at inddrage specialklasserne i det samlede materiale, idet dette forudsætter, at der i det mindste findes enkelte brugbare besvarelser for disse klasser. Undersøgelsens "univers" er derved indskrænket til at dreje sig om alle i 7.-10. klasse i Ny Herning kommune, eksklusiv elever i 3 specialklasser.

[5] Der er blevet foretaget en egentlig bortfaldsanalyse bestående i sammenligninger mellem forekomsten af fysiske overgreb mv. i de klasser, hvor alle har deltaget i undersøgelsen, med de klasser hvor der har været frafald (dvs. at besvarelsesprocenten er under 100). Hvis der f.eks. var relativt flere voldelige unge blandt de frafaldne end blandt de deltagende elever, måtte vi forvente at finde den højeste voldshyppighed blandt elever i de klasser, hvor alle har været med. Dette viser sig ikke at være tilfældet. De såkaldte korrelationskoefficienter mellem på den ene side de unges udsathed for, begåelse af og involvering i fysiske overgreb (se nærmere om disse begreber i kapitel 3) og klassevægten (som mål for besvarelsesprocenten) er alle meget lave og statistisk set langt fra signifikans.

48j) og ”veloplagt” (i spørgsmål 51) synes at have været svære at forstå for i hvert fald nogle af de yngste. De fremmedsprogede elever og deres mulighed for at forstå og besvare spørgsmålene udgør naturligvis en særlig problematik. Her er der nævnt forståelsesproblemer omkring enkeltord som f.eks. ”selvtillid”, ”udsat for”, ”snyde”, ”værtshus” og ”kræver”. Ved de fleste spørgsmål er det forudsat, at spørgsmålet besvares ved et enkelt kryds. Særligt ved spørgsmål om de fleste venners alder mv. (spørgsmål 29 og 30) har det voldt en del vanskeligheder at holde sig til ét kryds.

2.1.2. Fokusgruppeinterview

Omkring tre måneder efter spørgeskemaundersøgelsens gennemførelse – i slutningen af april og begyndelsen af maj måned 2006 – blev der gennemført i alt 8 fokusgruppeinterview. Formålet med disse interview har været at få en kvalitativ opfølgning og uddybning af de unges erfaringer med og syn på fysiske overgreb som vold, trusler, røverier og sexkrænkelser.

Hvert interview varede to timer. Interviewene blev af referatmæssige grunde optaget på bånd, samtidig med at det blev understreget over for deltagerne, at de var anonyme, og at de ikke ville blive refereret – eller måtte referere hinanden – på en genkendelig måde. Interviewene blev foretaget af to interviewere (de samme ved alle 8 interview).

Oplægget til gruppernes sammensætning var følgende:

FG1:
10 drenge fra 7. klasse: 5 fra 5 *forskellige* ”byskoler” i Herning kommune, heraf 1-2 fremmedsprogede (helst 2); 3 fra 3 *forskellige* ”oplandsskoler” i Herning kommune og 2 fra 2 *forskellige* ”landsbyskoler” (i de tre ”tilkomne” kommuner).

FG2:
10 piger fra 7. klasse: 5 fra 5 *forskellige* ”byskoler” i Herning kommune, heraf 1-2 fremmedsprogede (helst 2); 3 fra 3 *forskellige* ”oplandsskoler” i Herning kommune og 2 fra 2 *forskellige* ”landsbyskoler” (i de tre ”tilkomne” kommuner).

FG3:
10 drenge fra 8. klasse: 5 fra 5 *forskellige* ”byskoler” i Herning kommune, heraf 1-2 fremmedsprogede (helst 2); 3 fra 3 *forskellige* ”oplandsskoler” i Herning kommune og 2 fra 2 *forskellige* ”landsbyskoler” (i de tre ”tilkomne” kommuner).

FG4:
10 piger fra 8. klasse: 5 fra 5 *forskellige* ”byskoler” i Herning kommune, heraf 1-2 fremmedsprogede (helst 2); 3 fra 3 *forskellige* ”oplandsskoler” i Herning kommune og 2 fra 2 *forskellige* ”landsbyskoler” (i de tre ”tilkomne” kommuner).

FG5:
10 drenge fra 9. klasse: 5 fra 5 *forskellige* ”byskoler” i Herning kommune, heraf 1-2 fremmedsprogede (helst 2); 3 fra 3 *forskellige* ”oplandsskoler” i Herning kommune og 2 fra 2 *forskellige* ”landsbyskoler” (i de tre ”tilkomne” kommuner).

FG6:
10 piger fra 9. klasse: 5 fra 5 *forskellige* ”byskoler” i Herning kommune, heraf 1-2 fremmedsprogede (helst 2); 3 fra 3 *forskellige* ”oplandsskoler” i Herning kommune og 2 fra 2 *forskellige* ”landsbyskoler” (i de tre ”tilkomne” kommuner).

FG7:
10 drenge fra 10. klasse: 5 fra 5 *forskellige* ”byskoler” i Herning kommune, heraf 1-2 fremmedsprogede (helst 2); 3 fra 3 *forskellige* ”oplandsskoler” i Herning kommune og 2 fra 2 *forskellige* ”landsbyskoler” (i de tre ”tilkomne” kommuner).

FG8:
10 piger fra 10. klasse: 5 fra 5 *forskellige* ”byskoler” i Herning kommune, heraf 1-2 fremmedsprogede (helst 2); 3 fra 3 *forskellige* ”oplandsskoler” i Herning kommune og 2 fra 2 *forskellige* ”landsbyskoler” (i de tre ”tilkomne” kommuner).

Det blev understreget, at det ikke var meningen, at de udvalgte elever skulle være ”repræsentative”. Hensigten var, at der i samarbejde med lærere/skoler skulle vælges/inviteres elever, som man havde indtryk af, ”vidste hvad der foregik i ungdomslivet”, og som kunne formulere sig herom. I invitationen til eleverne henvistes til den spørgeskemaundersøgelse, der var gennemført, og at emnet til diskussion var ”Vold og ungdomsliv i Herning”.

Det lykkedes at gennemføre samtlige planlagte fokusgruppeinterview. Antallet af faktisk deltagende elever i interviewene var typisk omkring 8, men varierede fra 5 til 11.

2.3 Unge i Herning – og i resten af landet

Det er interessant for såvel undersøgelsen i sig selv som dens generelle anvendelighed at vide, i hvilket omfang de unge i undersøgelsen er repræsentative for hele Danmark. Den bedste foreliggende mulighed for at vurdere repræsentativiteten er at sammenligne spørgeskemaundersøgelsens svar med besvarelserne fra en tilsvarende undersøgelse, der er vurderet som værende landsrepræsentativ, og som blev foretaget i foråret 2005.[6] Der er knapt et år mellem de to undersøgelser, metoden er præcis den samme, og der er i stort omfang anvendt de samme spørgsmål.

Den landsdækkende undersøgelse omfatter alene elever i 8. klasse, og det er således alene disse, det er muligt at sammenligne. Der er imidlertid gode grunde til at tro, at forskelle og ligheder mellem elever i 8. klasse i Midtjylland og det øvrige Danmark vil afspejle tilsvarende forskelle og ligheder på andre klassetrin og således for børn og unge som helhed.

Sammenligningen mellem elever i 8. klasse i Midtjylland og Danmark som helhed giver samtidig mulighed for at give et alment og grundlæggende portræt at de unge, hvis involvering i fysiske overgreb der senere i rapporten skal fokuseres på.

Hovedparten af eleverne i 8. klasse i Herningområdet var 14 år, da undersøgelsen blev gennemført. Ganske enkelte var 13 og ganske enkelte 16. Resten var 15 år. Gennemsnitsalderen var 14,2. Også i undersøgelsen i hele Danmark var de fleste 14 år, men gennemsnitsalderen lidt højere, 14,4, svarende til, at denne undersøgelse blev gennemført 2-3 måneder senere i skoleåret end Herningundersøgelsen.

Som man kunne forvente, er kønsfordelingen næsten ligelig, med en svag overvægt af drenge (51 pct. i Herning og 52 pct. i Danmark som helhed).

[6] Flemming Balvig: *Den ungdom! Om den stadigt mere omsiggribende lovlydighed blandt unge i Danmark*. København: Det Kriminalpræventive Råd, juni 2006.

Også med hensyn til etnisk baggrund er forskellene små mellem eleverne i 8. klasse i Herning og eleverne i 8. klasse i Danmark som helhed. 94 pct. af de unge i Herning er født i Danmark, 95 pct. af de unge i hele landet. 89 pct. af de unge i Herning har forældre, der begge er født i Danmark, 87 pct. i hele landet. 6 pct. af de unge i Herning har forældre, hvor ingen af dem er født i Danmark. Nøjagtig den samme procent findes for unge i Danmark som helhed.

Måske den største forskel overhovedet af de mulige forskelle, der har kunnet undersøges, findes i boligforhold. Ganske vist forholder det sig således, at langt de fleste unge såvel i Herning som i Danmark som helhed bor i villa/parcelhus eller på gård, men mens det i Danmark som helhed er færre end 2 ud af 3 (63 pct.), så er det i Herning flere end 3 ud af 4 (79 pct.). Det omfang i hvilket de unge bor på eller tidligere har boet på institution er stort set det samme. I Herning bor 95 pct. af de unge ikke på institution. De har heller ikke gjort det tidligere i deres 14-15-årige liv, og der har heller aldrig været tale om det. Den tilsvarende procent for unge i hele landet er 94.

Langt de fleste unge såvel i Herning som i landet som helhed bor hos begge deres forældre, men lidt flere i Herning (76 pct. over for 69 pct.). Forældrenes forhold til og deltagelse i arbejdsmarkedet er ret identisk. 89 pct. af fædrene (eller ham de bor hos) til de unge i Herning har arbejde, dvs. er ikke arbejdsløse, hjemmegående, under uddannelse, på efterløn eller lignende – 88 pct. i hele landet. Såvel i Herning som i Danmark som helhed er det 5 pct., der ikke bor sammen med far eller stedfar. 82 pct. af mødrene (eller hende de bor hos) har arbejde – 85 pct. i hele landet. 1 pct. bor ikke sammen med mor eller stedmor (såvel i Herning som i hele landet).

Om forældrenes og familiens socioøkonomiske situation vides i øvrigt alene i de to undersøgelser noget om, i hvilket omfang de unge har indtryk af, at deres forældre (dem de bor hos) har økonomiske problemer. Et stort flertal af de unge i Herning, 78 pct., har ikke indtryk af, at deres forældre har økonomiske problemer. Knapt hver femte, 19 pct. har indtryk af, at deres forældre sommetider har problemer med at få pengene til at slå til, mens de re-

sterende 3 pct. vurderer, at deres forældre næsten altid har økonomiske problemer. Dette ligner næsten til forveksling situationen for unge i Danmark som helhed, hvor procenterne er 76, 21 og 3.[7]

2.3.1 Livet og selvtilliden

Set indefra lever de fleste unge et lykkeligt liv det meste af tiden. Over halvdelen – 57 pct. – af de unge i 8. klasse i Herning gav således udtryk for, at de hele tiden eller det meste af tiden de sidste 4 uger forud for udspørgningstidspunktet havde følt sig lykkelige. En fjerdedel havde følt sig lykkelige en del af tiden, mens knapt hver femte kun havde følt sig lykkelige lidt af tiden eller slet ikke.

Tabel 2.3.1.1. Procent af unge i 8. klasse der har følt sig lykkelige og/eller veloplagte og fulde af liv de sidste 4 uger, Ny Herning kommune (2006) og Danmark (2005)

	Pct. der har følt sig lykkelige de sidste 4 uger		Pct. der har følt sig veloplagte og fulde af liv de sidste 4 uger	
	Herning	Danmark	Herning	Danmark
Hele tiden	13	12	7	7
Det meste af tiden	44	42	36	38
En del af tiden	25	26	31	33
Lidt af tiden	15	16	18	17
På intet tidspunkt	3	4	8	6
Uoplyst mv.	0	0	1	0
I ALT	100	100	100	101

Følelsen af lykke betyder ikke nødvendigvis følelse af veloplagthed. I hvert fald er det noget færre unge, der det meste af tiden har følt sig veloplagte og fulde af liv de sidste 4 uger, end unge der har følt sig lykkelige. 43 pct. af de unge i Herning har følt sig veloplagte og fulde af liv det meste af tiden, knapt hver tredje har gjort det en del af tiden og omkring hver fjerde kun lidt af tiden eller slet ikke.

[7] De unge er også blevet spurgt om, hvilken indtægtsgruppe, dem eller den, de bor hos, tilhører. I Herning som i Danmark som helhed vurderer 18 pct., at dem eller den de bor hos tilhører den tredjedel, der tjener mest, mens 5 pct. tilkendegiver, at dem eller den de bor hos tilhører den tredjedel, der tjener mindst. De resterende 77 pct. mener, at den eller dem de bor hos tilhører den tredjedel, der ligger midt imellem (eller har ikke følt, de kunne svare på spørgsmålet).

Tabel 2.3.1.1 viser tydeligt, at de unge i Herning hverken er mere eller mindre lykkelige eller veloplagte end unge i det øvrige Danmark. I så henseende har de unge det i Herning som unge flest. Heller ikke de unges tro på sig selv og selvtillid i Herning adskiller sig fra andre unge i Danmark. Godt hver femte – 22 pct. – føler, at de har meget selvtillid, 43 pct. at deres selvtillid er OK, 26 pct. at de har selvtillid, men at den kunne være bedre, mens 8 pct. ikke synes, at de har særlig meget selvtillid. For unge i Danmark som helhed er de tilsvarende procenter: 22, 45, 25 og 9.

Usikkerhed og utryghed har mange udtryksformer. Et af de spørgsmål, der trænger sig på for mange unge i 14-15-års alderen, er, om man skal drikke alkohol og i givet fald hvor meget. Det er næppe ualmindeligt, at unge (også) i den alder oplever et pres i retning af at de drikker mere, end de har lyst til. Dette "problem" kan de så løse enten ved at stå imod eller ved at give efter. Give efter kan man gøre ved at lade som om, man drikker (meget), eller ved at drikke mere end man har lyst til. 8 pct. af de unge i Herning har inden for de sidste 12 måneder forud for udspørgningstidspunktet spillet fuld, uden at de egentlig var det, og 7 pct. har drukket mere, end de havde lyst til, fordi de følte sig presset af dem, de var sammen med. Vurderet på denne måske lidt specielle måde er de unge i Herning hverken mere eller mindre usikre end unge i Danmark som helhed, hvor de tilsvarende procenter ligger på et helt tilsvarende niveau: 9 og 8.

2.3.2 Forhold til og i familien

De fleste unge i Herning føler, at de har det godt med deres forældre, især deres mødre. Det fremgår af tabel 2.3.2.1. 76 pct. har det godt med deres far, 81 pct. med deres mor. Sådan er det også for unge i Danmark som helhed.

Tabel 2.3.2.1. Procentfordeling af unge i 8. klasse efter, hvor godt et forhold, de synes, de har til deres forældre, Ny Herning kommune (2006) og Danmark 2005)

	Forhold til far		Forhold til mor	
	Herning	Danmark	Herning	Danmark
Har det godt med min …	78	76	82	81
Har det nogen-lunde med min …	16	15	15	15
Har det ikke så godt med min …	5	5	3	4
Har ikke nogen …	2	3	1	1
Uoplyst mv.	0	0	0	0
I ALT	101	99	101	101

At man generelt set har det godt med sine forældre, betyder selvfølgelig ikke nødvendigvis, at der aldrig forekommer konflikter eller opstår problemer. De unge er for 19 mulige konfliktområder blevet spurgt om, hvor ofte de skændes med deres forældre om disse områder.[8] Deres svar fremgår af tabel 2.3.2.2, som kan betragtes som en form for konfliktbarometer. Det viser sig, at der ikke er et eneste af de belyste områder, hvor et *flertal* af de unge *tit* skændes med deres forældre. Hvad der ikke umiddelbart kan ses af tabellen, er, at det tillige forholder sig sådan for langt de fleste områder (15 ud af de 19), at *flertallet* af de unge teenagere *aldrig* skændes med deres forældre herom.

Det emne, der for flest giver anledning til skænderier, er spørgsmålet om at holde orden på sine ting, sit tøj, værelse mv. Hver fjerde skændes tit med deres forældre herom, og for de fleste er det et emne, der i det mindste af og til giver anledning til konflikter. Også den tid, de unge bruger på computere, spørgsmålet om hvad de skal hjælpe med til derhjemme[9], samt den måde de unge taler til deres forældre på, ligger relativt højt på konfliktbarometeret.

[8] Spørgeteknisk er dette lidt kompliceret at belyse, idet man kan forestille sig, at unge ofte vil karakterisere de situationer, der tænkes på som "diskussioner" frem for "skænderier". Man skændes ikke, man diskuterer…!

[9] 9 pct. af de unge i Herning skal ikke hjælpe til med arbejdet derhjemme (rengøring, opvask og lignende). 74 pct. skal hjælpe lidt til og 17 pct. meget. For unge i Danmark som helhed er de tilsvarende procenter: 8, 71 og 20.

Tabel 2.3.2.2. Procent af de unge i 8. klasse der tit skændes med deres forældre, Ny Herning kommune (2006) og Danmark (2005)

	Herning	Danmark
Om hvordan jeg holder orden på mine ting, tøj, værelse o.lign.	24	25
Om hvor meget tid jeg bruger på computere	18	15
Om hvad jeg skal hjælpe til med derhjemme	18	19
Om den måde jeg taler til dem på	16	21
Om hvor højt jeg spiller på radio, CD eller lignende	13	10
Om hvad tid jeg skal være hjemme fra fester	12	13
Om hvad jeg bruger eller gerne vil bruge mine lommepenge til	10	9
Om at drikke spiritus eller øl	10	9
Om at jeg ikke er nok hjemme	10	10
Om hvad tid jeg skal være hjemme almindelige aftener	8	9
Om skolen og lektier	7	11
Om det tøj jeg har på eller gerne vil have på	6	6
Om den måde jeg behandler mine ting på	5	7
Om at ryge	5	4
Om hvor meget jeg skal have i lommepenge	5	6
Om mine kammerater	4	6
Om fjernsynet	3	4
Om kærester	2	3
Om det jeg vil lave, når jeg er færdig med folkeskolen	2	2

Selv om der forekommer mindre forskelle er hovedindtrykket, at konfliktbarometeret for de unge i Herning ser ud som i det øvrige Danmark. Den største forskel findes med hensyn til, hvor tit den måde, der tales til forældrene på, giver anledning til skænderier. Tilsyneladende er der noget færre i Herning, der skændes med deres forældre herom, men ser man på andelen af unge, der *aldrig* skændes med forældrene om dette, er forskellen minimal (43 pct. af de unge i Herning, 42 pct. af de unge i Danmark som helhed).

4 pct. af de unge – i såvel Herning som i det øvrige Danmark – skændes aldrig med deres forældre om et eneste af de spørgsmål, der er belyst i undersøgelserne. Under en halv procent skændes – i Herning som i det øvrige Danmark – sommetider eller tit med deres forældre om det hele.

Aftensmaden er klart den situation, hvor de fleste unge oftest er sammen med deres forældre, såvel på hverdage som i weekender, jf. tabel 2.3.2.3.[10] I weekender er der også en stor del af de unge, der tit er sammen med deres forældre ved de to andre hovedmåltider.

[10] Rækkefølgen i tabellen er ordnet efter, hvor mange unge i Herning der på en typisk hverdag er sammen med deres forældre i bestemte situationer.

Tabel 2.3.2.3. Procent af unge i 8. klasse der på en typisk hverdag eller en typisk weekend tit er sammen med forældrene i bestemte situationer, Ny Herning kommune (2006) og Danmark 2005)

	Typisk hverdag		Typisk weekend	
	Herning	Danmark	Herning	Danmark
Spiser aftensmad sammen med dem	89	88	84	79
Ser fjernsyn sammen med dem	41	36	41	35
Spiser morgenmad sammen med dem	39	36	62	54
Hygger mig sammen med dem derhjemme	38	35	43	37
Er sammen med dem, når de har besøg af andre voksne	22	25	24	25
Går ud sammen med dem, når de har besøg af andre	16	21	19	23
Går ud sammen med dem til noget (sport, biograf el.lign.)	11	12	14	16
Spiser frokost sammen med dem	10	8	52	42

Noget flere unge i Herning end i Danmark som helhed er tit sammen med deres forældre, når der spises i familien.

Der er ingen andre situationer end måltiderne, hvor de fleste unge tit er sammen med deres forældre. Omkring fire ud af ti af de unge i Herning tilkendegiver, at de tit hygger sig med deres forældre derhjemme eller ser fjernsyn sammen med dem. Også disse situationer synes noget mere udbredte blandt unge i Herning end i Danmark som helhed.

Til gengæld synes de unge i Herning sjældnere end unge i Danmark som helhed at deltage i sammenkomster, hvor andre voksne deltager (enten i hjemmet eller andet steds). Langt de fleste, 75-80 pct., deltager ikke tit i dens slags fællesaktiviteter, det være sig på hverdage eller i weekender.[11]

Den sjældnest forekommende form for samvær – bortset fra frokoster på hverdage – er situationer, hvor de unge sammen med en eller flere af deres forældre går ud til noget sammen som eksempelvis sport, biograf el.lign. Kun for 11 pct. af de unge i Herning er dette en ofte forekommende fællesaktivitet på hverdage, og for 14 pct. i weekender. Forskellen i forhold til unge i det øvrige land på dette felt er minimal. Overordnet er lighederne i samværsstrukturen mellem de unge og deres forældre i Herning på den ene side og Danmark som helhed på den anden i det hele taget mere slående end forskellene.

At man fysisk er sammen, betyder som bekendt ikke nødvendigvis, at man snakker eller taler sammen[12] – og under alle omstændigheder ved vi ikke ud fra undersøgelsernes materiale noget om, hvad der snakkes/tales om. Af særlig betydning for forståelse af selve det personlige og følelsesmæssige klima, de unge har og oplever i familien, kan det have, om man oplever, at forældrene lytter til én, når man har noget, man gerne vil fortælle eller diskutere med dem.

[11] Der vides ikke noget om, hvor ofte den slags aktiviteter i det hele taget er forekommende i de unges familier.
[12] Ligesom der selvfølgelig forekommer snak og samtaler i andre situationer end de her belyste.

Tabel 2.3.2.4. Procentfordeling af unge i 8. klasse efter forældres[13] lydhørhed o.lign., Ny Herning kommune (2006) og Danmark (2005)

	Synes at forældre tager sig god tid til at høre på én, hvis man har noget man gerne vil fortælle eller diskutere med dem		Plejer om eftermiddagen eller aftenen at fortælle forældre, hvad man har oplevet i dagens løb		Forældre plejer at fortælle, hvad de har oplevet i dagens løb	
	Herning	**Danmark**	**Herning**	**Danmark**	**Herning**	**Danmark**
Aldrig	6	6	16	17	14	15
Sommetider	26	29	60	60	69	64
Tit	68	65	24	23	17	21
Uoplyst mv.	0	0	0	0	0	0
I ALT	100	100	100	100	100	100

To ud af tre af de 14-15-årige unge i Herning synes, at deres forældre tager sig god tid til at høre på dem, hvis de har noget, de gerne vil fortælle eller diskutere med dem, jf. tabel 2.3.2.4. På den anden side er det lidt mere end hver fjerde der synes, at dette kun sommetider er tilfældet, og 6 pct. der synes, at det aldrig er tilfældet.

Det forekommer, men det er ikke noget, der sker hver dag, at de unge f.eks. over aftensmaden fortæller, hvad de har oplevet i dagens løb, ligesom forældrene heller ikke fortæller, hvad *de* har oplevet. Hver sjette af de unge i Herning – 16 pct. – fortæller *aldrig* deres forældre, hvad de har oplevet, og hver syvende – 14 pct. – hører aldrig om, hvad forældrene har oplevet.

Endnu en gang viser ligheden mellem de unges situation i Herning og i det øvrige Danmark sig at være meget stor. Procentfordelingerne er næsten ens.

De fleste forældre til unge i 8. klasse vil gerne have kontrol med, hvem deres børn er sammen med, hvornår de kommer hjem og – især – hvor de er henne, når de unge er ude om aftenen, jf. tabel 2.3.2.5. Det drejer sig om henholdsvis 56, 60 og 68 procent, der altid eller

[13] Der er ikke spurgt om forældre, men om "den eller de voksne du bor hos".

næsten altid skal fortælle forældrene herom. For unge i Danmark som helhed er det tilsvarende procentstørrelser: 51, 63 og 68.

Tabel 2.3.2.5. Procentfordeling af unge i 8. klasse efter forældres[14] kontrol o.lign. med de unge, Ny Herning kommune (2006) og Danmark (2005)

	Skal sige derhjemme, hvornår de kommer hjem, når de er ude om aftenen		Skal sige derhjemme, hvem de er sammen med, når de er ude om aftenen		Skal sige derhjemme, hvor de er henne, når de er ude om aftenen	
	Herning	Danmark	Herning	Danmark	Herning	Danmark
Ja, altid/-næsten altid	60	63	56	51	68	68
Ja, sommetider	32	29	31	33	26	25
Nej, aldrig/-næsten aldrig	8	7	12	16	5	6
Uoplyst mv.	1	0	1	0	1	0
I ALT	101	99	100	100	100	99

2.3.3 Forhold til og i skolen

Ved siden af familien udgør skolen et andet centralt fundament og forankringspunkt i de unges liv. Det er her, de tilbringer en stor del af deres liv.

De fleste af de unge har gået på den samme skole, som de gik på på udspørgningstidspunktet, hele deres skoletid, men for de unge i Herning er det dog ikke meget mere end halvdelen (53 pct.). For unge i hele landet er det 65 pct.

Det store flertal af de 14-15-årige i Herning har det tilfælles med unge i Danmark som helhed, at de synes godt om at gå i skole, hver femte af dem – 20 pct. – endda "vældig godt", jf. tabel 2.3.3.1. Knapt hver tiende bryder sig ikke om det.

[14] Der er ikke spurgt om forældre, men om "den eller de voksne du bor hos".

Tabel 2.3.3.1. Procentfordeling af de unge i 8. klasse efter, hvad de synes om at gå i skole, Ny Herning kommune (2006) og Danmark (2005)

	Herning	Danmark
Vældig godt	20	20
Temmelig godt	54	54
Ligeglad	17	18
Bryder jeg mig ikke om	9	8
Uoplyst mv.	0	0
I ALT	100	100

Nogle få procent af eleverne keder sig aldrig i skoletimerne overhovedet. Andre få procent keder sig i alle timerne. Det store flertal (79 pct., såvel i Herning som i Danmark som helhed) giver udtryk for, at de keder sig i nogle af timerne, mens de resterende – 15 pct. – keder sig i de fleste skoletimer. Procentfordelingerne for kedsomhed i skoletimerne er fuldstændig identiske for unge i Herning og unge i Danmark som helhed.

Tabel 2.3.3.2. Procentfordeling af de unge i 8. klasse efter hvorvidt de keder sig i skoletimerne, Ny Herning kommune (2006) og Danmark (2005)

	Herning	Danmark
I alle timerne	3	3
I de fleste af timerne	15	15
I nogle af timerne	79	79
Aldrig	3	3
Uoplyst mv.	0	0
I ALT	100	100

En lille gruppe, 9 pct. af de unge i Herning og 8 pct. af de unge i hele landet, synes, at de fleste eller alle lærerne kræver for meget af dem. 27 pct. af de unge i Herning og 26 pct. af de unge i hele landet har en eller flere gange i løbet af deres skoletid oplevet, at skolen har henvendt sig til deres forældre, fordi der var problemer af faglig og/eller adfærdsmæssig art. 9 pct. – såvel i Herning som i landet som helhed – fik specialundervisning eller støtteundervisning på det tidspunkt, hvor spørgeskemaundersøgelsen blev gennemført.

Ni ud af ti har et godt forhold til deres klassekammerater, næsten halvdelen endda "vældig godt", jf. tabel 2.3.3.3. Kun nogle få procent har et mindre godt eller direkte dårligt forhold til deres klassekammerater i al almindelighed. Det drejer sig om mindre end én elev i gennemsnit pr. klasse.

Tabel 2.3.3.3. Procentfordeling af de unge i 8. klasse efter hvordan deres forhold er til deres klassekammerater i almindelighed, Ny Herning kommune (2006) og Danmark (2005)

	Herning	Danmark
Vældig godt	46	43
Godt	45	47
Tåleligt	7	7
Mindre godt	2	2
Dårligt	1	0
Uoplyst mv.	0	0
I ALT	101	99

Det generelt gode forhold til klassekammeraterne, som langt de fleste har, understreges yderligere af det forhold, at ni ud af ti – 93 pct. – betragter to eller flere af deres klassekammerater som gode venner, jf. tabel 2.3.3.4. [15]

Tabel 2.3.3.4. Procentfordeling af unge i 8. klasse efter hvor mange gode venner de har i deres klasse og hvor mange i klassen de godt kan lide at være sammen med, Ny Herning kommune (2006) og Danmark (2005)

	Antal goder venner i klasse		Antal i klasse man godt kan lide at være sammen med	
	Herning	Danmark	Herning	Danmark
Ingen	1	2	2	1
En enkelt	5	4	8	5
2-5	39	41	51	50
Mere end 5	54	53	39	44
Uoplyst mv.	1	0	1	0
I ALT	100	100	101	100

[15] 49 pct. af de unge i Herning giver udtryk for, at de fleste af deres venner og kammerater går i samme klasse som dem selv, mens yderligere 24 pct. har de fleste af deres venner og kammerater på den skole, hvor de går, men ikke i egen klasse. For de unge i Danmark som helhed er procenterne 56 og 18. Generelt har tre ud af fire altså de fleste venner/kammerater på den skole, hvor de går, men blandt de unge i Herning er det lidt færre i klassen og lidt flere på skolen i øvrigt.

Forholdet mellem de fleste unge i de klasser, de går, er endvidere præget af gensidig tillid, jf. tabel 2.3.3.5. ”Kun” en ud af ti ville ikke turde fortælle nogen i deres klasse en vigtig hemmelighed, og to ud af tre tror, at højest en enkelt i deres klasse ville snyde dem, hvis de kunne komme til det. Måske er det som at ville sammenligne højden af en tordenskrald med Rundetårn, men tallene kunne tyde på, at ”tillids-niveauet” i klasserne ligger på et lidt lavere niveau end ”venne-niveauet”.

Tabel 2.3.3.5. Procentfordeling af unge i 8. klasse efter hvor mange i klassen man ville kunne betro en vigtig hemmelighed, og hvor mange, man tror, ville snyde én, hvis de kunne komme til det, Ny Herning kommune (2006) og Danmark (2005)

	Antal fra klasse man ville kunne betro en vigtig hemmelighed		Antal i klasse man tror ville snyde én, hvis de kunne komme til det	
	Herning	Danmark	Herning	Danmark
Ingen	10	11	34	30
En enkelt	29	29	31	36
2-5	51	49	23	22
Mere end 5	10	10	9	10
Uoplyst mv.	1	1	3	2
I ALT	101	100	100	100

Såvel ”venne-niveauet” som ”tillids-niveauet” i klasserne udgør væsentlige dimensioner i det, man sædvanligvis betegner som social kapital. En tredje central dimension i klassernes sociale kapital er det gensidige ”hjælpsomheds-niveau”. 61 pct. af de unge i Herning synes, man er gode til at hjælpe hinanden i den klasse, man går i, mens 32 pct. synes man hverken er gode eller dårlige. Det er altså kun nogle få procent, der synes, at man direkte er dårlige til at hjælpe hinanden (7 pct.). De tilsvarende procenter for unge i Danmark som helhed er: 65, 30 og 5. Ni ud af ti af de unge i Herning såvel som af unge i hele landet mener, at mindst to i deres klasse ville hjælpe dem, hvis de fik brug for det.

De fleste ved, hvad de vil lave når de er færdige med skolen, men det er dog ikke noget overvældende stort flertal, og det er lidt færre af de unge i 8. klasse i Herning (56 pct.) end i Danmark som helhed (63 pct.). Omkring hver fjerde af de unge i Herning (27 pct.) regner med at afslutte deres skolegang efter 9. eller 10. klasse, hvilket ligger på samme niveau som

for unge i Danmark som helhed (24 pct.). Langt de fleste af de resterende forestiller sig at fortsætte i gymnasiet eller med HH/HTX eller lignende. I denne gruppe synes HH/HTX i sammenligning med gymnasiet relativt set at appellere noget kraftige til de unge i Herning end til de unge i Danmark som helhed.

2.3.4 Fritid og kammerater

Et af de forholdsvis få områder, hvor der er større forskelle mellem unge i Herning og unge i det øvrige Danmark er med hensyn til, hvor mange der har lønnet arbejde efter skoletid. Dette er flertalsadfærd blandt de 14-15-årige i Herning, hvor to ud af tre har lønnet arbejde efter skoletid (66 pct.). I Danmark som helhed er det også ganske mange, men alligevel de færreste (48 pct.). Forskellen ligger især i andelen af unge, der har 2-10 timers arbejde om ugen (46 pct. i Herning, 29 pct. i Danmark som helhed), mens det er omkring samme andel af alle unge, der enten har op til 2 timers eller mere end 10 timers arbejde.

Det større omfang af lønnet fritidsarbejde er formentlig også forklaringen på – eller i hvert fald sammenhængende med – at noget færre af de unge i Herning får lommepenge (78 pct.) end af unge i hele landet (84 pct.), samt – især – at de unge i Herning gennemsnitligt har flere penge til rådighed om måneden (i form af lommepenge + eventuelt udbetalt løn) end unge i Danmark som helhed. 45 pct. af de 14-15-årige i Herning har 750 kr. eller mere til rådighed om måneden sammenholdt med 31 pct. af de 14-15-årige i hele landet. Det gennemsnitlige beløb, de 14-15-årige i Herning har til rådighed månedligt, er 836 kr. over for 676 kr. for de 14-15-årige i Danmark som helhed. Det større rådighedsbeløb giver unge i Herning større mulighed for at spare op, hvilket de da også gør. Stillet over for en situation, hvor de fik (yderligere) 10.000 kr., som de selv måtte bestemme over, er der også klart flere af de unge i Herning, der ville spare det meste af dette beløb op: 45 pct. over for 29 pct. af de unge i hele landet. Ellers er det beklædning i form af tøj, sko mv., der fylder mest i det man bruger penge til – og som man ville bruge endnu flere penge på, hvis man fik mulighed for det; og her er der ikke forskel mellem de unge i Herning og de unge i Danmark i øvrigt.

Man kunne forestille sig, at det lønnede arbejde ville betyde mindre tid til deltagelse i organiserede fritidsaktiviteter såsom sport, ungdomsklub mv. Tabel 2.3.4.1 viser, at dette ikke er tilfældet. For områder som deltagelse i foreningssport og at gå i ungdomsklub er der snarere lidt flere aktive blandt de unge i Herning end blandt de unge i Danmark som helhed.

Tabel 2.3.4.1. Procentdel af de unge i 8. klasse der ugentligt går til møde i spejderkorps, går i ungdomsklub, går på ungdomsskole eller dyrker sport i en forening, Ny Herning kommune (2006) og Danmark (2005)

	Herning	Danmark
Går til møde i spejderkorps	5	5
Går i ungdomsklub	33	26
Går i ungdomsskole	13	12
Dyrker sport i forening	68	61

Især er deltagelse i sport meget udbredt. To ud af tre af de unge i Herning dyrker sport i forening mindst en gang om ugen, og faktisk er det halvdelen der gør det flere gange ugentlig. 15 pct. gør det så godt som hver dag (11 pct. af unge i hele Danmark).[16]

Sportsdeltagelse og sportsoverværelse overgås kun i hyppighed af, hvor ofte de unge ser almindeligt TV, og hvor ofte de bruger en computer. 77 pct. af de unge i Herning ser TV så godt som hver dag, og 64 pct. bruger computer. I så henseende adskiller de unge i Herning sig ikke fra andre unge, idet de tilsvarende procenter på landsplan er 75 og 64.

Det mere ustrukturerede og uformelle samvær med kammerater er også meget udbredt, jf. tabel 2.3.4.2.

[16] Generelt synes sportsinteressen blandt de 14-15-årige unge i Herning at være mere udbredt end blandt unge i samme aldersklasse i Danmark som helhed. 65 pct. af de unge i Herning er medlem af en idrætsforening/idrætsklub, over for 59 pct., af de unge i hele landet. Der er også flere unge i Herning, der går til idrætsarrangementer som tilskuere. 23 pct. gør det mindst en gang om ugen, over for 14 pct. af unge i hele landet.

Tabel 2.3.4.2. Procentfordeling af unge i 8. klasse efter hvor og hvor ofte de mødes med kammerater, Ny Herning kommune (2006) og Danmark (2005)

	Mødes med kammerater i fritiden hjemme hos sig selv eller hos dem		Sammen med kammerater på gaden, ved grillbar, i butikscentre el.lign. uden at foretage sig noget bestemt		Kører rundt på cykel eller knallert sammen med kammerater uden noget bestemt formål	
	Herning	Danmark	Herning	Danmark	Herning	Danmark
Aldrig	2	2	14	13	38	35
Sjældent	7	9	25	23	33	32
2-3 g. om måneden	15	12	19	17	10	11
1 gang om ugen	20	17	16	17	7	8
2-3 g. om ugen	36	37	18	18	8	10
Så godt som hver dag	20	23	8	12	4	5
Uoplyst mv.	1	1	0	1	0	0
I ALT	101	101	100	100	100	101

Mest udbredt er det at mødes med kammerater hjemme hos sig selv eller hjemme hos dem. Det gør de fleste af de unge i Herning flere gange om ugen (56 pct.). For unge i hele landet er det 60 pct. Der er en tendens til, at den større tid brugt på lønnet arbejde i fritiden og på sport og ungdomsklub betyder, at deltagelse i ustruktureret samvær med kammerater generelt er noget mindre udbredt blandt de unge i Herning sammenlignet med unge i hele Danmark. Der er således også noget færre unge i Herning der flere gange om ugen hænger rundt med andre unge på gaden, ved grillbar, i butikscentre eller lignende (26 pct. over for 30 pct.) og lidt færre der kører på cykel eller knallert sammen med kammerater uden noget bestemt formål (12 pct. over for 15 pct.).

Tabel 2.3.4.3. Procentdel af de unge i 8. klasse, der månedligt går til fest i forening, til privatfest, på værtshus eller på diskotek, Ny Herning kommune (2006) og Danmark (2005)

	Herning	Danmark
Går til fest i forening	8	17
Går til privatfest	38	47
Går på værtshus el.lign.	3	4
Går på diskotek	16	22

Også det mere ustrukturerede og uformelle samvær med typisk jævnaldrende i form af forskellige former for fester er noget mindre udbredt blandt de unge i Herning end i hele landet. Blandt såvel de unge i Herning som i Danmark som helhed er deltagelse i privatfester langt den mest udbredte form for "festlig aktivitet", men hvor 38 pct. går til privatfest mindst en gang om måneden blandt de 14-15-årige i Herning, er det næsten halvdelen af de unge i Danmark som helhed, 47 pct.[17] 16 pct. af de unge i Herning går på diskotek mindst en gang om måneden, 22 pct. af de unge i hele landet. Næsten ingen går på værtshus el.lign., det være sig i Herning eller i Danmark som helhed.

Den noget mindre deltagelse i forskellige former for uorganiserede og uformelle sammenkomster med kammerater slår så meget igennem, at de unge i Herning totalt set også tilbringer noget mindre tid sammen med deres venner og kammerater i fritiden end unge i det øvrige Danmark, jf. tabel 2.3.4.4.

[17] 53 pct. af de unge i Herning går til en eller anden form for fest (privatfest, skolefest, sodavandsdiskotek el.lign.) mindst en gang om måneden. 15 pct. har ikke været til fest de sidste 12 måneder forud for udspørgningstidspunktet. Tal herfor foreligger ikke for unge i hele landet.

Tabel 2.3.4.4. Procentfordeling af de unge i 8. klasse efter hvor meget de er sammen med deres venner og kammerater i fritiden, Ny Herning kommune (2006) og Danmark (2005)

Sammen med kammerater…	Herning	Danmark
I næsten al den fritid de har	14	18
I det meste af den fritid de har	29	33
I omkring halvdelen af fritiden	33	30
Kun i en mindre del af fritiden	18	14
Næsten ikke	5	4
Uoplyst mv.	1	1
I ALT	99	100

Lige godt halvdelen, 51 pct., af de 14-15-årige i hele landet er sammen med venner og kammerater det meste af fritiden, men blandt disse unge i Herning er det "kun" 43 pct.[18]

At man ikke mødes så tit betyder ikke nødvendigvis, at man har mindre kontakt med sine venner og kammerater. En ikke uvæsentlig del af kontakten mellem unge anno 2006 foregår elektronisk, bl.a. via SMS-beskeder. Halvdelen – 50 pct. – af de 14-15-årige i Herning sender og modtager mindst 20 SMS-beskeder om dagen. For de 14-15-årige i hele landet er den tilsvarende procent 40, men her skal man betænke, at det er et område under hurtig udvikling, og at undersøgelsen i Herning er foretaget næsten et år efter undersøgelsen i hele landet.

De fleste unge synes, at det største problem med fritiden er at få tiden til at slå til. Det gælder i særlig grad for unge i Herning, hvor 70 pct. er enige i denne opfattelse og hver tredje, 33 pct., "helt enige". I Danmark som helhed er 52 pct. enige, og "kun" 19 pct. "helt enige". Man kunne forestille sig, at det er den større udbredelse af job i fritiden, der giver større

[18] Dette betyder ikke, at de unge i Herning går mindre ud, dvs. ikke er hjemme, om aftenen. Såvel i Herning som i Danmark som helhed er det hver fjerde af de unge, der ikke er hjemme om aftenen de fleste aftener i løbet af en uge (25 pct.).

”stress” blandt de unge i Herning, men det er faktisk ikke tilfældet. Ganske vist er der en tendens til, at jo mere man arbejder i fritiden, desto mere synes man, at det er et problem at få tiden til at slå til, men alligevel forholder det sig sådan, at de unge i Herning for hvert givet niveau af jobaktivitet er mere ”stressede” end unge i den øvrige del af Danmark. Tilsvarende forklares forskellen heller ikke af den mere omfattende aktivitet blandt unge i Herning på sportsområdet eller ungdomsklubområdet.

At de unge i Herning i særlig grad synes, at de har rigeligt at give sig til i deres fritid, giver sig udslag i en noget større tilfredshed med de kommunale fritidstilbud end blandt unge i Danmark som helhed, og en svag tendens i samme retning med hensyn til tilfredshedsgraden med skolernes fritidsudbud, jf. tabel 2.3.4.5.

Tabel 2.3.4.5. Procentfordeling af unge i 8. klasse efter hvor enige eller uenige de er, med hensyn til om kommunen og skolerne laver for lidt, man kan gå til i sin fritid, Ny Herning kommune (2006) og Danmark (2005)

	”Der laves for lidt her i kommunen, man kan gå til i sin fritid”		***”Skolernes interesserer sig for lidt for at lave noget, man kan bruge sin fritid til”***	
	Herning	**Danmark**	**Herning**	**Danmark**
Helt uenig	31	30	27	24
Lidt uenig	36	30	35	35
Lidt enig	23	24	27	27
Helt enig	9	14	9	11
Uoplyst mv.	1	3	2	3
I ALT	100	101	100	100

De fleste unge, såvel i Herning som i Danmark som helhed, synes hverken, at den kommune, de bor i, eller at skolerne gør for lidt for at lave noget, man kan gå til i sin fritid. Blandt de unge i Herning er det 32 pct., der synes, at kommunen gør for lidt, og 36 pct. at skolerne gør for lidt. For landet som helhed er de tilsvarende procenter 36 og 38.

Det er også de færreste unge, der har subjektive fritidsproblemer, f.eks. i form af, at de ikke ved, hvad de skal stille op med sig selv i fritiden eller gør en række ting i deres fritid for at glemme deres problemer. De ganske små forskelle, der findes, går i retning af, at de unge i

Herning i lidt mindre omfang end de unge i Danmark som helhed har sådanne subjektive fritidsproblemer, jf. tabel 2.3.4.6.

Tabel 2.3.4.6. Procentfordeling af unge i 8. klasse efter forekomsten af subjektive fritidsproblemer, Ny Herning kommune (2006) og Danmark (2005)

	"Følelsen af at jeg ikke ved, hvad jeg skal stille op med mig selv, overvælder mig i fritiden"		***"Mange af de ting jeg laver i min fritid, gør jeg for at glemme mine problemer"***	
	Herning	**Danmark**	**Herning**	**Danmark**
Helt uenig	58	56	54	51
Lidt uenig	26	23	20	19
Lidt enig	13	14	17	19
Helt enig	2	3	8	8
Uoplyst mv.	2	3	1	3
I ALT	101	100	100	100

Med hensyn til mere generelle holdninger til, hvad fritiden betyder, hvad den skal anvendes til, og hvem der skal bestemme dette, ligner de unges holdninger i Herning de unges holdninger i Danmark i øvrigt. 90 pct. af de 14-15-årige i Herning mener, at det er i fritiden, livet skal leves; 61 pct. mener, at man skal sørge for at bruge sin fritid til at lære noget, man kan bruge senere hen – og "kun" 18 pct. mener, at de voksne bestemmer for meget over, hvad de skal bruge deres fritid til. For Danmark under ét er disse procenter 92, 58 og 19.

2.3.5 Brug af rusmidler

Unges brug af rusmidler har ikke været i fokus for de gennemførte undersøgelser, og det er derfor kun ganske lidt, der kan siges om denne problemkreds.

Det er ikke nogen logisk nødvendighed, men som man kunne forvente ud fra de unge herningenseres mindre deltagelse i forskellige former for fester, drikker de også mindre alkohol. I hvert fald er der noget færre af de 14-15-årige i Herning, der drikker sig fulde hyppigt end af de unge i Danmark som helhed. 24 pct. af de unge i Herning drikker sig fulde mindst en gang om måneden over for 29 pct. i hele landet.

Tabel 2.3.5.1. Procentfordeling af de unge i 8. klasse efter, hvor ofte de drikker, så de føler sig rigtig fulde, Ny Herning kommune (2006) og Danmark (2005)

	Herning	Danmark
Aldrig	45	40
Sjældent	31	30
1-3 gange om måneden	18	23
1-2 gange om ugen	6	6
Mindst 3 gange om ugen	0	0
Uoplyst mv.	1	1
I ALT	101	100

Der er også færre, der har prøvet at ryge tobak og lidt færre er ”festrygere”, men andelen af daglige rygere er præcis den samme for de unge i Herning som for de unge i Danmark som helhed, 11 pct., jf. tabel 2.3.5.2.

Tabel 2.3.5.2. Procentfordeling af de unge i 8. klasse efter rygevaner, Ny Herning kommune (2006) og Danmark (2005)

	Herning	Danmark
Aldrig røget tobak	59	49
Prøvet en gang	11	12
Prøvet et par gange	14	20
Ryger, men kun til fester	6	9
1-5 cigaretter dgl.	4	3
6-10 cigaretter dgl.	3	3
11-20 cigaretter dgl	2	3
> end 20 cigaretter dgl.	1	1
Uoplyst mv.	1	1
I ALT	101	101

Med hensyn til eventuel brug af narkotika er det alene brug af hash, der er belyst, jf. tabel 2.3.5.3. Det kan med meget stor sikkerhed siges, at tallene for brug af ”hård narkotika” som kokain, amfetamin og ecstasy i hvert fald ikke er større end tallene for brug af hash. Det viser samtlige ungdomsundersøgelser, uanset hvornår og hvor de er foretaget i Danmark.

Tabel 2.3.5.3. Procentfordeling af unge i 8. klasse efter, hvor mange der har brugt hash, Ny Herning kommune (2006) og Danmark (2005)

	Brugt hash nogensinde		Brugt hash seneste år	
	Herning	Danmark	Herning	Danmark
Nej	94	86	95	87
En enkelt gang	2	5	2	5
2 gange	1	2	0	3
3-4 gange	1	2	1	2
Mere end 4 gange	2	4	1	4
Uoplyst mv.	1	1	1	1
I ALT	101	100	100	100

Forskellene er her ganske markante. Hvor 14 pct. af de 14-15-årige i Danmark har prøvet at ryge hash, og hvor 13 pct. har prøvet det inden for det seneste år, er det henholdsvis "kun" 6 og 5 pct. af de 14-15-årige i Herning, altså under det halve.

2.3.6 De unge og deres jævnaldrende

Til forståelse af og forklaring på mange former for ungdomsadfærd er de unges forhold til hinanden og deres jævnaldrende særdeles central. De unge vil gerne være som de andre unge. Over halvdelen af de unge i Herning – som i Danmark som helhed – erklærer sig enige i, at kammeraternes mening betyder mere for dem end de voksnes (i begge tilfælde 53 pct.). Kun 13 pct. er "helt uenige" heri, 12 pct. i Danmark som helhed.

Samtidig erklærer 62 pct. af de unge i Herning sig uenige i, at de gerne vil skille sig ud fra mængden. Også i hele landet er der et flertal af de 14-15-årige, der ikke ønsker at skille sig ud fra mængden, men størrelsen af dette flertal er noget mindre (55 pct.). I Herning er det kun 8 pct., der er helt enige i, at de gerne vil skille sig ud fra mængden, i hele landet 12 pct.

Med en sådan understregning af betydningen af hvad kammeraterne mener, og med et sådant ønske om at være som dem, er det interessant, hvordan kammeraterne og de jævnaldrende så "er" – eller rettere, hvordan de unge *oplever*, at deres kammerater/jævnaldrende "er". Bl.a. i det såkaldte Ringstedprojekt er det påvist, at der kan

være store forskelle mellem de unges oplevelser af hinanden, og hvordan de faktisk er.[19] Det gælder i særdeleshed, når det drejer sig om rusmidler, hvor forestillingerne om de andres brug ofte er præget af sociale overdrivelser.

Figur 2.3.6.1 viser, hvor mange der faktisk ryger dagligt sammenholdt med de unges gennemsnitsgæt på, hvor mange af deres venner, jævnaldrende i den kommune, hvor de bor, samt jævnaldrende i København, der ryger.

Figur 2.3.6.1. Procent unge i 8. klasse der ryger tobak dagligt, samt de unges gennemsnitsgæt på hvor mange af deres venner, der gør det; hvor mange af deres jævnaldrende i den kommune, hvor de bor, der gør det, samt hvor mange af deres jævnaldrende i København der ryger dagligt, Ny Herning kommune (2006) og Danmark (2005)

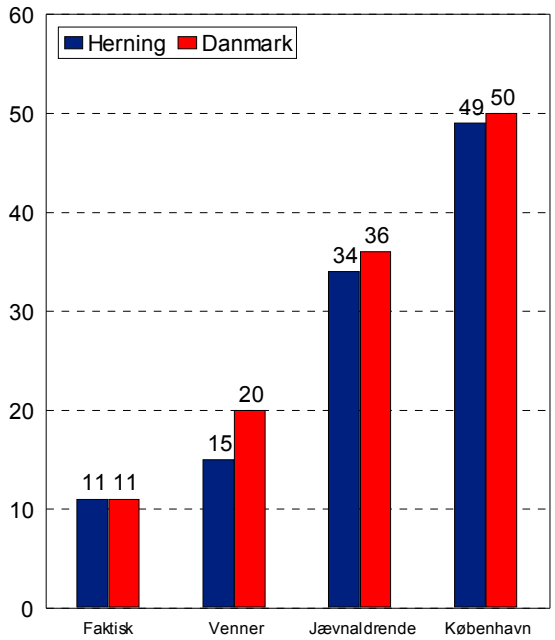

Som tidligere nævnt er det 11 pct. af de 14-15-årige i Herning, der ryger dagligt. De unges gennemsnitsgæt på, hvor mange af deres venner, der ryger, ligger ikke langt herfra, 15 pct. Derimod har de vildt overdrevne forestillinger om, hvor mange af deres jævnaldrende i kommunen, der ryger (34 pct.), og hvor mange af deres jævnaldrende i København (49

[19] Flemming Balvig, Lars Holmberg og Anne-Stina-Sørensen: *Ringstedforsøget. Livsstil og forebyggelse i lokalsamfundet*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2005.

pct.). De unge i Herning synes at have et lidt bedre billede af deres venners tobaksvaner end de unge i Danmark som helhed, mens der ikke er megen forskel med hensyn til forestillinger om jævnaldrende.

En del af de unge har venner, der er enten yngre eller ældre end dem selv. Der er klart flere, der har ældre end yngre venner. For de unge i Herning drejer det sig om 16 over for 3 pct. og for de unge i hele landet om 18 over for 2 pct. Hovedparten af de unge har altså jævnaldrende venner.[20]

Overvægten af ældre frem for yngre venner betyder, at det i virkeligheden kan være ret realistisk at gætte på et større antal rygere i vennekredsen som helhed for de unge end blandt de 14-15-årige som sådan. I figur 2.3.6.2 er der korrigeret for denne mulighed på den måde, at gætningen vedrørende rygning blandt vennerne alene er beregnet for dem, der har jævnaldrende venner.

[20] Der findes også nogle få, der enten er mest sammen med voksne eller mest alene. Såvel blandt de unge i Herning som blandt de unge i hele landet har 78 pct. venner og kammerater, der hovedsagelig er på samme alder, som dem selv.

Figur 2.3.6.2. Procent unge i 8. klasse der ryger tobak dagligt, samt de unges gennemsnitsgæt på hvor mange af deres venner, der gør det; hvor mange af deres jævnaldrende i den kommune, hvor de bor, der gør det, samt hvor mange af deres jævnaldrende i København der ryger dagligt, Ny Herning kommune (2006) og Danmark (2005) – korrigeret (jf. tekst)

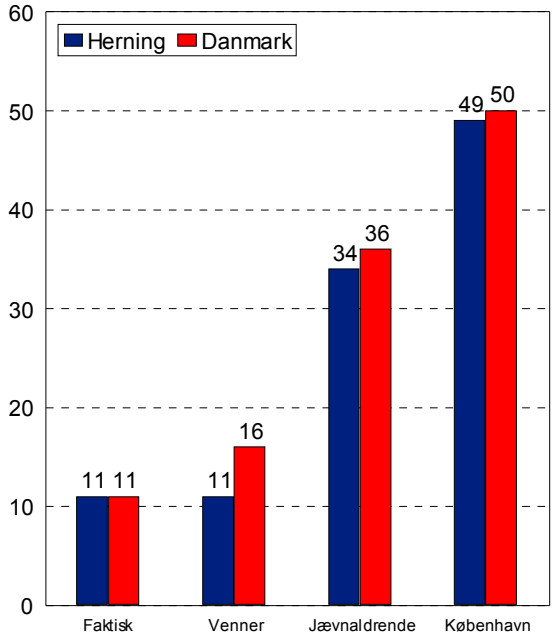

Det ses, at der nu for de unges vedkommende i Herning faktisk ikke længere er nogen forskel mellem det faktiske antal rygere og forestillingerne om, hvor mange i vennekredsen, der ryger. For landet som helhed er forskellen mindsket, men ikke forsvundet.

Figur 2.3.6.3. Procent unge i 8. klasse der drikker sig fulde mindst en gang om måneden, samt de unges gennemsnitsgæt på hvor mange af deres venner der gør det; hvor mange af deres jævnaldrende i den kommune, hvor de bor, der gør det, samt hvor mange af deres jævnaldrende i København der drikker sig fulde mindst en gang om måneden, Ny Herning kommune (2006) og Danmark (2005)

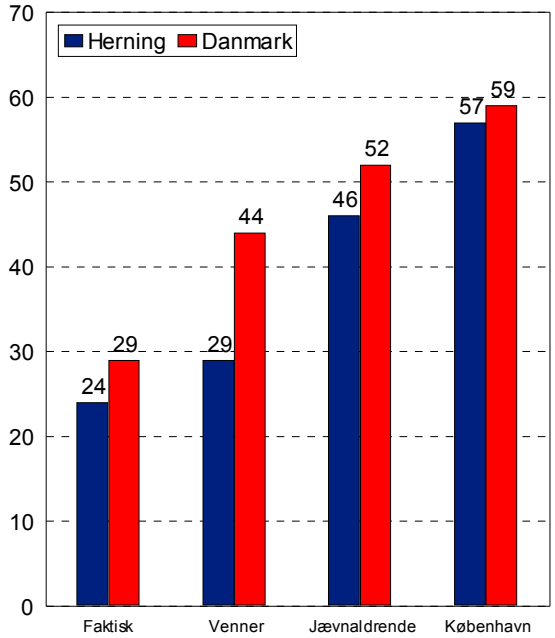

Figur 2.3.6.3 viser, at der også for alkohols vedkommende gør sig betydelige sociale overdrivelser gældende. For vennernes vedkommende er de mindre blandt unge i Herning end blandt unge i Danmark som helhed, og igen forsvinder disse overdrivelser helt i Herning, når der korrigeres, mens de kun mindskes for Danmark som helhed. De unge forestiller sig, at hovedparten af de københavnske 14-15-årige drikker sig fulde mindst en gang om måneden, og der er her ikke megen forskel mellem forestillingerne hos de unge i Herning og de unge i Danmark i almindelighed.

Figur 2.3.6.4. Procent unge i 8. klasse der drikker sig fulde mindst en gang om måneden, samt de unges gennemsnitsgæt på hvor mange af deres venner der gør det; hvor mange af deres jævnaldrende i den kommune, hvor de bor, der gør det, samt hvor mange af deres jævnaldrende i København der drikker sig fulde mindst en gang om måneden, Ny Herning kommune (2006) og Danmark (2005) – korrigeret (jf. tekst)

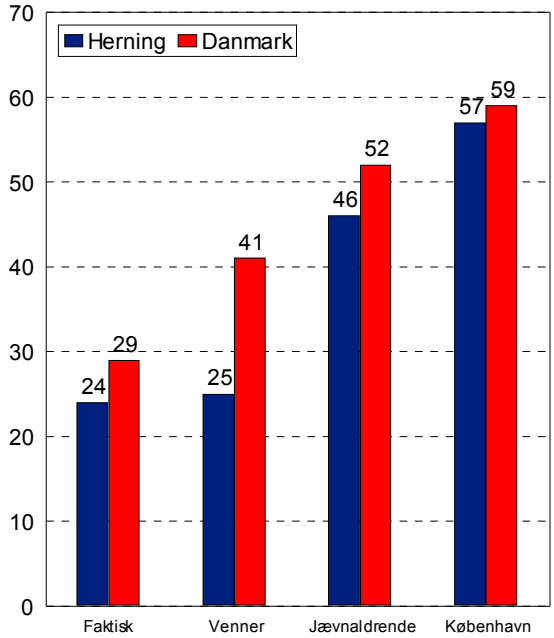

I sin struktur er billedet det samme for de unges hashbrug og forestillingerne om andre unges forbrug, jf. figur 2.3.6.5 og 2.3.6.6.

Figur 2.3.6.5. Procent unge i 8. klasse der har røget hash inden for det seneste år, samt de unges gennemsnitsgæt på hvor mange af deres venner, der har gjort det; hvor mange af deres jævnaldrende i den kommune, hvor de bor, der har gjort det det, samt hvor mange af deres jævnaldrende i København der har røget hash det seneste år, Ny Herning kommune (2006) og Danmark (2005)

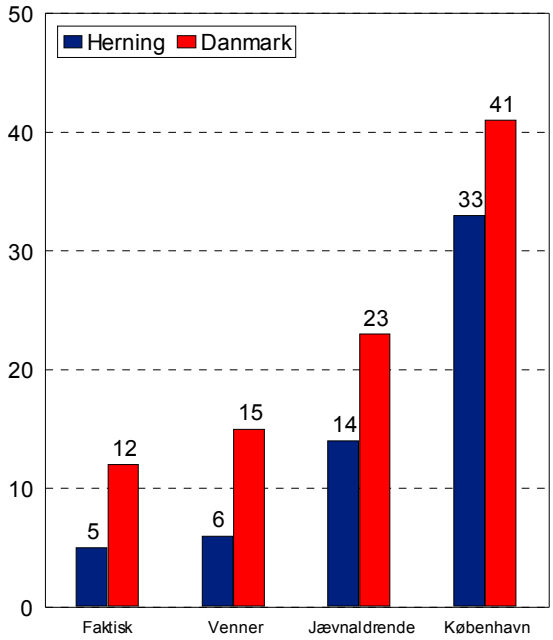

For hashens vedkommende kan man se, at her betyder korrektionen tillige, at det billede, de unge i Danmark som helhed har af vennernes forbrug, synes ganske realistisk.

Samlet kan det konkluderes, at de 14-15-årige i Herning har et ganske realistisk billede af deres venners rusmiddelforbrug, mens deres forestillinger om jævnaldrende i kommunen og i særdeles jævnaldrende i København – ligesom blandt alle andre unge – er præget af ganske voldsomme sociale overdrivelser.

Figur 2.3.6.6. Procent unge i 8. klasse der har røget hash inden for det seneste år, samt de unges gennemsnitsgæt på hvor mange af deres venner, der har gjort det; hvor mange af deres jævnaldrende i den kommune, hvor de bor, der har gjort det det, samt hvor mange af deres jævnaldrende i København der har røget hash det seneste år, Ny Herning kommune (2006) og Danmark (2005) – korrigeret (jf. tekst)

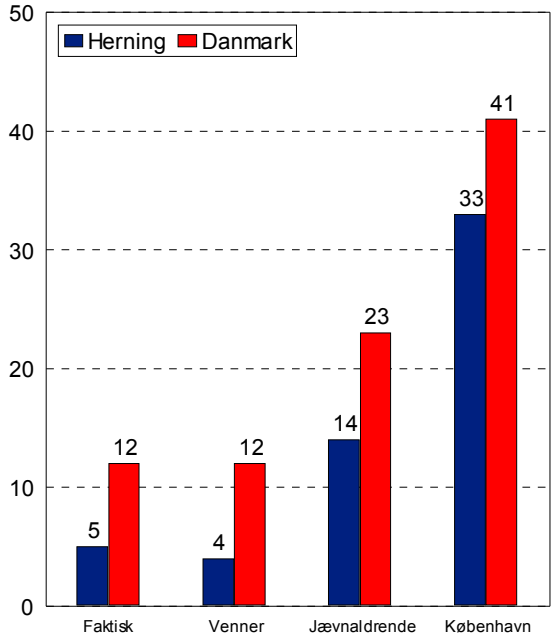

2.3.7 Holdningen til vold

Hovedsigtet med den aktuelle undersøgelse har været at belyse vold og lignende former for overgreb blandt de unge i Herning. Resultaterne vedrørende omfanget af vold mv., herunder sammenligninger med andre områder, skal ikke foregribes her. De præsenteres i de næste kapitler. Her skal alene – som en form for optakt – belyses et lille hjørne vedrørende de unges *holdninger* til vold og personer, der er voldsomme.

Tabel 2.3.7.1. Procentfordeling af unge i 8. klasse efter holdning til vold og voldsomme personer, Ny Herning kommune (2006) og Danmark (2005)

	"Jeg synes, det er ret sejt at være rocker"		*"Kan man slå fra sig, vinder man kammeraternes respekt"*	
	Herning	**Danmark**	**Herning**	**Danmark**
Helt uenig	80	79	38	34
Lidt uenig	12	11	24	29
Lidt enig	5	4	27	26
Helt enig	2	2	9	7
Uoplyst mv.	1	3	2	3
I ALT	100	99	100	99

Langt de fleste unge i Herning synes ikke det er sejt at være rocker (92 pct.), og det har de tilfælles med deres jævnaldrende i det øvrige Danmark (90 pct.). De synes heller ikke, at man vinder kammeraternes respekt ved, at man kan slå fra sig. På dette område er der dog noget større variation og spredning i holdningerne. Godt og vel hver tredje af de unge i Herning (36 pct.) er således enige i, at vold kan give respekt, men niveaumæssigt adskiller dette sig heller ikke fra unge i Danmark som helhed (33 pct.). Om man er enig eller uenig i, at vold kan give respekt, siger selvfølgelig ikke nødvendigvis noget om ens holdning til vold. Man kan eksempelvis sagtens være mod vold på den ene side og på den anden som en beskrivelse af situationen have den oplevelse, at vold kan give respekt. Svarene på de to spørgsmål, der er stillet, siger derfor næppe så meget om de unges vold som sådan, men det, de siger, tyder i hvert fald på, at de unge i Herning i så henseende ikke adskiller sig fra andre unge i Danmark.

3 Forekomsten af fysiske overgreb blandt unge

I dette kapitel belyses, i hvilket omfang de unge har været involveret i fysiske overgreb. For fortolkning af tallene er det vigtigt at gøre sig klart, hvad det er, de omfatter, og hvad de ikke omfatter.

Geografisk drejer det sig om *unge, der i januar 2006 gik i 7.-10. klasse i Ny Herning kommune*. Selve de konkrete fysiske overgreb kan imidlertid udmærket være sket uden for dette geografiske område, eksempelvis under en ferie i udlandet eller i den kommune en nytilflyttet tidligere boede i.

Tidsmæssigt vedrører opgørelserne hændelser, der er sket inden for det seneste år forud for udspørgningstidspunktet. Da udspørgningen fandt sted i begyndelsen af januar 2006, drejer det sig i alt overvejende grad om fysiske overgreb sket i *kalenderåret 2005*. I en vis udstrækning må man regne med såkaldte teleskoperingseffekter: Enkelte hændelser sket forud for 2005 huskes, som om de var sket i 2005 (fremadteleskopering), mens hændelser, der faktisk er sket i 2005, enten glemmes, eller huskes som om de var sket forud for 2005 (bagudteleskopering). Sædvanligvis er fremadteleskoperingen stærkere end bagudteleskoperingen, hvilket konkret formentlig betyder en vis overvurdering af omfanget af fysiske overgreb i 2005. Teleskoperingsprocesserne bidrager sædvanligvis også til en vis overvurdering af hændelsernes alvorlighedsgrad, idet man især glemmer de mindst alvorlige tilfælde sket inden for det seneste år, samtidig med at man undervurderer, hvor længe siden det er, alvorlige overgreb er sket.

Man kan være ”indblandet” i fysiske overgreb på mange forskellige måder: Som vidne, anstifter, anmelder osv. Det, der belyses i undersøgelsen, er, i hvilket omfang de unge direkte har været udsat for fysiske overgreb, og/eller selv har foretaget sig sådanne overgreb (alene eller sammen med andre) – dvs. været *ofre og/eller gerningspersoner*. Benævnelsen ”invol-

veret i" anvendes i rapporten til beskrivelse af de unge, der netop enten har været ofre for og/eller gerningspersoner til fysiske overgreb.

Det er ikke alle de fysiske overgreb, som unge foretager sig eller som er rettet mod unge, der er forsøgt kortlagt. Hovedsigtet har været at belyse de fysiske overgreb, børn og unge foretager sig *mod hinanden*. I princippet omfatter de følgende opgørelser således ikke overgreb foretaget mod eller af voksne. Når der skrives "i princippet" skyldes det dels, at det selvfølgelig ikke uden videre er klart (for de adspurgte), hvad der er "unge", og hvad der ikke er "unge", og dels at en del overgreb i praksis alligevel synes at være kommet med i besvarelserne, hvor det klart har drejet sig om overgreb foretaget af "voksne".

Vanskeligst er selve spørgsmålet om, hvad der menes med "fysiske overgreb". Omfanget heraf vil variere betydeligt med, hvordan der spørges, og hvordan det, der spørges om, forstås. Hensigten har været at afdække fire centrale former for "fysiske overgreb" (her formuleret i forhold til offersynsvinklen):

- *Røveri* – dvs. at andre børn eller unge har truet eller tvunget offeret til at aflevere penge eller nogle af sine ting. Det er blevet understreget, at det skal være sket inden for det seneste år, *og* at de andre skal have beholdt pengene eller tingene. Det er desuden blevet eksemplificeret, at tingene kan være tøj, mobiltelefon, musikafspiller, skateboard, rygsæk, spil, gameboy, cykel eller andre værdifulde ting.
- *Vold* – dvs. at andre børn eller unge har sparket eller slået offeret, så offeret fik mærker af det. Det er blevet understreget, at det skal være sket inden for det seneste år, *og* at volden skal have været så slem, at offeret blev bange. Det er endvidere blevet understreget, at det skal have været alvorligt, og at det ikke handler om almindeligt slagsmål eller noget, der er sket til sport eller mens de legede.
- *Trusler* – dvs. at andre børn eller unge har truet offeret med tæv, bank, vold eller lignende, men uden at gøre alvor af det. Det er blevet understreget, at det skal være sket inden for det seneste år, *og* at truslerne skal have været så slemme, at offeret blev bange.

- *Sexkrænkelser* – dvs. at andre børn eller unge har truet eller tvunget offeret til noget seksuelt i form af, at de har taget på eller rørt offeret på en måde, som offeret syntes overskred hans/hendes grænser, eller måske direkte har voldtaget offeret eller forsøgt at voldtage offeret. Det er blevet understreget, at det skal være sket inden for det seneste år, *og* at krænkelserne skal have været så alvorlige, at det var meget ubehageligt.

Som man kan se, er der tilstræbt et vist alvorlighedsniveau i de fysiske overgreb, der søges kortlagt og beskrevet. Spørgsmålene om de unge som mulige gerningspersoner til de nævnte fire former for fysiske overgreb er fuldstændig parallelle til offerspørgsmålene i de anvendte afgrænsninger.

3.1 Hvor mange er involveret i fysiske overgreb?

Langt de fleste af de unge i Ny Herning kommune viser sig ikke at have været involveret i nogen form for fysiske overgreb i løbet af kalenderåret 2005. Det drejer sig om 7 ud af 10 unge, 70 pct. De har hverken været udsat for eller har begået trusler, vold, røveri eller sexkrænkelser. Involvering i vold er altså en minoritetsadfærd.

Især i perspektiv af, at det drejer sig om fysiske overgreb på et ikke helt bagatelmæssigt alvorlighedsniveau, må man på den anden side sige, at der er tale om en ikke ubetydelig minoritet, der på en eller flere måder har været involveret i fysiske overgreb – et sted mellem hver fjerde og hver tredje af de unge. I absolutte tal drejer det sig om omkring 1.000 unge i 7.-10. klasse.

Tabel 3.1.1. Procentdel af unge der i 2005 har været udsat for og/eller som har begået trusler, vold, røverier eller sexkrænkelser

	Procent udsat for:	Procent begået:	Procent udsat for og/eller begået (”involveret i”):
Trusler	16	11	22
Vold	8	9	14
Røveri	5	2	7
Sexkrænkelse	4	1	4
Mindst en af delene (”fysisk overgreb”)	23	15	30

Set ud fra et offersynspunkt viser det sig at være knapt hver fjerde (23 pct.), der i løbet af et år er blevet udsat for en eller flere former for fysiske overgreb. 16 pct. er blevet udsat for trusler, 8 pct. for vold, 5 pct. for røverier og 4 pct. for sexkrænkelser,

Der er betydeligt flere af de unge, der tilkendegiver at have været udsat for fysiske overgreb, end unge der tilkendegiver selv at have foretaget sådanne overgreb. Dette kan selvfølgelig tænkes at skyldes, at man er mindre villig til at berette om, hvad man har begået, end hvad man har været udsat for, og/eller at forskellige alvorligheds- og fortolkningsprincipper lægges til grund afhængig af, om man ser sig selv i den ene eller den anden mulige rolle. Vi kan ikke vide det med sikkerhed, men tror for så vidt, at dette er en del af forklaringen – men også kun en del. At der er mere på spil tyder blandt andet det forhold på, at der for ét af områderne – vold – ikke forekommer en sådan forskel mellem andel ofre og andel gerningspersoner. En faktor, som vi mener spiller en betydningsfuld rolle i forklaringen, er, at én gerningsperson ikke helt sjældent enten ved samme lejlighed eller ved flere forskellige lejligheder udsætter flere ofre for overgreb, eksempelvis trusler.

15 pct. af de unge har ifølge deres egne tilkendegivelser en eller flere gange og på en eller flere forskellige måder udsat andre unge for fysiske overgreb. 11 pct. har truet, 9 pct. har udøvet vold, 2 pct. har lavet røveri, og 1 pct. har krænket andre seksuelt.

Udover som en rent teknisk afgrænsning kan det umiddelbart forekomme ejendommeligt at anvende begrebet "involvering i fysiske overgreb", hvor der ikke skelnes mellem, om man har været offer eller gerningsperson. Man ved imidlertid fra mange undersøgelser, at de to roller som henholdsvis offer og gerningsperson ikke er så klart adskilte, som man måske umiddelbart tror. Det forholder sig ofte således, netop når det drejer sig om fysiske overgreb, at det ikke er én gruppe mennesker, der er ofre, og en helt anden, der er gerningspersoner. Dels kan der være tale om, at det er de samme baggrundsfaktorer mv., der karakteriserer dem, f.eks. at drenge både oftere er udsat for fysiske overgreb *og* begår fysiske overgreb, og dels at det bogstavelig talt drejer sig om de samme personer. Mekanismerne bag, at mennesker langt oftere end man skulle forvente, hvis det alene var tilfældighedernes princip der rådede, optræder som *både* ofre *og* gerningspersoner, skal ikke forsøges udredet her. Her får det række at fremhæve, at når de to roller er forbundne, kan forbindelsen enten bestå i, at det i virkeligheden drejer sig om samme situation, f.eks. en trusselssituation hvor den ene først truer den anden og den anden derefter truer tilbage igen, eller at den er situationsmæssigt urelateret, som det er tilfældet, når én først trues af nogle unge i én situation og senere forøver vold over for andre unge i en helt anden situation.

Tabel 3.1.2. Procent af ofre for fysiske overgreb seneste år blandt unge i Ny Herning kommune, der selv det seneste år har begået sådanne fysiske overgreb (og omvendt)

	Pct. der har begået fysiske overgreb		**Pct. der har været udsat for fysiske overgreb**	
	Ikke selv udsat	**Selv udsat**	**Ikke selv begået**	**Selv begået**
Trusler	7	32	12	45
Vold	7	37	6	33
Røveri	2	7	4	14
Sexkrænkelse	1	3	4	12
Mindst en af delene ("fysisk overgreb")	9	36	17	53

Tabel 3.1.2 giver et indtryk af, hvor stærk sammenhængen er mellem udsathed for og begåelse af fysiske overgreb, hvad enten denne sammenhæng så er situationel eller ikke-situationel (inden for et år). Sammenhængen er ganske betydelig. Blandt de unge, der har været

udsat for fysiske overgreb, er det mere end hver tredje – 36 pct. – der tillige selv har begået sådanne overgreb. Det er fire gange så mange som blandt de unge, der ikke har været udsat for overgreb (9 pct.). Og den anden vej rundt: Blandt de unge, der har begået en eller flere former for fysiske overgreb, er det over halvdelen – 53 pct. – der tillige selv har været ofre for sådanne overgreb, og det er mere end tre gange så mange som blandt dem, der ikke har begået fysiske overgreb (17 pct.). Sammenhængene er stærkest ved trusler og vold, hvor overrisikoen (for eksempelvis at blive udsat for vold, hvis man har begået vold) typisk er 4-5, mens den ved røverier og sexkrænkelser typisk er 3-4.

Selv om der er tale om stærke sammenhænge, er de dog ikke stærkere, end at det for såvel fysiske overgreb under ét (se figur 3.1.1) som for hver af de enkelte former for fysiske overgreb er hovedparten af de unge, der har været "involveret i fysiske overgreb", der alene (i løbet af det seneste år) har været involveret som *enten* offer *eller* gerningsperson. For alle former for fysiske overgreb under ét er det 73 pct. af de involverede.[21]

Figur 3.1.1. Procentfordeling af de unge i Ny Herning kommune efter om de inden for det seneste år har været ofre for fysiske overgreb, begået sådanne overgreb – eller begge dele

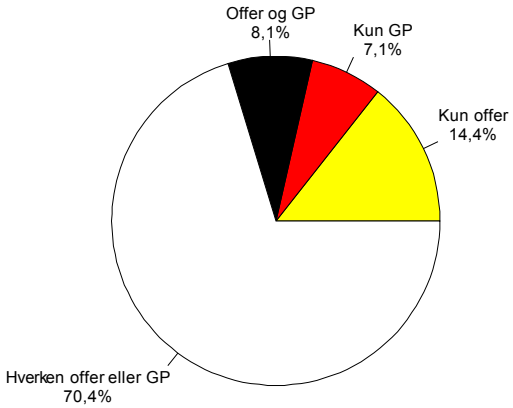

Note: GP = gerningsperson.

[21] For de unge involveret i trusler er det 79 pct., for vold 80 pct., for røveri 96 pct. og for sexkrænkelser 98 pct.

Hvis vi ser på de enkelte "roller" hver for sig, er tendenserne til sammenhæng, overlapning og overrisiko endnu mere markant. Hvis man eksempelvis har begået én form for fysisk overgreb, er sandsynligheden stærkt forøget for, at man (inden for det seneste år) også har begået én eller flere andre former for fysiske overgreb.

Af tabel 3.1.3 kan man se, at af de unge, der har truet nogen, er det over halvdelen – 51 pct. – der også har været voldelige, mens det er meget få – 4 pct. – blandt de unge, der ikke har truet nogen. Og den anden vej: Af de unge, der har været voldelige, er det tæt ved to ud af tre, der tillige har truet nogen, men det kun er relativt få, der har været voldelige af de unge, der ikke har truet (6 pct.).

Tabel 3.1.3. Procentdel af unge i Ny Herning kommune der har begået forskellige former for fysiske overgreb set i forhold til, om de har begået andre former for fysiske overgreb

	Trusler		**Vold**		**Røveri**		**Sexkrænkelse**	
Heraf har …	**Begået**	**Ikke begået**	**Begået**	**Ikke begået**	**Begået**	**Ikke begået**	**Begået**	**Ikke begået**
Begået trusler			64	6	67	10	63	11
Begået vold	51	4			63	8	58	9
Begået røveri	14	1	17	1			8	2
Begået sexkrænkelse	5	0	5	0	3	1		

Specielt for de i forvejen mindst udbredte former for fysiske overgreb, røverier og sexkrænkelser, viser det sig, at det er overordentlig sjældent at foretage sig disse former for overgreb, med mindre man ikke også (før eller efter eller begge dele) har foretaget sig andre former for overgreb, hvilket primært vil sige trusler og/eller vold.

Situationen set ud fra en offersynsvinkel er den samme, om end sammenhængene her er knapt så markante, jf. tabel 3.1.4. Eksempelvis har hver tredje af de unge, der har været ud-

sat for trusler, også været udsat for vold. Det er 11 gange så mange, som blandt de unge der ikke har været udsat for trusler, idet det her kun er 3 pct., der har været udsat for vold. Og den anden vej: Tæt ved to ud af tre af de unge, der har været udsat for vold, har tillige været udsat for trusler – 64 pct. – mens dette kun er tilfældet for 12 pct. af de unge, der ikke har været udsat for vold.

Tabel 3.1.4. Procentdel af unge i Ny Herning kommune der har været begået forskellige former for fysiske overgreb set i forhold til, om de har været udsat for fysiske overgreb

	Trusler		**Vold**		**Røveri**		**Sexkrænkelse**	
Heraf …	**Udsat**	**Ikke udsat**	**Udsat**	**Ikke udsat**	**Udsat**	**Ikke udsat**	**Udsat**	**Ikke udsat**
Udsat for trusler			64	12	48	14	39	15
Udsat for vold	33	3			65	7	26	7
Udsat for røveri	14	3	20	3			15	4
Udsat for sexkrænkelse	9	3	12	3	12	3		

Også på tværs af overgrebsformer og rollen som offer og gerningsperson findes der en betydelig sammenhæng og overlapning, jf. tabel 3.1.5 og 3.1.6. Eksempelvis er det 27 pct. af de unge, der har været *udsat for trusler* det seneste år, der har *begået vold*. Blandt de unge, der ikke har været udsat for trusler, er det kun 6 pct., der har været voldelige. Og den anden vej: 47 pct. af de unge, der har begået vold, har været udsat for trusler. Blandt de unge, der ikke har begået vold, er det 15 pct., der har været udsat for trusler.[22]

[22] Endelig findes der en betydelig sammenhæng og overrisiko forbundet med det antal gange, de forskellige specifikke former for fysiske overgreb forekommer, såvel med hensyn til udsathed som begåelse (samt også her "på tværs" af disse roller). Eksempelvis forholder det sig således, at for hver gang, man har været involveret i vold, øges risikoen/sandsynligheden for, at man bliver det igen. Disse former for sammenhænge og overrisici vil blive behandlet og analyseres nærmere i de kapitler, der fokuseret på de enkelte former for fysiske overgreb.

Tabel 3.1.5. Procentdel af unge i Ny Herning kommune, der har begået forskellige former for fysiske overgreb set i forhold til, om de har været udsat for fysiske overgreb

Heraf har	Trusler		Vold		Røveri		Sexkrænkelse	
	Udsat	Ikke udsat	Udsat	Ikke udsat	Udsat	Ikke udsat	Udsat	Ikke udsat
Begået trusler	32	7	35	9	22	11	19	11
Begået vold	27	6	37	7	22	8	17	9
Begået røveri	6	2	9	2	7	2	6	2
Begået sexkrænkelse	2	1	4	1	4	1	3	1

Tabel 3.1.6. Procentdel af unge i Ny Herning kommune der har været udsat for forskellige former for fysiske overgreb set i forhold til, om de har begået fysiske overgreb

Heraf …	Trusler		Vold		Røveri		Sexkrænkelse	
	Begået	Ikke begået	Begået	Ikke begået	Begået	Ikke begået	Begået	Ikke begået
Udsat for trusler	45	12	47	13	42	15	41	16
Udsat for vold	25	6	33	6	32	8	37	8
Udsat for røveri	9	4	11	4	14	4	19	5
Udsat sexkrænkelse	6	3	7	3	10	4	12	4

Den kraftige ophobning af forskellige former for fysiske overgreb hos et begrænset antal personer bidrager til meningsfuldheden i at tale om og analysere ”fysiske overgreb” som sådan og ikke kun de enkelte specifikke former for fysiske overgreb.

3.2 Antallet af fysiske overgreb

Nogle af de unge er blevet udsat flere gange for fysiske overgreb i løbet af 2005, ligesom nogle af de unge har begået fysiske overgreb flere gange. Antallet af fysiske overgreb overstiger derfor antallet af ofre for og gerningspersoner til disse.

De unge, der har været *udsat* for fysiske overgreb, har i gennemsnit været udsat for 3,8 af disse overgreb. I absolutte tal drejer det sig om 2.651 fysiske overgreb som de 3.106 unge i 7.-10. klasse i Ny Herning kommune har været udsat for i løbet af 2005. Det maksimale antal fysiske overgreb en enkelt person, har været udsat for, er 47, dvs. næsten et overgreb om ugen.

De unge, der har *begået* fysiske overgreb, har i gennemsnit begået 5,7 af disse overgreb. I absolutte tal svarer det til 2.714 fysiske overgreb, som de 3.106 unge har begået. Det maksimale antal overgreb en enkelt person tilkendegiver at have begået, er 90, dvs. op mod 2 overgreb i gennemsnit om ugen.[23]

Tendensen til overlapning mellem offerrollen og rollen som gerningsperson er ikke blot endnu kraftigere, når vi ser på handlinger frem for personer – den er direkte dominerende, dvs. den karakteriserer flertallet. Af de 2.651 fysiske overgreb som i 2005 har ramt de unge i Herning, er det således 54 pct. der er gået ud over unge, som tillige selv en eller flere gange har begået fysiske overgreb samme år. Og af de 2.714 fysiske overgreb som i 2005 er begået af unge i Herning, er de 62 pct. begået af unge, som tillige selv en eller flere gange har været udsat for fysiske overgreb samme år.

Når denne overlapning bliver så stor, er det selvfølgelig, fordi risikoen for at blive offer for fysiske overgreb øges med det antal gange, en person begår sådanne overgreb, og omvendt

[23] Man kunne forestille sig at tage det forhold, at de udregnede antal handlinger, de unge henholdsvis har været udsat for og begået, er omtrent af samme størrelse til indtægt for høj grad af gyldighed i de stillede spørgsmål. Det må imidlertid betragtes som ret tilfældigt, at totaltallene næsten er ens, for der kunne være mange reelle grunde til at vente, at de ikke ville være det, f.eks. at der ofte er flere gerningspersoner om et offer, og/eller at gerningspersonerne ofte er flere år ældre end ofrene.

– en proces eller mekanisme som vel ikke i sig selv er særlig overraskende, jf. tabel 3.2.1 og 3.2.2.

Tabel 3.2.1. Procentfordeling af unge efter hvor mange gange de har været udsat for fysiske overgreb, set i forhold til det antal gange de har begået sådanne overgreb, Ny Herning kommune

	Ikke udsat	Udsat 1 gang	Udsat flere gange	I ALT
Ikke begået	83	8	9	100
1 gang	61	13	26	100
2 gange	51	10	39	100
3-4 gange	43	9	48	100
5-9 gange	34	13	53	100
10+ gange	35	12	53	100
ALLE	77	8	15	100

Tabel 3.2.2. Procentfordeling af unge efter hvor mange gange de har begået fysiske overgreb, set i forhold til det antal gange de har været udsat for sådanne overgreb, Ny Herning kommune

	Ikke begået	Begået 1 gang	Begået flere gange	I ALT
Ikke udsat	91	3	6	100
1 gang	79	7	14	100
2 gange	67	7	26	100
3-4 gange	55	10	35	100
5-9 gange	44	9	47	100
10+ gange	45	6	49	100
ALLE	85	4	11	100

Af tabel 3.2.2 kan man eksempelvis se, at af de unge, der ikke har været udsat for fysiske overgreb, er det ”kun” 6 pct. der selv har begået sådanne flere gange. Af de unge, der har været udsat 5 gange eller flere, er det næsten halvdelen, der selv har begået overgreb flere gange.

Også inden for de to roller hver for sig kan man se, hvordan risikoen øges for på ny at blive udsat eller begå fysiske overgreb for hver gang det tidligere er sket, jf. figur 3.2.1 og 3.2.2. 15 procent af alle unge har begået fysiske overgreb. Blandt de unge, der har begået fysiske

overgreb én gang, er det imidlertid hele 71 pct., der yderligere har begået fysiske overgreb mindst én gang til. Blandt de unge, der har foretaget to fysiske overgreb, er det 73 pct., der yderligere har gjort det mindst én gang til osv. Blandt de unge, der har foretaget fysiske overgreb ni gange i løbet af 2005, er det næsten alle – 96 pct. – der tillige har gjort det mindst en tiende gang.

Figur ´3.2.1. Risikoen målt i procent for at unge på ny begår fysiske overgreb, set i forhold til hvor mange gange de inden for samme år tidligere har gjort det

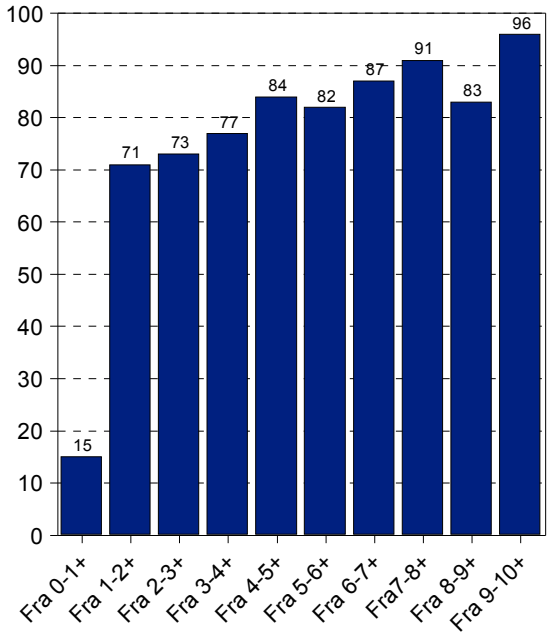

Figur 3.2.2. Risikoen målt i procent for at unge på ny udsættes fysiske overgreb, set i forhold til hvor mange gange de inden for samme år tidligere har været udsat for det

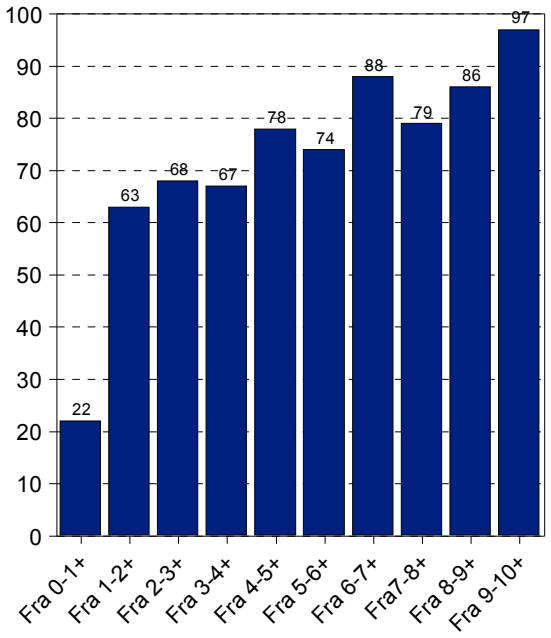

22 pct. af alle unge har været udsat for fysiske overgreb, men blandt de unge, der har været det én gang, er det 63 pct., der er blevet udsat mindst én gang til. Næsten alle de unge – 97 pct. – der har været udsat for fysiske overgreb ni gange, har tillige været udsat mindst en tiende gang.

Der kommer en række nuanceringer og forskelle frem, når man ser på de enkelte specifikke former for fysiske overgreb, men dette vil blive taget op i forbindelse med en nøjere analyse og beskrivelse af disse overgreb i de følgende kapitler.

3.3 Herning og det øvrige Danmark

De tal, der er konstateret for omfanget af fysiske overgreb blandt unge i Herning, har selvfølgelig interesse i sig selv. Situationen bliver for så vidt hverken mere eller mindre alvorlig af, om tallene er steget eller faldet i forhold til tidligere, eller om de er større eller mindre end blandt andre unge i Danmark. Til forståelse og fortolkning af, hvorfor omfanget af fy-

siske overgreb har netop det omfang og den karakter, det har, kan såvel det tidsmæssige som det geografiske perspektiv imidlertid have betydelig interesse.

3.3.1 Sammenligninger over tid

Tidsmæssigt foreligger der ikke muligheder for sammenligninger overhovedet. Det er første gang, der er gennemført en sådan undersøgelse i Herning. For Danmark som helhed vides det, at der de senere år ikke er sket større ændringer i børns og unges involvering i vold. De små ændringer, der findes, går i retning af, at drenge er blevet mindre involveret, mens piger er blevet mere.[24]

3.3.2 Sammenligninger med andre lokale områder

Heller ikke geografisk foreligger der desværre de store muligheder for sammenligninger af overgrebenes omfang og karakter. Det er ganske vist ikke første gang, der gennemføres undersøgelser i Danmark af unges udsathed for og begåelse af fysiske overgreb, men de anvendte spørgsmål er forskellige, og besvarelserne derfor i de fleste tilfælde ikke sammenlignelige. En generel sammenligningsmulighed med hensyn til de unges udsathed for og begåelse af "fysiske overgreb" i Herning med unge i tilsvarende aldersgrupper i Danmark som helhed foreligger simpelthen ikke.

Det nærmeste, man kan komme det, er en delvis sammenligning med to forskellige undersøgelser. Den første af disse undersøgelser er en undersøgelse af børns og unges udsathed for kriminalitet i Københavns kommune.[25] Undersøgelsen er en spørgeskemaundersøgelse blandt alle elever i 4.-9. klasse. Den blev gennemført i september 2005. Den er ligesom undersøgelsen i Herning en totalundersøgelse, dvs. det eneste bortfald er de elever, der ikke var til stede den dag, undersøgelsen blev gennemført. Der indkom besvarede spørgeskemaer

[24] Flemming Balvig: *Den ungdom! Om den stadigt mere omsiggribende lovlydighed blandt unge i Danmark*. København: Det Kriminalpræventive Råd, 2006. Selv om tendenser på kriminalitetsområdet generelt de seneste årtier på mange områder synes at have været ret ensartede i forskellige dele af landet (og i øvrigt også internationalt), kan man selvfølgelig ikke herudaf slutte noget om udviklingen i specifikke lokale områder. En undersøgelse foretaget i en del af Københavns kommune (Valby og Enghave) tyder på, at der her er sket en stigning i de unges involvering i vold fra 2002 til 2005 (jf. Henning Hansen: *Kriminalitet blandt børn og unge i Københavns Kommune – en spørgeskemaundersøgelse*. København: CASA, 2005).

[25] Henning Hansen: *Kriminalitet blandt børn og unge i Københavns Kommune – en spørgeskemaundersøgelse*. København: CASA, november 2005.

fra 14.662 elever fra i alt 69 folkeskoler og specialskoler. Den samlede besvarelsesprocent er ikke oplyst, men ser efter de angivne svarprocenter for de enkelte skoler ud til at være noget lavere end i undersøgelsen i Herning.

Tabel 3.3.2.1. Procent unge i 7.-9. klasse, der har været udsat for trusler, vold eller røverier seneste år, Ny Herning kommune (2006) og Københavns kommune (2005)

	Procent udsat for trusler seneste år		Procent udsat for vold seneste år		Procent udsat for røveri seneste år	
	Herning	København	Herning	København	Herning	København
7. klasse	13	24	7	14	5	8
8. klasse	17	25	9	15	5	8
9. klasse	16	31	7	18	4	12
Gennemsnit	15	27	8	16	5	9

Der er i den københavnske undersøgelse og i undersøgelsen i Herning anvendt de samme spørgsmål til afdækning af udsathed for trusler, vold og røverier. Besvarelserne sammenlignes i tabel 3.3.2.1. Det fremgår klart af denne tabel, at for alle tre former for fysiske overgreb og for alle de tre klassetrin, der direkte kan sammenlignes, er omfanget af fysiske overgreb mindre blandt de unge i Ny Herning kommune end i Københavns kommune. Hvor det gennemsnitligt for de tre klassetrin er 27 pct. af de unge i København, der har været udsat for trusler, er det 15 pct. af de unge i Herning. For vold er de tilsvarende procenter 16 og 8 og for udsatheden for røveri 9 og 5. Forskellene må siges at være markante.

Allerede i 2002 blev der som en forprøve til 2005-undersøgelsen foretaget en spørgeskemaundersøgelse blandt børn og unge i en del af Københavns kommune.[26] Det er spørgsmålene herfra om udsathed for vold, der er anvendt i den senere undersøgelse. Disse spørgsmål har endvidere i en eller anden form været anvendt i i hvert fald fire andre lokale undersøgelser foretaget i perioden fra 2002 til 2005. Det drejer sig om en undersøgelse foretaget i Vordingborg, Langebæk, Møn og Præstø kommuner foretaget i oktober 2002,[27] en undersøgelse

[26] Claus Syberg Henriksen: *Kriminalitet blandt børn og unge i Valby og Kongens Enghave – ofre og anmeldelser*. København: CASA, august 2002.
[27] Det Kriminalpræventive Råd: *Livsstilsundersøgelse Vordingborg*. http://www.crimprev.dk/sw1970.asp, udateret.

foretaget i Munkebo kommune i marts 2003,[28] en undersøgelse foretaget i Nykøbing Falster kommune i april 2003[29] og en undersøgelse foretaget i Albertslund kommune i 2005.[30]

Tabel 3.3.2.2. Procent unge udsat for vold seneste 12 måneder i fem forskellige områder af Danmark uden for Københavns kommune, 2002 til 2006

	Ny Herning kommune	Munkebo kommune	Albertslund kommune*	Vordingborg Langebæk, Møn og Præstø kommune	Nykøbing Falster kommune
Tidspunkt for undersøgelse	Januar 2006	Marts 2003	Oktober 2005	Oktober 2002	April 2003
Klassetrin med i undersøgelse	7.-10.	7.-10.	7.-10.	7.-10.	7.-9.
Antal besvarelser	2.855	179	750	1.007	679
Besvarelses-procent	91	88	59	93	92
Hovedspørgsmål om vold	**"Har du inden for det seneste år været <u>udsat</u> for *vold* fra andre børn eller unge?"**	**"Har du været udsat for vold?"**	**"Har du været udsat for vold indenfor de seneste 12 måneder?"**	**"Har du været udsat for vold?"**	**"Har du været udsat for vold?"**
Suppl. generel instruktion	Alle undersøgelser har ved voldsspørgsmålet medtaget en eller anden form for generel instruktion, hvoraf det fremgår, at det skal have været alvorligt, og ikke have drejet sig om almindeligt slagsmål eller noget der er sket til sport eller mens man legede				
Suppl. specifik instruktion om, at det drejer sig om seneste år	Ja	Ja	Nej	Ja	Ja
Suppl. specifik instruktion om, at man skal være blevet bange	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Suppl. specifik instruktion om, at der skal have været tale om slag eller spark der medførte synlige mærker	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Opfølgende spørgsmål til de voldsudsatte	Mange	En del	En del	En del	En del

[28] Det Kriminalpræventive Råd: *Livsstilsundersøgelse Munkebo*. http://www.crimprev.dk/sw1970.asp, udateret.
[29] SSP Nykøbing Falster: *En voldsom verden? – en undersøgelse om elever på 7.-9. klassetrins oplevelser med vold og trusler om vold*. København: Nykøbing Falster Kommune/Det Kriminalpræventive Råd, 2004.
[30] Denne undersøgelse er i skrivende stund upubliceret. Undersøgelsen er blevet til på initiativ af SSP i Albertslund kommune.

	Ny Herning kommune	Munkebo kommune	Albertslund kommune*	Vordingborg Langebæk, Møn og Præstø kommune	Nykøbing Falster kommune
Procent udsat for vold	8	13	15	16	20
Procent hvor våben el.lign. har været anvendt	26	24	22	19	12
Procent der er blevet anmeldt til politiet	29	23	19	8	9
Procent udsat for vold hvor, hvor våben el.lign. har været anvendt	2	3	3	3	2
Procent udsat for vold, som er blevet anmeldt til politiet	2	3	3	1	2

* Der har været adgang til de originale data i denne undersøgelse, som på nuværende tidspunkt ikke er publiceret. Undersøgelsen omfatter 6.-10. klasse, mens oplysninger for at opnå størst mulig sammenlignelighed her alene vises for 7.-10. klasse.

Under ét er der 17 pct. af de unge i de fire undersøgelser, der tilkendegiver at have været udsat for vold, hvilket svarer til niveauet for Københavns kommune og er dobbelt så mange som i Herning. I de fire undersøgelser varierer procenten af udsatte fra 13 i Munkebo til 20 procent i Nykøbing Falster, jf. tabel 3.3.2.2 Selv den kommune, der ligger lavest, udviser således en andel unge udsat for vold, der er betydeligt højere end andel unge udsat for vold i Herning (8).

En nærmere granskning af undersøgelserne viser imidlertid, at hvis man ser på forekomsten af relativt alvorlig vold, så er der ingen betydende konsekvente forskelle mellem de fem områder. Alvorlighedsgraden er en kompliceret størrelse, men undersøgelserne muliggør en sammenligning på to af de dimensioner, de fleste vil være enige om, vedrører centrale dimensioner i eller aspekter af alvorlighedsgraden. Den ene er, om der har været anvendt vå-

ben, knive eller andre redskaber i forbindelse med volden, og den anden vedrører, om den skete vold er blevet anmeldt til politiet. 2 pct. af de unge i 7.-10. klasse har inden for det seneste år været udsat for vold med våben el.lign. i Herning, 3 pct. i de øvrige områder (med en spændvidde fra 2-3 pct.). 2 pct. af de unge i Herning har været udsat for vold, der er blevet politianmeldt. Det er det samme som i de øvrige områder (med en spændvidde fra 1-3 pct.).[31]

En eventuel forskel mellem Herning og de øvrige lokale områder skulle i så fald være en forskel i forekomsten af mindre alvorlig vold. I sig selv forekommer det ikke særligt sandsynligt, at der ikke skulle være forskel i relativt alvorlig vold, men derimod i mindre alvorlig vold. Dertil kommer, at en sammenligning mellem undersøgelserne tyder på, at forskellene i forekomsten af mindre alvorlig vold (og derved vold som helhed) beror på metodiske forskelle. For det første fremgår det af tabel 3.3.2.2, at der er en tydelig tendens til, at jo større voldsudsathed, desto relativt større forekomst af mindre alvorlig vold. For det andet viser en sammenligning af spørgsmålsformuleringer mv., og det kendskab man har hertil vedrørende, hvor meget vold forskellige formuleringer "opfanger", at den formulering mv., der er anvendt i Herning, også skulle give de mindste tal og den relativt største alvorlighedsgrad. I Herning er det i selve hovedspørgsmålet understreget, at det alene skal dreje sig om vold det seneste år forud for udspørgningstidspunktet (hvilket kun er tilfældet i én af de øvrige undersøgelser), samt at det alene skal dreje og om vold begået af andre børn eller unge (en begrænsning der ikke er anvendt i nogen af de andre undersøgelser overhovedet). Designmæssigt er afgrænsningerne til den relativt alvorlige vold (vold med skader, og vold som har medført at man er blevet bange) tydeligere understreget i og fremhævet i Herningundersøgelsen end i de øvrige undersøgelser.[32] Endelig har det utvivlsomt haft betydning,

[31] Tallene er små, men ikke desto mindre kan det jo gøre en stor forskel, om det er 1, 2 eller 3 procent udsatte. Foretages udregningerne med decimaler og statistiske usikkerhedsgrænser, viser det sig, at procentdelen af udsatte for vold med våben el.lign. i Herning med 95 pct.'s sandsynlighed ligger mellem 1,6 og 2,5, i de øvrige områder mellem 2,3 og 3,7. For udsatheden for politianmeldt vold er de tilsvarende procenter for Herning 1,8 og 3,0 og for de øvrige områder under ét 1,5 og 2,5. I og med at disse intervaller oplapper hinanden for såvel vold med våben el.lign. som for politianmeldt vold, kan man konkludere, at der ingen forskel er mellem udsatheden for relativ alvorlig vold i Herning og i de øvrige lokale områder.

[32] I flere af de lokale undersøgelser, der er foretaget uden for Herning, tilkendegives det, at den definition af vold og trusler om vold, der er blevet anvendt, er den samme, som den der blev anvendt i Valby og Kongens Enghave i 2002,

at de unge, der har svaret bekræftende på, at de har været udsat for vold, har skullet besvare en "mur" af uddybende og supplerende spørgsmål herom. Man kan direkte se af en del af de besvarede skemaer, at der først er besvaret bekræftende på, at man har været udsat for vold, og at man er begyndt at besvare de uddybende spørgsmål – men herefter har ændret besvarelsen til, at man ikke har været udsat. Også i de øvrige undersøgelser har voldsofrene skullet besvare uddybende spørgsmål, men ikke i et omfang, der kan måle sig med Herningundersøgelsen.[33]

3.3.3 Sammenligninger med Danmark som helhed

Den anden af de hovedundersøgelser, der kan foretages sammenligninger med, har den fordel, at den kan betragtes som landsrepræsentativ.[34] Til gengæld omfatter den kun elever i 8. klasse, og det er alene røveri, der kan sammenlignes, jf. tabel 3.3.3.1. I den landsrepræsentative undersøgelse indgår der også spørgsmål om udsatheden for og begåelse af trusler og vold, men disse har en meget bredere formulering end i undersøgelsen i Herning[35] og udelukker derfor sammenligning.[36] 1.243 i den landsrepræsentative undersøgelse, der er gennemført nogle måneder senere i skoleforløbet i 8. klasse end i Herning, har besvaret det anvendte spørgeskema, hvilket giver en svarprocent som i Herningundersøgelsen, dvs. 91.

---

men den praktiske "oversættelse" af disse definitioner til konkrete spørgsmålsformuleringer og den typografiske opstilling af disse spørgsmål er altså forskellig.

[33] Det er også muligt at sammenligne udsathed for trusler i de fem undersøgelser. De 16 pct. udsatte i Herning modsvares her af 29 pct. udsatte i de andre fire områder under ét (med en spændvidde fra 28 til 32 pct.). Også her ligger de øvrige lokale områder altså tilsyneladende umiddelbart på niveau med unge i Københavns kommune (27 pct.), et niveau der er næsten dobbelt så højt som i Herning. I analysen af truslerne kan alene spørgsmålet om, hvorvidt de er anmeldt til politiet eller ej inddrages som alvorlighedskriterium, idet anvendelsen af våben el.lign. ikke er oplyst for alle områder. Hvor 17 pct. af truslerne tilkendegives at være politianmeldt i Herning, er det kun 5 pct. i de øvrige områder under ét. Heraf kan det udregnes, at 3 pct. af de unge i Herning inden for det seneste år har været udsat for trusler, der er blevet politianmeldt over for 2 pct. i de øvrige lokale områder under ét (med en spændvidde fra 0 til 3 pct.).

[34] Flemming Balvig: *Den ungdom! Om den stadigt mere omsiggribende lovlydighed blandt unge i Danmark*. København: Det Kriminalpræventive Råd, juni 2006. Det er denne undersøgelse, der er brugt til den almene sammenligning af unge i Herning med unge i Danmark som helhed i kapitel 2 (afsnit 3).

[35] Og også bredere end i livsstilsundersøgelser, der er gennemført i andre lokale områder, jf. afsnit 3.3.2.

[36] Hvis tallene for den landsrepræsentative undersøgelse for udsatheden for trusler og vold havde vist sig at være *lavere* end i undersøgelsen i Herning, ville dette have kunnet fortolkes som tegn på, at vold og trusler var *mere* udbredt blandt elever i 8. klasse i Herning end i Danmark som helhed, men dette er ikke tilfældet. Som man kunne forvente alene ud fra den bredere og mere omfattende spørgsmålsformulering i den landsrepræsentative undersøgelse er procenterne her *større* end i Herning. I hele landet har 38 pct. af eleverne i 8. klasse været udsat for "trusler" det seneste år, over for 17 pct. i Herning. For "vold" er de tilsvarende procenter 16 og 9.

Tabel 3.3.3.1. Procent unge i 8. klasse der har været udsat for eller som har begået røveri inden for det seneste år, Ny Herning kommune (2006) og Danmark (2005)

	Herning	Danmark
Udsat for røveri	5	5
Begået røveri	3	2

Sammenligningen viser, at de unges udsathed for og begåelse af røveri i Herning hverken er større eller mindre end i det øvrige land. I begge grupper har 5 pct. været udsat for røveri inden for det seneste år begået af andre unge, mens det er 3 pct. i Herning og 2 pct. i Danmark som helhed, der tilkendegiver selv at have foretaget røveri en eller flere gange.[37]

Det nærmeste man kommer sammenlignelighed med andre former for overgreb unge imellem er mobning, der jo ofte ikke er fysisk, men af mere psykisk eller sociale karakter. Således som det er belyst i undersøgelserne, drejer det sig udelukkende om mobning og drilleri fra klassekammeraternes side, jf. tabel 3.3.3.2.

Tabel 3.3.3.2. Procentfordeling af unge i 8. klasse efter hvor ofte de har været udsat for mobning eller drilleri fra klassekammerater, så de har haft lyst til at blive hjemme fra skole, Ny Herning kommune (2006) og Danmark (2005)

	Udsat nogensinde		Udsat seneste år	
	Herning	Danmark	Herning	Danmark
Nej	59	58	85	85
Ja, 1 gang	16	15	6	7
Ja, et par gange	18	19	7	7
Ja, mange gange	7	7	1	2
Uoplyst mv.	0	0	1	0
I ALT	100	100	100	99

Hvis man også skal give lidt råderum for tilfældigheder – hvilket man skal ved den slags undersøgelser, der her er tale om – må man sige, at ligheden mellem situationen for de unge i Herning og situationen for de unge i hele landet ikke kan være større. Ikke blot er det stort set den samme andel unge, der har været udsat for mobning eller drilleri fra deres klassekammerater, så de har haft lyst til at blive hjemme fra skole (15 pct. begge steder det seneste

[37] Her er ét af de områder og en af de sammenligninger, hvor det måske kan være betimeligt at anvende decimaler. Andelen af unge i henholdsvis Herning og i Danmark som helhed, der har været udsat for røveri er 5,1 og 4,9. Andelen af unge, der har begået røveri i de to områder, er 2,9 og 2,2. Ingen af forskellene er statistisk signifikante.

år, 41 pct. i Herning og 42 pct. i Danmark som helhed nogensinde); fordelingerne er også stort set identiske med hensyn til, hvor mange gange, man har været udsat. Blandt de unge i Herning siger 24 pct., at en eller flere på den skole, hvor de går, ”er på nakken af dem”. For unge i hele landet er den tilsvarende procent 23.

Knapt hver tredje, 30 pct., af de unge i Herning tilkendegiver, at de inden for de sidste 12 måneder forud for udspørgningstidspunktet alene eller sammen med andre har drillet eller mobbet en anden elev, så han eller hun blev ked af det. Det er nøjagtig den samme procent, som findes for unge i hele landet.

Opsummerende kan det med sikkerhed siges, at forekomsten af fysiske overgreb er betydeligt mindre udbredt blandt unge i Herning end blandt unge i København. Det kan også med stor sikkerhed siges, at unge i Herning ikke er mere udsat for de antalsmæssigt mest betydende former for fysiske overgreb end unge i Danmark som helhed. Med hensyn til forekomsten af røverier og mobning ser det ud til, at de unges involvering heri ligger på niveau med det øvrige Danmark. Størst usikkerhed knytter sig til vold og trusler om vold. De unge i Herning er helt sikkert ikke mere involveret i trusler og vold end unge andre steder i Danmark. Umiddelbart tyder tallene på, at unge i Herningområdet er mindre udsat for vold og trusler om vold, men en del af denne forskel – måske hele forskellen – skyldes formentlig metodiske forskelle i den måde, undersøgelserne er gennemført på. Der vides intet om, hvorvidt forekomsten af seksuelle krænkelser mellem de unge i Herning er mere eller mindre forekommende der andre steder, fordi der med hensyn til denne form for overgreb ikke findes andre undersøgelser, der kan sammenlignes overhovedet.

3.4 Geografiske forskelle

En anden form for mulig geografisk variation er den, der findes inden for Ny Herning kommune.

Tabel 3.4.1 viser, at en urbaniseringsfaktor synes at gøre sig gældende. I hvert fald er der flest af de unge på Herning kommunes ”byskoler”, der har været involveret i fysiske over-

greb (35 pct.), færre i kommunens "oplandsskoler" (29 pct.) og færrest i de øvrige mindre kommuner, som Ny Herning kommune består af (26 pct.). På de friskoler og privatskoler, der findes i Ny Herning kommune, har 30 pct. været involveret i fysiske overgreb, svarende til det niveau for forekomsten af fysiske overgreb, der findes for alle unge i Ny Herning kommune.[38]

Af såvel tabel 3.4.1 som af det følgende afsnit fremgår det, at involveringen i fysiske overgreb er stigende med klassetrinnet. Hele eller dele af forklaringen på de geografiske forskelle kunne således være forskelle i hvor mange der går på forskellige klassetrin. Det er det imidlertid ikke. For alle fire klassetrin forholder det sig således, at involveringen er størst i Herning kommunes "byskoler" og mindst i de øvrige kommuner, som Ny Herning kommune består af.

Tabel 3.4.1. Procent af de unge i forskellige skoleområder og på forskellige klassetrin i Ny Herning kommune, der har været involveret i fysiske overgreb i 2005

	Herning kommune, "byskoler"	Herning kommune, "oplandsskoler"	Skoler i øvrige kommuner	Friskoler og privatskoler	ALLE
7. klasse	27	24	20	23	24
8. klasse	39	31	31	37	33
9. klasse	36	33	28	23	31
10. klasse	39		26	36	37
ALLE	35	29	26	30	30

Det skal tillægges, at der inden for de enkelte områder er betydelig variation skolerne imellem.[39] Andel unge involveret i fysiske overgreb på "byskolerne" varierer mellem 22 og 50 pct.. Mindst er omfanget på Herningsholmskolen (22 pct.) og næstmindst på Søndergerskolen (33 pct.). Størst er omfanger blandt eleverne på Brændgårdskolen (50 pct.) og næststørst på Holtbjergskolen (41 pct.).

[38] Det fremgår af beskrivelser i kapitel 2, hvilke konkrete skoler der er klassificeret som "byskoler", "oplandsskoler" mv.
[39] I de følgende fremhævelser medtages kun skoler med mere end 20 elever på de relevante klassetrin.

På ”oplandsskolerne” varierer forekomsten af fysiske overgreb fra 23 til 34 procent. Mindst er omfanget her på Gjellerupskolen (23 pct.) og næstmindst på Sunds skole (25 pct.). På ”oplandsskolerne” er omfanget af fysiske overgreb størst på Snejbjerg skole (34 pct.) og næststørst på Lundgårdskolen.

På skolerne i de øvrige kommuner i Ny Herning kommune varierer forekomsten af fysiske overgreb fra 0 til 32 procent. Det er i Timring skole, hvor ingen angives at have været involveret i fysiske overgreb i 2005 overhovedet. Tallene for tre andre skoler i dette områder ligger også på et relativt lavt niveau: Nøvling skole (5 pct.), Kildebakkeskolen (9 pct.) og Haderup skole (11 pct.). I den anden ende af skalaen inden for dette område befinder Kibæk Vildbjerg skole og Aulum Byskole (32 pct.) sig med et niveau, der nogenlunde svarer til niveauet for Ny Herning kommune som helhed (31 pct.).

Der er stor variation indbyrdes mellem områdets friskoler og privatskoler med hensyn til involveringsgraden i fysiske overgreb, fra 21 til 40 procent. Færrest involverede i fysiske overgreb er der blandt elever på Midtjyllands kristne friskole (21), flest på Herning Friskole (40). Andelen af elever involveret i fysiske overgreb på Midtbyskolen ligger på niveau med Herning Friskole (39 pct.).

Ved en nærmere analyse og fortolkning af de indbyrdes forskelle mellem de forskellige skoler bør man selvfølgelig igen bl.a. tage hensyn til, hvor mange elever, der findes på de enkelte klassetrin. Tillige kan der være stor variation også mellem klasserne på de enkelte skoler. I de 160 klasser, undersøgelsen omfatter, placerer godt halvdelen (86) sig inden for plus/minus 10 procentpoint af det samlede niveau af involvering i fysiske overgreb, dvs. med en procentdel elever involveret i fysiske overgreb, der ligger mellem 20,0 og 39,9 procent.[40] I 41 af klasserne har mindre end 20 procent været involveret i fysiske overgreb, heraf 3, hvor ingen overhovedet har været involveret, og 5 hvor nogen, men dog mindre end 10 procent, har været involveret.

[40] 43 klasser mellem 20,0 og 29,9 og 43 klasser mellem 30,0 og 30,9.

I 33 af de 160 klasser har 40 procent eller flere været involveret i et eller flere fysiske overgreb på en eller anden måde i 2005. I 16 af disse klasser har halvdelen eller flere været involveret. I den klasse i undersøgelsen, hvor flest har været involveret i fysiske overgreb på et år, drejer det sig om 62 pct.

3.5 Køn og klassetrin

Drengene har været klart mere involveret i fysiske overgreb end pigerne. jf. tabel 3.5.1. Hver tredje af drengene, 34 pct., har således på en eller anden måde været involveret i fysiske overgreb i 2005, over for hver fjerde, 25 pct., af pigerne. Involveringen i fysiske overgreb er stigende med alderen og klassetrinene, dvs. den er mindst blandt eleverne i 7. klasse (24 pct.) og størst blandt eleverne i 10. klasse (37 pct.). Den stigende tendens over alder/klassetrin gør sig gældende for såvel drenge som piger. Yderpunkterne er således pigerne i 7. klasse, hvor 18 pct. har været involveret i fysiske overgreb, og drengene i 10. klasse hvor 41 pct. har været involveret.

Tabel 3.5.1. Procentdel af drenge og piger på forskellige klassetrin, der i 2005 har været involveret i fysiske overgreb

	Drenge	Piger	Alle
7. klasse	29	18	24
8. klasse	38	28	33
9. klasse	36	27	31
10. klasse	41	32	37
Alle	34	25	30

3.6 Etnisk baggrund

Med hensyn til etnisk baggrund er der generelt set ikke større forskelle med hensyn til involvering i fysiske overgreb mellem børn og unge født i Danmark, og børn og unge der ikke er født i Danmark. Tilsvarende gør det generelt ingen forskel, om *forældrene* er født i Danmark eller ej. Anderledes forholder det sig, hvis man konkret ser på, *hvor* i udlandet, børn og unge har deres oprindelse. De specifikke procenter varierer lidt efter, om man tager udgangspunkt i de unges eller deres forældres fødested, men niveaumæssigt synes involve-

ringen i fysiske overgreb blandt unge med oprindelse i det øvrige norden eller Vesteuropa at være noget mindre end blandt unge med dansk oprindelse. En tilsvarende tendens gør sig gældende for unge med asiatisk oprindelse og i særdeleshed for unge født i eller med rødder i Afrika. Til gengæld synes involveringen i fysiske overgreb at være noget højere blandt unge med oprindelse i Østeuropa såsom Jugoslavien og eks-Jugoslavien samt Tyrkiet og i særdeleshed blandt unge med oprindelse i Irak, Iran eller Libanon.

3.7 Familiemæssig baggrund

Det gør en betydelig forskel med hensyn til involveringen i fysiske overgreb, om de unge befinder sig og bor i en klassisk kernefamilie sammen med deres biologiske far og mor eller ej. 26 pct. af de unge i klassiske kernefamilier har været involveret i fysiske overgreb, 34 pct. af de unge der skiftevis bor hos deres far og mor, 42 pct. af de unge der bor sammen med *enten* deres far *eller* mor (plus eventuelt en ny partner til denne) og 53 pct. af de unge, der bor under andre omstændigheder end de her nævnte, hvilket fortrinsvis vil sige på en eller anden form for institution. Totalt er det 40 pct. af de unge, der bor i delte familier, der har været involveret i fysiske overgreb.

Endvidere findes der klare sammenhænge mellem forældrenes socioøkonomiske situation på den ene side og børnenes og de unges involvering i fysiske overgreb på den anden. Jo dårligere forældrenes socioøkonomiske situation, desto oftere har de i unge været involveret i fysiske overgreb. Eksempelvis har 28 pct. af de unge, hvis fædre har arbejde, været involveret i fysiske overgreb, mens det er tilfældet for 37 pct. af de unge, hvis fædre ikke har arbejde (tilsvarende for moderens beskæftigelsessituation). Næsten halvdelen – 45 pct. – af de unge, der har forældre, hvor begge er uden arbejde, har været involveret i fysiske overgreb på en eller anden måde i 2005.

De unges kendskab til deres forældres indkomstniveau er begrænset og usikker. 28 pct. af de unge, der mener, at den eller dem, de bor hos, hører til den tredjedel, der tjener mest, har været involveret i fysiske overgreb; 34 pct. af de unge, der vurderer indkomstniveauet som

tilhørende den midterste tredjedel, og 37 pct. af de unge der mener, at den eller dem, de bor hos, hører til den tredjedel, der tjener mindst.

En tredje indikator på familiens socioøkonomiske situation i undersøgelsen er de unges indtryk af, om deres forældre (dem de bor hos) har økonomiske problemer. Denne indikator giver markant udslag på forekomsten af involvering i fysiske overgreb. Mens det således er 27 pct. af de unge, der mener, at deres forældre (dem de bor hos) klarer sig meget godt økonomisk, der har været involveret i fysiske overgreb, er det 38 pct. af de unge, der mener, forældrene sommetider har problemer med at få pengene til at slå til, og hele 46 pct. af de unge, der mener, at forældrene næsten altid har sådanne problemer.

Også boligforhold er eller kan i hvert fald være en indikator på socioøkonomisk niveau. 28 pct. af de unge, der bor i villa/parcelhus eller på en gård, har været involveret i fysiske overgreb, mens det er 36 pct. af de unge, der bor i lejlighed.

4 Trusler

Trusler om vold er det hyppigst forekommende overgreb blandt de typer af overgreb, der er belyst i undersøgelsen. Der skal erindres om, at det drejer sig om de trusler, som de unge har fremsat over for hinanden i løbet af et år, 2005. Ved spørgemåden er det indskærpet, at det ikke er alle trusler, det drejer sig om, men trusler, der har været så slemme, at man enten selv (som offer) blev bange, eller den eller de, man rettede truslerne mod, blev det.

4.1 Hvor mange er involveret i trusler?

Mellem hver fjerde og hver femte af de unge – 22 pct. – har på en eller anden måde været involveret i trusler i løbet af 2005. Hver sjette, 16 pct., har været udsat for trusler, og hver niende, 11 pct., har truet andre med vold, bank, tæv el.lign.

Opgjort som handlinger har de i alt 3.106 unge fremsat 1.368 trusler mod en eller flere andre unge, og de har selv været genstand for 1.449 af slagsen. Det er i gennemsnit 3,0 trusler pr. ung, der har været udsat for denne form for overgreb, og 3,9 pr. ung der har udsat andre for trusler. Det største antal trusler en enkelt ung har været udsat for i løbet af kalenderåret 2005 er 30, mens det største antal trusler en enkelt ung har fremsat i løbet af samme år er 50.

4.2 Hvor alvorlige er truslerne?

Det er som nævnt indskærpet ved selve spørgsmålsformuleringen, at de trusler, det drejer sig om, skal have en vis alvorlighedsgrad. Alligevel fremgår det af et opfølgningsspørgsmål, at de trusler, de unge har været involveret i, ofte ikke er specielt alvorlige. Der kan naturligvis være meget stor forskel med hensyn til, dels generelt hvad der opleves som alvorligt, afhængig af om man er offer eller gerningsperson, og dels i det konkrete tilfælde. Det, der kan være ment for sjov af den, der truer, kan blive oplevet som alvorligt af den der trues – og omvendt.

I undersøgelsen er det alene muligt at vurdere alvorlighedsgraden set med offerets øjne, idet det alene er ofrene, der er blevet spurgt om, hvor alvorligt "de synes det skete alt i alt var for dem". I de tilfælde, hvor ofrene har været udsat flere gange, drejer det sig om det seneste tilfælde. 42 pct. synes ikke, det skete var særligt alvorligt, 35 pct. at det var lidt alvorligt, 18 pct. at det var temmelig alvorligt, og 6 pct. at det var meget alvorligt. Totalt set er det således 1 pct. af de unge, der i 2005 har været udsat for en meget alvorlig trusselssituation; 4 pct. har været udsat for en trusselssituation, som de synes var temmelig eller meget alvorlig.

4.3 Offer eller gerningsperson?

Knapt hver fjerde af de unge, der har været involveret i trusler – 23 pct. – har både været udsat for trusler og selv truet andre i løbet af det forudgående år forud for udspørgningstidspunktet. Det svarer til én ud af tyve – 5 pct. – af alle unge. Det er langt flere, end man skulle forvente, hvis det udelukkende var tilfældigt, om man blev såvel offer som gerningsperson i løbet af et år. Der skulle i så fald "kun" have været mellem 1 og 2 pct. i en sådan dobbeltrolle. Ser vi på trussels*handlinger*, viser det sig, at en endnu større andel af de trusselsinvolverede unge er at finde i en dobbeltrolle som både offer og gerningsperson. Denne trods alt forholdsvis lille gruppe har således lagt ryg til næsten halvdelen af alle de trusler, der er udstedt (45 pct.) og har også selv stået for tæt ved halvdelen af de udstedte trusler (46 pct.).

Som vi var inde på, da denne problematik med dobbeltrollen som offer og gerningsperson blev introduceret i kapitel 3, kan sammenfaldet dels skyldes en dynamik i selve forløbet, f.eks. ved at en truet truer tilbage eller "forskyder" frustrationen ved at true andre – eller omvendt – og/eller at baggrunds- og personlighedsfaktorer disponerer for en livsstil og livssituation, hvori trusler indgår, dvs. man lever et liv hvor man mere eller mindre tilfældigt truer og trues.

Figur 4.3.1. Procentfordeling af de unge i Ny Herning kommune efter om de inden for det seneste år har været udsat for trusler, begået sådanne trusler – eller begge dele

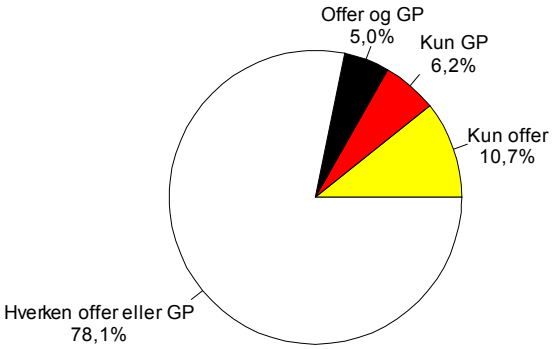

Den hovedpåstand, der skal fremføres og understreges her, er, at der et langt stykke af vejen ikke eksisterer en speciel offerproblematik og en speciel gerningspersonproblematik, når det drejer sig om trusler. Et langt stykke af vejen er der tale om en generel trusselsproblematik: Unge er mere eller mindre involveret i en trusselsverden, hvor de sommetider udsættes for trusler, sommetider selv truer og ofte begge dele. Det er de samme mekanismer og forhold, der bestemmer, hvor involveret man er i denne trusselsverden, uanset om det drejer sig om situationer hvor man truer, eller situationer hvor man bliver truet.

Formuleret på en anden måde er dette en påstand om, at det ”rene offer” og den ”rene gerningsperson” ikke dominerer billedet, når det drejer sig om trusler ung og ung imellem. Ved det ”rene” offer tænkes på den person, der ”helt uden egen skyld” uforvarende udsættes for at blive truet, mens den ”rene gerningsperson” er personen der truer andre uden at disse har givet ”særlig anledning” hertil. Det viser sig nemlig, at ni ud af ti trusler (90 pct.), som unge i Herningområdet har fremsat over for hinanden i 2005, er fremsat af unge, der selv har været udsat for trusler, og/eller som erkender at de har en personlighed, der betyder, at de lettere lader sig provokere til f.eks. vold end de fleste andre unge, at de har vanskeligt ved at

styre deres temperament, eller at andre gør bedst i at holde sig langt væk fra dem, når de bliver vrede. Og ni ud af ti trusler (89 pct.), som unge har været udsat for, har ramt unge, der selv har fremsat trusler, og/eller som erkender at have en personlighed af den nævnte karakter. Ved de fleste af disse trusler erkender de unge selv direkte, at de ikke var uden skyld i, at de blev udsat for trusler.

I praksis viser det sig også, at når vi analyserer unge *udsat* for trusler, og unge der har *begået* trusler, så kommer vi hele tiden frem til de samme konklusioner. De unge adskiller sig ikke nødvendigvis i samme grad, men i samme retning fra unge, der hverken har været udsat for eller som har truet andre. Vi kan illustrere dette ved et eksempel. De unge blev i spørgeskemaet stillet over for påstanden: ”Når jeg er vred, gør andre bedst i at holde sig langt væk fra mig”. De fleste unge, tæt ved to ud af tre, synes ikke, at denne påstand passer på dem selv. Knapt en tredjedel er ”helt uenige” (31 pct.) og en tredjedel ”lidt uenige”. En fjerdedel, 25 pct., er ”lidt enige” i, at andre gør bedst i at holde sig langt væk fra dem, når de er vrede, og godt hver tiende, 11 pct., er ”helt enige”. Af figur 4.3.2 kan man se, hvor mange blandt disse fire grupper af unge, der har været udsat for trusler, selv har truet andre, eller som såvel har truet som været udsat for at blive truet. Uanset om det drejer sig om risikoen for at blive udsat for trusler eller for at true andre, kan man se, at denne øges med de unges opfattelse af sig selv som aggressive, når de bliver vrede.

I figur 4.3.3 er de unge opdelt efter om, de har været involveret i trusler, og om de i så fald har været ”rene ofre” (kun udsat), ”rene gerningspersoner” (kun begået trusler) eller har såvel begået trusler som været udsat herfor (dobbeltrolle). Man kan se, at de unge, der både har været udsat, og som har begået trusler, er de mest aggressive. Herefter følger de ”rene gerningspersoner”. Man kan imidlertid også se, at de ”rene ofre” også er relativt mere aggressive end de unge, der slet ikke har været involveret i trusler, om end altså ikke i samme grad som gerningspersonerne.

Figur 4.3.2. Procent unge i Ny Herning kommune der har været udsat for trusler, begået trusler eller som såvel har begået som været udsat for trusler, set i forhold til deres egen vurdering af, om man bør holde sig på afstand af dem, når de bliver vrede

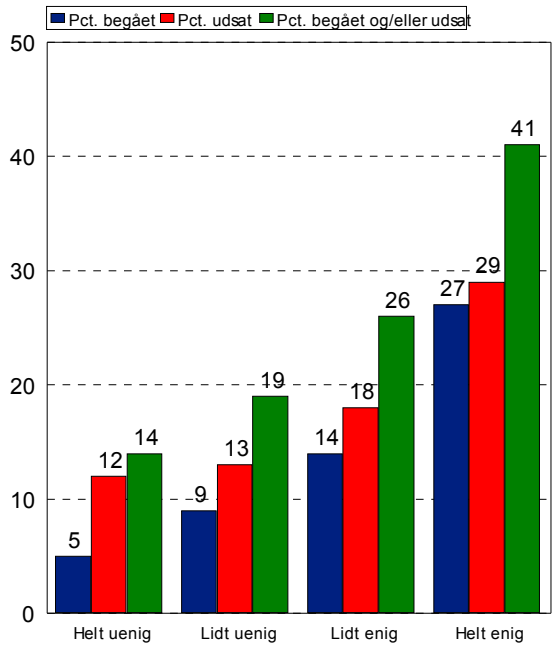

"Når jeg er vred, gør andre bedst i at holde sig langt væk fra mig"

Figur 4.3.3. Procentfordeling af unge i Ny Herning kommune efter deres grad af enighed i påstanden "Når jeg er vred, gør andre bedst i at holde sig langt væk fra mig", set i forhold til om de har været involveret i trusler og i givet fald på hvilken måde

"Når jeg er vred, gør andre bedst i at holde sig langt væk fra mig"

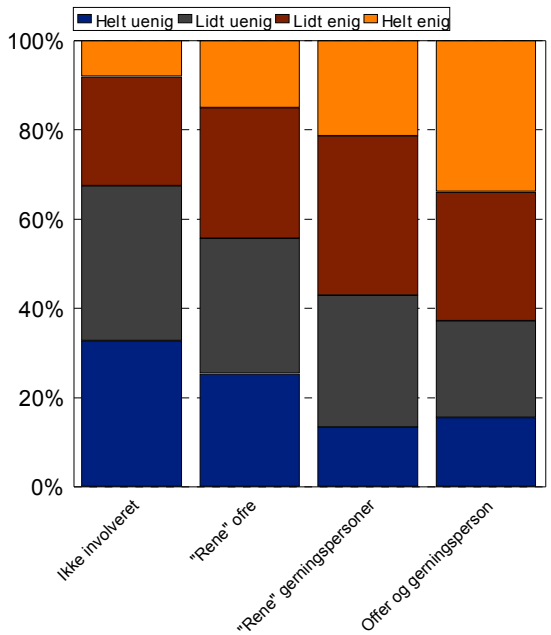

Selv om der går nuancer og gradsforskelle tabt, retfærdiggør disse tendenser at reducere oversigten over den komplekse virkelighed til i det følgende alene at være en formidling af resultatet af analyser, der fokuserer på forskelle og ligheder mellem unge involveret i trusler, og unge der ikke har været involveret i trusler. Man kan som hovedregel sige, at de forskelle, der findes og beskrives i analyserne, typisk er noget mindre, når det er ofre og ikke-ofre der sammenlignes, og noget større når det er gerningspersoner og ikke-gerningspersoner.[41]

4.4 Er unge involveret i trusler også involveret i anden risikoadfærd?

På baggrund af det forudgående kan det ikke overraske, når det konstateres, at de unge, der har været involveret i trusler, langt oftere end andre unge også har været involveret i andre former for risikoadfærd. Med risikoadfærd menes her adfærd, der er skadelige for de unge selv og/eller andre på kortere eller længere sigt.

I og med at der kan indgå, og givetvis ofte også gør det, et trusselselement, er det selvfølgelig særligt lidt overraskende, at de trusselsinvolverede unge i langt højere grad end andre unge har været involveret i vold, røverier og/eller seksuelle krænkelser. Tæt ved to ud af tre af de trusselsinvolverede har mobbet andre eller er blevet mobbet selv i skolen, mens dette "kun" er tilfældet for omkring en ud af tre af unge, der ikke har været involveret i trusler.

[41] De følgende analyser baserer sig på sammenligninger mellem *personer*. Det gælder stort set undtagelsesfrit, at de forskelle, der findes i analyserne, er betydeligt større, når det er *handlinger*, der sammenlignes.

Tabel 4.4.1. Procent unge i Ny Herning kommune der har været involveret i forskellige former for fysiske overgreb og risikoadfærd, set i forhold til om de har været involveret i trusler seneste år

	Involveret i trusler seneste år?		ALLE
	Nej	Ja	
Involveret i mobning seneste år	34%	65%	41%
Involveret i vold seneste år	5%	46%	14%
Involveret i røverier seneste år	3%	18%	7%
Involveret i seksuelle krænkelser seneste år	3%	11%	4%
Drikker sig fuld mindst en gang om måneden	16%	46%	23%
Ryger tobak dagligt	4%	23%	8%
Har røget hash inden for det seneste år	2%	16%	5%

Mindre ”automatisk” sammenhæng er der mellem involvering i trusselsadfærd og brug af rus- og nydelsesmidler. Ikke desto mindre er sammenhængene her lige så stærke. Meget få af de unge, der ikke har været involveret i trusler, har brugt hash (2 pct.) eller ryger tobak dagligt (4 pct.), mens dette er henholdsvis tæt ved hver sjette (16 pct.) og hver fjerde (23 pct.) blandt de trusselsinvolverede. Mens omkring hver sjette af de ikke-trusselsinvolverede drikker sig fulde mindst en gang om måneden (16 pct.), er det tæt ved halvdelen de unge, der har været involveret i trusselsadfærd (46 pct.).

Tabel 4.4.2. Procent unge i Ny Herning kommune der tror at halvdelen eller flere unge har truet andre, set i forhold til om de har været involveret i trusler seneste år

	Involveret i trusler seneste år?		ALLE
	Nej	Ja	
Tror at halvdelen eller flere af deres *klassekammerater* har truet andre unge med vold inden for det seneste år	0%	2%	1%
Tror at halvdelen eller flere af deres *venner* har truet andre unge med vold inden for det seneste år	1%	11%	3%
Tror at halvdelen eller flere af deres *jævnaldrende* i den kommune, hvor de bor har truet andre unge med vold inden for det seneste år	7%	18%	9%
Tror at halvdelen eller flere af deres *jævnaldrende i København* har truet andre unge med vold inden for det seneste år	26%	41%	29%

Det er endvidere karakteristisk for de unge, der har været involveret i trusseladfærd, at de i særlig grad har et overdimensioneret og overdrevent indtryk af, hvor mange andre unge, der er involveret i trusler. Det er trods alt et forholdsvis lille mindretal af de unge, der har truet andre unge med vold i løbet af det seneste år forud for interviewtidspunktet (11 pct.), men blandt de trusselsinvolverede tror næsten hver femte (18 pct.), at halvdelen eller flere af deres jævnaldrende i den kommune, hvor de bor, har truet andre, og mere end dobbelt så mange (41 pct.) at dette er tilfældet for deres jævnaldrende i København.

4.5 Har unge involveret i trusler andre holdninger?

Lidt over halvdelen af de unge, der har været involveret i trusler det seneste år, erklærede sig i spørgeskemaundersøgelsen enig i, at det ville være bedst for andre at holde sig langt væk fra dem, når de var vrede (jf. også ovenfor), mens dette kun er tilfældet for lidt under en tredjedel af de unge, der ikke har været involveret i trusler. I det hele taget er der en klar tendens til, at de trusselsinvolverede oplever sig selv som mere nærtagende, lettere at provokere og mere temperamentsfulde end de unge, der hverken har begået eller været udsat for trusler.

Også holdningen til vold som sådan er klart mere ”liberal” blandt de trusselsinvolverede, og herunder altså også de unge, der alene har været *udsat* for trusler. Der er betydeligt færre af de trusselsinvolverede, der synes, at vold er noget af det værste de ved, og flere der synes at vold er underholdende (såvel som en realitet i dagligdagen som på film og computere).

De fleste af såvel de trusselsinvolverede, som af de der ikke har været involveret i trusler, ville slutte et forhold til en kæreste, hvis denne slog dem bare én gang. Klart mere liberal er holdningerne til en ven, der er voldelig over for andre – i særdeleshed blandt de unge, der har været involveret i trusler.

Det er langt fra de fleste unge, der er af den opfattelse, at man vinder kammeraternes respekt, hvis man kan slå fra sig, men for de trusselsinvolverede er det tæt ved (48 pct.). Blandt de unge, der ikke har været involveret i trusler, er det mindre end hver tredje, der har denne opfattelse.

Det kan konkluderes, at de unge, der har truet andre unge og/eller som selv har været udsat for trusler, ofte skiller sig ud fra øvrige unge i deres temperament, parathed til og indstilling til vold.

Tabel 4.5.1. Procent unge i Ny Herning kommune, der er enige/uenig i forskellige påstande om vold o.lign., set i forhold til om de har været involveret i trusler seneste år

	Involveret i trusler seneste år?		ALLE
	Nej	Ja	
"Hvis nogen finder på at slå mig, slår jeg igen" (Enig)	63%	84%	66%
"Jeg tro,r at jeg er lettere at provokere til vold end de fleste andre unge" (Helt uenig)	56%	31%	51%
"Når jeg er vred, gør andre bedst i at holde sig langt væk fra mig" (Enig)	32%	51%	26%
"Når jeg virkelig er uenig med nogen, kan jeg godt have vanskeligt ved at styre mit temperament" (Enig)	29%	49%	33%
"Lidt vold nu og da er en del af at have det sjovt" (Helt uenig)	59%	34%	53%
"Uden vold ville dagligdagen være mere kedelig"(Helt uenig)	71%	47%	66%
"Vold er noget af det værste jeg ved" (Helt enig)	55%	34%	51%
"Jeg tror jeg er mere imod vold end de fleste andre unge" (Enig)	49%	36%	46%
"Jeg synes, det er ret sejt at være rocker" (Enig)	6%	11%	7%
"Jeg bryder mig ikke om film, hvor der er meget vold" (Enig)	27%	13%	24%
"Jeg bryder mig ikke om computerspil, hvor der er meget vold" (Enig)	29%	18%	27%
"Hvis jeg fik en kæreste, der slog mig bare én gang, ville det være slut med at være kæreste uanset hvad" (Enig)	64%	55%	62%
"Hvis en af mine venner er voldelig over for andre, vil jeg ikke være ven med hende /ham mere" (Enig)	49%	33%	46%
"Kan man slå fra sig, vinder man kammeraternes respekt" (Enig)	31%	48%	34%

4.6 Har unge involveret i trusler det anderledes med sig selv og livet?

De trusselsinvolverede føler sig hverken mere eller mindre veloplagte i det daglige end de ikke-trusselsinvolverede, mens der er en vis tendens til, at de føler sig noget mindre "lykkelige", noget oftere utrygge og noget oftere pressede af dem, de er sammen med, til at gøre ting som de ikke har lyst til, jf. tabel 4.6.1.[42]

Der er markant flere af de trusselsinvolverede som mener, at de tilhører den tredjedel i klassen, som er mest populære (næsten halvdelen, 47 pct., over for 29 pct. af de ikke-trusselsinvolverede). Det er vigtigt her at understrege, at det drejer sig om den oplevede popularitet. Hvorvidt det reelt er tilfældet, at de er mere populære, kan vi ikke sige noget om ud fra den gennemførte undersøgelse. Det er nærliggende at formode, at vi her har at gøre med én af årsagerne til trusselsadfærd: Man truer andre, og man reagerer over andres trusler ved at true igen, fordi man oplever, at sådan gør man – jf. oplevelsen af hvor mange jævnaldrende mv., som man tror, er involveret i trusselsadfærd – hvis man vil være respekteret og populær. Og vigtigheden af at være respekteret og at være populær er måske særligt fremherskende for de trusselsinvolverede. I hvert fald er der en vis tendens til, at de trusselsinvolverede i endnu højere grad end andre unge lægger vægt på kammeraternes mening frem for de voksnes end de ikke-trusselsinvolverede. At de samtidig i særlig grad oplever og opfatter deres situation som problematisk, vidner den usikre adfærd om,[43] samt at mere end hver tredje giver udtryk for, at mange af de ting, de foretager sig i deres fritid, gør de for at glemme deres problemer (36 pct.). Det er tilfældet for mindre end hver fjerde (23 pct.) af de unge, der ikke har været involveret i trusler.

[42] Det kan virke paradoksalt, at dette ikke også giver sig udtryk i, at de generelt set har mindre selvtillid. Som man kan se af tabel 4.6.1 er der tværtimod en svag tendens til, at de trusselsinvolverede oftere har stor selvtillid (25 pct.) end de ikke-trusselsinvolverede (20 pct.).

[43] Her tænkes på det forhold, at de oftere har spillet fuld uden at være det og/eller drukket mere end de har haft lyst til, fordi de har følt sig presset af dem, de var sammen med.

Tabel 4.6.1. Procent unge i Ny Herning kommune der er karakteriseret ved bestemte holdninger til livet mv., set i forhold til om de har været involveret i trusler seneste år

	Involveret i trusler seneste år?		ALLE
	Nej	Ja	
Føler de tilhører den mest populære tredjedel i klassen	29%	47%	33%
Føler de har megen selvtillid	20%	25%	21%
"Det er i fritiden livet skal leves" (helt enig)	60%	70%	62%
"Man skal sørge for at bruge sin fritid til at lære noget, man kan bruge senere hen" (enig)	61%	54%	60%
"Mange af de ting jeg gør i min fritid, gør jeg for at glemme mine problemer" (enig)	23%	36%	26%
"Kammeraternes mening betyder ofte mere for mig end de voksnes" (enig)	50%	59%	52%
Har seneste 12 måneder spillet fuld uden at være det og/eller drukket mere end de havde lyst til, fordi de følte sig presset af dem, de var sammen med	12%	23%	15%
Der er ikke nogen steder, de er bange for at færdes af frygt for at blive udsat for vold, trusler eller røverier fra andre unge	84%	74%	82%
Har de sidste 4 uger følt sig veloplagt og fuld af liv det meste af tiden	45%	45%	45%
Har de sidste 4 uger følt sig lykkelig det meste af tiden	60%	52%	58%

4.7 Har unge involveret i trusler en anderledes fritid og livsstil?

Generelt set deltager de unge, der har været involveret i trusler, hverken mere eller mindre i det organiserede fritidsliv såsom at gå i ungdomsskole eller i ungdomsklub, end de unge der ikke har været involveret i trusler. Dette betyder ikke nødvendigvis, at det organiserede fritidsliv ikke virker forebyggende. Eksempelvis kunne man forestille sig, at ungdomsklubber i særlig grad tiltrækker unge, der har særlig høj risiko for forskellige former for involvering i risikoadfærd. Hvis dette er tilfældet, kan det forhold, at der ikke er forskelle i omfanget af

involvering i trusler mellem unge, der går i ungdomsklub, og unge der ikke gør det, tages til indtægt for en forebyggende effekt. Det må dog tilføjes, at danske ungdomsundersøgelser generelt set tyder på, at de forebyggende effekter af deltagelse i organiserede fritidsaktiviteter såsom ungdomsklub, ungdomsskole mv. i sig selv er beskedne og måske helt fraværende. Det samme gør sig gældende med hensyn til sportsudøvelse. "Hvis man bare kunne få dem til at dyrke sport, f.eks. fodbold…" – er en overvejelse, som tit høres fremsat, når det drejer sig om forebyggelse af forskellige former for risikoadfærd såsom tobaksrygning, druk og kriminalitet, men heller ikke her har man i almindelighed kunnet spore eller påvise større forebyggende effekter i virkelighedens verden. Af den aktuelle undersøgelse fremgår det, at der ingen forskel findes mellem, hvor ofte de trusselsinvolverede og de ikke-trusselsinvolverede dyrker foreningssport. Det er for begge gruppers vedkommende lige godt halvdelen (henholdsvis 52 og 53 pct.), der dyrker foreningssport flere gange ugentligt.

En anden dagligdags formodning om, hvad der kan være godt med hensyn til at forebygge risikoadfærd, går ud på, at det er godt med et job i fritiden, for så "har de da noget fornuftigt at tage sig til".[44] Imidlertid kan heller ikke denne dagligdags formodning bekræftes af undersøgelsen, idet det faktisk er noget *flere* af de trusselsinvolverede, der har lønnet job i fritiden (37 pct.) end af de ikke-trusselsinvolverede (29 pct.). Det betyder tillige, at de trusselsinvolverede har flere penge til rådighed til forbrug, og at deres adfærd derfor heller ikke kan forklares som reaktioner på en situation, hvor man ikke har råd til så meget som andre unge.

[44] Unge i nutidens Danmark bruger meget tid på computere. I undersøgelsen er det 61 pct. af de unge, der bruger computer dagligt i deres fritid. Blandt forældre og andre er der delte meninger om, hvor godt eller dårligt det ofte store tidsforbrug på computere her, men også her kan man høre fremsat den formodning, at så længe de unge sidder ved deres computere, så "laver de da ikke (andre) ulykker imens". Det gør de så åbenbart alligevel på andre tidspunkter, for der er faktisk lidt flere blandt de trusselsinvolverede, der bruger computer dagligt i fritiden (67 pct.) end blandt de ikke-trusselsinvolverede (59 pct.). Når det specifikt drejer sig om trusler, bør man i den sammenhæng tage med i betragtning, at computeren (internettet) jo faktisk kan bruges til såvel at udstede som at modtage trusler, jf. omtale heraf andetsteds i rapporten.

Tabel 4.7.1. Procent unge i Ny Herning kommune der er karakteriseret ved en bestemt form for livsstil og fritidsanvendelse, set i forhold til om de har været involveret i trusler seneste år

	Involveret i trusler seneste år?		ALLE
	Nej	Ja	
Sammen med kammerater næsten al fritid	11%	24%	14%
Fleste kammerater er ældre	12%	25%	15%
Er ude (ikke hjemme) de fleste aftener om ugen	18%	43%	24%
Har lønnet arbejde i fritiden	29%	37%	31%
Går til møde i spejderkorps ugentlig	5%	3%	4%
Går i ungdomsklub ugentlig	31%	36%	32%
Går på ungdomsskole ugentlig	24%	25%	24%
Dyrker foreningssport flere gange ugentligt	53%	52%	53%
Bruger computer dagligt	59%	67%	61%
Sammen med kammerater på gaden, ved grillbar, i butikscentre mv. uden at foretage sig noget bestemt flere gange ugentligt	20%	44%	25%
Kører rundt på cykel eller knallert sammen med kammerater uden noget bestemt formål flere gange ugentligt	10%	22%	12%
Går til privatfest mindst en gang om ugen	9%	27%	13%
Går på diskotek flere gange om måneden	10%	24%	13%
Har 1.500 kr. eller mere til rådighed for sig selv om måneden	17%	26%	19%
Sparer op af sine lommepenge	68%	59%	66%

Mere end dobbelt så mange af de trusselsinvolverede som af de ikke-trusselsinvolverede unge er ude (ikke hjemme) de fleste aftener om ugen og er sammen med kammerater på gaden, ved grillbar, i butikscentre mv. uden at foretage sig noget bestemt. De går også langt oftere til privatfest og langt oftere på diskotek. Omkring hver fjerde af de trusselsinvolverede er sammen med kammerater næsten al deres fritid, mens dette kun er tilfældet for omkring hver tiende af de ikke-trusselsinvolverede. Omkring hver fjerde af de trusselsinvolve-

rede har tillige kammerater, der fortrinsvis er ældre end dem selv. Det er kun tilfældet for hver ottende af de ikke-trusselsinvolverede.

4.8 Har unge involveret i trusler det anderledes i skolen og familien?

Den særlige betydning som fritid og kammerater har for de trusselsinvolverede, skal formentlig ses på baggrund af deres *relativt* dårlige forhold til familie og skole.

Hovedparten af de unge, der har været involveret i trusler, kan godt lide at gå i skole, de keder sig ikke i de fleste af timerne, og de pjækker ikke. Skolen har aldrig henvendt sig til deres forældre på grund af problemer, og de regner med at ville fortsætte med skolegang udover 9. klasse. De trusselsinvolverede er altså for flertallets vedkommende langt fra en samling "skoletabere" eller "skolefremmede" unge, men de er det i langt højere grad end de unge, der ikke har været involveret i trusler. Hvor det eksempelvis er 56 pct. af de trusselsinvolverede unge, der synes godt om at gå i skole, er det 79 pct. af de ikke-trusselsinvolverede. Hvor det er 46 pct. af de trusselsinvolverede unge, der pjækker, er det kun 20 pct. af de ikke-trusselsinvolverede.

Tabel 4.8.1. Procent unge i Ny Herning kommune der er karakteriseret ved et bestemt forhold til familien og i skolen, set i forhold til om de har været involveret i trusler seneste år

	Involveret i trusler seneste år?		ALLE
	Nej	Ja	
Synes godt om at gå i skole	79%	56%	74%
Keder sig i de fleste eller alle timerne i skolen	14%	30%	18%
Pjækker af og til eller tit i skolen	20%	46%	25%
Mener de tilhører den tredjedel. der klarer sig bedst i klassen	41%	35%	39%
Skole har henvendt sig til forældre om problemer i skolen	19%	47%	25%
Regner med at ville afslutte skolegang med 9. klasse	8%	12%	9%
Har aldrig gået på andre skoler, end den de går på nu	55%	42%	52%
Har et godt forhold til både far og mor	74%	51%	69%
Er inden for det seneste år blevet slået eller tævet af far og/eller mor	5%	15%	7%
Skal altid sige derhjemme, *hvornår* de kommer hjem, når de er ude om aftenen	62%	52%	60%
Skal altid sige derhjemme, *hvem* de er sammen med, når de er uden om aftenen	57%	43%	54%
Skal altid sige derhjemme, *hvor* de er henne, når de er ude om aftenen	71%	54%	67%
Hygger sig aldrig sammen med forældre derhjemme på hverdage	6%	15%	8%
Hygger sig aldrig sammen med forældre derhjemme i weekender	7%	19%	10%

Samme billede tegner sig vedrørende de unges familieforhold. De fleste, såvel blandt de trusselsinvolverede som blandt de ikke-trusselsinvolverede, har det efter gængse standarder godt i deres familie, men de trusselsinvolverede har det relativt dårligere. Blandt de trusselsinvolverede unge er der således klart flere, der ikke har et godt forhold til deres far og mor, færre der hygger sig med familien derhjemme, flere der er blevet slået, eller som direkte har fået tæv af deres far og/eller mor, og flere der er uden forældrekontrol. De skal

ikke sige derhjemme, hvor de er henne, når de er ude om aftenen, ikke sige hvornår de kommer hjem, ikke sige hvem de er sammen med mv.

4.9 Har unge involveret i trusler en anden baggrund?

Hvordan de unge har det i deres familie kan have mange forskellige årsager. De unge, deres valg og deres adfærd, kan direkte og indirekte i sig selv betyde noget, mens andet bunder i de voksnes egne valg og adfærd og *deres* indbyrdes relation.

Blandt de forhold i familien, som de unge i hvert fald kun meget indirekte kan være årsager til, er de socioøkonomiske forhold. Disse forhold er ikke de unges "skyld". Det ville være nedværdigende og umenneskeligt ikke i en eller anden udstrækning at betragte de unge som ansvarlige for deres egen adfærd, herunder deres trusselsadfærd, men det er tankevækkende, at deres trusselsadfærd har en vis sammenhæng med forhold i deres familiesituation, som de i hvert fald ikke har eller har haft nogen indflydelse på såsom de socioøkonomiske forhold. Tendensen går i retning af, at de trusselsinvolverede unge noget oftere har en familiesituation, der er karakteriseret ved relativt dårlige socioøkonomiske forhold såsom arbejdsløshed og økonomiske problemer, jf. tabel 4.9.1.

Tabel 4.9.1. Procent unge i Ny Herning kommune der er karakteriseret ved en bestemt baggrund, set i forhold til om de har været involveret i trusler seneste år

	Involveret i trusler seneste år?		ALLE
	Nej	Ja	
Dreng	48%	64%	51%
15 år eller ældre	36%	41%	37%
9. eller 10. klasse	32%	36%	33%
Selv og/eller far og/eller mor født i Østeuropa/Mellemøsten	3%	5%	3%
Går på en af skolerne i selve Herning by	21%	28%	22%
Bor sammen med biologiske forældre	77%	64%	74%
Bor i villa/parcelhus/på gård	78%	71%	77%
Begge forældre har arbejde	77%	69%	75%
Forældre tilhører den tredjedel, der tjener mindst	5%	7%	6%
Forældre har sommetider eller tit økonomiske problemer	21%	31%	23%

Endvidere fremgår det, at hvor det er færre end to ud af tre af de trusselsinvolverede unge, der bor sammen med begge deres biologiske forældre (64 pct.), så er dette tilfældet for mere end tre ud af fire (77 pct.) af de ikke-trusselsinvolverede.

Der er andre centrale ”sociale knagerækker” i de unges liv end familiens socioøkonomiske niveau og sammensætning, som de unge i sig selv og i hvert fald ikke direkte kan eller har haft mulighed for at gøre noget ved, såsom køn, alder og etnisk afstamning. Også for disse ”sociale knagerækker” eller ”sociale båse” finder man imidlertid klare forskelle mellem de trussels- og de ikke-trusselsinvolverede unge.

Tabel 4.9.2. Procent drenge og piger i Ny Herning kommune der i 2005 har været involveret i trusler

	Drenge	Piger	Alle
Udsat for trusler	18%	13%	16%
Truet andre unge	16%	6%	20%
Involveret i trusler	27%	16%	22%

Først og fremmest er der en klar kønsforskel. 64 pct., altså tæt ved to ud af tre, af de trusselsinvolverede er drenge, mens drengene er i knebent mindretal blandt de unge, der ikke har været involveret i trusler (48 pct.). Set den anden vej fra er det tæt ved dobbelt så mange af drengene, der i løbet af et år har været involveret i trusler (27 pct.) som af pigerne (16 pct.). En anden vigtig forskel er, at hovedparten af de drenge, der har været involveret i trusler, selv har truet (59 pct.), mens dette ikke er tilfældet for pigernes vedkommende (37 pct.). Af tabel 4.9.2 kan man se, at mens drengenes risiko for at blive udsat for trusler er omkring en tredjedel (38 pct.) større end pigernes, så er risikoen for, at drengene truer andre, næsten tre gange større.

Men hvem truer så hvem? Undersøgelsen viser, at ni ud af ti af de drenge, der er blevet truet, er blevet truet af andre drenge. I 1-2 pct. af tilfældene er drengene blevet truet af piger, mens resten af tilfældene drejer sig om, at drengene er blevet truet af såvel drenge som piger. For pigernes vedkommende er det drenge, der i halvdelen af tilfældene har fremsat truslerne, i en fjerdedel af tilfældene er det andre piger og i den resterende fjerdedel af tilfældene såvel drenge som piger. Der er altså drenge indblandet i langt de fleste tilfælde, når såvel drenge som piger trues. Når piger truer uden at drenge deltager, er det næsten altid rettet mod andre piger.

Der er en tendens til, at involveringen i trusler er mere omfattende i de ældste aldersgrupper og skoleklasser, men de aldersmæssige og klassemæssige forskelle er af forholdsvis begrænset størrelsesorden. Denne tendens gør sig gældende for såvel piger som drenge. Involveringen i trusler er størst i 10. og mindst i 7. klasse.

Langt de fleste af de unge, der er involveret i trusler, er født i Danmark og har forældre, der ligeledes begge er født i Danmark. Specielt unge, der har en etnisk baggrund i Østeuropa, det tidligere Østeuropa eller Mellemøsten har dog en forhøjet hyppighed af involvering i trusler. Godt hver tredje, 34 pct., af denne gruppe unge af anden etnisk oprindelse end dansk har været involveret i trusler over for 22 pct. af de øvrige unge under ét. Uanset om det er drenge og piger viser det sig, at risikoen for at blive *udsat* for trusler er den samme. For-

skellen i trusselsinvolvering beror således på en forskel i hyppigheden af unge, der har selv har *truet* andre. 34 pct. af drengene fra Østeuropa/Mellemøsten har truet andre unge inden for det seneste år over for 15 pct. af de øvrige drenge. For pigerne er de tilsvarende procenter 13 og 6.

4.10 Øvrige karakteristika ved de trusler unge udsættes for

I undersøgelsen er de unge, der har oplevet sig udsat for trusler, blevet udspurgt om de nærmere omstændigheder, hvorunder truslerne er blevet fremsat, truslernes karakter, reaktionerne på de fremsatte trusler mv. Man skal bemærke sig, at oplysningerne gælder trusler, som man har været *udsat* for, dvs. det er beskrivelser og vurderinger set med *offerets* øjne. Tilsvarende spørgsmål er ikke blevet stillet vedrørende de situationer, hvor unge har truet. Det er, som vi har været inde på, klart, at der kan være betydelige forskelle på, hvordan en bestemt situation ses og vurderes med henholdsvis offerets og gerningspersonens øjne. Tillige vedrører opgørelserne ofre, dvs. *personer*, og ikke handlinger. Hvis en person har været udsat flere gange, er der spurgt om karakteristika mv. sidste gang, vedkommende blev udsat. Opgørelser baseret på personer/ofre kan være anderledes end opgørelser baseret på handlinger, især fordi trusselskarakteristika for de, der udsættes flere gange, kan være anderledes, end for dem der udsættes én gang. Endelig skal der gøres opmærksom på, at der findes et relativt stort antal uoplyste besvarelser vedrørende karakteristika ved trusler.

Godt halvdelen af dem, der er blevet truet (52 pct.), er blevet truet af nogen, der er ældre end dem selv, mens 40 pct. er blevet truet af jævnaldrende. I hver femte trusselssituation har der være tale om en gerningsperson, der var mindst tre år ældre end offeret.

Det mest almindelige er at blive truet af nogen, man kender. Det har været tilfældet i fire ud af fem situationer (80 pct.). Med ”kender” menes nogen, man forinden hændelsen vidste hvem var. I hver tredje trusselssituation (33 pct.) drejer det sig om en fra klassen eller en fra skolen i øvrigt. En fjerdedel af alle trusler er da også sket på skolen eller på vej fra eller til skole. Yderligere en fjerdedel er sket i forbindelse med fester el.lign. (herunder diskoteksbe-

søg som alene tegner sig for 10 pct.). Med i billedet hører, at 10 pct. af truslerne er sket på et tidspunkt, f.eks. under en ferie, hvor man ikke befandt sig i Herningområdet.

I de fleste tilfælde (59 pct.) har man ikke været alene, da man blev udsat for truslerne, men sammen med andre. Det deler sig nogenlunde lige over med hensyn til, om der har været en eller flere gerningspersoner.

Som også det forhold indicerer, at man normalt har vidst hvem gerningspersonen eller gerningspersonerne var, har truslerne sjældent karakter af overfald, der er kommet som et lyn fra en klar himmel fra en fuldstændig uforudsigelig kant. Kun 11 pct. mener, at det var fuldstændig tilfældigt, at det netop var dem, der blev truet. 35 pct. mener, at det ikke var fuldstændig tilfældigt, men at det godt kunne have været en anden – og de resterende, over halvdelen (54 pct.), siger, at det ikke var nogen tilfældighed, at det var dem, der blev truet. Et stort mindretal, 41 pct., mener, at de havde en vis skyld i det, der skete, og 11 pct. tilkendegiver direkte, at det var dem selv, der startede.

I tabel 4.10.1 er anført de grunde, ofrene selv tror er forklaringen på, at de blev udsat for trusler. Man skal bemærke sig, at man har kunnet markere flere muligheder på en gang. Af samme grund får overstiger totalen 100 pct.

Efter ofrenes opfattelse er det hævn, misundelse, jalousi el.lign., der har udløst truslerne i en tredjedel af tilfældene (34 pct.), og – i knapt en tredjedel af tilfældene (30 pct.) – at man er blevet oplevet som provokerende. I en fjerdedel af tilfældene (25 pct.) menes det, at uenighed og skænderi, der udviklede sig, var en væsentlig faktor.

Tabel 4.10.1. Trusselsofrenes oplevelse af hvad grunden har været til, at de blev udsat for trusler

Uenighed, skænderi der udviklede sig	25
Hævn, misundelse, jalousi	34
Almindeligt drilleri, mobning	17
Regulært "overfald" der ikke havde noget med mig personligt at gøre	8
Den eller de følte nok, at det var mig, der havde startet	11
Den eller de følte nok, jeg havde været eller var provokerende	30

I langt de fleste trusselssituationer er der ikke blevet brugt nogen form for redskaber eller våben til at true med (84 pct.), mens der altså på den anden side i hver sjette trusselssituation (16 pct.) er blevet benyttet kniv, våben, flasker eller andre genstande.

Efterfølgende har flertallet af ofrene (57 pct.) hverken følt sig mere eller mindre bange. Godt og vel hver fjerde (27 pct.) har følt sig mere bange, heraf de 7 pct. meget mere bange. For hver sjette (16 pct.) har hændelsen faktisk betydet, at de efterfølgende har været *mindre* bange for, hvad andre unge kunne finde på end før trusselssituationen.

I over halvdelen af de tilfælde, hvor de unge er blevet truet, har forældrene ikke fået at vide, hvad der er sket, og det skyldes først og fremmest, at de unge ikke har villet have, at forældrene skulle vide det, jf. tabel 4.10.2. Dette kan vel virke ganske overraskende og chokerende: I seks ud af ti tilfælde kender forældrene ikke til, at deres børn er blevet udsat for trusler, og i det ene ud af de fire tilfælde, hvor de faktisk kender til det, er det sket på trods af deres barns ønske. Hele 55 pct. af de unge trusselsofre har ikke ønsket at forældrene skulle vide, hvad der er hændt dem.

Nu kunne man så forvente, at det det især skyldtes, at mange af truslerne har haft en relativ lav alvorlighedsgrad, og at man gerne har villet klare situationen selv og ikke risikere at komme til at fremstå som en tøsedreng i vennernes og de jævnaldrendes øjne.

Dette viser sig imidlertid langt fra at være tilfældet. I de trusselssituationer, som de unge selv har oplevet som *meget alvorlige*, har de unge ikke villet fortælle forældrene om det i 40 pct. af tilfældene, og er lykkedes med, at forældrene ikke har fået det at vide. I de tilfælde, hvor man efterfølgende har været og er *meget bange* er den tilsvarende procent 44. Hvor man er blevet truet med *kniv, våben eller anden form for redskab* er procenten 59. I det hele taget synes der ikke være meget omkring selve det skete, der betyder særlig meget for de unges villighed til at fortælle deres forældre om det skete. Om man selv føler sig medskyldig eller ej spiller ingen rolle; om man oplever sig som et fuldstændigt tilfældigt offer ej heller ikke; om det er nogen, der har gjort noget mod én tidligere eller ej heller ikke; om truslen havde sin baggrund i hævn, uenighed, overfald eller andet ej heller. Det eneste omkring omstændighederne ved de indtrufne episoder, der synes at gøre en forskel, er, om det er sket på hverdage eller i weekender, og om det er sket i dagtimerne eller i aften- og nattetimerne. De unge har været mest indstillet på at fortælle, hvad der er sket på hverdage i dagtimerne. Unge, der angiver at have taget narkotika eller piller, da de blev truet, har i intet tilfælde fortalt forældrene om truslerne. Derimod spiller det ingen rolle, om man har været påvirket af alkohol.

Tabel 4.10.2. Procentfordeling af trusselsofrene efter i hvilket omfang de har fortalt det skete til deres forældre

"Har dine forældre fået kendskab til det skete?"	
Nej, og jeg har heller ikke villet have de skulle vide det	45
Nej, men det er ikke fordi, jeg ville have haft noget imod, de fik det at vide	16
Ja, jeg har selv fortalt dem det – og de ville næppe have fået det at vide på anden måde, hvis jeg ikke havde fortalt det	27
Ja, jeg har selv fortalt dem det – men jeg ville ikke have gjort det, hvis det ikke var fordi, jeg regnede med, at de alligevel ville få det at vide på anden måde	10
Ja. men de fik det at vide på en anden måde, end ved at jeg selv fortalte dem det	2
I ALT	100

Snarere end omstændigheder omkring selve hændelserne og deres alvorlighedsgrad viser det sig at være det generelle forhold til forældrene, der er afgørende. Jo tættere og jo bedre forhold, man har til forældrene, desto oftere har man berettet om de ubehagelige ting, man har været udsat for, uanset hvor alvorlige mv. de har været. F.eks. har 86 pct. af de unge, der har været udsat for trusler, og som oplever, at deres forældre aldrig tager sig tid til at høre på dem, hvis de unge har noget de gerne vil fortælle eller diskutere med dem, ikke fortalt om truslerne, mens det er det et stort flertal, der har gjort det, når forældrene opleves som nogen, der tager sig tid til én. Uanset hvor gunstige familierelationernes synes at være, er der dog stadig – og uanset det indtrufnes alvorlighedsgrad – mindst en tredjedel af de unge, der ikke har fortalt deres forældre, at de er blevet truet.

Tabel 4.10.3. Procentfordeling af trusselsofrene efter i hvilket omfang de har anmeldt det skete til politiet

"Blev det anmeldt til politiet?"	
Ja	8
Nej, men politiet fik kendskab til det på anden måde	9
Nej, politiet fik mig bekendt ikke noget at vide om det	83
I ALT	100

Det er på denne baggrund næppe overraskende, at *politiet* kun i de færreste tilfælde har fået kendskab til truslerne. Kun i hver sjette tilfælde (17 pct.) er truslen blevet anmeldt til politiet, eller politiet har på anden måde end via offerets egen anmeldelse fået kendskab til det skete. jf. tabel 4.10.3.

Den helt dominerende grund til ikke at anmelde det til politiet er, at man ikke har syntes, det var alvorligt nok. To ud af tre giver denne begrundelse, jf. tabel 4.10.4. At alvorlighedsgraden også reelt er en meget vigtig faktor for anmeldelsestilbøjeligheden bestyrkes af en sammenligning mellem, hvor ofte forskellige former for trusler er blevet anmeldt, i forhold til hvor alvorlige man synes, de har været. 7 pct. af de trusler, som man har oplevet som ikke særligt alvorlige, er blevet anmeldt,[45] 17 pct. af dem, man har betragtet som lidt alvorlige, 33 pct. af dem, der er blevet oplevet som temmelig alvorlige, og endelig 40 procent af de meget alvorlige trusselshændelser. Når der har været anvendt kniv el.lign., er 26 pct. af truslerne blevet anmeldt, over for 15 pct. når der ikke er blevet anvendt kniv el.lign. Når man efterfølgende har været meget mere bange end før, er 41 pct. blevet anmeldt. Hvis man har været noget mere bange, er det 18 pct., og hvis man ikke er blevet mere bange (eventuelt endog mindre), er det 12 pct., der er blevet anmeldt.

[45] Inklusiv forhold som politiet har fået kendskab til på anden måde end via offerets egen anmeldelse.

Tabel 4.10.4. Trusselsofrenes oplevelse af hvad grunden har været til, at de ikke har anmeldt de trusler, de er blevet udsat for, til politiet

"Hvorfor blev det ikke anmeldt?"	
Det var ikke så alvorligt, at politiet skulle blandes ind i det	68
Blev truet til ikke at anmelde det	3
Jeg var bange for den/dem, der havde gjort det	10
Jeg ville ikke have mine forældre skulle vide det	11
Mine forældre ville gerne anmelde det, men jeg ville ikke have, de skulle gøre det	4
Jeg ville gerne have det anmeldt, men mine forældre mente ikke, det skulle anmeldes	2
Jeg ville selv hævne det	10
Jeg ville selv ordne det, uden at blande politiet ind i det	19
Det var mine kammerater/venner der gjorde det og dem ville jeg ikke anmelde	2
Jeg syntes, det var flovt	3
Ville ikke have mine kammerater eller venner skulle vide det	4
Ville ikke have det skulle stå i avisen el.lign.	5
Politiet ville ikke gøre noget alligevel	22

Det mest bemærkelsesværdige ved disse anmeldelsesprocenter mv. er dog måske, at selv ved de mest alvorlige trusler, som har været og stadigvæk er meget traumatiserende for dem, der er blevet udsat, er det klart mindre end halvdelen, der er blevet anmeldt til politiet eller som politiets har fået kendskab til på anden måde end via offerets anmeldelse. De unge synes i meget vidtgående udstrækning at forsøge at undgå at voksne autoriteter indblandes i deres problemer, i hvert fald når det drejer sig om trusler.

Undladelse af anmeldelse af frygt for repressalier forekommer, men synes ikke at være nogen dominerende grund til at undlade politianmeldelse. 3 pct. har undladt at anmelde, fordi

de blev truet til det, og 10 pct. (der inkluderer de 3 pct.), fordi de var bange for den eller dem, der havde truet dem. Knapt hver femte (19 pct.) angiver, at de selv ville ordne sagen uden at blande politiet ind i det, og hver tiende (10 pct.), at de ville hævne det.

Mellem hver femte og hver fjerde – 22 pct. – har angivet, at truslen ikke blev anmeldt til politiet, fordi man ikke mente, politiet ville gøre noget alligevel. Knapt halvdelen af denne gruppe har tillige angivet, at de ikke har anmeldt, fordi de ikke fandt det skete særligt alvorligt, og man må formode, at disse unge mener, at politiet ikke ville have gjort noget ved det, fordi politiet også ville synes, det var lidt at gøre noget ud af.

5 Vold

Vold er det næst hyppigst forekommende overgreb blandt de typer af overgreb, der er belyst i undersøgelsen. Der skal erindres om, at det drejer sig om den vold, som de unge har fremsat over for hinanden i løbet af et år, 2005. Ved spørgemåden er det indskærpet, at det ikke er alle former for vold, det drejer sig om, men vold, der har været så slem, at man enten selv (som offer) blev bange, eller den eller de, man rettede volden mod, blev det.

5.1 Hvor mange er involveret i vold?

Hver syvende af de unge – 14 pct. – har på en eller anden måde været involveret i vold i løbet af 2005. 8 pct. har været udsat for vold og 9 pct. har selv udøvet vold.

Opgjort som handlinger har de i alt 3.106 unge foretaget eller deltaget i 1.015 voldshandlinger mod en eller flere andre unge, og de har selv været genstand for 695 voldshandlinger. Det er i gennemsnit 2,8 voldshandling pr. ung, der har været udsat for denne form for overgreb, og 3,7 pr. ung der har udsat andre for vold. Det største antal voldshandlinger, en enkelt ung har været udsat for i løbet af kalenderåret 2005, er 20, mens det største antal voldshandlinger, en enkelt ung har begået i løbet af samme år, er 30.

Når antallet af voldshandlinger, de unge har foretaget sig, i betydeligt omfang overstiger det antal voldshandlinger, de er blevet udsat for, er forklaringen formentlig først og fremmest, at det specielt ved vold er særligt ofte forekommende, at der i de enkelte konkrete voldepisoder er flere gerningspersoner end ofre.

5.2 Hvor alvorlig er volden?

Set med ofrenes øjne syntes omkring en fjerdedel – 26 pct. – at det skete ikke var særligt alvorligt. Hver tredje – 34 pct. – syntes det var lidt alvorligt, 27 pct. at det var temmelig alvorligt, og 12 pct. at det var meget alvorligt. Totalt set er det således 1 pct. af de unge, der i

2005 har været udsat for en meget alvorlig voldssituation; 2 pct. har været udsat for en voldssituation, som de syntes var temmelig eller meget alvorlig.

5.3 Offer eller gerningsperson?

Godt og vel hver femte – 21pct. – af de unge, der har været involveret i vold, har både været udsat for vold og selv været voldelig over for andre i det forudgående år forud for udspørgningstidspunktet. Det svarer til 3 pct. af alle unge, jf. figur 5.3.1.

Figur 5.3.1. Procentfordeling af de unge i Ny Herning kommune efter om de inden for det seneste år har været udsat for vold, begået vold – eller begge dele

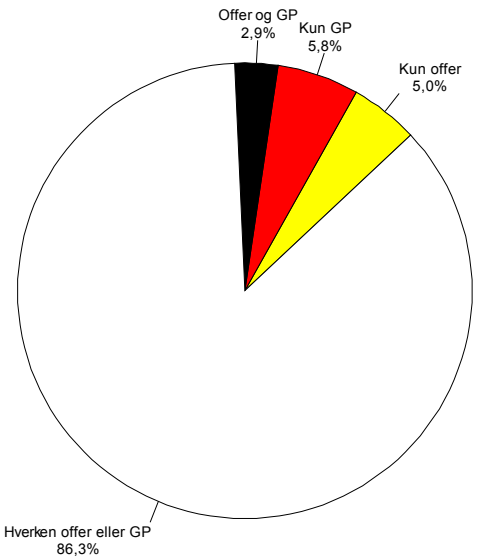

Det er langt flere, end man skulle forvente, hvis det udelukkende var tilfældigt, om man blev såvel offer som gerningsperson i løbet af et år. Opgør vi det i form af voldshandlinger, viser overlapningen mellem ofre og gerningspersoner sig at være endnu mere fremtrædende. Denne forholdsvis lille gruppe viser sig at tegne sig for omkring fire ud af ti af de voldshandlinger, som er begået, *og* af de voldshandlinger som nogen er blevet udsat for.

På voldsområdet er situationen således fuldstændig parallel til den, vi generelt konstaterede for fysiske overgreb i kapitel 3 og for trusler specifikt i kapitel 4, om end tendensen var *lidt* stærkere på trusselsområdet.

Ligesom på trusselområder er der også grund til at tro, at de netop præsenterede udregninger faktisk undervurderer, hvor stor overlapningen er. Undervurderingen beror bl.a. på, at vi kun ser på et enkelt år. En del af de "rene ofre" har selv begået vold umiddelbart forud for det år, vi belyser, og en del af de "rene gerningspersoner" er blevet udsat for vold.

Endvidere kan man på voldsområdet præcis som på trusselsområdet registrere, at når man analyserer unge *udsat* for vold, og unge der har *begået* vold, så kommer man hele tiden til de samme konklusioner. De adskiller sig ikke altid i samme grad, men konsekvent i samme retning, fra unge der hverken har været udsat for, eller som har begået vold. Vi kan illustrere dette ved hjælp af det samme eksempel som ved trusler, og derved samtidig få illustreret, at vold og trusler drejer sig "om det samme". De unge blev i spørgeskemaet stillet over for påstanden: "Når jeg er vred, gør andre bedst i at holde sig langt væk fra mig." De fleste unge, tæt ved to ud af tre, synes ikke, at denne påstand passer på dem selv. Knapt en tredjedel er "helt uenige" (31 pct.) og en tredjedel "lidt uenige". En fjerdedel, 25 pct., er "lidt enige" i, at andre gør bedst i at holde sig langt væk fra dem, når de er vrede, og godt hver tiende, 11 pct., er "helt enige".

Af figur 5.3.2 kan man se, hvor mange af disse fire grupper, der har været udsat for vold, selv har været voldelige over for andre unge, eller som har været begge dele. Uanset om det drejer sig om risikoen for at blive udsat for vold eller begå vold kan man se, at risikoen øges med de unges opfattelse af sig selv som aggressive, når de bliver vrede.

Figur 5.3.2. Procentdel unge i Ny Herning kommune der har været udsat for vold, begået vold eller som har været involveret i vold (dvs. udsat og/eller begået), set i forhold til deres egen vurdering af om man bør holde sig på afstand af dem, når de bliver vrede

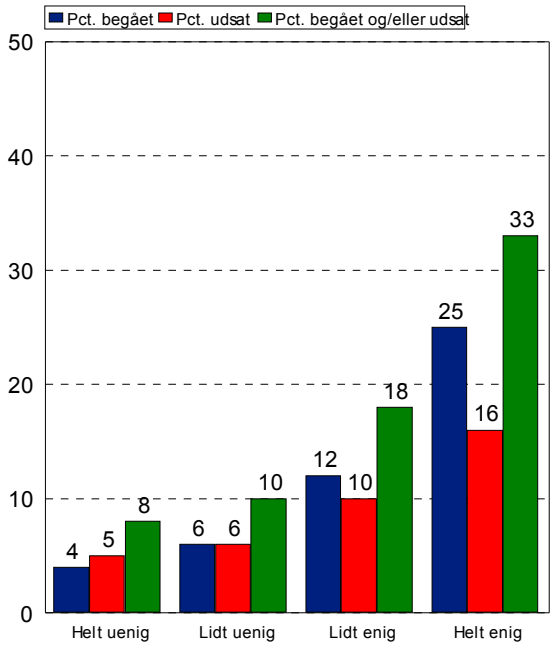

"Når jeg er vred, gør andre bedst i at holde sig langt væk fra mig"

I figur 5.3.3 er de unge opdelt efter, om de har været involveret i vold, og om de i så fald har været "rene ofre" (kun udsat), "rene gerningspersoner" (kun begået vold) eller begge dele (dobbeltrolle). Det viser sig, at de unge, der både har været ofre for og begået vold, er de mest aggressive, og herefter følger de "rene gerningspersoner". Man kan imidlertid også se – stadig præcis som ved trusler – at de "rene ofre" også generelt ifølge deres egen beskrivelse er relativt mere aggressive and de unge, der slet ikke har været involveret i vold.

Figur 5.3.3. Procentfordeling af unge i Ny Herning kommune efter deres grad af enighed i påstanden "Når jeg er vred, gør andre bedst i at holde sig langt væk fra mig", set i forhold til om de har været involveret i vold og i givet fald på hvilken måde

"Når jeg er vred, gør andre bedst i at holde sig langt væk fra mig"

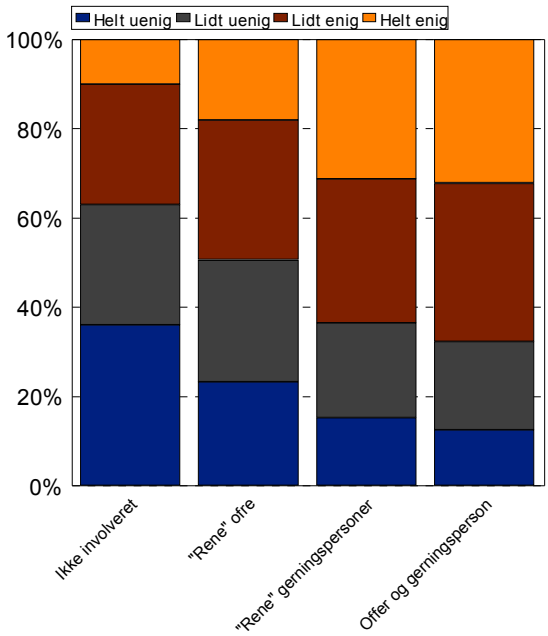

Mere end 80 pct. af de voldelige handlinger, unge i Herningområdet har begået mod andre unge i 2005, er begået af unge, der selv har været udsat for vold og/eller som erkender, at de har en personlighed, der betyder, at de lettere lader sig provokere til vold end de fleste andre unge, at de har vanskeligt ved at styre deres temperament, eller at andre gør bedst i at holde sig langt væk fra dem, når de bliver vrede. Og set med offerets briller: Mere end 80 pct. af de voldshandlinger, som de unge i Herning har været udsat for, har ramt unge, der selv har udøvet vold og/eller som erkender at have en personlighed af den nævnte karakter. Ved de fleste af disse trusler erkender de unge selv direkte, at de ikke var uden skyld i, at de blev udsat for vold.

Selv om der går nuancer og gradsforskelle tabt retfærdiggør disse tendenser på samme måde som ved analysen af trusler i kapitel 4 at reducere oversigten over den komplekse virkelighed til i det følgende alene at være en formidling af resultatet af analyser, der fokuserer på

forskelle og ligheder mellem unge involveret i vold, og unge der ikke har været involveret i vold. Man kan som hovedregel sige, at de forskelle, der findes og beskrives i analyserne, typisk er noget mindre, når det er ofre og ikke-ofre der sammenlignes, og noget større når det er gerningspersoner og ikke-gerningspersoner.[46]

5.4 Er unge involveret i vold også involveret i anden risikoadfærd?

De unge, der er involveret i vold, er i langt højere grad involveret i andre former for overgreb og risikoadfærd, end de unge der ikke er involveret i vold. Udover et langt større "engagement" i trusler, røverier og seksuelle krænkelser, er det også langt flere, der har været involveret i mobning, jf. tabel 5.4.1. Tæt ved tre ud af fire af de voldsinvolverede, 73 pct., har også inden for det seneste år mobbet eller er blevet mobbet (eller begge dele), mens dette "kun" er tilfældet for godt hver tredje, 36 pct., af de ikke-voldsinvolverede.

Tabel 5.4.1. Procent unge i Ny Herning kommune der har været involveret i forskellige former for fysiske overgreb og risikoadfærd, set i forhold til om de har været involveret i vold seneste år

	Involveret i vold seneste år?		ALLE
	Nej	Ja	
Involveret i mobning seneste år	36%	73%	41%
Involveret i trusler seneste år	14%	72%	22%
Involveret i røverier seneste år	4%	24%	7%
Involveret i seksuelle krænkelser seneste år	3%	13%	4%
Drikker sig fuld mindst en gang om måneden	18%	51%	23%
Ryger tobak dagligt	4%	30%	8%
Har røget hash inden for det seneste år	3%	22%	5%

Over halvdelen af de voldsinvolverede, 51 pct., drikker sig fulde mindst en gang om måneden, mens det er færre end hver femte, 18 pct., af de ikke-voldsinvolverede. Vold forbindes traditionelt med alkohol, og der *er* også tale om en stærk sammenhæng. På den anden side er den altså heller ikke stærkere, end at tæt ved halvdelen af de voldsinvolverede unge *ikke*

[46] De følgende analyser baserer sig på sammenligninger mellem *personer*. Det gælder stort set undtagelsesfrit, at de forskelle, der findes i analyserne, er betydeligt større, når det er *handlinger*, der sammenlignes.

drikker meget alkohol (særlig tit), og at omkring to ud af tre af de unge, der drikker sig fulde mindst en gang om måneden, ikke har været involveret i vold, hverken som ofre eller gerningspersoner. I sig selv siger disse tal ikke noget om, hvorvidt alkohol reelt har været et element i de stedfundne voldssituationer eller ej. Nærmere udspurgt herom siger to ud af tre ofre (67 pct.), at de ikke havde indtryk af, at gerningspersonen var påvirket af alkohol. 15 pct. af ofrene vurderer, at gerningspersonen var meget påvirket af alkohol, og 18 pct. at gerningspersonen var noget påvirket. Hvert femte offer for vold, 21 pct., mener, at gerningspersonen var noget eller stærkt påvirket af andre stoffer og rusmidler end alkohol (narkotika, piller), da volden fandt sted. Ofrene er også blev spurgt om de selv var påvirket af alkohol eller andet, da det skete. Hver fjerde, 26 pct., tilkendegiver her, at de var påvirket af alkohol, mens 8 pct. forklarer, at de var påvirket af andre rusmidler end alkohol.

At der viser sig at være 46 pct. af situationerne, hvor enten offeret eller gerningspersonen (eller begge) er påvirket af enten alkohol eller andre rusmidler er givetvis en stærkt forhøjet andel i sammenligning med alle de situationer, hvor unge i 7.-10. klasse møder hinanden og har en eller anden form for samspil, men det er altså på den anden side over halvdelen af voldssituationerne, hvor det kan anses for udelukket, at alkohol eller andre rusmidler har spillet en rolle. Ungdomsvolden kan langt fra reduceres til i det store og hele alene at være et spørgsmål om alkohol og rusmidler.

At vi i højere grad har at gøre med en bestemt form for livsstil tyder bl.a. det forhold på, at der også er store skævheder og forskelle med hensyn til forbrug af tobak og hash. Selv om der er tale om folkeskoleelever, er det tæt ved hver tredje – 30 pct. – af de voldsinvolverede, der ryger tobak dagligt, og mere end hver femte der har røget hash inden for det seneste år. Blandt de ikke-voldsinvolverede er det kun nogle få procent, henholdsvis 4 og 3, der er tobaks- og hashrygere. Sammenhængen her er så stærk, at det – set den anden vej fra – viser sig at være over halvdelen af de voldsinvolverede unge, der ryger tobak og/eller hash.

Tabel 5.4.2 viser, at de unge, der har været involveret i vold, i særlig grad har et overdimensioneret billede af, hvor udbredt vold er blandt deres jævnaldrende. Hver femte af dem tror

således, at det er halvdelen eller flere af deres jævnaldrende i den kommune, hvor de bor, der har udsat andre unge for vold inden for det seneste år, og mere end hver tredje tror det samme om deres jævnaldrende i København.

Tabel 5.4.2. Procent unge i Ny Herning kommune der tror at halvdelen eller flere unge har udsat andre for vold, set i forhold til om de har været involveret i vold seneste år

	Involveret i vold seneste år?		ALLE
	Nej	Ja	
Tror at halvdelen eller flere af deres *klassekammerater* har udsat andre unge for vold inden for det seneste år	0%	2%	1%
Tror at halvdelen eller flere af deres *venner* har udsat andre unge for vold inden for det seneste år	1%	16%	3%
Tror at halvdelen eller flere af deres *jævnaldrende* i den kommune, hvor de bor har udsat andre unge for vold inden for det seneste år	5%	20%	7%
Tror at halvdelen eller flere af deres *jævnaldrende i København* har udsat andre unge for vold inden for det seneste år	21%	38%	24%

5.5 Har unge involveret i vold andre holdninger?

Der findes markante statistiske forskelle mellem holdningerne til vold blandt de voldsinvolverede og de ikke-voldsinvolverede. Disse forskelle og tendenser har fuldstændig samme karakter som ved trusler, og skal derfor ikke gennemgås i detaljer her (se tabel 4.5.1 vedrørende trusler og teksten i tilknytning til denne).

Tabel 5.5.1. Procent unge i Ny Herning kommune der er enige/uenig i forskellige påstande om vold o.lign., set i forhold til om de har været involveret i vold seneste år

	Involveret i vold seneste år?		ALLE
	Nej	Ja	
"Hvis nogen finder på at slå mig, slår jeg igen" (Enig)	63%	84%	66%
"Jeg tror, at jeg er lettere at provokere til vold end de fleste andre unge" (Helt uenig)	55%	26%	51%
"Når jeg er vred, gør andre bedst i at holde sig langt væk fra mig" (Enig)	33%	58%	36%
"Når jeg virkelig er uenig med nogen, kan jeg godt have vanskeligt ved at styre mit temperament" (Enig)	30%	54%	33%
"Lidt vold nu og da er en del af at have det sjovt" (Helt uenig)	58%	26%	53%
"Uden vold ville dagligdagen være mere kedelig"(Helt uenig)	70%	38%	66%
"Vold er noget af det værste jeg ved" (Helt enig)	55%	25%	51%
"Jeg tror, jeg er mere imod vold end de fleste andre unge" (Enig)	49%	31%	46%
"Jeg synes, det er ret sejt at være rocker" (Enig)	6%	13%	7%
"Jeg bryder mig ikke om film, hvor der er meget vold" (Enig)	26%	13%	24%
"Jeg bryder mig ikke om computerspil, hvor der er meget vold" (Enig)	28%	17%	27%
"Hvis jeg fik en kæreste, der slog mig bare en gang, ville det være slut med at være kæreste uanset hvad" (Enig)	64%	47%	62%
"Hvis en af mine venner er voldelig over andre, vil jeg ikke være ven med hende /ham mere" (Enig)	49%	27%	46%
"Kan man slå fra sig, vinder man kammeraternes respekt" (Enig)	32%	50%	34%

Blandt de voldsinvolverede er vi oppe på 84 pct., der har den grundholdning, at de vil slå igen, hvis andre slår. 60 pct. er "helt enig" i, at sådan vil de forholde sig, mens det kun er omkring hver fjerde, 26 pct., af de ikke-voldsinvolverede. Halvdelen – 50 pct. – af de voldsinvolverede har den opfattelse, at det giver respekt hos kammeraterne, hvis man kan slå fra sig, mens det er mindre end hver tredje, 32 pct., af de ikke-voldsinvolverede. Ungdomsvold er altså ikke blot noget, i hvert fald langt fra altid, som blot udspringer af nogle situationer, alle kan komme i, og hvor alle uanset holdninger, baggrund osv. mere eller mindre ville reagere på samme måde. Ungdomsvold er ikke kun *situationelt* betinget. Det har også noget at gøre med, hvem man er, hvad man står for, hvad man mener om vold osv. Det interessante er jo så, hvad årsagerne til forskelle i holdninger til vold mv. er, et spørgsmål vi skal vende tilbage til og tage op i det afsluttende kapitel, kapitel 8.

For 11 ud af de 14 forskellige holdninger til vold, der er belyst i tabel 5.5.1 fremgår det ved en sammenligning med tabel 4.5.1, at forskellen mellem de voldsinvolverede og de ikke-voldsinvolverede indbyrdes er større end mellem de trusselsinvolverede og de ikke-trusselsinvolverede. De voldsinvolverede er altså mere anderledes i deres holdninger til vold end de ikke-voldsinvolverede, end de trusselsinvolverede er i forhold til de ikke-trusselsinvolverede. Der ligger formentlig heri, at det er mere grænseoverskridende og "afvigende" at involvere sig i vold end i trusler. Gennemsnitligt og typisk er vold mere alvorligt og mere "kriminelt" end trusler om vold. Trusler er gennemgående en lidt mere almindelig form for adfærd, vold en lidt mere ualmindelig. Dette passer også med, at vold faktisk er en mindre udbredt adfærd end vold, jf. kapitel 3, og at de, der udsættes for vold, gennemsnitligt og typisk betragter denne hændelse som mere alvorlig end udsættelse for trusler (jf. afsnit 4.2 og 5.2).

5.6 Har unge involveret i vold det anderledes med sig selv og livet?

De voldsinvolverede har i endnu højere grad end de trusselsinvolverede en opfattelse af, at det giver respekt hos kammeraterne, hvis man kan slå fra sig. At udøve vold synes altså i (endnu højere grad) end trusler ofte at være forbundet med et spørgsmål om forsvar for eller opnåelse af social status, respekt, anseelse og ære. Det viser sig da også, at de voldsinvolve-

rede i særlig grad oplever sig som værende populære, jf. tabel 5.6.1. Over halvdelen, 54 pct., mener, at de tilhører den mest populære tredjedel i klassen. Blandt de trusselsinvolverede er dette "kun" 47 pct., jf. tabel 4.6.1.

Tabel 5.6.1. Procent unge i Ny Herning kommune der er karakteriseret ved bestemte holdninger til livet mv., set i forhold til om de har været involveret i vold seneste år

	Involveret i vold seneste år?		ALLE
	Nej	Ja	
Føler de tilhører den mest populære tredjedel i klassen	29%	54%	33%
Føler de har megen selvtillid	21%	26%	21%
"Det er i fritiden livet skal leves" (helt enig)	61%	67%	62%
"Man skal sørge for at bruge sin fritid til at lære noget, man kan bruge senere hen" (enig)	61%	53%	60%
"Mange af de ting jeg gør i min fritid, gør jeg for at glemme mine problemer" (enig)	24%	39%	26%
"Kammeraternes mening betyder ofte mere for mig end de voksnes" (enig)	51%	58%	52%
Har seneste 12 måneder spillet fuld uden at være det og/eller drukket mere end de havde lyst til, fordi de følte sig presset af dem, de var sammen med	12%	26%	15%
Der er ikke nogen steder, de er bange for at færdes af frygt for at blive udsat for vold, trusler eller røverier fra andre unge	83%	75%	82%
Har de sidste 4 uger følt sig veloplagt og fuld af liv det meste af tiden	45%	44%	45%
Har de sidste 4 uger følt sig lykkelig det meste af tiden	60%	49%	58%

Tendenserne i øvrigt er de samme som vi så, da vi i kapitel 4 sammenlignede de trusselsinvolverede med de ikke-trusselsinvolverede. Som dér er det eneste område, hvor vi ikke finder nogen forskel overhovedet, med hensyn til hvor oplagt man har følt sig de sidste fire uger forud for udspørgningstidspunktet.

5.7 Har unge involveret i vold en anderledes fritid og livsstil?

Tabel 5.7.1. Procent unge i Ny Herning kommune der er karakteriseret ved en bestemt form for livsstil og fritidsanvendelse, set i forhold til om de har været involveret i vold seneste år

	Involveret i vold seneste år?		ALLE
	Nej	Ja	
Sammen med kammerater næsten al fritid	12%	26%	14%
Fleste kammerater er ældre	12%	31%	15%
Er ude (ikke hjemme) de fleste aftener om ugen	20%	48%	24%
Har lønnet arbejde i fritiden	30%	35%	31%
Går til møde i spejderkorps ugentlig	4%	3%	4%
Går i ungdomsklub ugentlig	31%	38%	32%
Går på ungdomsskole ugentlig	23%	29%	24%
Dyrker foreningssport flere gange ugentligt	53%	51%	53%
Bruger computer dagligt	60%	70%	61%
Sammen med kammerater på gaden, ved grillbar, i butikscentre mv. uden at foretage sig noget bestemt flere gange ugentligt	22%	47%	25%
Kører rundt på cykel eller knallert sammen med kammerater uden noget bestemt formål flere gange ugentligt	10%	28%	12%
Går til privatfest mindst en gang om ugen	11%	30%	13%
Går på diskotek flere gange om måneden	11%	27%	13%
Har 1.500 kr. eller mere til rådighed for sig selv om måneden	17%	26%	19%
Sparer op af sine lommepenge	68%	56%	66%

Forskellene er få og små med hensyn til deltagelse i det organiserede fritidsliv mellem de voldsinvolverede. De voldsinvolverede går lidt *oftere* i ungdomsklub og på ungdomsskole.

De har også lidt *oftere* lønnet arbejde i fritiden og har som følge heraf nogen flere penge til rådighed i det daglige.

Der hvor vandene måske ikke ligefrem skiller, men hvor forskellene i hvert fald er markante, er med hensyn til det uorganiserede eller "uformelle" fritidsliv sammen med kammeraterne. Tæt ved halvdelen af de unge, der har været involveret i vold, 47 pct., tilbringer flere gange ugentligt tid sammen med kammerater på gaden, ved grillbar, i butikscentre mv. uden at foretage sig noget bestemt. Det er mere end dobbelt så mange som blandt de ikke-voldsinvolverede (22 pct.). Knapt hver tredje, 30 pct., af de voldsinvolverede går til privatfest mindst en gang om ugen. Det er tæt ved tre gange så mange som blandt de ikke-voldsinvolverede (11 pct.). Tæt ved halvdelen, 48 pct., er ikke hjemme de fleste aftener om ugen, hvilket kun er tilfældet for 20 pct. af de ikke-voldsinvolverede.

5.8 Har unge involveret i vold det anderledes i skolen og familien?

Som det gjaldt for de trusselsinvolverede kan de voldsinvolverede langt fra siges at være en gruppe bestående af skoletabere og med problematiske familieforhold, jf. tabel 5.8.1., men de adskiller sig dog alligevel i markant grad i disse henseender fra de unge, der ikke har været involveret i vold. Som gruppe har de voldsinvolverede et mere problematisk forhold til skolen og til familien end de ikke-voldsinvolverede, og de skiller sig også mere ud i disse henseender end de trusselsinvolverede. Af de 14 forskellige aspekter af relationer til skole og familie, der er belyst i tabel 5.8.1, viser de 12 af dem sig at give større forskelle mellem de voldsinvolverede og de ikke-voldsinvolverede end for de samme aspekter mellem de trussels- og de ikke-trusselsinvolverede (jf. tabel 4.8.1).

Tabel 5.8.1. Procent unge i Ny Herning kommune der er karakteriseret ved et bestemt forhold til familien og i skolen, set i forhold til om de har været involveret i vold seneste år

	Involveret i vold seneste år?		ALLE
	Nej	Ja	
Synes godt om at gå i skole	77%	50%	74%
Keder sig i de fleste eller alle timerne i skolen	15%	36%	18%
Pjækker af og til eller tit i skolen	21%	49%	25%
Mener de tilhører den tredjedel. der klarer sig bedst i klassen	32%	41%	39%
Skole har henvendt sig til forældre om problemer i skolen	20%	57%	25%
Regner med at ville afslutte skolegang med 9. klasse	8%	15%	9%
Har aldrig gået på andre skoler, end den de går på nu	54%	43%	52%
Har et godt forhold til både far og mor	72%	50%	69%
Er inden for det seneste år blevet slået eller tævet af far og/eller mor	6%	18%	7%
Skal altid sige derhjemme, *hvornår* de kommer hjem, når de er ude om aftenen	62%	47%	60%
Skal altid sige derhjemme, *hvem* de er sammen med, når de er uden om aftenen	56%	41%	54%
Skal altid sige derhjemme, *hvor* de er henne, når de er ude om aftenen	70%	50%	67%
Hygger sig aldrig sammen med forældre derhjemme på hverdage	7%	19%	8%
Hygger sig aldrig sammen med forældre derhjemme i weekender	8%	25%	10%

5.9 Har unge involveret i vold en anden baggrund?

Tabel 5.9.1. Procent unge i Ny Herning kommune der er karakteriseret ved en bestemt baggrund, set i forhold til om de har været involveret i vold seneste år

	Involveret i vold seneste år?		ALLE
	Nej	Ja	
Dreng	49%	69%	51%
15 år eller ældre	36%	41%	37%
9. eller 10. klasse	32%	35%	33%
Selv og/eller far og/eller mor født i Østeuropa/Mellemøsten	3%	6%	3%
Går på en af skolerne i selve Herning by	21%	32%	22%
Bor sammen med biologiske forældre	76%	62%	74%
Bor i villa/parcelhus/på gård	78%	69%	77%
Begge forældre har arbejde	76%	71%	75%
Forældre tilhører den tredjedel, der tjener mindst	5%	9%	6%
Forældre har sommetider eller tit økonomiske problemer	21%	32%	23%

Tendenserne går i retning af, at de ældre lidt oftere er involveret i vold end de yngre, og i samsvar hermed at voldsniveauet er lidt højere i de ældste end i de yngste klasser, men forskellene er små. 6 pct. af de voldsinvolverede er selv født og/eller deres far/mor er født i Østeuropa eller Mellemøsten. Det er dobbelt så mange som for de ikke-voldsinvolverede.

Der er en klar tendens til, at de voldsinvolverede er overrepræsenterede på skolerne i selve Herning By sammenlignet med oplandet og den øvrige del af kommunerne. Samme tendens kunne konstateres for trusler, men den er stærkere for vold. Også skilsmissebørn er overrepræsenterede blandt de voldsinvolverede. Vurderet ud fra økonomi o.lign. forhold er de lavere sociale lag og især familier, hvori de unge har en *oplevelse* af, at forældrene har problemer med at få pengene til at slå til, overrepræsenterede blandt de voldsinvolverede.

Den mest markante forskel mellem de voldsinvolverede og de ikke-voldsinvolverede findes med hensyn til køn. Hvor der blandt de unge som helhed er en nogenlunde lige kønsfordeling, er mere end to ud af tre, 69 pct., af de voldsinvolverede drenge. Det er endnu højere end ved trusler, hvor den tilsvarende procent var 64. Set den anden vej fra betyder det, at der i løbet af et år er mere end dobbelt så mange drenge, der har været involveret i vold (19 pct.) end piger (9 pct.), jf. tabel 5.9.2.

Tabel 5.9.2. Procent drenge og piger i Ny Herning kommune der i 2005 har været involveret i vold

	Drenge	Piger	Alle
Udsat for vold	10%	6%	8%
Begået	13%	4%	9%
Involveret i vold	19%	9%	14%

Blandt drengene er der lidt flere, der har begået vold, end som har været udsat for vold, mens det hos pigerne forholder sig omvendt. Det betyder, at forskellen mellem drenge og piger er klart større med hensyn til at begå vold end med hensyn til at blive udsat for vold.

Men hvem slår så hvem? Når drenge bliver udsat for vold, er det næsten altid en anden dreng (eller andre drenge), der står bag. 96 pct. af de drenge, der har været udsat for vold, er blevet slået mv. af en anden dreng (eller andre drenge). I 3 pct. af situationerne har gerningspersonerne været såvel dreng(e) som pige(r), og i 1 pct. af situationerne har gerningspersonen været en pige.

Af de unge i fokusgrupperne blev det fremholdt, at der eksisterede en norm blandt drenge om, at man ikke slog på piger. I betragtning af, at det er langt de fleste drenge, der ikke har slået på nogen overhovedet inden for det seneste år forud for udspørgningstidspunktet, kan man da også sige, at denne norm efterleves. På den anden side viser undersøgelsen, at når piger udsættes for vold, så begås denne vold fortrinsvis af drenge og ikke af andre piger. Det er drenge, der er gerningspersoner bag 72 pct. af de tilfælde, hvor en pige er blevet udsat for

vold. I 19 pct. af tilfældene har det været gerningspersoner af begge køn, og i de resterende 9 pct. af tilfældene har gerningspersonen eller gerningspersonerne været af hunkøn.

5.10 Øvrige karakteristika ved den vold unge udsættes for

Som ved trusler er der blevet belyst en række nærmere omstændigheder ved den vold, som voldsofrenes er blevet udsat for.

To ud af tre (66 pct.) af dem, der er blevet udsat for vold, er blevet slået eller tævet af nogen, der var ældre end dem selv, mens resten næsten alle har været jævnaldrende. I mere end hver fjerde voldssituation har der været tale om en gerningsperson, der var mindst tre år ældre end offeret. Den aldersmæssige overvægtssituation viser sig således at være endnu kraftigere ved vold end ved trusler om vold, jf. afsnit 4.10.

De fleste, der er blevet truet, er blevet truet af nogen de kender. Dette gør sig i endnu højere grad gældende ved vold, hvor 85 pct. af gerningspersonerne har været nogen, man forud for voldsepisoden vidste hvem var. I hver tredje voldssituation har gerningspersonen været en fra klassen eller fra skolen i øvrigt. Næsten en tredjedel af alle voldstilfælde har da også fundet sted på skolen eller på vej til eller fra skolen. En anden stor del af volden er sket i forbindelse med fester o.lign., 37 pct. Alene privatfester tegner sig for mellem hver femte og hver fjerde af alle voldsepisoder (22 pct.), mens 11 pct. af volden er sket på diskoteker el.lign. Kun ganske få af de voldstilfælde, de unge har været udsat for det seneste år forud for udspørgningstidspunktet, er sket uden for Ny Herning kommune (2 pct.).

Som ved truslerne har man som hovedregel ikke været alene, da det skete. 60 pct. var sammen med andre.

Ligeledes som ved truslerne er det undtagelsen, at volden er kommet som lyn fra en klar himmel. 17 pct. mener, at det var fuldstændig tilfældigt, at det var dem, der blev udsat for vold. 24 pct. mener, at det ikke var fuldstændig tilfældigt, men at det dog godt kunne have

været en anden – og de resterende, over halvdelen (58 pct.), siger, at det ikke var nogen tilfældighed, at det var dem, der blev udsat for vold. Et stort mindretal, 42 pct., mener, at de havde en vis skyld i det, der skete, og 16 pct. tilkendegiver direkte, at det var dem selv, der startede.

Tabel 5.10.1. Voldsofrenes oplevelse af hvad grunden har været til, at de blev udsat for vold

Uenighed, skænderi der udviklede sig	28
Hævn, misundelse, jalousi	28
Almindeligt drilleri, mobning	14
Regulært "overfald" der ikke havde noget med mig personligt at gøre	15
Den eller de følte nok, at det var mig, der havde startet	16
Den eller de følte nok, jeg havde været eller var provokerende	29

De tre hovedgrunde, som er ofrenes bud på, hvorfor volden fandt sted, er, at gerningspersonen eller gerningspersonerne oplevede offeret som provokerende (29 pct.), at der var tale om uenighed og et skænderi, der udviklede sig (28 pct.), og/eller at den udløsende faktor var hævn, misundelse, jalousi el.lign., jf. tabel 5.10.1.

I hver fjerde voldstilfælde (26 pct.) er der blevet brugt kniv, våben, flaske eller en anden form for redskab i forbindelse med voldsudøvelsen, og i knapt hver femte tilfælde har offeret måttet lægebehandles. Lang det mest af ungdomsvolden foregår altså uden våben eller andre redskaber og resulterer ikke i så alvorlige skader, at lægebehandling er nødvendig. Det er i størrelsesordenen 2 pct. af de unge i Herningområdet, der i løbet af et år er blevet ramt af vold, der har været så alvorlig, at de har måttet lægebehandles.

Omkring halvdelen af voldsofrene (47 pct.) har efterfølgende hverken følt sig mere eller mindre bange for, hvad andre unge kunne finde på at gøre ved dem. Mellem hver fjerde og hver tredje (31 pct.) har følt sig mere bange end før, heraf de 9 pct. meget mere bange. For

mellem hver fjerde og hver femte (22 pct.). har hændelsen paradoksalt nok betydet, at de efterfølgende har været *mindre* bange for, hvad andre unge kunne finde på, end før de blev udsat for vold.

Tabel 5.10.2. Procentfordeling af voldsofrene efter i hvilket omfang de har fortalt det skete til deres forældre

"Har dine forældre fået kendskab til det skete?"	
Nej, og jeg har heller ikke villet have de skulle vide det	37
Nej, men det er ikke, fordi jeg ville have haft noget imod, de fik det at vide	7
Ja, jeg har selv fortalt dem det – og de ville næppe have fået det at vide på anden måde, hvis jeg ikke havde fortalt det	34
Ja, jeg har selv fortalt dem det – men jeg ville ikke have gjort det, hvis det ikke var, fordi jeg regnede med, at de alligevel ville få det at vide på anden måde	11
Ja. men de fik det at vide på en anden måde, end ved at jeg selv fortalte dem det	11
I ALT	100

En forbløffende stor andel af de unge voldsofre har ikke fortalt – og ikke villet fortælle – deres forældre om den vold, de har været udsat for. Andelen er noget lavere end ved trusler – bl.a. kan vold jo pga. af skaderne også være vanskelige at skjule for andre end trusler – men stadig meget høj. 37 pct. har ikke villet fortælle forældrene det, og er lykkedes hermed, hvortil kommer 11 pct., hvor forældrene har fået det at vide, men hvor det ikke er med de unges gode vilje, at dette er sket.

At der kan være noget om snakken med hensyn til, at vold kan være vanskeligere at skjule for bl.a. forældrene end trusler tyder følgende forhold på: Lidt færre, men ikke meget færre, af de unge, der har været udsat for så alvorlig vold, at de har måttet lægebehandles, sammenlignet med dem hvor lægebehandling ikke har været nødvendig, har ønsket at skjule volden for deres forældre – 44 pct. over for 48 pct. Men af de lægebehandlede har 43 pct. alligevel fået det at vide af de unge, fordi det ikke kunne være anderledes over for 17 pct. af de ikke-lægebehandlede.

Disse tal viser samtidig, at det bemærkelsesværdigt nok som ved truslerne heller ikke ved volden er alvorlighedsgraden, der er afgørende for, om man har fortalt forældrene om det skete. Ved de tilfælde, som ofrene betragter som meget alvorlige, er det ganske vist "kun" 22 pct., der ikke har villet fortælle forældrene om det passerede, og er lykkedes hermed, men hertil kommer hele 38 pct., hvor de unge har fortalt om den alvorlige vold, men kun fordi forældrene alligevel ville finde ud af det på anden vis. I 47 pct. af de tilfælde, hvor der er anvendt våben mv., har de unge ikke fortalt forældrene om det, fordi de ikke ville – og har haft held med det. Den tilsvarende procent for de unge, der efterfølgende har været meget bange, er 50 pct.

Som ved truslerne synes der at være en grænse, som ligger omkring en tredjedel, som man – næsten uanset omstændighederne ved volden og de unges situation i deres familie mv. – ikke kommer under. Mindst en tredjedel fortæller, og ønsker ikke at fortælle, deres forældre om den vold, de udsættes for i ungdomsmiljøet. Det eneste forhold, der i undersøgelsen er fundet, som bryder denne grænse, er, når volden har ramt helt tilfældigt. Så er man nede på 13 pct., der ikke har fortalt forældrene det, og som heller ikke har ønsket at gøre det.

Den generelle tendens over denne grænse er ellers som ved truslerne, dvs. at de unges forhold i og til deres forældre mv. er mere afgørende for, om de fortæller og ønsker at fortælle, hvad der er sket, end omstændighederne ved og omkring selve voldsudøvelsen.

Tabel 5.10.3. Procentfordeling af voldsofrene efter i hvilket omfang de har anmeldt det skete til politiet

"Blev det anmeldt til politiet?"	
Ja	13
Nej, men politiet fik kendskab til det på anden måde	17
Nej, politiet fik mig bekendt ikke noget at vide om det	71
I ALT	101

Af tabel 5.10.3 fremgår det, at vold anmeldes med dobbelt så stor hyppighed som truslerne. 13 pct. af den vold, de unge har været udsat for, har de selv anmeldt til politiet, og yderligere 17 pct. er kommet til politiet kundskab på anden vis.

Godt og vel halvdelen, 52 pct., har undladt anmeldelse, fordi de ikke mente, det skete var særligt alvorligt, jf. tabel 5.10.4. Det er således langt den mest almindelige grund til ikke at anmelde, og en nærmere analyse viser da også, at voldens alvorlighedsgrad reelt har stor betydning for anmeldelsestilbøjeligheden. Således har 5 pct. af de, der ikke syntes, volden havde været særlig alvorlig, anmeldt, 24 pct. af de, der syntes, det var lidt alvorligt, 46 pct. af de voldsofre, der syntes, det var temmelig alvorligt, og 53 af de, der syntes, det var meget alvorligt. Tæt ved halvdelen, 47 pct., af de voldstilfælde, hvor der har været anvendt kniv el.lign., er blevet anmeldt, over for kun 22 pct. hvor dette ikke har været tilfældet. Præcis halvdelen af de tilfælde, hvor lægebehandling har været nødvendig, er blevet anmeldt, over for 23 pct. af de voldstilfælde hvor lægebehandling ikke har været nødvendig. Når man efterfølgende har været meget mere bange end før vedrørende, hvad andre unge kunne finde på, har ligeledes præcis halvdelen anmeldt volden til politiet eller politiet har fået kundskab om forholdet på anden vis.

Tabel 5.10.4. Voldsofrenes oplevelse af hvad grunden har været til, at de ikke har anmeldt den vold, de er blevet udsat for, til politiet

"Hvorfor blev det ikke anmeldt?"	
Det var ikke så alvorligt, at politiet skulle blandes ind i det	52
Blev truet til ikke at anmelde det	5
Jeg var bange for den/dem, der havde gjort det	11
Jeg ville ikke have mine forældre skulle vide det	18
Mine forældre ville gerne anmelde det, men jeg ville ikke have, de skulle gøre det	6
Jeg ville gerne have det anmeldt, men mine forældre mente ikke, det skulle anmeldes	4
Jeg ville selv hævne det	14
Jeg ville selv ordne det, uden at blande politiet ind i det	21
Det var mine kammerater/venner, der gjorde det, og dem ville jeg ikke anmelde	5
Jeg syntes, det var flovt	6
Ville ikke have mine kammerater eller venner skulle vide det	3
Ville ikke have det skulle stå i avisen el.lign.	8
Politiet ville ikke gøre noget alligevel	19

Nøjagtig som ved truslerne og på helt samme måde synes der her at gøre sig endnu en grænse gældende. Uanset hvor alvorligt det indtrufne er og omstændighederne omkring volden, så er det ikke meget mere end halvdelen, der bliver politianmeldt (inklusiv forhold som politiet får kundskab om på anden måde end via anmeldelse). Det kan der være mange grunde til. De 19 pct., der angiver, at de har undladt at anmelde volden til politiet, fordi de var af den opfattelse, at politiet ikke ville gøre noget ved det alligevel, drejer sig i op mod to ud af tre tilfælde faktisk om forhold, som de unge voldsofre selv har syntes var temmelig eller meget alvorlige.

Hver ottende undladte politianmeldelse er begrundet med frygt for repressalier o.lign. Det svarer til, at 8-9 pct. af den vold, de unge under ét udsættes for, ikke kommer til politiets kundskab, fordi ofrene er blevet truet eller er bange for dem, der har udført volden.

For at få en fornemmelse af, hvor de unges grænser går med hensyn til at politianmelde eller ikke politianmelde vold, blev de i undersøgelsen stillet over for en række situationer, hvor de blev bedt om at tilkendegive, om de syntes, der burde ske politianmeldelse. Det fremgår heraf, at når det drejer sig om den "almindelige" ungdomsvold, hvor nogen kommer op at slås, eller nogen får bank, og skaderne ikke er så store, så er det et ret stort flertal af de unge, der ikke føler sig sikre på, at der så bør ske politianmeldelse:

"Per er fuld og skubber hårdt til Anders som han tilfældigvis passerer på gaden og som han ikke kender. Anders falder og skraber håndfladerne og kinden på asfalten."

Kun 4 pct. mener, at Per i denne situation "helt sikkert" burde anmeldes til politiet. Yderligere 21 pct. mener, at man "måske" skulle anmeldes. Den største gruppe, 48 pct., mener, at Per "nok ikke" skulle anmeldes, mens godt en fjerdedel – 27 pct. – "helt sikkert" ikke mener, der bør ske politianmeldelse.

"Line og Ida er veninder. Line er kæreste med Mikael. Ved en fest går Ida i seng med Mikael. Line bliver rasende og sparker Ida og slår hende i ansigtet med knyttede næver."

"Jens er ofte fræk. To af hans klassekammerater rotter sig sammen og tæver ham".

Disse to sager bedømmes næsten ens. Kun omkring en femtedel synes helt sikkert, at Line og Jens' to klassekammerater bør meldes til politiet. Op mod halvdelen af de unge synes, at anmeldelse *måske* burde ske, mens de fleste af de resterende – omkring en tredjedel – nok ikke mener, at Line og Jens' kammerater bør politianmeldes.

I den næste situation indgår der en kniv:

”Niels og Erik er kommet op at skændes og kommer i slagsmål. Pludselig trækker Erik en kniv frem og siger: Jeg slår dig ihjel, hvis du fortsætter. Niels løber væk.”

Nu er det over halvdelen, 57 pct., der mener, at der helt sikkert bør ske politianmeldelse, men der på den anden side altså stadigvæk er en meget stor gruppe unge, der ikke er helt sikre. 33 pct. mener, at der ”måske” burde ske anmeldelse, 7 pct. at der nok ikke burde, og 3 pct. at Erik helt sikkert *ikke* burde politianmeldes.

De to sidste situationer om vold, som de unge har skullet tage stilling til, drejer sig begge om voksnes vold mod unge. I den ene af dem er det en lærer, der slår en elev:

”En lærer bliver så irriteret over, at Torkild aldrig vil gøre, hvad der bliver sagt, at han stikker Torkild en på siden af hovedet.”

Klart flere ønsker læreren, der på denne måde afstraffer en elev, politianmeldt, end når klassekammerater afstraffer en jævnaldrende som i tilfældet med Jens. 42 pct. synes helt sikkert, at læreren burde politianmeldes, 37 pct. mener, at han måske burde anmelde det, 17 pct. at han nok ikke burde politianmeldes, og 5 pct. at han helt sikkert ikke burde politianmeldes.

Størst opbakning bag at politianmelde findes i en sag om forældrevold:

”Kasper kommer somme tider i skole med blå mærker på kroppen. Enhver kan se, at han har fået bank, men han vil ikke snakke om det. Det er hans far, der slår ham.”

80 pct. af de unge ønsker uden nogen form for tvivl Kaspers far politianmeldt, 15 pct. mener, at han måske burde politianmeldes, 2 pct. at han nok ikke burde anmeldes, og 4 pct. tilkendegiver, at de helt sikkert mener, at Kaspers far ikke skal meldes til politiet.

Det viser sig, at de unge, der inden for det seneste år forud for udspørgningstidspunktet på en eller anden måde – og en eller flere gange – har været involveret i vold selv, generelt er noget mere tilbageholdne over for at anmelde end andre. F.eks. er der 13 pct. af de voldsinvolverede, der helt sikkert mener, at Line burde anmeldes til politiet, mens det er 20 pct. af de ikke-voldsinvolverede, der har denne opfattelse. Men med hensyn til autoriteten – læreren – der slår, er det anderledes. Her er der *flere* af de voldsinvolverede, der ønsker anmeldelse, end af de ikke-voldsinvolverede. 55 pct. af de unge, der har været involveret i vold, ønsker helt sikkert læreren politianmeldt over for 40 pct. af de unge, der hverken har været udsat for eller som selv har begået vold. Med hensyn til den anden voksne autoritet, faderen, der slår, er de voldsinvolverede og de ikke-voldsinvolverede helt enige om, at han skal anmeldes, og der er ingen forskel mellem dem indbyrdes.

6 Røveri

Røveri forekommer langt sjældnere end såvel trusler om vold som ”ren” vold. Der skal erindres om, at det drejer sig om de røverier, som de unge har fremsat over for hinanden i løbet af et år, 2005. Ved spørgemåden er det indskærpet, at det drejer sig om røverier, hvor man har truet eller tvunget andre unge – eller af andre unge er blevet truet eller tvunget – til at aflevere penge eller ting. Tingene kan være tøj, mobiltelefon, musikafspiller, skateboard, rygsæk, spil, gameboy, cykel eller andre værdifulde ting. Det er understreget, at gerningspersonen – uanset om det er en selv eller andre – skal have beholdt pengene eller tingene.

6.1 Hvor mange er involveret i røverier?

7 pct. af de unge har på en eller anden måde været involveret i røverier i løbet af 2005. 5 pct. har været udsat for røveri, og 2 pct. har selv foretaget røverier.

Opgjort som handlinger har de i alt 3.106 unge foretaget eller deltaget i 265 røverier over for en eller flere andre unge, og de har selv været ofre for 265. Det er i gennemsnit 1,8 røveri pr. ung, der har været udsat for denne form for overgreb, og 3,5 pr. ung der har udsat andre for røveri. Det største antal røveriske handlinger, en enkelt ung har været udsat for i løbet af kalenderåret 2005, er 20, mens det største antal røverier, en enkelt ung har begået i løbet af samme år, er 30.

6.2 Hvor alvorlige er røverierne?

Næsten halvdelen af røverier, de unge har været udsat for – 48 pct. – har åbenbart ikke været nogen større traumatisk oplevelse. Disse 48 pct. karakteriserer således røveriet som noget, der ikke var særligt alvorligt for dem. Godt og vel hver fjerde syntes, det var lidt alvorligt, og den resterende fjerdedel at det var temmelig eller meget alvorligt. Det er ca. en halv procent af de unge i Herning – i absolutte tal ca. 15 folkeskoleelever i 7. -10. klasse – der i 2005 var udsat for et røveri begået af andre unge, som de oplevede som meget alvorligt.

Det er også omkring en fjerdedel af røveriofrene – nogenlunde svarende til den fjerdedel, der fandt det temmelig/meget alvorligt, da det skete, og nogenlunde identisk med denne – der efterfølgende er blevet mere bange for, hvad andre unge kan finde på. 59 pct. er hverken blevet mere eller mindre bange, og 13 pct. er blevet *mindre* bange.

I langt de fleste tilfælde er der ikke blevet anvendt knive, våben eller andre lignende redskaber i forbindelse med røveriet. Knive el.lign. er blevet anvendt ved 15 pct. af røverierne, hvilket hverken er flere eller færre end ved trusler (jf. kapitel 4).

6.3 Offer eller gerningsperson?

Det særlige ved røverier blandt unge sammenholdt med vold og trusler er den store forskel mellem, hvor mange der bliver udsat for det, og hvor mange der begår det. Der er som det fremgår af ovenstående tal (samt oplysningerne i kapitel 3), 3-4 gange så mange unge, der udsættes for røverier som begår dem. Ved trusler og vold er der ikke voldsomt store forskelle mellem andelen af ofre og andelen af gerningspersoner. Vi har altså ved røverier i særlig grad at gøre med en forholdsvis lille gruppe, der begår et forholdsvis stort antal røverier over for et større antal forskellige unge.

I forlængelse heraf adskiller røverier sig herved tillige ved, at der er en mere markant opdeling mellem ofre og gerningspersoner. Ved røverier er det mere meningsfuldt og korrekt at tale om ”rene ofre” og ”rene gerningspersoner” end ved vold og trusler. Opdelingen er dog stadig langt fra helt ”ren”. De, der begår røverier, har oftere selv været udsat for røveri, end de der ikke begår røverier – og omvendt. Men 87 pct. af de, der begår røverier, har ikke selv været udsat, og 93 pct. af de, der har været udsat for røveri, har ikke selv begået et sådant.

Samlet set fordeler de unge, der har været ”involveret” i røverier, sig på følgende måde: Tæt ved to ud af tre af dem, 65 pct., har været ”rene ofre”, knapt en tredjedel, 30 pct., har været ”rene gerningspersoner”, og de resterende 5 pct. har været såvel ofre for som gerningspersoner til røveri.

6.4 Hvilke unge begår røverier?

På grund af den begrænsede overlapning mellem offerrollen og rollen som gerningsperson er det ikke fundet meningsfuldt som ved vold og trusler at analysere dem, der har været i berøring med røveri under ét som "røveriinvolverede". I stedet er spørgsmålet om begåelse af røverier (gerningspersoner) og spørgsmålet om udsættelse for røverier (offerrollen) analyseret hver sig, det første i indeværende afsnit, det sidste i det følgende (afsnit 6.5).

Tillige er det absolutte antal af unge røvere – heldigvis – så lille, 73, at det unddrager sig de store statistiske analyser. Resultaterne bliver meget mere usikre end ved trusler og vold. Vi skal derfor indskrænke os til mere generelle og overordnede karakteriseringer af gruppen.

Helt overordnet kan det siges, at de unge røvere som gruppe ligner de unge, der begår vold og trusler. Sammenlignet med dem, der ikke har været involveret i nogen form for fysiske overgreb, herunder røverier, har de en mindre negativ holdning til vold, en større tro på at vold giver respekt blandt kammeraterne, en mere overdreven forestilling om voldens udbredelse, en større del af deres tilværelse tilbragt i uformelt og ustruktureret samvær med kammerater, relativt mange af deres venner der er ældre end dem selv, mindre succes i og et mindre godt forhold til skolen, et mindre godt forhold til deres forældre, og forældre med en anstrengt indbyrdes relation og anstrengt økonomi, jf. beskrivelserne af de trussels- og voldsinvolverede i kapitel 4 og 5.

Er der da ikke forskelle overhovedet mellem unge, der laver røverier, og unge der er involveret i trusler og vold? Sådan set ikke, i hvert fald ikke vurderet ud fra de oplysninger, der foreligger i den gennemførte undersøgelse.

Og dog *er* der en forskel, men den ligger ikke i, at deres holdninger til vold er nogle helt andre eller deres forhold til skolen helt anderledes mv. Den ligger så at sige ikke i kvalitative forhold, men derimod i kvantitative. Røvernes baggrund, situation og holdninger er i endnu højere grad præget af de forhold, vi har fundet som værende karakteristiske for de

volds- og trusselsinvolverede. Røverne ser *endnu mere* liberalt på vold, de klarer sig *endnu dårligere* i skolen osv.

I kapitel 6 konstaterede vi, at når man sammenholdt de voldsinvolverede med de trusselsinvolverede, så gjorde der sig her samme tendens gældende: De voldsinvolverede så endnu mere liberalt på vold osv. end de trusselsinvolverede.

Det mønster, der her tegner sig, kendes fra mange kriminologiske sammenhænge. Det synes at være udslag af en teori, der lyder som følger: Handlinger vurderes og betragtes som mere eller mindre forkastelige. Jo mere forkastelige og afskyelige handlinger betragtes som værende, desto mindre tilbøjelige vil vi være til at foretage os dem. Dette er jo blot en næsten selvfølgelig formodning om, at vi i vid ustrækning i vore handlinger styres af vore – og andres – værdier, holdninger og normer. Det interessante er tilføjelsen: Jo mere forkastelige handlinger betragtes som værende, og jo færre der foretager sig dem, desto mere personlighedsmæssigt og socialt afvigende vil de mennesker være, der til trods herfor foretager sig handlingerne. Personlighedsmæssige forstyrrelser mv. kan bevirke fejloplevelser af de eksisterende normer og reduceret tilskyndelse til at efterleve normer. Sociale afvigelser kan betyde, at springet til at foretage sig de pågældende handlinger bliver mindre, fordi man i forvejen måske har foretaget sig noget, som er næsten lige så forkasteligt, og/eller fordi man har mindre at miste, fordi man i forvejen betragtes og vurderes som en afviger. Disse grundlæggende hypoteser og betragtninger er søgt illustreret i figur 6.4.1.

Figur 6.4.1. Sammenhængen mellem hvor forkastelige handlinger betragtes som værende, den hyppighed hvormed disse handlinger foretages og den personlighedsmæssige afvigelse mv. som kendetegner den, der foretager handlingen

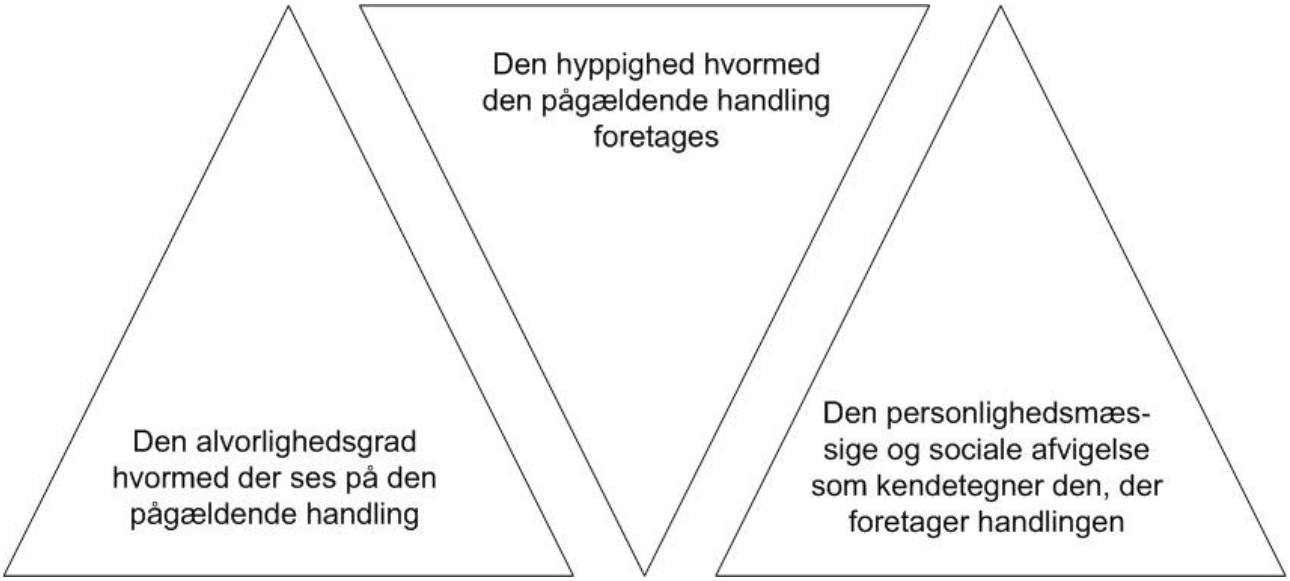

Bredden i trekanten skal fortolkes og læses som styrken af de forhold, der er nævnt, dvs. hvor forkastelige forskellige handlinger er osv. I figur 6.4.2 er betragtningerne anvendt på holdninger til trusler, vold og røveri.

Figur 6.4.2. Sammenhængen mellem hvor forkastelige forskellige former for overgreb betragtes som værende, den hyppighed hvormed disse overgreb foretages og den personlighedsmæssige afvigelse mv. som kendetegner den, der foretager overgrebene

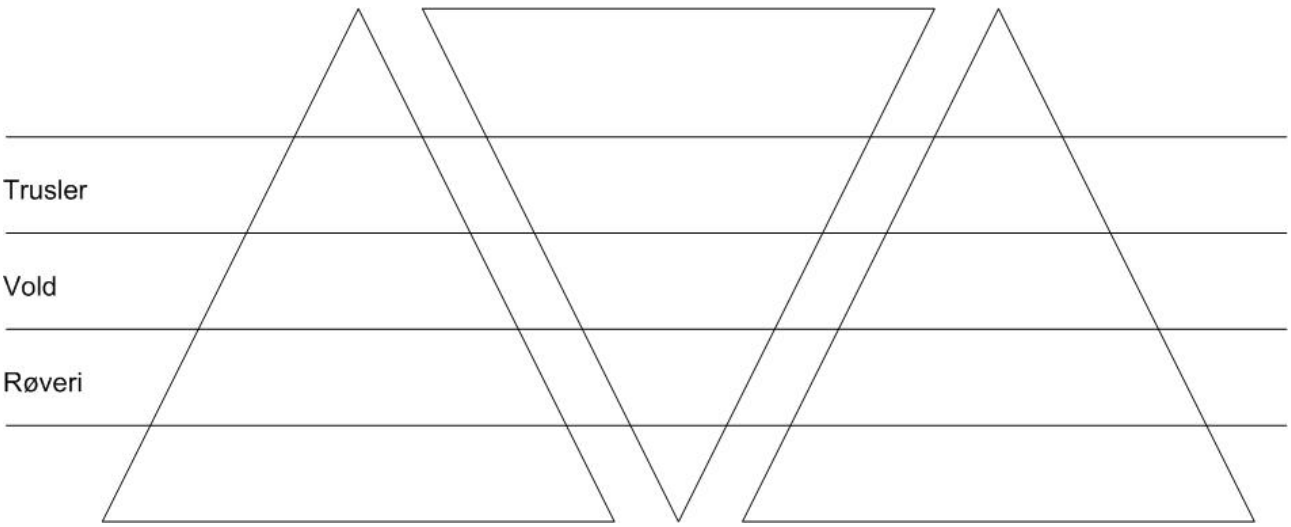

Udgangsspørgsmålet er følgelig om det er rigtigt, at det alt andet lige – *dvs. for typetilfælde og gennemsnitstilfælde* – forholder sig sådan, at vold betragtes med større alvor og som mere afskyeligt end trusler og røverier som endnu mere alvorligt end vold? Det afspejler i hvert fald meget godt, hvordan vi har indrettet vor straffelov. Ifølge § 260 i denne er strafferammen for trusler fængsel i op til to år, ifølge § 244 er strafferammen for "almindelig" vold fængsel i op til tre år, og ifølge § 288 er strafferammen for "almindeligt" røveri fængsel i op til 6 år. Dette behøver jo dog ikke betyde, at unge i Herningområdet ser på det på samme måde, men vi kan komme tæt på at vurdere, om det er sådan. Vi kan nemlig se på, i hvilken udstrækning de unge har anmeldt det til politiet, de har været udsat for, forudsat samme" sværhedsgrad" af det skete. Er det f.eks. sådan, at de, der har været udsat for noget, som de personligt har oplevet som "lidt alvorligt", oftere er gået til politiet, når det drejer sig om vold, end når det drejer sig om trusler – og endnu oftere når det drejer sig om røverier?

Figur 6.4.3. Procent af de unge ofre for trusler, vold og røverier der har anmeldt det skete til politiet, set i forhold til, hvor alvorligt det skete har været for dem

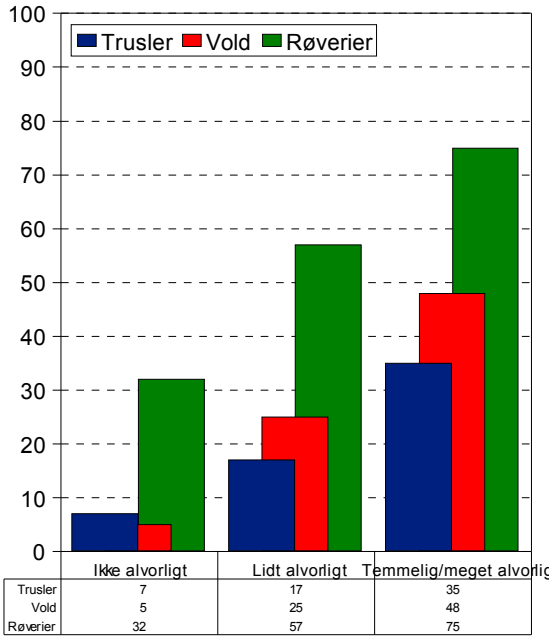

Figur 6.4.3 viser, at for de hændelser, der ikke er blevet oplevet som særligt alvorlige af ofrene, er der ikke nogen videre forskel mellem trussels- og voldsofrenes anmeldelsestilbøje-

lighed, men herudover finder vi en klar tendens til, at røverier alt andet lige politianmeldes oftere end vold, der på sin side igen alt andet lige politianmeldes oftere end trusler. Totalt set har 17 pct. af ofrene for trusler anmeldt det til politiet, 30 pct. af ofrene for vold og 50 pct. af røveriofrene. En anden indikator på, hvor alvorligt de unge anser de forskellige former for overgreb for at være, er det omfang, i hvilket de har fortalt deres forældre om det: 39 pct. af ofrene for trusler har fortalt forældrene herom, 60 procent af ofrene for vold og 75 pct. af røveriofrene.

Vi skulle herefter forvente, at den stærkere moralske fordømmelse af røveri skulle betyde, at det var denne form for adfærd, der forekom relativt sjældnest, mens truslerne skulle være den mest udbredte af de tre adfærdsformer. Det er da også præcis sådan, det har vist sig at forholde sig. 11 pct. af de unge har truet andre, 9 pct. har udøvet vold og 2 pct. har begået røverier. Opgør vi det som handlinger, finder vi, at der i 2005 er fremsat 44 trusler pr. 100 unge, udført 33 voldshandlinger pr. 100 unge og gennemført eller forsøgt gennemført 9 røverier pr. 100 unge, jf. figur 6.4.4.

Som allerede antydet finder vi i overensstemmelse hermed og i yderligere forlængelse af teorien, at de, der har udøvet trusler er mere personlighedsmæssigt og socialt afvigende end folk flest, at de, der har udøvet vold, er det i endnu højere grad, end de der har udøvet trusler, og at røverne er de mest personlighedsmæssigt og socialt afvigende af alle. Dette giver sig udslag på mange forskellige måder og i mange forskellige henseender.

Figur 6.4.4. Antal begåede trusler, voldshandlinger og røverier i 2005 pr. 100 unge i Ny Herning kommune

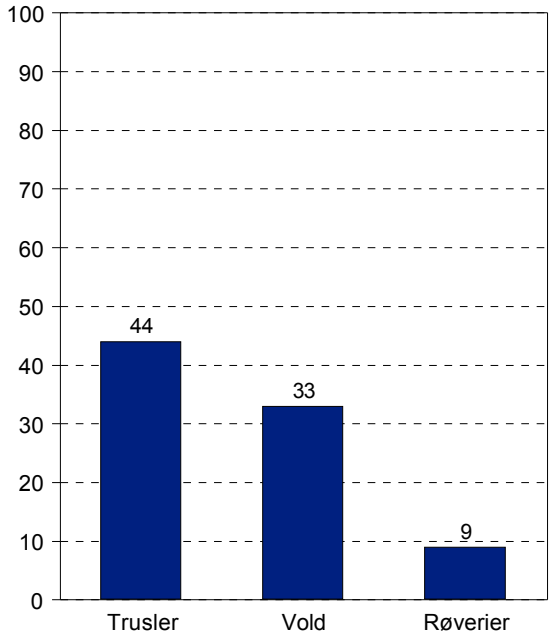

Det at være en dreng kan vel næppe hævdes at være en personlighedsmæssig og social afvigelse … men det er ofte blevet fremhævet, at den traditionelle drengerolle i sine forventninger og normer ligger nærmere den kriminelle rolle end den traditionelle rolle. Den ”raske dreng” der truer og slår osv. skal overskride en mindre moralsk og normativ barriere end den ”søde pige”. At true ligger langt væk fra den ”søde pige”, at slå endnu længere – og ligefrem ved tvang at frarøve nogen noget endnu et stykke længere væk. Vi finder da også, at af de unge, der har truet nogen, er 73 pct. drenge, af de unge der har udøvet vold 77 pct. og af røverne 86 pct., jf. figur 6.4.5.

Figur 6.4.5. Procent drenge i forskellige kriminalitetsgrupper

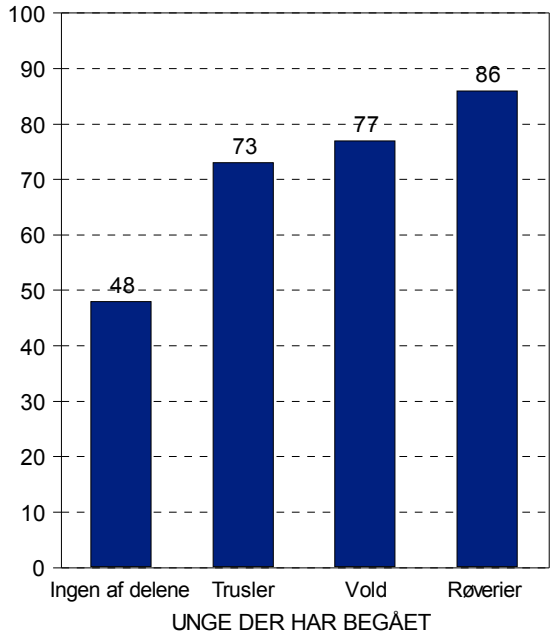

At begå fysiske overgreb på et andet menneske er derimod en ”social afvigelse”. Af figur 6.5.6 kan man se, at de unge, der har truet, er dem, der sjældnest har foretaget sig de to andre former for overgreb, mens røverne er dem, der oftest har. Selv om det kunne være en nærliggende tanke, vil det være alt langt at gå at opfatte det som en slags trappestige: Man starter med at lave trusler, så går nogen videre til vold, herfra går nogen videre til røverier… Der er for mange undtagelser fra dette forløb, så helt så enkelt forholder det sig langt fra.

Over halvdelen af de unge, der har begået røverier har tillige såvel truet nogen som udøvet vold (53 pct.), og mere end tre ud af fire af dem (77 pct.) har mindst gjort en af delene. For de unge, der har truet andre, er det usædvanligt, at de tillige har udøvet vold og begået røveri (11 pct.), mens det dog er godt og vel hver anden, der har gjort mindst en af delene (54 pct.).

I et særligt spørgsmål er det belyst, i hvilket omfang de unge inden for det seneste år forud for udspørgningstidspunktet har fremsat trusler over for nogen via SMS eller chat. Det er der 4 pct. af de unge, der ikke har truet nogen med vold, udøvet vold eller begået røveri, der

har; 39 pct. af de unge der har truet andre unge med vold, 60 pct. af de unge der har udøvet vold, og tre ud af fire, 75 pct., af de unge, der har begået røverier.

Figur 6.4.6. Procent unge, der har begået én form for overgreb, som også har begået andre former for overgreb

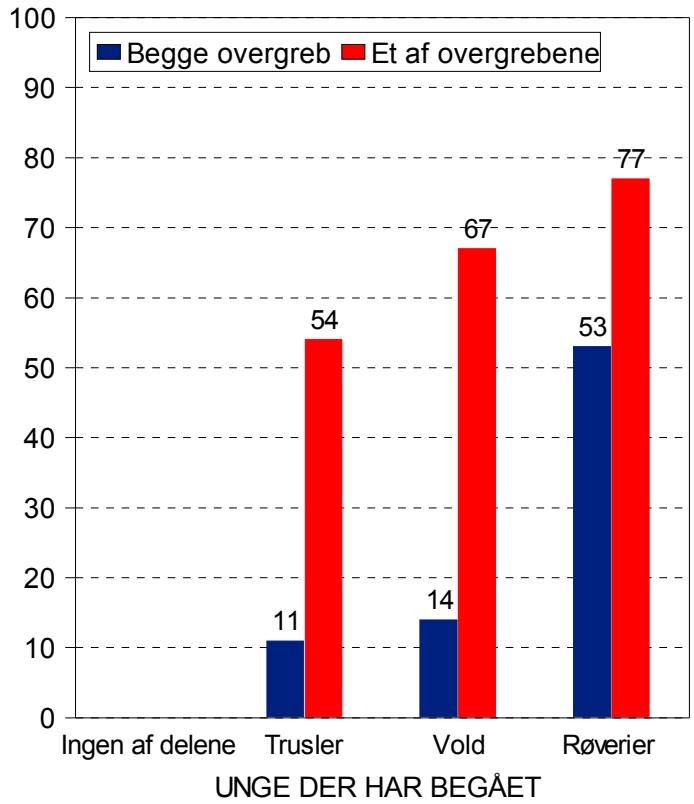

Mens kun 2 pct. af de unge, der hverken har truet nogen, udøvet vold eller begået røverier har røget hash seneste år, er det 24 pct. af dem, der har truet, 29 pct. af dem der har udøvet vold, og mere end hver tredje, 36 pct., af dem der har begået røveri. Også forbrug af andre nydelses- og rusmidler som tobaksrygning og alkoholforbrug øges, når vi bevæger os fra de "ikke-kriminelle" over de der har truet, til dem der har udøvet vold, og videre til dem der har begået røverier. Tæt ved to ud af tre, 64 pct., af de, der har begået røverier, drikker sig fulde mindst en gang om måneden, jf. figur 6.4.7.

Figur 6.4.7. Procent unge i forskellige kriminalitetsgrupper der har røget hash seneste år, ryger tobak dagligt og/eller drikker sig fulde mindst en gang om måneden

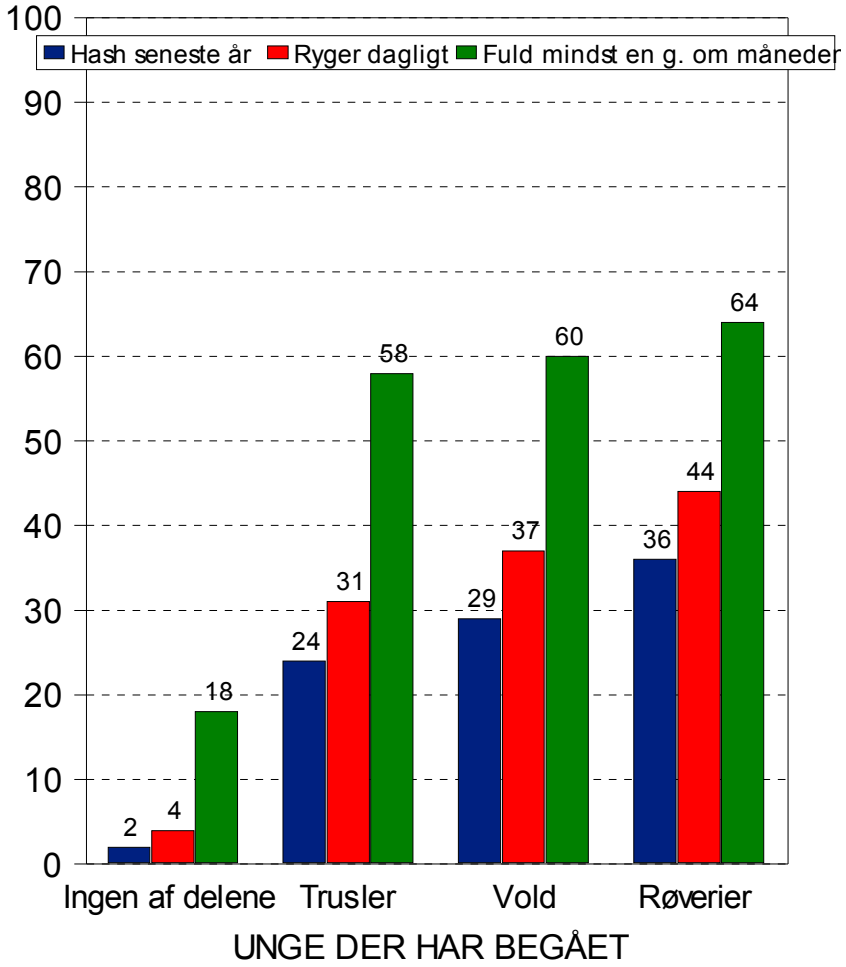

En livsstil, der går ud på at leve det meste af tiden væk fra hjemmet og i et uformelt samvær med andre unge, der er noget ældre end én selv, er en ”afvigende” livsstil blandt unge i den forstand, at det er ikke sådan, de fleste lever, og det er heller ikke en livsstil, der er særlig ”velset” i voksenverdenen. Ikke desto mindre er det en livsstil, der karakteriserer mange af de unge, der involverer sig i overgreb. Den er ganske udbredt blandt de unge, der har fortaget trusler, endnu mere blandt de unge, der har udøvet vold, og allermest blandt unge røvere, jf. figur 6.4.7. 19 pct. af de unge, der ikke har begået overgreb, er ikke hjemme de fleste af ugens aftener, men blandt de unge, der har truet, er det over halvdelen, 53 pct. Blandt de unge, der har udøvet vold, er det 55 pct., og blandt de unge røvere 71 pct.

Figur 6.4.8. Procent unge i forskellige kriminalitetsgrupper der går til privatfest mindst en gang om ugen, fortrinsvis har venner der er ældre end dem selv og som ikke er hjemme de fleste af ugens aftener

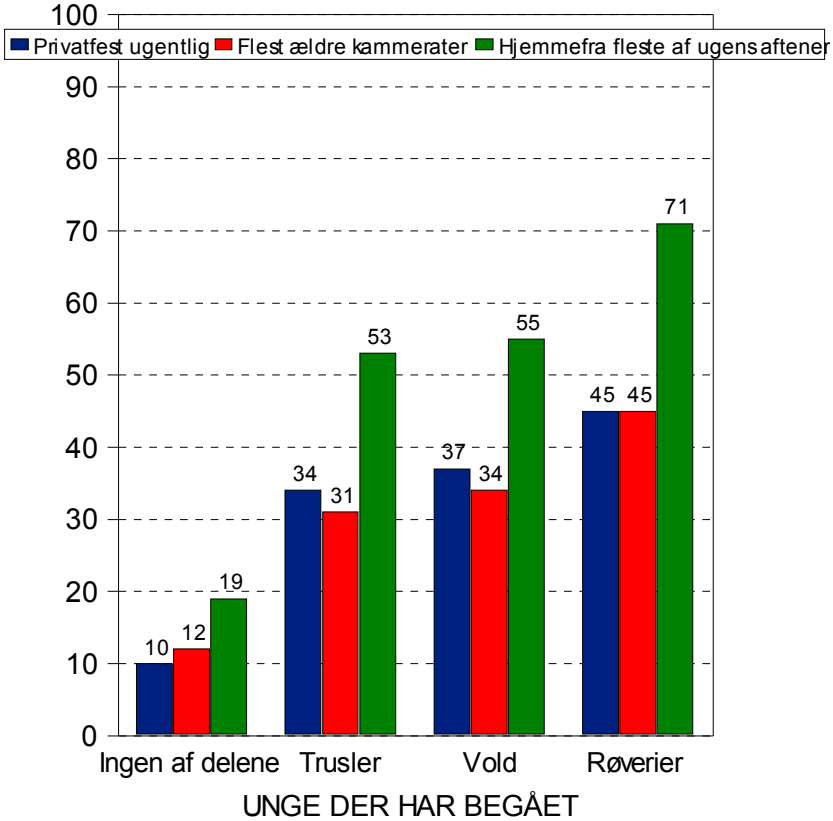

Tilsvarende tendenser findes der for den hyppighed, hvormed man generelt er sammen med venner og kammerater, den hyppighed hvormed man er sammen med sine kammerater på gaden, ved grillbar, i butikscentre, kiosk el.lign. uden at foretage sig noget bestemt, og den hyppighed hvormed man kører rundt på cykel eller knallert sammen med sine kammerater uden noget bestemt formål.

Ser man på det, der i samfundet plejer at omtales som ”sunde fritidsinteresser”, herunder udnyttelsen af de mere strukturerede tilbud, såsom ungdomsskole, spejderkorps, lønnede småjobs mv. er situationen en anden. Her adskiller de unge, der ikke har begået overgreb, sig *ikke* ved i højere grad at være opslugt af og beskæftiget i og med disse muligheder. Det fremgår bl.a. af figur 6.4.9 med hensyn til deltagelse i sport, medlemskab af ungdomsklub og lønnet arbejde i fritiden. Ved deltagelse i sport og medlemskab af ungdomsklub findes

der ingen statistisk væsentlige forskelle overhovedet. Det gør der ved lønnet arbejde i fritiden. Forskellene er ikke store, men de går i retning af, at det er flest af *røverne*, der har lønnet job i fritiden, herefter følger de, der har udøvet vold, så de der har truet andre, mens de unge, der ikke har lavet nogen af delene, er den gruppe, hvor færrest har job i fritiden.

Figur 6.4.9. Procent unge i forskellige kriminalitetsgrupper der har lønnet arbejde i deres fritid, er medlem af en ungdomsklub og/eller som dyrker sport flere gange ugentlig

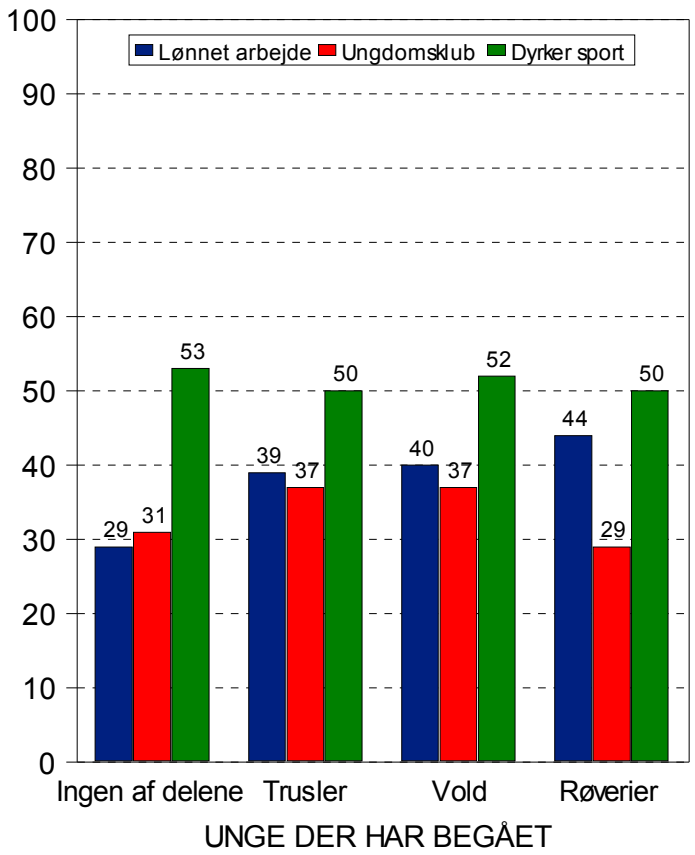

Langt de fleste af de unge, der ikke har foretaget sig fysiske overgreb, har ikke problemer i skolen, pjækker ikke og er glade for at være der. Anderledes ser det ud med dem, der har truet andre, jf. figur 6.4.10. Her er det omkring halvdelen, der har problemer i skolen, blandt de, der har udøvet vold, er det endnu flere, og flest er det endnu en gang blandt de unge, der har begået røverier.

Figur 6.4.10. Procent unge i forskellige kriminalitetsgrupper der ikke er glade for at gå i skole, som pjækker af og til eller ofte og/eller hvor skolen har henvendt sig til forældrene på grund af problemer

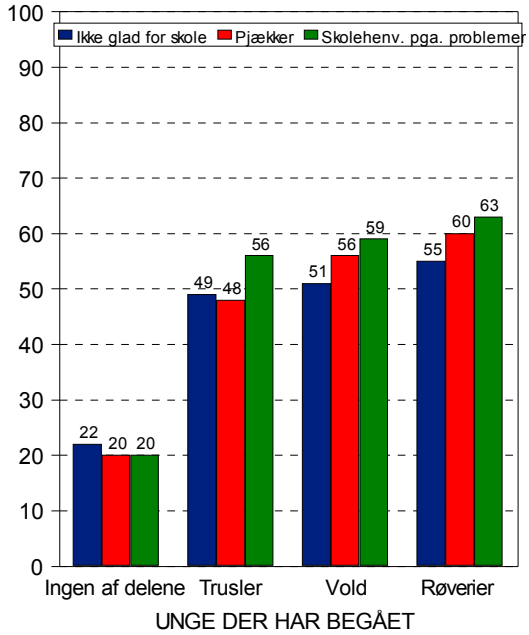

Figur 6.4.11. Procent unge i forskellige kriminalitetsgrupper der ikke skal sige til deres forældre, hvor de er henne om aftenen, hvornår de kommer hjem, og/eller hvem de er sammen med, når de er ude

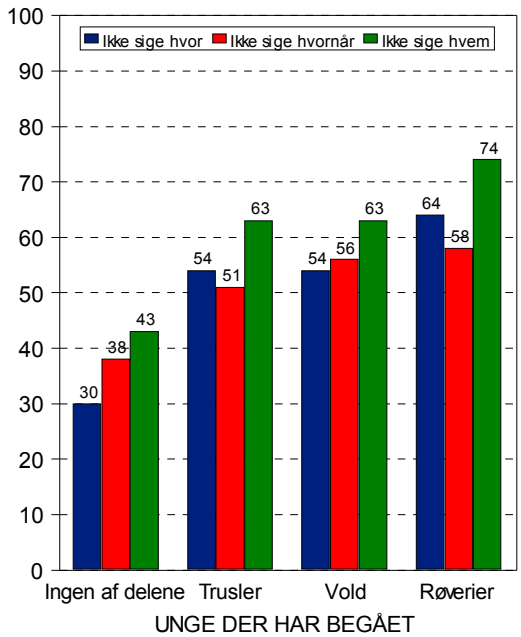

Hovedparten af folkeskoleeleverne skal sige til deres forældre derhjemme, når de er ude om aftenen, *hvor* de er henne, *hvem* de er sammen med, og *hvornår* de kommer hjem. De unge, der har begået fysiske overgreb, er i betydelig mindre udstrækning underkastet denne form for kontrol fra forældrenes side. Blandt dem er det hovedparten, der *ikke* skal sige, hvor de er henne, hvem de er sammen med, eller hvornår de kommer hjem. Igen er det især de unge røvere, der er "ude af kontrol". 64 pct. af dem skal ikke sige, hvor de er henne, 59 pct. skal ikke sige, hvornår de kommer hjem, og 74 pct. skal ikke sige, hvem de er sammen med. Mellem hver fjerde og hver femte af dem, 22 pct., er blevet slået eller på anden måde udsat for vold af deres far og/eller mor inden for de seneste 12 måneder. Det et 3-4 gange så mange som blandt unge i almindelighed.

Det kan konkluderes, at de unge røvere i usædvanlig stor udstrækning også er involveret i andre former for overgreb, har et ret omfattende forbrug af rusmidler, lever deres liv i et uformelt samvær med andre, typisk lidt ældre unge, "på gaden", har et problematisk forhold til skolen og er "ude af kontrol" i deres familier – i hvert fald sammenlignet med unge der har begået andre former for overgreb, og i særdeleshed sammenlignet med unge der slet ikke har begået overgreb.

6.5 Øvrige karakteristika ved de røverier unge udsættes for

Via en mere deltaljeret og nærmere udspørgning af ofrene er det blevet muligt dels at få lidt mere viden frem om, hvad det konkret er, der er sket i de situationer, hvor unge har udøvet røverier over for hinanden, og dels om ofrene selv og hvordan røveriet har indvirket på dem.

Godt halvdelen (52 pct.) er blevet udsat for røveri fra nogen, der er ældre end dem selv, for 39 pct. har gerningsperson eller gerningspersonerne været jævnaldrende. Ved tæt ved hver tredje røveri (30 pct.) har røveren/røverne været tre år eller endnu ældre end offeret.

Ved 77 pct. af røverierne har der kun været én gerningsperson. Herved adskiller røverierne sig markant fra vold og trusler, hvor det kun er i omkring halvdelen af tilfældene, der er én gerningsperson.

Røveriernes adskiller sig også markant fra truslerne og volden ved, at gerningspersonen i godt halvdelen af tilfældene har været en for offeret ukendt person, der har begået røveriet (51 pct.), mens dette er undtagelsen ved trusler og vold. Til gengæld har offeret sjældent – ligesom ved trusler og vold - været alene: I syv ud af ti tilfælde har offeret været sammen med andre, da røveriet fandt sted.

Bortset fra at en tredjedel af røverierne er sket på den skole, hvor offeret går, er der ikke bestemte områder eller lokaliteter, hvor røverierne især har fundet sted. 10 pct. er sket i forbindelse med privatfest.

Tabel 6.5.1. Røveriofrenes oplevelse af hvad grunden har været til, at de blev udsat for røveri

Uenighed, skænderi der udviklede sig	7
Hævn, misundelse, jalousi	33
Almindeligt drilleri, mobning	18
Regulært "overfald" der ikke havde noget med mig personligt at gøre	34
Den eller de følte nok, at det var mig, der havde startet	2
Den eller de følte nok, jeg havde været eller var provokerende	2

Som den relativt store andel for offeret ukendte gerningspersoner antyder, har en relativ stor del af røverierne haft karakter af overfald. I tæt ved to ud af tre tilfælde – 63 pct. – er offeret af den opfattelse, at det var fuldstændig tilfældigt, at det var ham eller hende, der blev offer, og i yderligere 21 pct. af tilfældene mener offeret, at det ikke var fuldstændigt tilfældigt, men at det godt kunne have været en anden. I ni ud af ti tilfælde mener offeret, at han/hun

var fuldstændig uden skyld i det skete. Af tabel 6.5.1. kan man også se, at det er meget få, der mener, at det skete fordi offeret provokerede el.lign. Overfald er det, flest peger på som grund (34 pct.), tæt fulgt af hævn, misundelse og jalousi (33 pct.). De 34 pct., der nævner overfald som grund, er mere end dobbelt så mange som ved vold og mere end fire gange så mange som ved trusler.

Selv om der relativt ofte er tale om overfald, betyder det ikke nødvendigvis, at røverierne sker fuldstændig tilfældigt og rammer fuldstændigt i flæng. Der er klare *tendenser* i retning af, at røveriofrene har holdninger til vold og en livsstil i det hele taget, som har store lighedspunkter med den, vi har fundet karakteristisk for de unge, der er involveret i trusler og vold (jf. beskrivelserne heraf i kapitel 4 og 5). Røveriofrene tilbringer relativt mere tid sammen med kammerater, end de unge der ikke har været udsat for røveri, relativt mere af denne tid er "ustruktureret", de går oftere til fest, de har mere "liberale" holdninger til vold, de bruger oftere rusmidler osv. – men tendenserne er ikke så markante som for de volds- og trusselsinvolverede. Det kan vi give to eksempler på, det ene vedrørende holdningen til vold, det andet vedrørende alkoholforbrug.

57 pct. af de unge, der ikke har været involveret i nogen form for overgreb – det være sig som offer eller gerningsperson – er "helt enig" i, at vold er noget af det værste, de ved. For de, der har *begået* trusler, er det kun 22 pct., der har denne holdning, for de, der har begået vold, 17 pct., og for de, der har begået røveri, 15 pct. For de unge, der er blevet *udsat* for trusler, er det 39 pct., der synes, at vold er noget af det værste, de ved, for de unge, der er blevet udsat for vold, 33 pct. – og for de unge, der er blevet udsat for røveri, 44 pct. De røveriudsatte er altså de mest "normale" blandt alle de unge, der på en eller anden måde har været involveret i overgreb, men afviger dog stadig fra de unge, der ikke har været involveret i nogen form for overgreb overhovedet.

15 pct. af de unge, der ikke har været involveret i nogen form for overgreb overhovedet, drikker sig fulde mindst en gang om måneden. For de, der har *begået* trusler, er det 58 pct., der drikker sig fulde mindst en gang om måneden, for de, der har begået vold, 60 pct., og

for de, der har begået røveri, tæt ved to ud af tre, 64 pct. For de unge, der er blevet *udsat* for trusler, er det 44 pct., der drikker sig fulde mindst en gang om måneden, for de unge, der har været udsat for vold, 48 pct. – og for de unge, der er blevet udsat for røveri, 42 pct. Det er altså langt mere udbredt at drikke sig fuld blandt de unge, der har været udsat for røveri, men dog ikke i samme udstrækning som ved andre former for "involvering" i fysiske overgreb.

I det samlede "overgrebsbillede", der tegner sig for de unge, viser de røveriudsatte sig altså at være de relativt mest "normale", mens røverne er de relativt mindst "normale, dvs. dem der i deres livsstil og holdninger ligger længst væk fra den gennemsnitlige livsstil mv. blandt unge.

Tabel 6.5.2. Procentfordeling af røveriofrene efter i hvilket omfang de har fortalt det skete til deres forældre

"*Har dine forældre fået kendskab til det skete?*"	
Nej, og jeg har heller ikke villet have de skulle vide det	20
Nej, men det er ikke fordi jeg ville have haft noget imod de fik det at vide	7
Ja, jeg har selv fortalt dem det – og de ville næppe have fået det at vide på anden måde, hvis jeg ikke havde fortalt det	53
Ja, jeg har selv fortalt dem det – men jeg ville ikke have gjort det, hvis det ikke var fordi jeg regnede med, at de alligevel ville få det at vide på anden måde	15
Ja. men de fik det at vide på en anden måde end ved at jeg selv fortalte dem det	6
I ALT	101

Røverierne adskiller sig markant fra truslerne og volden ved, at røveriofrene som hovedregel "frivilligt" har fortalt deres forældre om det skete (53 pct.). Det er dog stadig 20 pct. af ofrene, der ikke har fortalt forældrene om røveriet, fordi de bevidst ikke har villet det, og yderligere 15 pct., der ganske vist har fortalt det, men kun fordi de regnede med, at forældrene alligevel ville få det at vide på anden måde. De tilfælde af røverier, som de unge ikke har fortalt forældrene, fordi de bevidst syntes forældrene skulle vide noget om det, er i helt overvejende grad tilfælde, som ofrene ikke vurderer som værende særligt alvorlige.

Tabel 6.5.3. Procentfordeling af røveriofrene efter i hvilket omfang de har anmeldt det skete til politiet

"Blev det anmeldt til politiet?"	
Ja	36
Nej, men politiet fik kendskab til det på anden måde	14
Nej, politiet fik mig bekendt ikke noget at vide om det	50
I ALT	100

Det omfang, hvori der er indgivet politianmeldelse, er tidligere berørt. I halvdelen af tilfældene er der blevet indgivet politianmeldelse, hvilket som nævnt er langt flere end ved vold og trusler, og når politianmeldelse ikke er indgivet skyldes det i hovedparten af tilfældene, at man ikke har oplevet, at det skete var særligt alvorligt, jf. tabel 6.5.4. For de temmelig og meget alvorlige røverier – ifølge ofrenes oplevelse af dem – er "mørketallet" nede på 25 pct., jf. figur 6.4.3. Omkring hver femte har som en af grundene til ikke at anmelde angivet, at de var bange. Det svarer til 10 pct. af alle røverier, der ikke er blevet anmeldt af denne grund. I absolutte tal er det omkring 15 af eleverne i 7.-10. klasse i Ny Herning kommune, der i løbet af 2005 er blevet udsat for et røveri, som de har undladt at melde til politiet, fordi de var bange for, at gerningspersonen ville hævne sig el.lign.

For den fjerdedel, der har angivet, at de ikke anmeldte, fordi de ikke mente politiet ville gøre noget alligevel, drejer det sig i samtlige tilfælde om røverier, der af ofrene er vurderet som ikke alvorlige eller kun lidt alvorlige.

Tabel 6.5.4. Røveriofrenes oplevelse af hvad grunden har været til, at de ikke har anmeldt det røveri, de er blevet udsat for, til politiet

"Hvorfor blev det ikke anmeldt?"	
Det var ikke så alvorligt, at politiet skulle blandes ind i det	72
Blev truet til ikke at anmelde det	7
Jeg var bange for den/dem, der havde gjort det	17
Jeg ville ikke have mine forældre skulle vide det	11
Mine forældre ville gerne anmelde det, men jeg ville ikke have, de skulle gøre det	13
Jeg ville gerne have det anmeldt, men mine forældre mente ikke, det skulle anmeldes	0
Jeg ville selv hævne det	3
Jeg ville selv ordne det, uden at blande politiet ind i det	11
Det var mine kammerater/venner, der gjorde det, og dem ville jeg ikke anmelde	4
Jeg syntes, det var flovt	14
Ville ikke have mine kammerater eller venner skulle vide det	8
Ville ikke have det skulle stå i avisen el.lign.	10
Politiet ville ikke gøre noget alligevel	27

De unge er i spørgeskemaet blevet stillet over for to tænkte situationer, hvor de er blevet bedt om at tilkendegive, om de synes, der bør ske politianmeldelse eller ej.

Den ene situation drejer sig om et røveri mod en voksen, en ældre kvinde:

”Rita og Hanne truer en ældre kvinde til at udlevere sin pung, der indeholder 120 kr.”

Det viser sig at være den af de i alt 11 overgrebssituationer – der sammen med en fars vold mod sin søn – som flest synes, bør anmeldes til politiet. 78 pct. synes, at den ”helt sikkert” bør politianmeldes, og yderligere 17 pct. at den måske burde anmeldes. 2 pct. havde den holdning, at den nok ikke skulle anmeldes til politiet, og 3 pct. at den ”helt sikkert” *ikke* skulle anmeldes.

Den anden situation drejer sig om røveri foretaget over for nogle mindre elever:

”Kristoffer og Per truer nogle mindre elever til at give dem penge.”

Her er der mange, der åbenbart mener, at en sådan situation – givetvis afhængig af de nærmere omstændigheder – måske skulle/kunne klares på en anden måde end ved indblanding af politiet. Det er dog næsten hver tredje, 31 pct., der mener, at der ”helt sikkert” burde ske politianmeldelse. Præcis halvdelen af de unge mener, at der *måske* burde ske anmeldelse til politiet. De resterende 19 pct. fordeler sig mellem 16 pct., der ”nok ikke” mener, politiet burde indblandes, og 3 pct. der ”helt sikkert” *ikke* mener, der burde ske politianmeldelse.

De 31 pct., der mener, at der ”helt sikkert” burde ske anmeldelse til politiet, er noget flere end ved situationer med ”almindelige” trusler og vold unge indbyrdes, og bekræfter således tendensen til, at unge generelt set ser alvorligere på røveri end på trusler og vold.

De unge, der selv har begået røveri, er noget mere tilbageholdne over for politianmeldelse, end de unge der ikke har begået røveri. Om man selv har været udsat for røveri eller ej, gør derimod ikke nogen forskel med hensyn til, om man mener, de to røverier burde politianmeldes.

7 Seksuelle krænkelser

Af de overgreb, der har været i fokus for undersøgelsen, er seksuelle krænkelser utvivlsomt det forhold, der er vanskeligst at belyse. Det skyldes dels, at der på dette område formentlig forekommer særligt store variationer i, hvad der opleves som overgreb, og dels at det er det område hvor tilbageholdenheden i at berette om, hvad man har været udsat for og – især – begået, kan forventes at være størst. Det er ved spørgsmålsformuleringen eksemplificeret, at det vedrører det at true eller tvinge – eller at blive tvunget eller truet af – nogen til noget seksuelt, dvs. – i eksempelvis – offersituationen at blive taget på eller rørt på på en måde, som man syntes, overskred sine grænser, eller at man måske direkte er blevet voldtaget eller forsøgt voldtaget. Det er blevet understreget, at krænkelserne skal have været så alvorlige, at man – som offer – syntes, det var meget ubehageligt, eller – som gerningsperson – havde indtryk af, at han eller hun, som det gik udover, syntes det var meget ubehageligt. For at få et billede af, hvilke seksuelle krænkelser, de unge med disse afgrænsninger rent faktisk tilkendegiver at have været udsat for, er ofrene blevet bedt om nærmere at beskrive, hvad det var, der foregik.

De seksuelle krænkelser, der er belyst i undersøgelsen, vedrører alene krænkelser begået af eller mod *andre børn og unge*, og altså ikke krænkelser begået af eller mod voksne.

7.1. Hvor mange er involveret i seksuelle krænkelser?

1 ud af hver 25 af de unge – 4 pct. – har på en eller anden måde været involveret i seksuelle krænkelser i løbet af 2005. 4 pct. har været udsat for sådanne krænkelser og 1 pct. har selv foretaget sig seksuelle krænkelser.

Opgjort som handlinger har de i alt 3.106 unge foretaget eller deltaget i 244 seksuelle krænkelser over for en eller flere andre unge, og de har selv været ofre for 77. Det er i gennemsnit 2,1 krænkelse pr. ung, der har været udsat for denne form for overgreb, og 3,0 pr. ung der har udsat andre for det. Det største antal seksuelle krænkelser, en enkelt ung har været

udsat for i løbet af kalenderåret 2005, er 20, mens det største antal seksuelle krænkelser, en enkelt ung har begået i løbet af samme periode, er 26.

Når det antal seksuelle krænkelser, de unge tilkendegiver at have begået, er meget lavere end det antal, de tilkendegiver at have været udsat for, kan man forestille sig, at det skyldes, at man ved sådanne krænkelser/overgreb er mere villig til at fortælle om, hvad man har været udsat for, end hvad man selv har begået. Formentlig er der dog også en række andre forhold, der spiller ind. Det er således bl.a. tænkeligt, at grænserne for, hvad der opleves som ubehageligt og krænkende på dette område, er bredere, når man ser på sin situation ud fra en offersynsvinkel end ud fra en synsvinkel som mulig eller faktisk gerningsperson. Ved seksuelle krænkelser er gerningspersonerne særligt oftere betydeligt ældre end ofrene, og tilbøjeligheden til at begå dem stigende med alderen, hvorfor en undersøgelse som den gennemførte vil "opfange" flere ofre end gerningspersoner.

7.2 Hvor alvorlige er de seksuelle krænkelser?

En tredjedel af ofrene, 34 pct., karakteriserer det, de har været udsat for, som ikke særlig alvorligt, mens yderligere omkring en tredjedel, 36 pct. vurderer det som "lidt alvorligt". Den sidste tredjedel synes, at den seksuelle krænkelse, de har været udsat var, for dem var en temmelig eller meget alvorlig hændelse.

Det er den absolutte undtagelse, at der har været benyttet kniv, våben eller andre redskaber i forbindelse med den seksuelle krænkelse (4 pct.).

Eftervirkninger af de seksuelle krænkelser har været alvorligere for langt flere end ved de andre fysiske overgreb, der er belyst i undersøgelsen, trusler, vold og røveri. Over halvdelen, 54 pct., har således efterfølgende været mere bange for, hvad andre unge kunne finde at gøre ved dem, end de var forud for hændelsen. Ved røveri er den tilsvarende procent 28, ved trusler 26 og ved vold 11. Hver fjerde har siden hændelsen været "meget mere bange". Det svarer til, at 1 pct. af de unge i løbet af 2005 er blevet meget mere bange for andre unge på grund af en seksuel krænkelse.

De mere omfattende psykiske skadevirkninger især med hensyn til tilliden til ens omverden, der i højere grad synes at være en følge af seksuelle krænkelser sammenholdt med andre former for krænkelser kan ikke forklares ved, at selve hændelserne nødvendigvis oplevelsesmæssigt er alvorligere. Det har mere noget at gøre med hændelsernes karakter. De seksuelle krænkelser synes i højere grad at fremtræde som et overgreb på netop tillidsfuldheden til andre mennesker, og som ikke "blot" en personlig ubehagelighed. Det fremgår bl.a. af, at af de hændelser, som ofrene i sig selv har oplevet som ikke særligt alvorlige eller kun lidt alvorlige, er det mere end hver tredje af de seksuelt krænkede (36 pct.), der siden hen har været mere bange for andre unge. For trusler, vold og røveri er det "kun" mellem en femtedel og en fjerdedel. For de unge, der har været udsat for en seksuel krænkelse, som de har oplevet som meget eller temmelig alvorlig, er det stort set alle (96 pct.), der siden hændelsen har været mere bange for andre unge, mens det for røverier er 55 pct. og for vold og trusler mindre end halvdelen.

Totalt set er de unge for langt de flestes vedkommende trygge ved at færdes hvor som helst i Ny Herning kommune. Kun 18 pct. nævner på et spørgsmål herom bestemte steder (f.eks. skole, klub, bestemt butikscenter, boligområde, bestemt gade osv.), hvor de er bange for at være eller færdes af frygt for at blive udsat for vold, trusler el.lign. fra andre unge. Under ét er der flere, der er bange blandt de unge, der har været udsat for en eller anden form for overgreb i 2005. end blandt dem der ikke har været udsat – 30 pct. over for 15 pct. Vi kan dog i sagens natur ikke vide med sikkerhed, om det er hændelserne i 2005, der har gjort de udsatte mere bange, eller om det er de bange, der især er blevet udsat. I hvert fald gør det en forskel, hvad man har været udsat for. For de, der har været udsat for trusler, er det 30 pct., der er bange, for de voldsudsatte 34 pct., for de røveriudsatte 35 pct. – og for de unge, der har været udsat for seksuelle krænkelser, 45 pct.

Hvor vi ved trusler, vold og røverier har kunnet registrere det paradoksale, at en ikke ubetydelig del af de unge efter hændelsen har følt sig *mindre* bange end forud, er dette en meget sjælden reaktion for de seksuelt krænkede (4 pct.).

7.3 Offer eller gerningsperson?

I udforskningen af seksuelle overgreb er det et tilbagevendende spørgsmål, om krænkelser skaber krænkere mv., især spørgsmålet om hvorvidt seksuelle overgreb i barndommen har sammenhæng med såvel risikoen for, at disse børn også udsættes for overgreb senere i livet, som risikoen for at de selv begår overgreb.

I den aktuelle undersøgelse har vi alene mulighed for at se på eventuelle sammenhænge inden for et enkelt kalenderår (2005), ligesom krænkelserne som understreget alene vedrører seksuelle overgreb mellem unge indbyrdes.

Inden for denne tidsramme kan det konstateres, at der findes en betydelig overrisiko for, at har man gjort det én gang, så har man også gjort det flere gange. Hvor det er 1 procent, der har vedgået sig at have krænket andre unge seksuelt i 2005, er det 42 pct. af disse krænkere, der har gjort det to eller flere gange. Blandt de krænkere, der har krænket andre to eller flere gange, er det langt de fleste – 82 pct. – der har gjort det tre gange eller flere.

Også med hensyn til at blive udsat for seksuelle krænkelser findes der en betydelig risiko for, at er man blevet udsat én gang, så er man også blevet udsat flere gange. Hvor det er 4 procent, der har oplevet sig seksuelt krænket i 2005, er det mere end hver tredje, 34 pct., af disse ofre, der er blevet udsat to eller flere gange. Blandt de krænkede, der er blevet udsat to eller flere gange, er det klart over halvdelen, 62 pct., der er blevet udsat tre gange eller flere.

Mens "tilbagefaldet" altså er betydeligt for såvel ofre som gerningspersoner, eksisterer der stort set ikke overlapning mellem ofre og gerningspersoner, og slet ikke i en grad som vi har fundet det for trusler og vold. Ligheden er større med den, der er konstateret for røverier, men opdelingen i ofre på den ene side og gerningspersoner på den anden er endnu mere markant med hensyn til seksuelle krænkelser. Ganske vist gør der sig en statistisk sammenhæng gældende, hvoraf det kan ses, at hvis man har foretaget seksuelle krænkelser, så er risikoen større for, at man også selv er blevet udsat herfor, end hvis man ikke har gjort det – og omvendt – men sammenhængen er så svag, at slutresultatet bliver, at af alle de unge, der

har været ”involveret” i seksuelle krænkelser, er det kun 2 pct. af dem, der har været såvel ofre som gerningspersoner. 81 pct. er ”rene ofre”, og 17 pct. er ”rene gerningspersoner”.

Tabel 7.3.1. Procent af de unge, som henholdsvis har begået eller været udsat for seksuelle overgreb, der har begået eller været udsat for andre former for overgreb (trusler, vold og/eller røverier)

	Begået seksuel krænkelse		Udsat for seksuel krænkelse	
	Ja	Nej	Ja	Nej
Begået trusler, vold og/eller røverier	69	15	27	15
Udsat for trusler, vold og/eller røverier	54	20	51	20

Billedet bliver anderledes, hvis vi ser på andre former for overgreb end seksuelle. Af tabel 7.3.1 fremgår det således, at omkring halvdelen af de unge, der har været udsat for seksuel krænkelse, *også* inden for det samme år har været udsat for andre former for overgreb.[47] Mere end hver fjerde af de seksuelt krænkede, 27 pct., viser sig at have begået trusler, vold og/eller røverier, hvilket er næsten dobbelt så mange, som blandt dem der ikke har været udsat for seksuelle krænkelser (15 pct.).

For krænkerne forholder det sig på tilsvarende måde som for de krænkede sådan, at mere end halvdelen har været udsat for andre former for overgreb (54 pct.). Tillige har mere end to ud af tre, 69 pct., selv foretaget sig andre former for overgreb såsom trusler, vold eller røverier i 2005.

[47] I forbindelse med den seksuelle krænkelse kan der have været anvendt trusler, vold osv., men opgørelsen her vedrører ”rene” trusler mv. foretaget i andre situationer end den, der vedrører den seksuelle krænkelse.

7.4 Hvem har krænket hvem hvordan?

De seksuelle krænkelser er først og fremmest begået af drenge, og det er først og fremmest gået ud over piger. Det kommer næppe bag på nogen, at det forholder sig sådan. Mere bemærkelsesværdigt er det måske derfor, at det langt fra udelukkende forholder sig på denne måde.

Af de unge, der har *begået* seksuelle krænkelser, er hver femte en pige (20 pct.), og af de unge, der har været udsat for seksuelle krænkelser, er 15 pct. drenge.

Når drenge har begået seksuelle overgreb, er det i det overvejende antal tilfælde piger, det er gået ud over, men i enkelte tilfælde andre drenge. Og set den anden vej fra: Når drenge er blevet udsat for noget, de har oplevet som seksuelle krænkelser, har det hovedsagelig været begået af piger, men i enkelte tilfælde af andre drenge, eksempelvis:

”To drenge fra skolen holdt mig fast og forsøgte at onanere mig udenpå bukserne.”

Og et par eksempler på de tilfælde, hvor drenge har oplevet sig krænket af piger

”Onanerede på mig. Men jeg ville selv. Men hun ville ikke stoppe.”

”Begyndte at tage på min tingest, en ældre pige fra min skole.”

Når piger har begået seksuelle overgreb, er det i det overvejende antal tilfælde drenge, det er gået ud over, men dog ikke så sjældent andre piger. Og set den anden vej fra: Når piger er blevet udsat for noget, de har oplevet som seksuelle krænkelser, har det hovedsagelig været begået af drenge, men i en del tilfælde af andre piger, eksempelvis:

”Det var en af mine veninder, der blev fuld, og derfor tog hun på mig. Det følte jeg mig krænket over.”

Men langt de fleste overgreb vedrører altså drenges overgreb på piger, og de fleste af disse overgreb vedrører at blive taget på sine kønsorganer o.lign. Her en række beskrivelser, som de krænkede piger giver af, hvad der er sket.

”Taget på mig uden jeg ville have det.”

”Han tog mig på fissen, han var en fra Rumænien. Jeg tror han var syg i hovedet!! Men det var ikke alvorligt.”

”Rørte, overskred min(e) grænse(r), det var meget ubehageligt.”

”Tog på mig. Jeg fik sagt fra, men det tog noget tid, før han forstod det. Os, som var der, aftalte, at det kun var mellem os. Ingen har fortalt det videre. Det var på en lejrtur med klassen. Det skete på et skib.”

”Tog hånden ned i bukserne på mig på et diskoteks dansegulv.”

”Drengene i klassen sagde en masse om mig, og begyndte også at tage på mine bryster og røv.”

”Tog på mine lår og prøvede at kysse min hånd.”

”Han tog på mig, og så gav jeg ham et smæk i hovedet efter det!”

”Han tog på mig meget groft.”

”Det var nogle drenge, der tog på mig på steder, som overskred mine grænser. Jeg kendte begge drenge godt. De var mine venner. De er på min egen alder, og det skete til 2 fester. Det var ikke slemt for mig. Jeg bad dem bare om at lade være.”

”Tog mig på brysterne.”

”Det var en, der hele tiden tog på mine patter og røven. Prøvede også at nærme sig min fisse, men der blev jeg sur, selvom jeg også var det før.”

”De rørte ved mig, og det var på bryster og kønsdele. Det gik over mine grænser!!!”

”Det var til en fest, hvor han hele tiden gik og rørte/tog på mig. Det ku’ jeg ik li’!”

”Rørte ved mig på en grænseoverskridende måde, som jeg ikke bryder mig om.”

”Tog mig voldsomt på røven, og patterne, og om livet og mit underliv.”

”Tog på mig og sådan noget.”

”Tog mig på brysterne! Det var en PERKER!!”

”Til min storebrors fest lagde jeg mig i en stol og vågnede ved at der var en dreng, der tog på mig.”

Bemærkelsesværdigt er det, at meget få af de piger, der har oplevet sig seksuelt krænkede, angiver at det *alene* har drejet sig om ytringer som f.eks. sjofle tilråd, sjofle breve, en gestus med fingeren el.lign.. Det kan skyldes, at sådanne ytringer er sjældent forekommende, men også – og det er vor opfattelse efter fokusgruppemøderne at dømme – at det især skyldes, at sådanne ytringer ikke blev eksemplificeret i de spørgsmål, de blev stillet om seksuelle krænkelser, samt at tolerancen over for tilråb o.lign. er større, end over for at blive gramset på mv. Her de eneste tre eksempler i undersøgelsen på piger, der har følt sig krænket af ytringer, og som har beskrevet, hvad der skete:

”Gav mig fingeren!”

”Personen udgav sig for at være en anden og <u>skrev</u> noget krænkende seksuelt.”

”Det var en på 20 år, som skrev til mig på arto! Uh sexi tøs, er du med på noget frækt? Please bare sig ”ja eller måske”.”

Hvorvidt der har været tale om voldtægt eller forsøg på voldtægt kan være meget vanskeligt at vurdere ud fra de korte beskrivelser, der gives i spørgeskemaerne. Her nogle eksempler på situationer, hvor det ikke præcist lader sig kategorisere, hvad der er sket:

”Pillede ved mig over det hele. Bundet mig og taget mig med ind i en busk.”

”Lagde mig i hans seng og tog på mig og ville gerne taget tøjet af mig, men kom han ikke til.”

”Han lagde op til sex. Jeg sagde ikke nej, men heller ikke ja. Og han ville ikke stoppe, da vi kom i gang.”

”Jeg var til fest og han tog mig med uden for op af et skur og blev ved med at sige ”det er OK, kom nu søde, det gør ikke noget osv.” Jeg var 14 og han var over 18. Jeg ville ikke sige noget, for jeg følte mig skyldig :-(selvom jeg ikke var…

”Været i seng med en, hvor der var meget pres fra hans side.”

”Han ville ikke stoppe, da jeg sagde nej.”

”Jeg har følt mig tvunget til sex af min kæreste, ellers blev hans sur.”

I alt findes der ti tilfælde og beskrivelser, hvor det ligger klart, at det skete er blevet oplevet som voldtægt eller forsøg herpå. I flere af dem beskrives det ”blot” lakonisk, at der har været tale om voldtægt eller forsøg herpå, og der er ingen nærmere beskrivelse af, hvad der er foregået:

”Prøvet at voldtage mig.”

”Forsøgt voldtægt.”

”Jeg blev voldtaget en aften, hvor jeg skulle hjem fra byen.”

”Blev voldtaget.”

”Tæt på voldtægt, men der var flere med den aften, så det blev ikke fuldført.”

”Voldtægt.”

”Havde samleje med dem min kæreste tog med hjem fra byen – nogle af hans venner. De kneppede mig mod min vilje og gav mig klamydia. Var bange for at være i byen bagefter.”

”Forsøgt voldtaget.”

”Det var en udlænding, som udnyttede jeg var fuld, som prøvede at voldtage mig.”

”Han tog mig med ind i et andet rum, lagde mig ned på en seng. Han tog bukserne af mig og begyndte at kysse mig, og så tvang han mig til at tage fat om hans pik. Men han kunne ikke voldtage mig, fordi jeg brugte tampon.”

De ti oplevede voldtægter og voldtægtsforsøg svarer til, at 0,7 pct. af de unge piger i folkeskolens ældre klasser i Herningområdet i løbet af et år (2005) har haft denne voldsomme og ubehagelige oplevelse.

7.5. Hvem begår seksuelle krænkelser?

Materialet alt for lille til nogen form for dybtgående statistisk analyse af, om unge, der begår seksuelle krænkelser, adskiller sig fra andre unge og i givet fald hvordan. I absolutte tal er det – heldigvis – kun 26 ud af de 3.105, der i det forudgående år har krænket andre unge seksuelt.

Opsummeret fra det forudgående kan vi sige, at det i langt overvejende grad er drenge, og at det drejer sig om drenge, der tillige er involveret i andre former for overgreb, såvel som ofre som gerningspersoner. Og vi kan tilføje, at tendenserne vedrørende deres baggrund og holdninger – med det meget store forbehold der beror på materialets størrelse – entydigt går i samme retning som for de trussels- og voldsinvolverede unge, jf. kapitel 4 og 5 – dvs. krænkerne er gennemgående mere "liberalt" indstillede over for vold, mener i særlig grad at vold giver respekt hos kammeraterne, klarer sig dårligere i skolen osv. osv. Som mulig tendens er det bemærkelsesværdigt, at 81 pct. af de seksuelle krænkere drikker sig fulde mindst en gang om måneden. Blandt de unge, der har truet andre, været voldelige eller begået røverier er det omkring 60 pct. – og blandt de unge, der ikke har begået nogen form for overgreb i 2005, 17 pct.

For drenge alene viser figur 7.5.1., hvor markant sexkrænkerne "udmærker" sig ved at være unge, der ofte drikker (for) meget alkohol. Hele 86 pct. af de drenge, der har krænket andre unge seksuelt, drikker sig fulde mindst en gang om måneden.

Det er specielt med hensyn til alkoholforbrug, de seksuelle krænkere blandt drengene ligger højt. De ligger også højt med hensyn til forbrug af andre såvel legale som illegale rusmidler, men her ikke højere end de drenge, der har begået røveri.[48]

[48] Fra "Ingen af delene" til "Sexkrænkelser" i figur 7.5.1. er de tilsvarende procenter vedrørende, hvor mange drenge, der ryger tobak dagligt: 5, 30, 35, 46 og 48. Og vedrørende hvor mange der har røget hash inden for det seneste år forud for udspørgningstidspunktet: 3, 24, 30, 38 og 36.

Figur 7.5.1. Procent *drenge* der drikker sig fulde mindst en gang om måneden, set i forhold til om de inden for det seneste år har *begået* forskellige former for overgreb

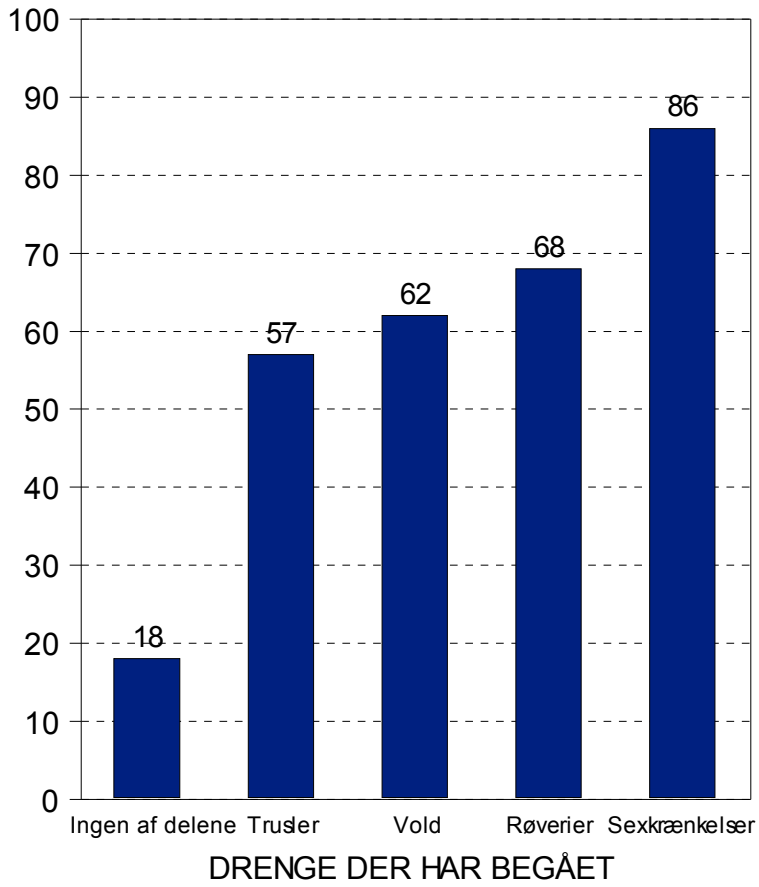

7.6. Hvem udsættes for seksuelle krænkelser?

Ofrene for seksuelle krænkelser er det derimod muligt at sige lidt mere sikkert om, med hensyn til hvem de er, udover at det fortrinsvis er piger, og ofte piger der tillige er blevet udsat for andre overgreb og til dels selv har begået sådanne andre overgreb. I absolutte tal drejer det sig om i alt 114 unge i undersøgelsen, der har oplevet sig udsat for seksuelle krænkelser, et antal der er stort nok til, at statistiske analyser kan gennemføres med en vis sikkerhed.

På baggrund af det forudgående afsnit er det nærliggende først at spørge, om alkohol også en faktor på offersiden? Dette spørgsmål må besvares bekræftende. jf. figur 7.5.2.

Figur 7.6.1. Procent *piger* der drikker sig fulde mindst en gang om måneden, set i forhold til om de inden for det seneste år har *udsat for* forskellige former for overgreb

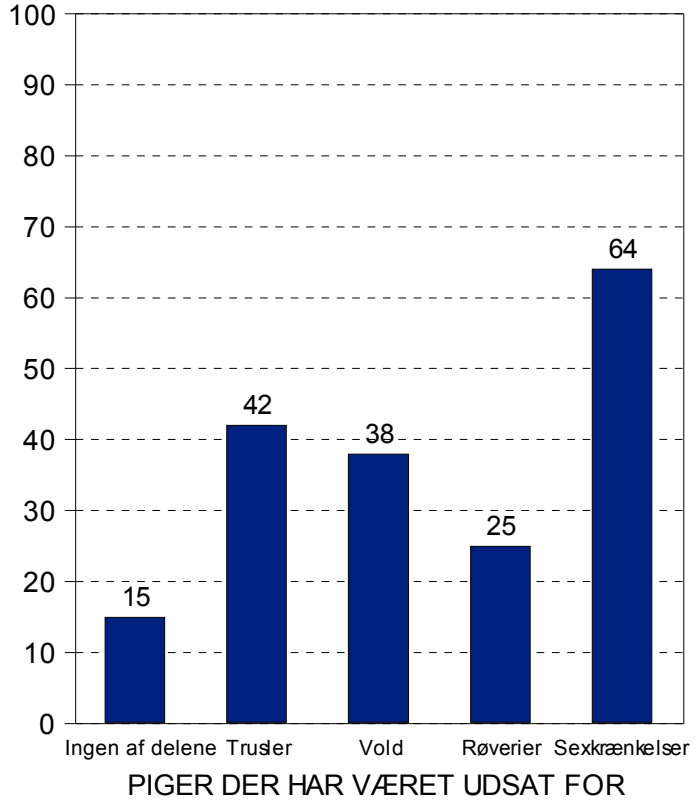

Tæt ved to ud af tre af de piger, der har været udsat for seksuelle krænkelser, har en livsstil, hvor de drikker sig fulde mindst en gang om måneden (64 pct.). For de piger, der har været udsat for andre typer af overgreb, er det mindre end halvdelen, og for de piger, der ikke har været udsat for overgreb overhovedet, 15 pct.

Selv om man drikker sig fuld tit, er det jo ikke sikkert, at man har været påvirket af alkohol, da man begik den seksuelle krænkelse, eller da man blev udsat for den. Det viser sig da også, at der faktisk *er* mange, der heller ikke var påvirket af alkohol, da det skete. På den anden sider *er* alkoholpåvirkning ofte en fremtrædende faktor, når seksuelle krænkelser sker. Alkohol er oftere til stede i disse situationer end ved nogen af de andre former for overgreb, og såvel hos gerningspersoner som hos ofre, jf. figur 7.6.2-7.6.4.

Figur 7.6.2. Procent af de situationer, hvor piger har været udsat for forskellige former for overgreb, hvor det er pigens opfattelse, at gerningspersonen har været påvirket af alkohol

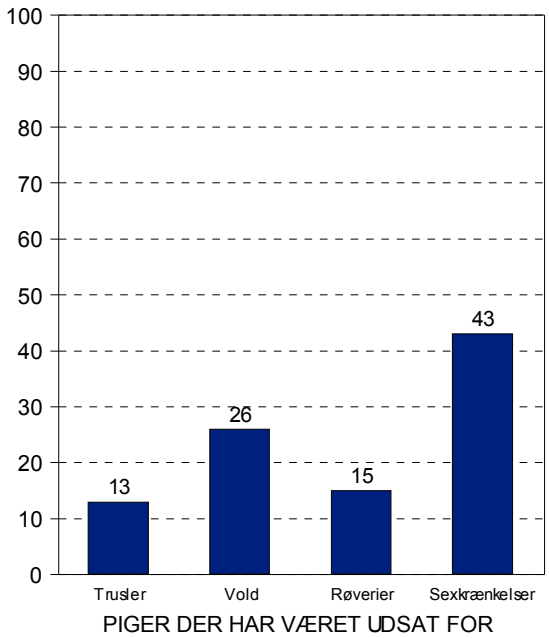

Figur 7.6.3. Procent af de situationer, hvor piger har været udsat for forskellige former for overgreb, hvor pigen siger, at hun selv var påvirket af alkohol

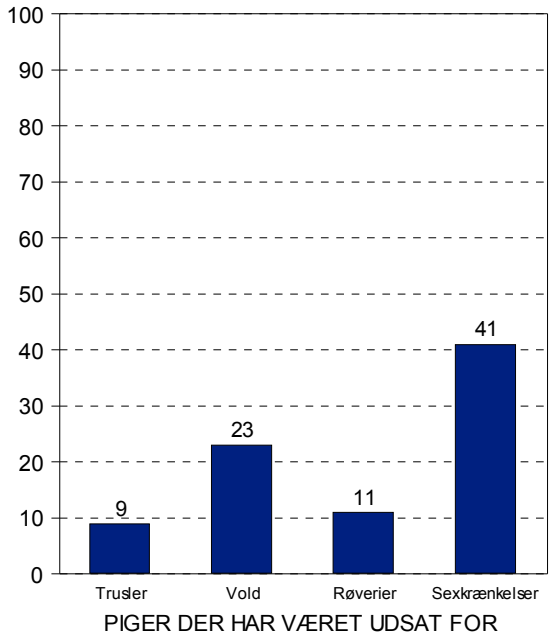

Figur 7.6.4. Procent af de situationer, hvor piger har været udsat for forskellige former for overgreb, hvor pigen siger, at hun selv var påvirket af alkohol og/eller at gerningspersonen var det

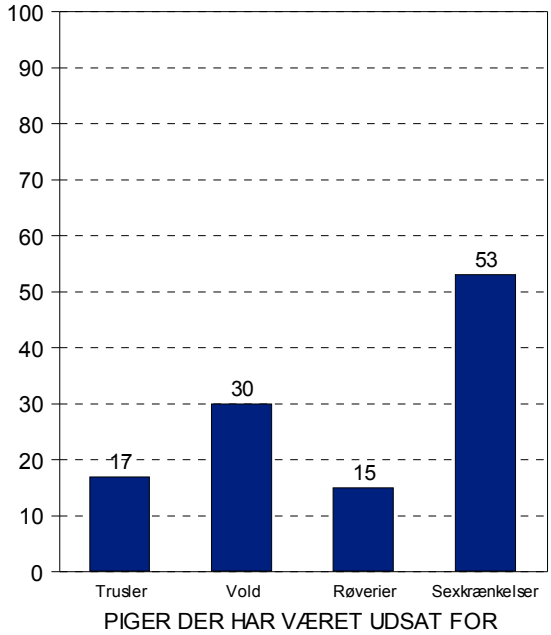

Ved over halvdelen af de seksuelle krænkelser (53 pct.) har det været offerets oplevelse, at enten hun og/eller den, der foretog overgrebet (typisk en dreng), var påvirket af alkohol, mens dette "kun" var tilfældet i mellem hver fjerde og hver tredje af voldstilfældene og omkring hver sjette af trussels- og røveritilfældene.

Unge i folkeskolens ældre klasser drikker først og fremmest alkohol, når de er til privatfester. Det ville derfor være nærliggende at formode at risikoen for at blive udsat for seksuelle krænkelser især er relateret til, hvor ofte man går til privatfester. Det viser sig da også at være tilfældet, jf. figur 7.6.5. Blandt de piger, der aldrig går til privatfester, har 2 pct. været udsat for seksuelle krænkelser inden for det seneste år, blandt de piger der sjældent går til privatfester, er det 4 pct., blandt de piger, der gør det 2-3 gange om måneden, 9 pct., blandt de piger, der gør det en gang om ugen, 14 pct., og blandt de piger, der går til privatfester flere gange om ugen, 22 pct.

Figur 7.6.5. Procent drenge der har begået seksuelle krænkelser, og procent piger der har været udsat herfor, set i forhold til hvor ofte de går til privatfest

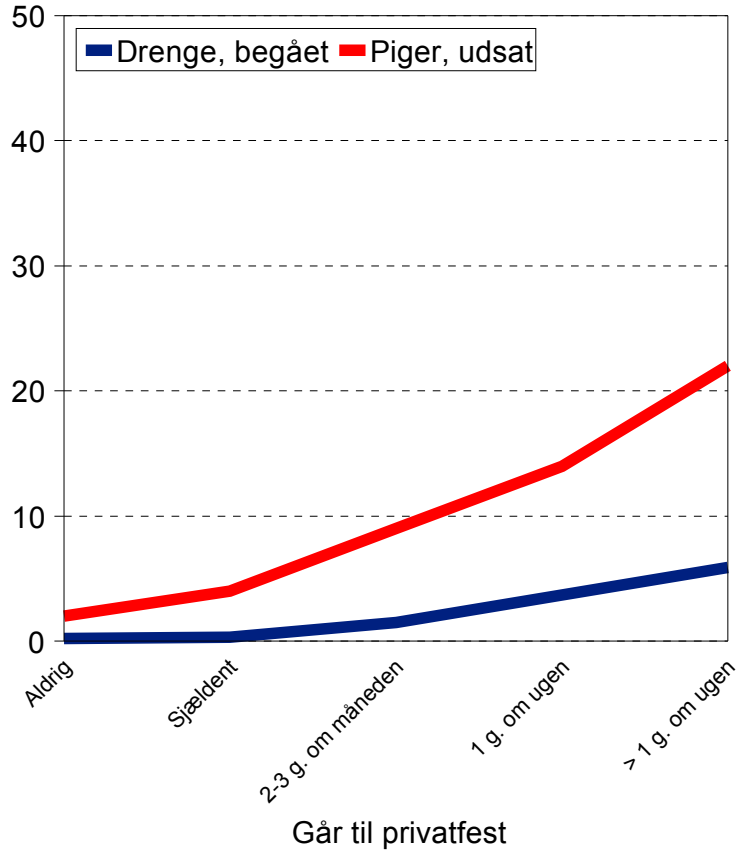

Med forbehold for de små tal viser figur 7.6.5 tilsvarende, at den procentdel af *drengene*, der har *begået* seksuelle krænkelser på tilsvarende måde øges i takt med, hvor ofte man går til privatfester. Her tager vi decimalerne til hjælp: Blandt de drenge, der aldrig går til privatfester, har 0,2 pct. begået seksuelle krænkelser inden for det seneste år, blandt de drenge, der sjældent går til privatfester, er det 0,3 pct., blandt de drenge, der gør det 2-3 gange om måneden, 1,5 pct., blandt de drenge, der gør det en gang om ugen, 3,7 pct., og blandt de drenge, der går til privatfester flere gange om ugen, 5,9 pct.

Der er nogenlunde samme sammenhæng mellem forekomsten af seksuelle krænkelser og den hyppighed hvormed, man går på diskotek, dog med en vis tendens til at risikoen for ethvert givet aktivitetsniveau – f.eks. at man gør det en gang om måneden – er større blandt diskoteksgængere, end blandt de der går til private fester.

Figur 7.6.6. Procent piger der har været udsat for seksuelle krænkelser, set i forhold til hvor ofte de går på værtshus, til privatfest og til foreningsfester

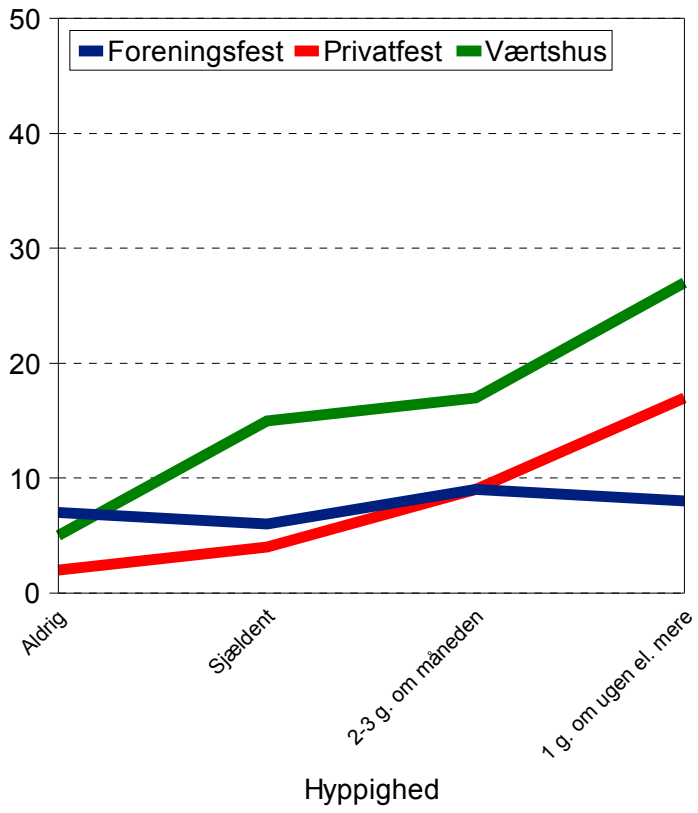

Endnu stærkere er sammenhængen med, hvor ofte man går på værtshus, mens der omvendt *ikke* er nogen sammenhæng mellem risikoen for at blive udsat for seksuelle krænkelser og den hyppighed, hvormed man går til fest i foreninger. En mulig tolkning af dette billede er, at det afspejler hvor meget alkohol, der konsumeres: Mest i forbindelse med værtshusbesøg, noget mindre i forbindelse med diskoteksbesøg og private fester og mindst i forbindelse med foreninger, som for de aldersgrupper, der her er tale om, typiske er alkoholfrie.[49]

[49] Dvs. at de, der arrangerer det, ikke sælger alkohol og i øvrigt typisk forsøger at holde arrangementerne alkoholfrie.

At seksuelle krænkelser er mere forbundet med alkohol og den livsstil der er forbundet med alkoholforbrug end med det blotte samvær mellem unge, viser sig ved, at risikoen for seksuelle krænkelser ikke øges i takt med øget samvær som sådan, hvor alkohol ikke er inde i billedet, f.eks. dyrkelse af sport, jf. figur 7.6.7.

Figur 7.6.7. Procent piger der har været udsat for seksuelle krænkelser, set i forhold til hvor ofte de går til privatfest og dyrker sport

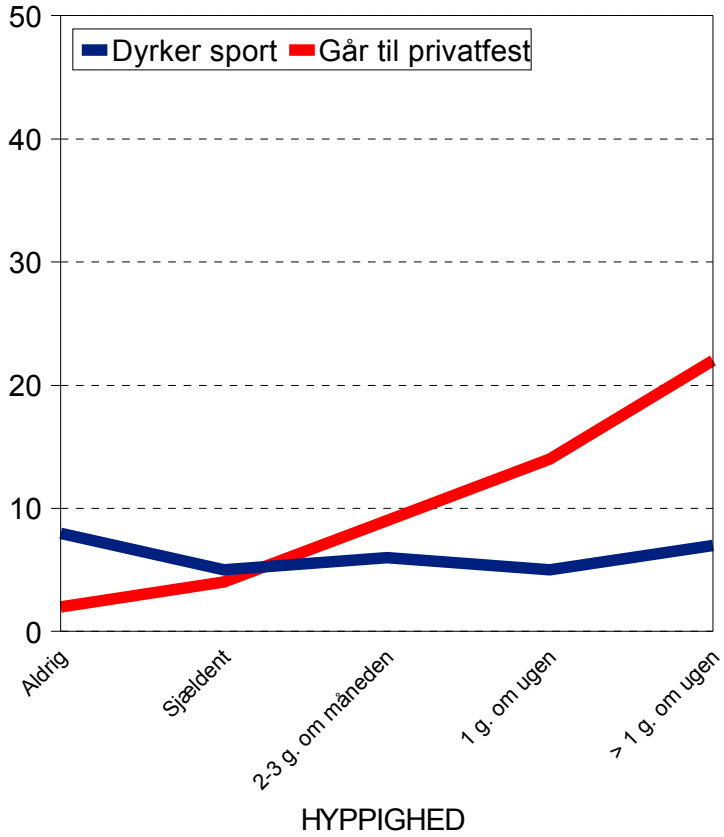

Om man aldrig dyrker sport, eller om man gør det flere gange om ugen, påvirker ikke risikoen for at blive udsat for seksuelle krænkelser.

Af de aktiviteter, der *har* sammenhæng med seksuelle krænkelser, bliver privatfester de vigtigste, selvom sammenhængen med værtshuse er stærkere, fordi privatfester er den af aktiviteterne, langt flest hyppigst deltager i. De ældre folkeskoleelever har ikke nået "værtshusalderen". Kun 2 pct. går på værtshus to gange om måneden eller oftere, 6 procent går til foreningsfest, 14 pct. går på diskotek, og mere end hver tredje, 36 pct., til privatfest.

Privatfester viser sig da også at være det enkeltsted ud af de tretten forskellige mulige steder, ofrene er blevet spurgt om i undersøgelsen, hvor relativt flest af de seksuelle overgreb har fundet sted. 37 pct. af de seksuelle overgreb, pigerne har været udsat for, har fundet sted ved privatfester, mens det "kun" er 21 pct. af de voldelige overgreb, 9 pct. af truslerne og 3 pct. af røverierne. Omvendt er det relativt få af de seksuelle overgreb, der er sket på skolen eller på vej til og fra skolen, 7 pct.[50]

En yderligere livsstilsfaktor, der har sammenhæng med alkoholfaktoren, men som også selvstændigt giver markant udslag på risikoen for seksuel krænkelse, er det omfang, i hvilken man har venner, der er ældre end en selv. I jo højere grad ens vennekreds fortrinsvis består af nogen, der er ældre end en selv, desto større risiko for at blive udsat for seksuel krænkelse, og også for begåelse af sådanne krænkelser.

12 pct. af de piger, der ikke har været udsat for nogen form for overgreb, har venner, der for de flestes vedkommende er ældre end dem selv. Blandt de trusselsudsatte er det 35 pct., blandt de voldsudsatte 38 pct., blandt de røveriudsatte 26 pct. – og blandt de piger, der har været udsat for seksuelle krænkelser, 42 pct., jf. figur 7.6.8. Af figur 7.6.9 fremgår det, at 41 pct. af de drenge, der har begået sexkrænkelser, fortrinsvis har ældre venner, mens det kun er 10 pct. af de drenge, der ikke har begået nogen form for overgreb overhovedet.

[50] Hver fjerde eller mere end hver fjerde af de andre former for overgreb, pigerne har været udsat for, er sket på skolen eller på veje til og fra skolen.

Figur 7.6.8. Procent *piger* der fortrinsvis har venner, der er ældre end dem selv, set i forhold til om de har været *udsat* for forskellige former for overgreb

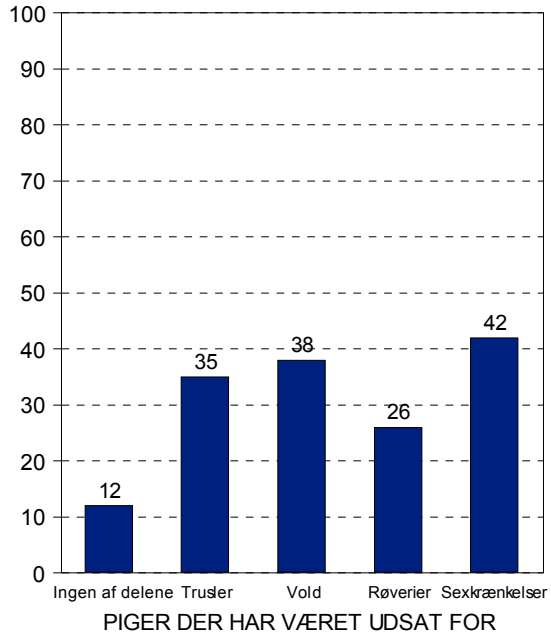

Figur 7.6.8. Procent *drenge* der fortrinsvis har venner, der er ældre end dem selv, set i forhold til om de har været *begået* forskellige former for overgreb

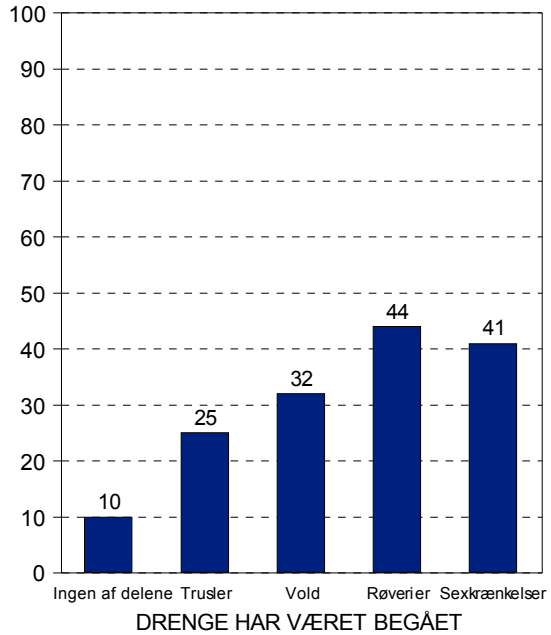

Over halvdelen af de piger, 53 pct., der i 2005 har været udsat for at blive krænket seksuelt, har enten fortrinsvis venner, der er ældre end dem selv, eller går til privatfest mindst en gang om ugen – eller begge dele. Blandt de piger, der ikke har været udsat for seksuelle krænkelser, er det mindre end hver fjerde, 23 pct., der har denne form for livssituation. Opgjort på den anden led: Tæt ved hver fjerde, 24 pct., af de piger, der fortrinsvis har ældre venner, *og* som går til privatfest mindst en gang om ugen, har i løbet af det forudgående været udsat for sexkrænkelse mindst én gang, altså en meget høj procent. Blandt de piger, der fortrinsvis har ældre venner, men som ikke går til privatfest en gang om ugen, er det 15 procent; blandt dem, der ikke fortrinsvis har ældre venner, men som går til privatfest mindst en gang om ugen, er det 9 pct., mens det blandt de piger, der hverken fortrinsvis har ældre venner eller går til privatfest en gang om ugen, er 4 pct.[51]

For langt de fleste af de øvrige forhold, der er belyst i den gennemførte undersøgelse, er *tendensen*, at de piger, der især udsættes for seksuelle krænkelser, har en holdning til vold, en livsstil og en livssituation i det hele taget, der meget ligner den, der er karakteristisk for unge, der på den ene eller den anden måde har været involveret i trusler eller vold – eller begge dele – jf. beskrivelserne heraf i kapitel 4 og 5.

7.7 Øvrige karakteristika ved de seksuelle krænkelser unge udsættes for

Opgjort under ét er næsten halvdelen, 48 pct., af de seksuelle krænkelser sket til en fest el.lign. – til privatfest, til foreningsfest eller på diskotek, værtshus el.lign. Det er "kun" tilfældet for 33 pct. af volden, 19 pct. af truslerne og 3 pct. af røverierne.

Omvendt er kun 7 pct. af de seksuelle krænkelser sket på skolen eller på vej til eller fra skole. Det er tilfældet for 31 pct. af volden, 25 pct. af truslerne og 41 pct. af røverierne.

Fritidsfaciliteter (såsom fritids- eller ungdomsklub, sportsplads mv.) og transport til og fra disse er *relativ* sjældent arenaer for fysiske overgreb unge imellem, og især ikke for seksu-

[51] For de tilsvarende fire situationer er procenterne for, hvor mange af *drengene*, der har *begået* seksuelle krænkelser: 9 pct., 1 pct., 2 pct. og under 1 pct.

elle overgreb. Kun 3 pct. af de seksuelle overgreb er sket her. For volden er det 13 pct., for trusler 14 pct. og for røverier 19 pct.

De lidt særlige omstændigheder ved seksuelle overgreb sammenlignet med de andre former for overgreb fremgår endvidere af det *tidspunkt*, hvor det sker. Næsten halvdelen af de seksuelle overgreb er sket mellem kl. 22 om aftenen og klokken 7 om morgenen, mens kun 11 pct. er sket mellem klokken 7 om morgenen og kl. 18. For røveriernes vedkommende, er det kun 15 pct. af røverierne, der er sket om natten, mens 68 pct. er sket om dagen. For trusler er de tilsvarende procenter 21 og 38 og for vold 35 og 37.

77 pct. af de seksuelle overgreb er sket i en weekend (64 pct.) eller på en ferie (13 pct.). For alle andre former for overgreb er det en meget mindre del: Røverier 30 pct. (15+15), trusler 45 pct. (33+12) og vold 52 pct. (42+10).

For over halvdelen af de piger, der er blevet krænket seksuelt, har gerningspersonen været ældre end dem selv (56 pct.), da det skete, og i mere end en tredjedel af tilfældene har gerningspersonen været tre eller flere år ældre (38 pct.). Kun i 6 pct. af tilfældene har krænkeren været yngre. I de resterende 28 pct. af tilfældene har krænkeren været en jævnaldrende. Ved ingen anden form for overgreb er der en sådan overvægt af gerningspersoner, der er betydeligt ældre end offeret, som ved seksuelle krænkelser. Nærmest kommer røveri, hvor 30 pct. af gerningspersonerne har været tre år eller endnu ældre end offeret.

Det er endvidere et særkendetegn ved seksuelle krænkelser, at der oftest "kun" har været én gerningsperson. Det har været tilfældet i 81 pct. af tilfældene, mens det ved trusler og vold som nævnt i tidsligere kapitler er omkring 50 pct. Selv røverier begås lidt sjældnere end seksuelle krænkelser af en enkelt gerningsperson (77 pct. af røveritilfældene).

I over halvdelen af situationerne (56 pct.) har den krænkede været alene, da det skete, mens dette kun har været tilfældet i omkring 40 pct. af volds- og trusselssituationerne og ved 29 pct. af røverierne.

I otte ud af ti tilfælde er den seksuelle krænkelse begået af en, den krænkede kendte i forvejen, dvs. som han eller hun vidste hvem var.[52] Det svarer nogenlunde til situationen vedrørende vold og trusler i al almindelighed, mens det ved røverier forekommer oftere, at de begås af en for offeret ukendt gerningsperson.

Selv om den krænkende handling sjældent begås på skolen eller under transport frem og tilbage til skole, viser gerningspersonen sig i en femtedel af tilfældene at være en klassekammerat. Det er lidt oftere end ved andre former for overgreb. Den største enkeltgruppe af krænkere blandt de muligheder, der har været at vælge imellem i spørgeskemaet, er "en jeg kender fra området, hvor jeg bor", som udpeges af 28 pct.

I hvert fjerde tilfælde er det ikke første gang, offeret er blevet krænket af den samme gerningsperson (24 pct.). Ved vold og trusler er det dog endnu mere udbredt, at gerningspersonen har gjort det før, henholdsvis 38 pct. og 42 pct., mens det ved røverier er sjældnere (19 pct.).

Fire ud af ti ofre har en oplevelse af, at de ikke var fuldstændig uden skyld i det, der skete, men dog hovedsagelig kun "en vis skyld". 36 pct. mener, at de havde "en vis skyld", 4 pct. at det nok "hovedsagelig" var deres egen skyld. Også ved vold og trusler er det fire ud af ti af ofrene, der har en oplevelse af helt – eller især delvist – at være skyld i det skete, mens det kun er en ud af ti af røveriofrene.

For de fire former for overgreb, der belyses i undersøgelsen, er seksuelle krænkelser den form for overgreb, hvor flest ofre tilkendegiver, at de tror, at grunden til, at de blev udsat for det, var, at gerningspersonen nok følte, at det var offeret, der havde startet. Mere end hver

[52] I 15 pct. af tilfældene mener offeret, at det var fuldstændig tilfældigt, at det netop blev dem, der blev offeret. Det svarer til, hvordan ofrene har oplevet det i trussels- og voldssituationer, mens de fleste røveriofre har haft en oplevelse af, at det var helt tilfældigt, at det netop blev dem. Det er dog en ret stor del af de sexkrænkede, der vurderer, at det ganske vist ikke var helt tilfældigt, at det blev dem, men at det godt kunne have været en anden. 52 pct. af ofrene beskriver situationen på denne måde, mens de resterende 33 pct. er overbeviste om, at det givetvis ikke var tilfældigt, at det netop blev dem. For vold er de tilsvarende procenter 25 og 58 og for trusler 25 og 54.

tredje, 35 pct., af de se sexkrænkede mener, at dette var grunden eller en del af grunden, jf. tabel 7.7.1. For vold er den tilsvarende procent 16, for trusler 11 og for røverier 2.

Seksuelle overgreb er imidlertid også det af de fire former for overgreb, hvor flest angiver, at der var tale om regulært overfald, som ikke havde noget med dem personligt at gøre. 37 pct. af de sexkrænkede karakteriserer det skete på denne måde. Dette overstiger selv røverier, hvor den tilsvarende procent var 34. For vold var den 15 og for trusler 8.

Hver sjette mener, at hævn, misundelse eller jalousi kan have været grunden eller en del af grunden til krænkelsen (16 pct.). Ved andre former for overgreb angives denne grund langt oftere. 8 pct. mener, der var tale om almindelig drilleri eller mobning, en grund der også forekommer langt oftere ved andre former for overgreb.

Meget få mener, at der var tale om et skænderi el.lign., der udviklede sig, også dette i kontrast til andre former for overgreb, hvor denne grund er langt oftere forekommende.

Tabel 7.7.1. Sexofrenes oplevelse af hvad grunden har været til, at de blev udsat for seksuel krænkelse

Uenighed, skænderi der udviklede sig	3
Hævn, misundelse, jalousi	16
Almindeligt drilleri, mobning	8
Regulært "overfald" der ikke havde noget med mig personligt at gøre	37
Den eller de følte nok, at det var mig, der havde startet	35
Den eller de følte nok, jeg havde været eller var provokerende	2

To ud af tre, 68 pct., af de unge, der har været udsat for seksuelle krænkelser, har ikke fortalt deres forældre om det skete, fordi de ikke har ønsket at gøre det. Yderligere 4 pct. har

fortalt forældrene om det, men kun fordi de regnede med, at forældrene alligevel ville få det at vide på anden måde, jf. tabel 7.7.2.

Tabel 7.7.2. Procentfordeling af ofrene for seksuelle krænkelser efter i hvilket omfang de har fortalt det skete til deres forældre

"Har dine forældre fået kendskab til det skete?"	
Nej, og jeg har heller ikke villet have, de skulle vide det	68
Nej, men det er ikke fordi, jeg ville have haft noget imod, de fik det at vide	8
Ja, jeg har selv fortalt dem det – og de ville næppe have fået det at vide på anden måde, hvis jeg ikke havde fortalt det	19
Ja, jeg har selv fortalt dem det – men jeg ville ikke have gjort det, hvis det ikke var fordi, jeg regnede med, at de alligevel ville få det at vide på anden måde	4
Ja. men de fik det at vide på en anden måde, end ved at jeg selv fortalte dem det	0
I ALT	99

Det er altså hovedreglen, at man ikke har villet fortælles forældrene om det seksuelle overgreb, man har været udsat for. Selv når det drejer sig om tilfælde, hvor offeret synes, det skete var temmelig eller meget alvorligt, er det over halvdelen, 58 pct., der ikke har fortalt forældrene om det, og yderligere 25 pct., der kun har fortalt det, fordi de regnede med, at forældrene alligevel ville finde ud af det på anden vis. 65 pct. af de unge, der efterfølgende er blevet meget mere bange for, hvad andre unge kunne finde på, har ikke fortalt deres forældre om den seksuelle krænkelse, de har været udsat for.

I de 10 voldtægter og forsøg herpå, som de unge folkeskoleelever fra Herningområdet har været udsat for i 2005, har 5 af ofrene – altså halvdelen – ikke fortalt forældrene om det skete. Det er 4 tilfælde af fuldbyrdede voldtægter og 1 forsøg. I yderligere 1 tilfælde – et forsøg på voldtægt – har offeret kun fortalt forældrene om det, fordi forældrene alligevel ville få det at vide på anden måde. I de resterende 4 tilfælde har offeret fortalt forældrene om det skete og tilkendegivet, at forældrene næppe ville have fået noget at vide om det, hvis de ikke havde fortalt dem det.

En nærmere statistisk analyse viser, at det i meget ringe omfang er omstændigheder ved og omkring hændelsen, herunder sagens alvorlighedsgrad, der er afgørende for, om forældrene får at vide, hvad der er sket. Det er i langt højere grad det generelle forhold mellem de enkelte forældre og deres børn. Jo mere dette forhold er præget af åbenhed, varme osv., desto større tilbøjelighed er der til at fortælle forældrene om de krænkelser, man har været udsat for. F.eks. har *ingen* af de unge, der har været udsat for seksuelle krænkelser, og som synes, at den eller de voksne, de bor hos, *aldrig* tager sig god tid til at høre på dem, hvis de har noget, de gerne vil fortælle eller diskutere med dem, fortalt forældrene om krænkelsen. For de unge ofre, der synes, at forældrene *sommetider* tager sig tid, er det "kun" 72 pct., der ikke har fortalt om overgrebene, og for de unge, der synes, at forældrene *tit* tager sig tid, 56 pct. Selv i "de bedste familier" er det dog altså stadig over halvdelen af de unge, der ikke har fortalt forældrene om, hvad de har været udsat for, ofte heller ikke når det drejer sig om meget alvorlige hændelser, som har påvirket offerets tryghedsfølelse mv. markant i negativ retning.

Også ved andre former for overgreb har det vist sig at være mange unge, der ikke har villet fortælle deres forældre om de overgreb, de har været udsat for, men for seksuelle krænkelser er det en exceptionel og bemærkelsesværdig stor andel.

Tabel 7.7.3. Procentfordeling af ofrene for seksuelle krænkelser efter i hvilket omfang de har anmeldt det skete til politiet

"Blev det anmeldt til politiet?"	
Ja	1
Nej, men politiet fik kendskab til det på anden måde	0
Nej, politiet fik mig bekendt ikke noget at vide om det	99
I ALT	100

På denne baggrund er det næppe nogen overraskelse, at der stort set aldrig sker politianmeldelse, jf. tabel 7.7.3. Blandt alle de seksuelle krænkelser, de unge har været udsat for, er kun et enkelt forhold – et forsøg på voldtægt – blevet anmeldt, hvilket opgjort i procenter lige netop giver 1 procent.

Udover en begrundelse i sagens ringe eller begrænsede alvorlighedsgrad viser den hyppigste grund sig til ikke at anmelde at være, at man ikke har ønsket, at forældrene skulle få det at vide. Dette er angivet som grund i hver tredje sag.

Tabel 7.7.4. Sexofrenes oplevelse af, hvad grunden har været til, at de ikke har anmeldt den seksuelle krænkelse, de er blevet udsat for, til politiet

"Hvorfor blev det ikke anmeldt?"	
Det var ikke så alvorligt, at politiet skulle blandes ind i det	62
Blev truet til ikke at anmelde det	3
Jeg var bange for den/dem, der havde gjort det	12
Jeg ville ikke have mine forældre skulle vide det	32
Mine forældre ville gerne anmelde det, men jeg ville ikke have, de skulle gøre det	5
Jeg ville gerne have det anmeldt, men mine forældre mente ikke, det skulle anmeldes	1
Jeg ville selv hævne det	3
Jeg ville selv ordne det, uden at blande politiet ind i det	14
Det var mine kammerater/venner, der gjorde det, og dem ville jeg ikke anmelde	10
Jeg syntes, det var flovt	18
Ville ikke have mine kammerater eller venner skulle vide det	15
Ville ikke have det skulle stå i avisen el.lign.	8
Politiet ville ikke gøre noget alligevel	24

I de 9 ikke anmeldte voldtægter og voldtægtsforsøg er det som grund for ikke at anmelde i 5 af sagerne (4 fuldbyrdede voldtægter og 1 forsøg) angivet, at de ikke er blevet anmeldt, fordi man ikke ønskede forældrene skulle vide noget om det. I 3 af sagerne er voldtægterne ikke blevet anmeldt, selv om forældrene gerne ville have anmeldt dem, men de unge har ikke ønsket, det skulle ske. I den sidste af de ikke anmeldte voldtægtssager er der som grund angivet en opfattelse af, at politiet ikke ville gøre noget ved det alligevel. Det er et forsøg på voldtægt ved en fest, hvor offeret var fuld og gerningspersonen angives som værende "en

udlænding”. Den krænkede pige har fortalt forældrene om hændelsen, og mener ikke, at forældrene ellers ville have fået noget at vide om, hvad der var sket.

8 Vold og overgreb – årsager og baggrund

8.1. Vold og status

Det er et fællestræk ved alle de former for fysiske overgreb, der er belyst i undersøgelsen, at de unge, der begår disse overgreb, oplever sig som værende meget populære. Hermed være ikke sagt, at de *er* meget populære. Det kan undersøgelsen faktisk ikke sige noget definitivt om. Det centrale er, at de *oplever* situationen på denne måde. Det fremgår bl.a. af svarene på et spørgsmål til de unge om, hvor populære de mener, de er i deres klasse. Nøjagtig en tredjedel af alle oplever sig som tilhørende den mest populære tredjedel i klassen, men for unge, der har foretaget sig forskellige former for overgreb, er det langt flere, jf. tabel 8.1.1.

Tabel 8.1.1. Procent unge i Ny Herning kommune der oplever sig som tilhørende den mest populære tredjedel i den klasse, hvor de går

Unge der inden for det seneste år har …	Procent af disse der oplever sig som tilhørende den mest populære tredjedel i klassen
Mobbet andre	45
Truet andre	56
Begået vold	61
Begået røveri	63
Begået seksuelle krænkelser	67
ALLE	33

Næsten halvdelen af de, der har mobbet andre, oplever sig som tilhørende de mest populære, og for de, der har truet andre, er det mere end halvdelen. Blandt de unge, der har begået vold, røveri eller seksuelle krænkelser er det en klar undtagelse, når man ikke oplever sig som meget populær. Der er den sammenhæng i tendenserne, at jo mindre udbredt den form for overgreb er, man har begået, desto mere populære oplever de, der har begået de respektive former for overgreb, sig som værende. Mobning er mest udbredt: Her er det 45 pct., der oplever sig som tilhørende den mest populære tredjedel i klassen. Seksuelle krænkelser er mindst udbredt: Her er det to ud af tre, 67 pct., der oplever sig som meget populære.

Sammenhængen mellem oplevet status og begåelse af fysiske overgreb findes også for andre former for risikoadfærd. Således oplever rygerne sig som mere populære end ikke-rygerne, de der ofte drikker sig fulde som mere populære end de, der ikke gør dette, og de der har røget hash inden for de seneste 12 måneder som mere populære end dem, der ikke har, jf. tabel 8.1.2.

Tabel 8.1.2. Procent af unge i Ny Herning kommune der oplever sig som tilhørende den mest populære tredjedel i den klasse, hvor de går

Unge der …	Procent af disse der oplever sig som tilhørende den mest populære tredjedel i klassen
Drikker sig fuld mindst en gang om måneden	53
Ryger tobak dagligt	57
Har røget hash seneste 12 måneder	61
ALLE	33

Tendensen svarer til, hvad man har konstateret i andre ungdomsundersøgelser, og er altså ikke speciel for de unge i Herning.[53] Også ved disse andre former for risikoadfærd viser det sig, at desto mindre udbredt eller almindelig den pågældende form for adfærd er, desto mere populære føler de unge, der har foretaget sig eller foretager sig disse ting sig, som værende. At drikke sig fuld mindst en gang om måneden er mest udbredt, herefter kommer tobaksrygning og så hashrygning som det mindst udbredte.

I figur 8.1.1 er der givet en samlet illustration af sammenhængen mellem, hvor udbredt en bestemt form for risikoadfærd eller overgreb er, og hvor mange af de, der har foretaget sig eller foretager sig de pågældende former for adfærd, der oplever sig som tilhørende de mest populære i klassen.

[53] Jf. Flemming Balvig: *Den ungdom! Om den omsiggribende lovlydighed blandt unge i Danmark*. Det Kriminalpræventive Råd, København, s. 85f.

Figur 8.1.1. Andelen af unge i Ny Herning kommune der oplever sig som tilhørende den mest populære tredjedel i klassen, set i forhold til om de har begået eller foretaget sig bestemte former for overgreb/risikoadfærd[54]

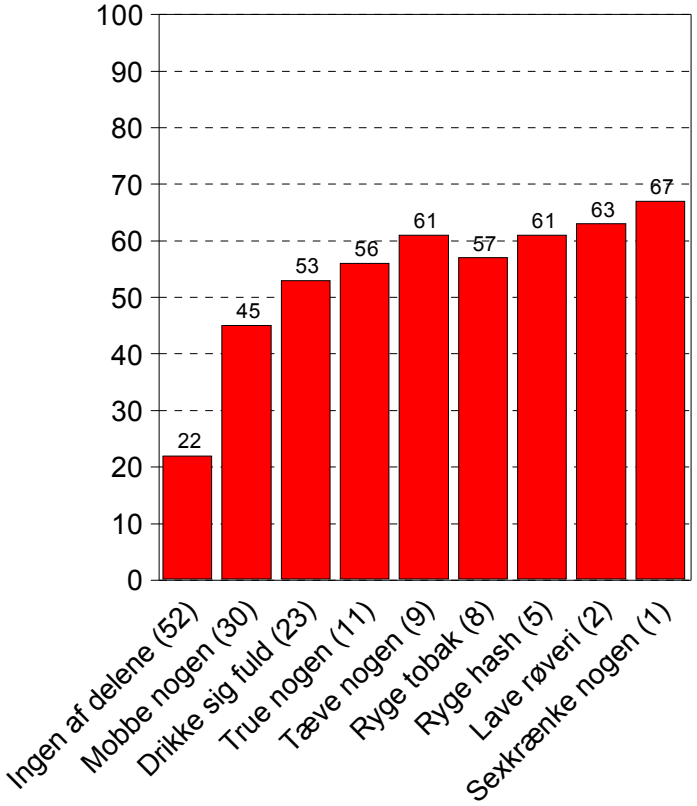

Godt halvdelen af de unge, 52 pct., har ikke foretaget sig eller begået en eneste af de medtagne former for adfærd. De har ikke truet nogen de seneste 12 måneder, de ryger ikke, de drikker sig ikke fulde mindst en gang om måneden osv. I denne gruppe viser det sig kun at være mellem hver femte og hver fjerde, der føler sig som tilhørende de mest populære i klassen, mens det som nævnt er to ud af tre af sexkrænkerne, der som gruppe kun udgør 1 pct. af de unge.

Er det så også sådan, at jo flere forskellige former for overgreb eller risikoadfærd, man har foretaget sig, desto mere populær oplever man sig som værende? Figur 8.1.2 viser, at dette

[54] Tallene i parentes for de enkelte former for adfærd angiver, hvor mange der har begået eller foretaget sig disse former for adfærd.

spørgsmål må besvares bekræftende. Ingen har foretaget sig alle de otte former for overgreb og former for risikoadfærd, der belyses i undersøgelsen, men en lille gruppe er tæt på med syv. I denne lille gruppe er det ni ud af ti, der oplever sig som tilhørende den mest populære tredjedel i deres klasse.[55]

Figur 8.1.2. Andelen af unge i Ny Herning kommune der oplever sig som tilhørende den mest populære tredjedel i klassen, set i forhold til hvor mange forskellige former for overgreb eller risikoadfærd de har foretaget sig (maks. otte)

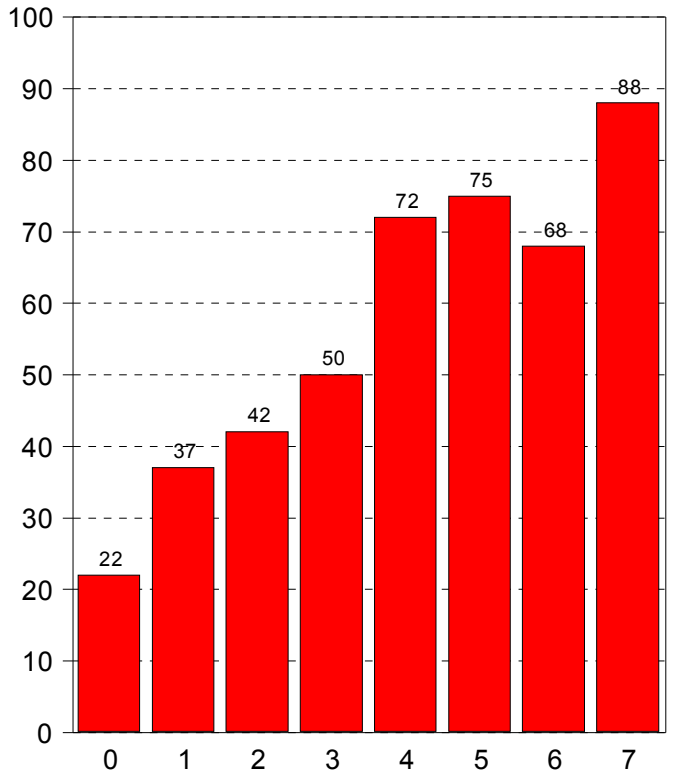

Også hvis man ser på hvert enkelt type af overgreb eller risikoadfærd for sig, er hovedtendensen, at jo flere gange, man har begået det pågældende overgreb eller foretaget sig den pågældende form for risikoadfærd, desto mere populær føler man sig. Mellem seks og ni ud af ti af de mest aktive på de forskellige felter, f.eks. dem der oftest drikker sig fulde eller har truet andre flest gange, oplever sig som tilhørende de mest populære. Den mest markante

[55] I absolutte tal drejer det sig om 16 unge, der befinder sig i denne gruppe, hvoraf de 14 tilkendegiver, at de oplever sig som tilhørende den mest populære tredjedel i klassen.

forskel findes dog i de fleste tilfælde – især ved vold, trusler, tobaksrygning og hashrygning – mellem dem, der ikke har gjort det overhovedet, og dem der har gjort det.

Selv om der findes en stærk statistisk sammenhæng mellem oplevelse af status og begåelse af risikoadfærd/overgreb, så behøver dette ikke betyde, at man begår vold mv., *fordi* man på denne måde gerne vil opnå eller fastholde anerkendelse, respekt og social status. Fokusgruppeinterviewene viste imidlertid nok så entydigt, at denne mekanisme eller proces *er* meget central for forståelse af overgrebenes og risikoadfærdens forløb og baggrund: *Det handler om ære*.

Inden for en forståelse af overgrebenes baggrund som statusrelaterede kan man sondre mellem to hovedformer: Der er overgreb, der er foranlediget af at ville forsvare/bevare sin status, og der er overgreb foranlediget af at ville forbedre/øge social status. Typeeksemplet på den første situation er Anders, der giver sig til at slå løs på Janus, fordi han i andres påhør oplever sig trådt på eller nedværdiget af noget, Janus gør eller siger. Ordet "oplever" her er vigtigt, for det er langt fra givet, at situationen opleves på tilsvarende måde af Janus eller andre. Set udefra kan det virke meningsløst, eller blive vurderet som noget der har en anden mening end forsvar for ære, identitet og status. Typeeksemplet i den anden situation er Kim, der på gaden eller i skolegården omgivet af en større kreds af venner og bekendte, "fremkalder" et slagsmål med den tilfældigt forbipasserende Jens, for at fastholde eller forbedre sit tilhørsforhold til dem han følges med. I praksis kan det være svært at skille de to typesituationer ud fra hinanden, og der findes under alle omstændigheder mange mellemformer.

8.2. Vold som værdi

Der er ikke noget, der tyder på, at vold el.lign. i sig selv udgør en central værdi for flertallet af unge. Tværtimod tilkendegiver 72 pct., at "vold er noget af det værste de ved", og 51 pct. er *helt* enige i, at de har det med vold på denne måde. Tre ud af fire synes *ikke*, "at lidt vold nu og da er en del af at have det sjovt", og 85 pct. mener *ikke*, "at uden vold ville dagligdagen være mere kedelig". Knapt to ud af tre mener *ikke*, at "kan man slå fra sig, vinder man kammeraternes respekt." Det kan være lidt vanskeligt at fortolke de svar, der er afgivet på

spørgsmålet om, hvorvidt man er enig eller uenig i, at det giver respekt, at man kan slå fra sig. Svaret kan være ment som en beskrivelse eller opfattelse af, hvordan det *er*, men også som en mening om, hvordan det *bør* være.

For at komme meningsindholdet i dette standpunkt lidt nærmere kan man sammenholde det med standpunkterne til spørgsmålet om holdningen til vold som sådan. Det viser sig da "kun" at være en ud af otte af de unge, der på samme tid mener, at det giver respekt hos kammeraterne at kunne slå fra sig, *og* at vold ikke er noget af det værste, de ved.

Som det fremgår af tabel 8.2.1 mener halvdelen af de unge – 50 pct. – at vold er noget af det værste, der findes, *og* at det ikke giver respekt hos kammeraterne at kunne slå fra sig. Denne gruppe tegner sig da også for mindre end en fjerdedel af de unge, der har begået vold, og for kun en femtedel af samtlige voldelige handlinger.

Man kan derfor sige, at hvis man kan forklare, hvorfor et mindretal af unge kommer til at have en vis grad af "liberal" holdning til vold og lignende former for adfærd, *og/eller* en opfattelse af at det håndtere situationer voldeligt giver respekt og anseelse, så har man forklaret en væsentlig del af ungdomsvolden. Vi har derfor prøvet at relatere disse holdninger til den lange række af yderligere oplysninger om de unge og deres baggrund, der foreligger i undersøgelsen.

Grundholdningen til vold viser sig umiddelbart at have sammenhæng med ganske mange forhold. Unge af anden etnisk oprindelse end dansk tager mindre afstand fra vold end unge af dansk oprindelse, unge der er blevet udsat for vold fra forældrenes side har en mindre skeptisk holdning til vold end andre unge, unge der ikke har det så godt med deres forældre er mindre afstandstagende over for vold, end unge der har det godt med deres forældre osv. Gennemfører man imidlertid en såkaldt regressionsanalyse, hvor pointen er, at man undersøger betydningen af hver enkelt forhold for sig "alt andet lige", fremgår det, at det især – og i hovedsagen alene – er to forhold, der har betydning.

For det første spiller det en afgørende rolle, om man er dreng eller pige. Drengene synes gennemgående i klart mindre grad end pigerne, at vold som sådan er noget forfærdeligt. Traditionelle kønsrolletræk i form af manden som den mere fysiske, stærke, udadreagerende og aggressive synes således stadig at gøre sig gældende i ret markant grad.

Tabel 8.2.1. Procentfordeling af de unge i Ny Herning kommune efter deres holdning til vold samt deres faktiske deltagelse i vold

Holdning til vold	Alle unge	Unge der har begået vold seneste 12 måneder	Voldshandlinger begået af unge inden for de seneste 12 måneder
Mener, at det at kunne slå fra sig giver respekt hos kammeraterne, samtidig med at de ikke mener, at vold er noget af det værste, de ved	12	32	44
Mener, at det at kunne slå fra sig giver respekt hos kammeraterne, samtidig med at de mener, at vold er noget af det værste, der findes	38	44	36
Mener ikke, at det at kunne slå fra sig giver respekt hos kammeraterne, og mener tillige, at vold er noget af det værste, der findes	50	24	20
I ALT	100	100	100

For det andet spiller forholdet til skolen en afgørende rolle. Jo mindre glad man er for at gå i skole, og jo dårligere man fagligt klarer sig der, desto mindre afstandstagende er man over for vold. Ældre teorier, hvor vold anskues som en slags "reaktionsdannelse" på fiasko i den

”middelklasse-orienterede” skole med denne skoles vægt på at klare sig verbalt og abstrakt, synes således her at få en bekræftelse.

Når køn og forhold til skole holdes konstant giver forhold som etnicitet, relation til forældre, personlige forhold som graden af selvtillid og tilfredshed med livet, fritidsaktiviteter mv. ikke længere udslag på, hvad man synes om vold. De mest voldsfjendtlige er piger med skolesucces, de mindst afstandstagende fra vold er drenge med et problematisk forhold til skolen. I den første gruppe er der 83 pct., der synes, at vold er det værste, de ved, mens det i den sidstnævnte gruppe kun er 57 pct.

Det er præcis de samme forhold, som især er afgørende for, om man vurderer, at det at kunne slå fra sig giver respekt blandt kammeraterne eller ej. Det er især piger med skolesucces, der mener, at dette ikke er tilfældet, mens det især er drenge med et problematisk forhold til skolen, der har den opfattelse, at vold giver respekt hos kammeraterne. I den første gruppe er der 22 pct., der synes, at det at kunne slå fra sig giver respekt blandt kammeraterne mens der i den sidstnævnte gruppe er 50 pct. Men hertil kommer så, at ét yderligere forhold giver udsalg, nemlig hvor udbredt, man tror, det at bruge vold o.lign. er blandt ens venner og jævnaldrende. Jo mere udbredt, man mener, vold er, desto mere er man af den opfattelse, at vold giver respekt og anseelse.

8.3. Sociale overdrivelser

De unge er blevet spurgt om, hvor mange i deres klasse, blandt deres venner, blandt jævnaldrende i den kommune (for nemheds skyld i det følgende blot betegnet som Herning) og blandt jævnaldrende i København, de tror, har lavet vold over for andre unge inden for det seneste år. Der viser sig stor overensstemmelse mellem deres skøn over vold i klassen og vold blandt vennerne, hvilket – som vi skal vende tilbage til – ikke er så underligt, da de fleste har de fleste af deres venner i den klasse, hvor de går. Tal mv. i det følgende for forestillinger om vennerne kan således betragtes som nogenlunde identiske med parallelle tal for klassen.

Figur 8.3.1 viser, at det billede de har voldsudøvelse i vennekredsen, faktisk ligger noget i underkanten af det faktiske. Man tror, at det er 5 pct. af vennerne, der har udøvet vold det seneste år, men det er 9 pct. De sociale underdrivelser på dette område kan dels skyldes, at vold i almindelighed ikke er noget man taler højt om eller er *åbenlyst* stolt af og derfor "underberetter" til sine venner, men måske især, at man har svært ved at se dem, man kender bedst som "voldsmænd". De kan måske godt have slået, sparket osv. i visse situationer, men det er ikke blevet opfattet som vold, men som slagsmål, nødværge mv.

Figur 8.3.1. Procent der har begået vold de seneste 12 måneder af eleverne i 7.-10. klasse i Ny Herning Kommune samt disse unges billede af andre unge med hensyn til vold, 2006

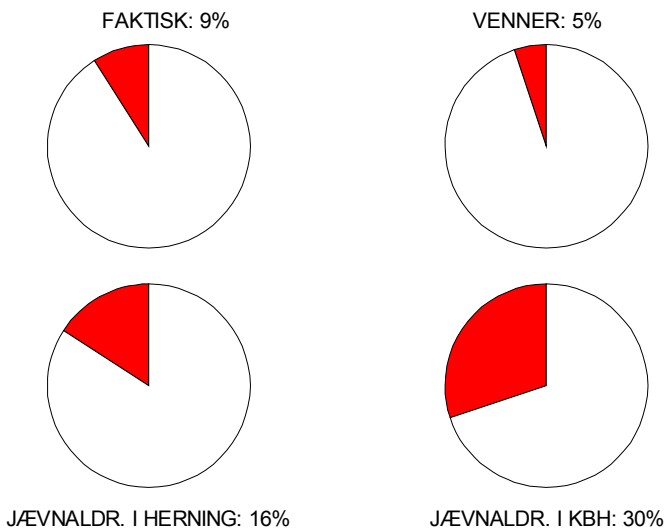

Anderledes forholder det sig med de jævnaldrende i Herning. Her tror man, det er hver sjette, der har udøvet vold, dvs. næsten dobbelt så mange som det faktisk er tilfældet. Blandt jævnaldrende københavnere tror man, at mellem hver fjerde og hver tredje har udøvet vold inden for det seneste år. Selv om vold formentlig *er* noget mere udbredt i københavnsområdet end i Herning, jf. sammenligningen i kapitel 3, er der givetvis her tale om en markant social overdrivelse. Man tror at vold blandt unge i København er langt mere udbredt, end det faktisk er tilfældet.

Figur 8.3.2. Procent der har begået vold de seneste 12 måneder af elever i 7.-10. klasse i Ny Herning Kommune, samt de unges vurdering af hvor mange af deres venner, jævnaldrende i Herning og jævnaldrende i København der har begået vold, 2006

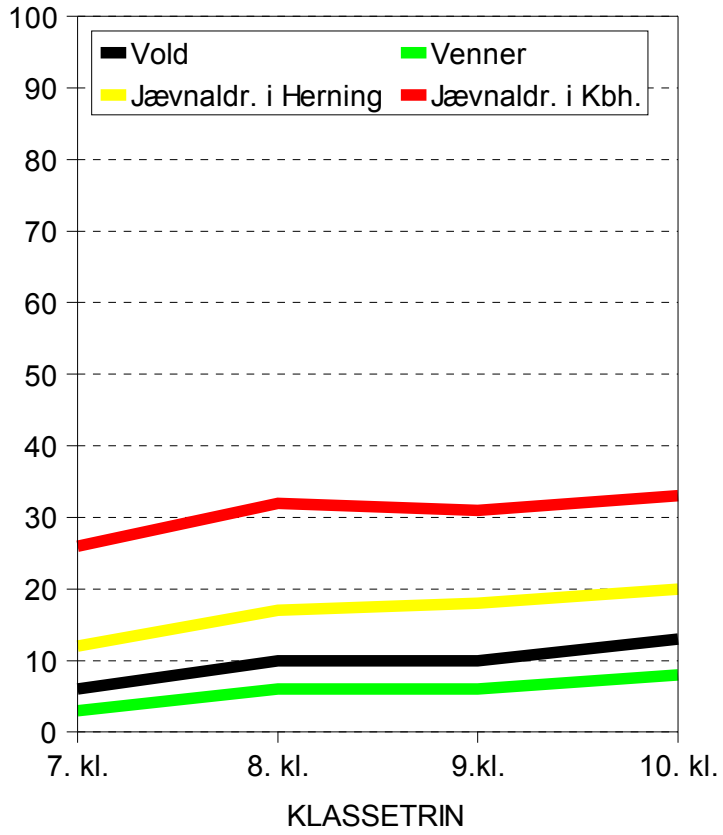

Figur 8.3.2 viser, at situationen for unge på forskellige alderstrin er meget identisk. På alle klassetrin undervurderes kammeraternes vold, mens de jævnaldrendes vold overvurderes.

Figur 8.3.3 og 8.3.4 giver et billede af de unges forestillinger om hinandens med hensyn til trusler. 11 pct. har truet andre inden for det seneste år, og man skulle forvente, at det ville være omkring den samme andel, man ville gætte på for vennernes del, hvis forestillingerne om vennerne var korrekte. Man gætter imidlertid på, at det kun drejer sig om 6 pct. af vennerne, dvs. at der som ved vold er tale om en social underdrivelse. Også som ved vold er forestillingerne om de jævnaldrende i Herning og især i København derimod præget af sociale overdrivelser. For de yngste og de ældste er forskellen mellem den faktiske forekomst af trusler og forestillingerne om vennernes involvering i sådanne kun lille, jf. figur 8.3.4.

Figur 8.3.3. Procent der har truet andre de seneste 12 måneder af eleverne i 7.-10. klasse i Ny Herning Kommune samt disse unges billede af andre unge med hensyn til trusler, 2006

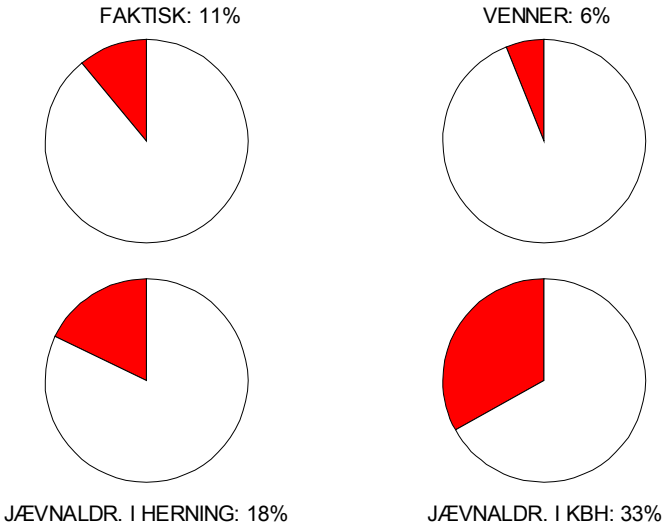

Figur 8.3.4. Procent der har truet andre de seneste 12 måneder af elever i 7.-10. klasse i Ny Herning Kommune, samt de unges vurdering af hvor mange af deres venner, jævnaldrende i Herning og jævnaldrende i København der har truet andre, 2006

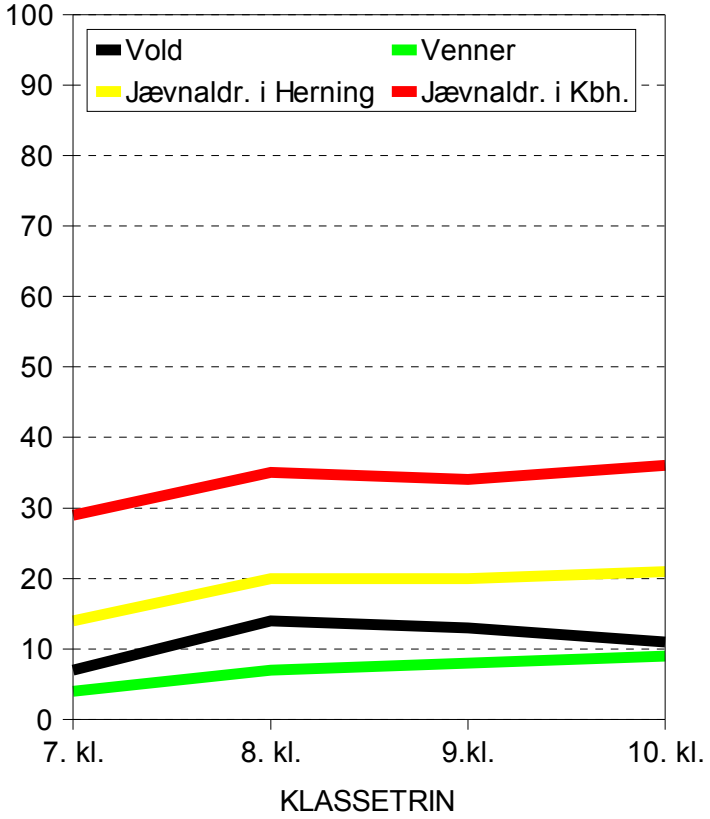

Røveri er en sjældent forekommende form for overgreb, og det er også kun meget få, der tror, at deres venner, har været involveret i den slags aktiviteter inden for det seneste år. Forestillingerne på dette område er ganske realistiske på alle alderstrin, jf. figur 8.3.5 og 8.3.6.

Figur 8.3.5. Procent der har begået røveri de seneste 12 måneder af eleverne i 7.-10. klasse i Ny Herning Kommune samt disse unges billede af andre unge med hensyn til røveri, 2006

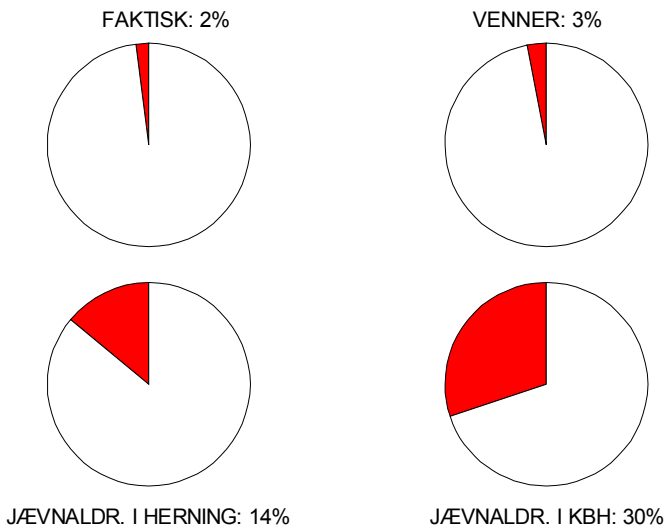

Til gengæld er forestillingerne om, hvor udbredt det er at begå røveri voldsomt overdrevne, når det drejer sig om de jævnaldrende. Man tror, at en ud af hver syv af de jævnaldrende har lavet røveri inden for det seneste år, mens det reelt er en ud af hver halvtreds. Og for jævnaldrende i København tror man, at det er mellem hver fjerde og hver tredje (30 pct.).

Figur 8.3.6. Procent der har begået røveri de seneste 12 måneder af elever i 7.-10. klasse i Ny Herning Kommune, samt de unges vurdering af hvor mange af deres venner, jævnaldrende i Herning og jævnaldrende i København der har begået røveri, 2006

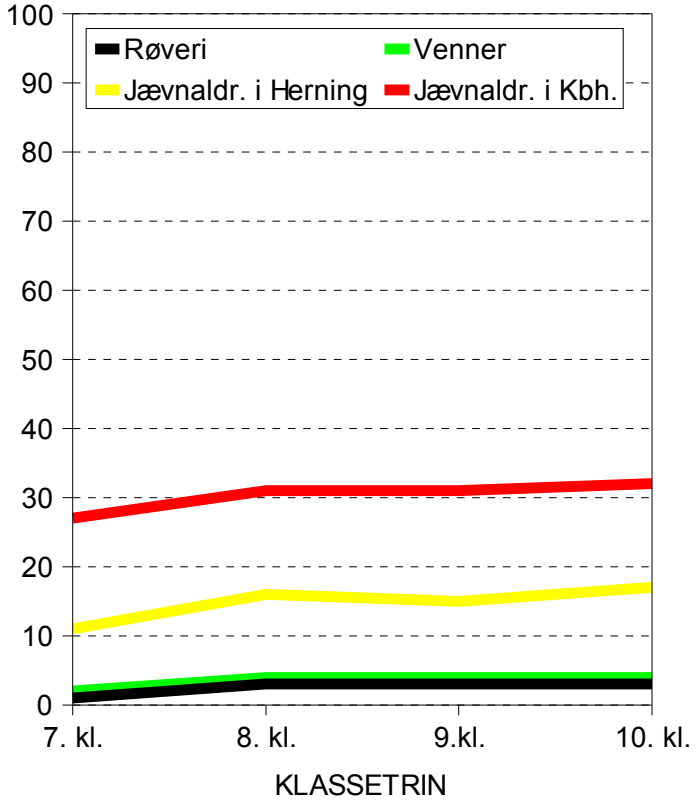

Det overgreb af dem, der belyses i undersøgelsen, som flest af de unge mærker til i det daglige, er mobning. 30 pct. har alene eller sammen med andre i de seneste 12 måneder forud for udspørgningstidspunktet drillet eller mobbet en anden elev, så han eller hun blev ked af det. Som ved vold og trusler undervurderer man kraftigt, hvor mange af ens venner, der har mobbet, jf. figur 8.3.7 og 8.3.8. Igen kan det her især tænkes at skyldes, at det at mobbe ikke er noget, man er stolt af og altid beretter videre, og/eller at man har svært ved at se de gode og rare venner, man kender så godt, som mobbere. Det kan også skyldes, at mange af episoderne – i hvert fald for mobberne og "vidnerne" – tager sig så tilpas uskyldige ud, at man hurtigt glemmer dem, når det er vennerne, der har gjort det.

Figur 8.3.7. Procent der har mobbet andre de seneste 12 måneder af eleverne i 7.-10. klasse i Ny Herning Kommune samt disse unges billede af andre unge med hensyn til mobning, 2006

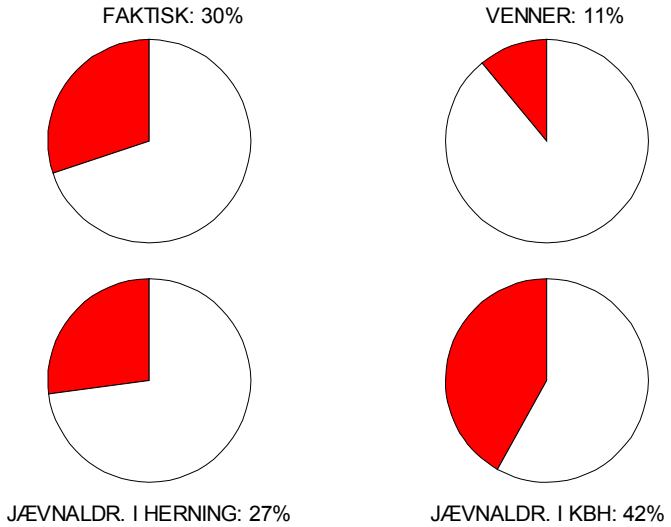

Figur 8.3.8. Procent der har mobbet andre de seneste 12 måneder af elever i 7.-10. klasse i Ny Herning Kommune, samt de unges vurdering af hvor mange af deres venner, jævnaldrende i Herning og jævnaldrende i København der har mobbet andre, 2006

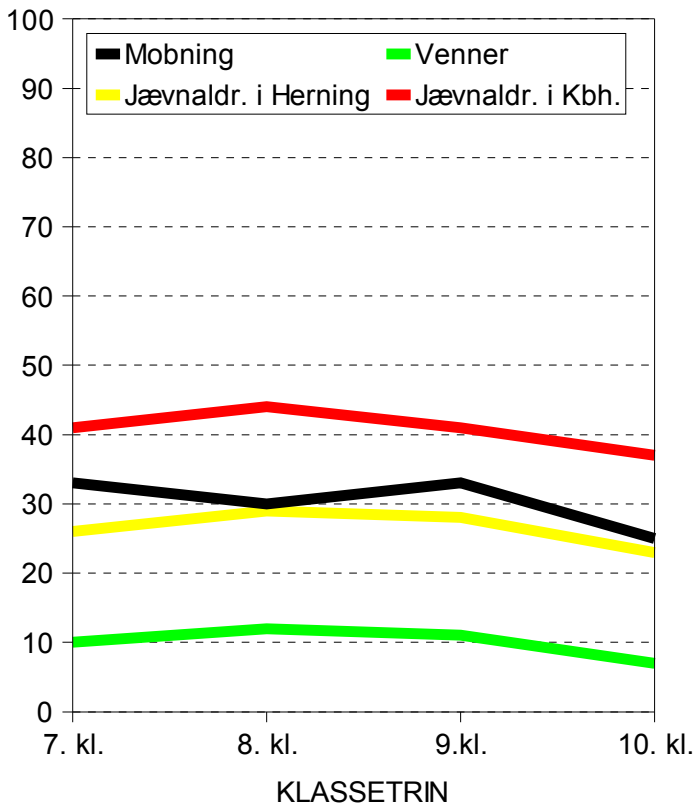

Mobbeområdet adskiller sig fra de andre overgrebsområder, vi har haft i fokus, ved, at forestillingerne om jævnaldrendes mobberi – i hvert fald vedrørende de jævnaldrende i den kommune, hvor man bor – er ganske realistiske. Måske er der dog her tale om en form for "optisk bedrag", hvor man har anlagt et anderledes alvorlighedskriterium, når man har skullet gætte på, hvad andre har gjort, end når man har skullet berette, hvad man selv har deltaget i. I hvert fald er tendenserne ikke specielle for de unge i Herning. Billedet er det samme blandt unge i det øvrige Danmark.[56]

Vi har konstateret væsentligt overdrevne forestillinger om jævnaldrendes vold, trusler og røverier. Der er en indbyrdes sammenhæng mellem disse overdrivelser forstået på den

[56] Balvig, ovf. cit. s. 103-104.

måde, at jo mere overdrevne forestillingerne er på ét område, desto mere overdrevne er de det på andre, også på områder der slet ikke drejer sig om unges overgreb på andre unge, men om unges risikoadfærd såsom drikkeri, tobaksrygning og brug af narkotika. Sammenhængen tyder på, at der således underliggende er tale om en generel tilbøjelighed til i forskellige grader at overvurdere specielt jævnaldrendes "risikoadfærd", "asocialitet", "nonkonformitet", "risikovillighed", eller hvordan man nu vil udtrykke det. Heri ligger også den formodning, at hvis overdrivelserne udvides på ét område, så må man forvente ringvirkninger i form af, at de så også udvides på andre. Og omvendt: Bliver de mere realistiske på ét område, så vil det også afsætte sig som mere realistiske billeder på andre.

Figur 8.3.9. Procent daglige rygere af eleverne i 7.-10. klasse i Ny Herning Kommune samt disse unges billede af andres unges rygning, 2006

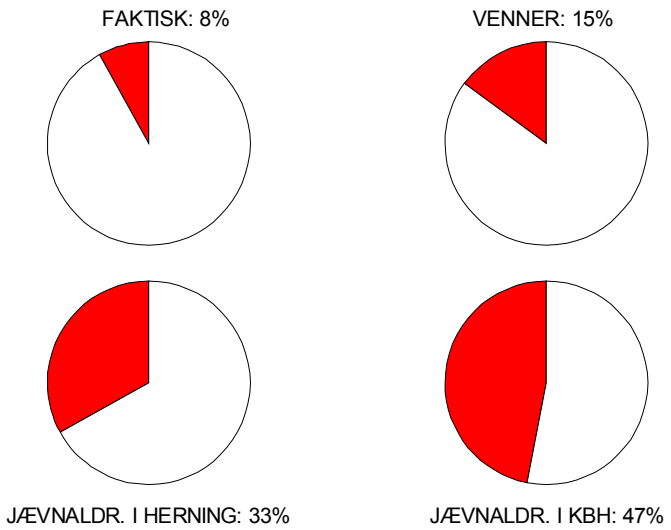

Figur 8.3.10. Procent daglige rygere blandt eleverne i 7.-10. klasse i Ny Herning Kommune, samt de unges vurdering af hvor mange af deres venner, jævnaldrende i Herning og jævnaldrende i København der ryger, 2006

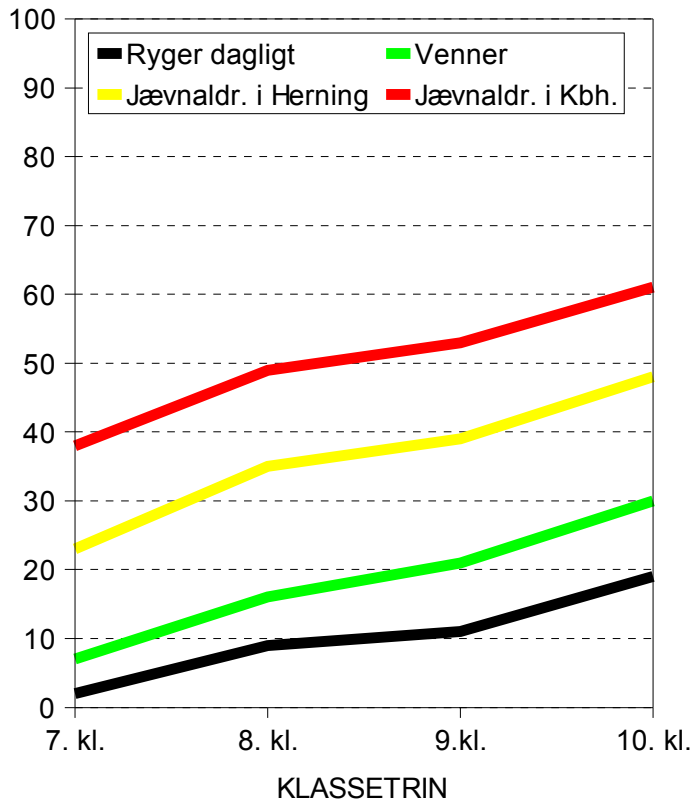

Figur 8.3.11. Procent der drikker sig fulde mindst en gang om måneden af eleverne i 7.-10. klasse i Ny Herning Kommune samt disse unges billede af andres unges drikkeri, 2006

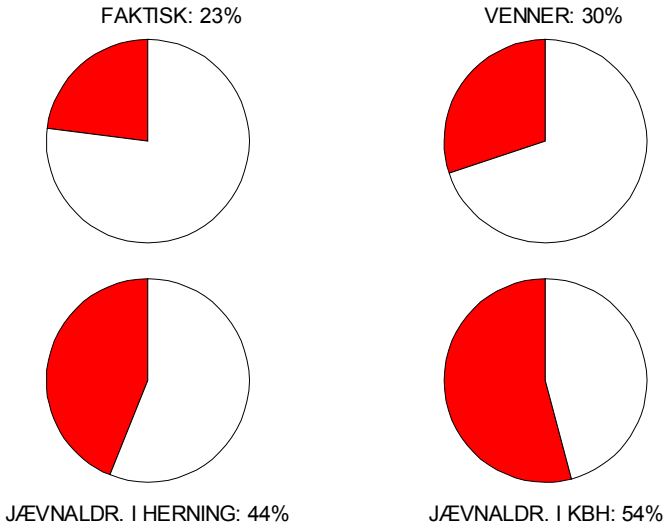

Figur 8.3.12. Procent der drikker sig fulde mindst en gang om måneden af elever i 7.-10. klasse i Ny Herning Kommune, samt de unges vurdering af hvor mange af deres venner, jævnaldrende i Herning og jævnaldrende i København der drikker sig fulde, 2006

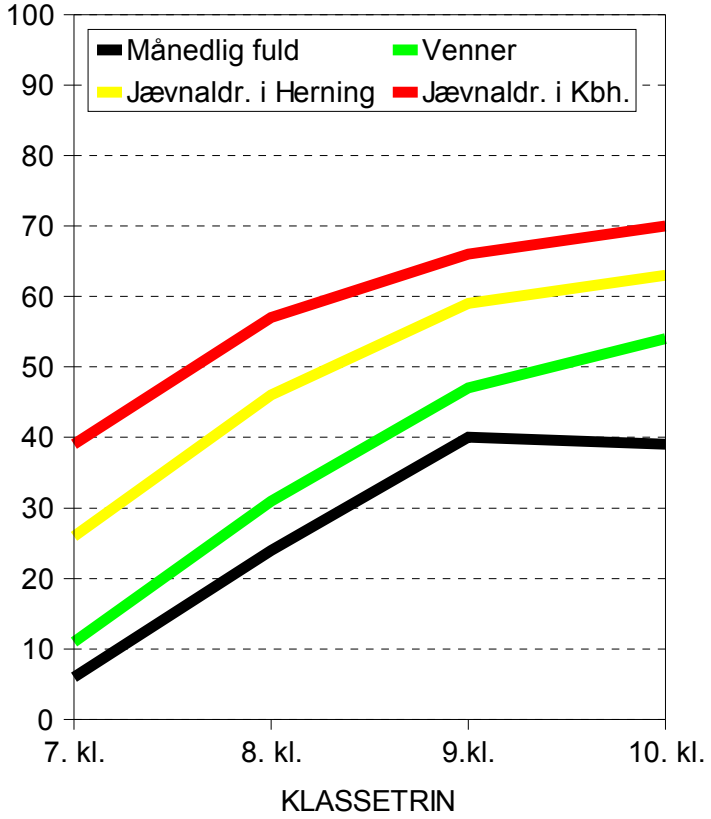

Figur 8.3.13. Procent der har røget hash de seneste 12 måneder af eleverne i 7.-10. klasse i Ny Herning Kommune samt disse unges billede af andres unges hashbrug, 2006

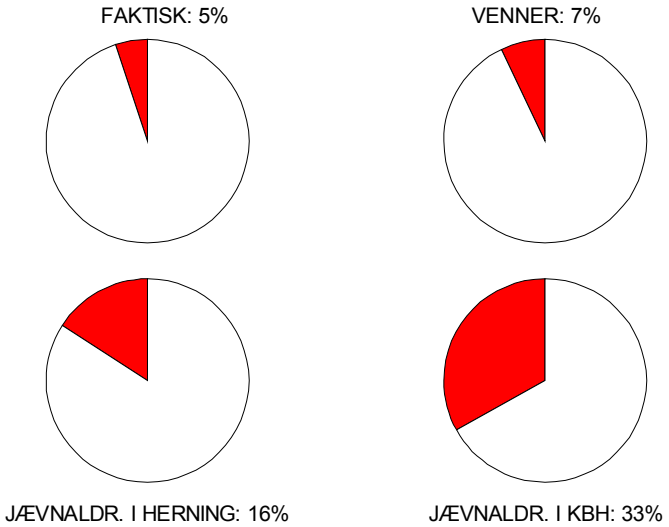

Figur 8.3.14. Procent der har røget hash de seneste 12 måneder af elever i 7.-10. klasse i Ny Herning Kommune, samt de unges vurdering af hvor mange af deres venner, jævnaldrende i Herning og jævnaldrende i København der har røget hash, 2006

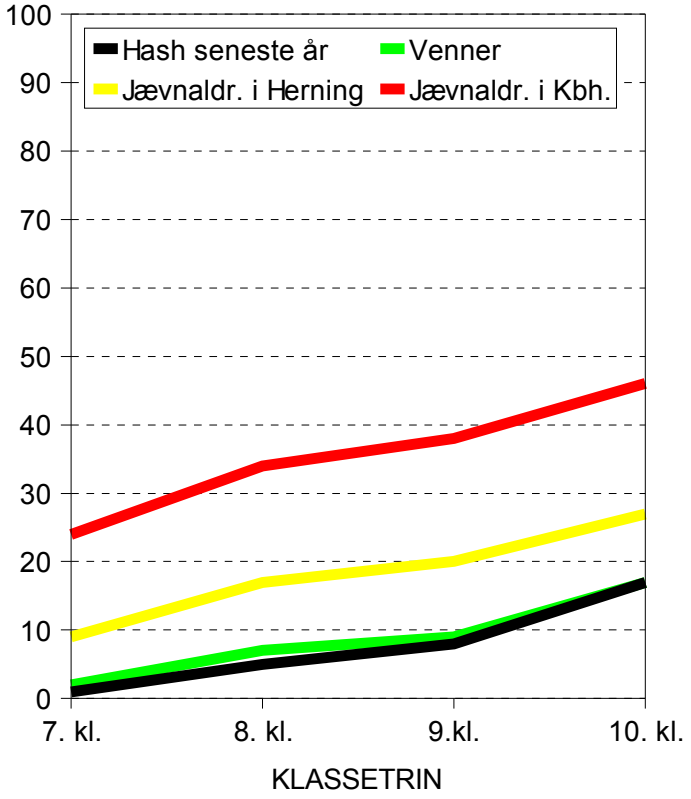

Almindeligvis finder man, at de sociale overdrivelser vedrørende jævnaldrendes adfærd og holdninger er endnu stærkere på rusmiddelområdet, end det er med hensyn til traditionel kriminalitet og overgreb. Dette gør sig da også gældende for de unge i Herning, jf. figur 8.3.9-8.3.14.

8 pct. af de unge ryger tobak dagligt, men de tror, at 15 pct. af deres venner gør det, 33 pct. af deres jævnaldrende i Herning og næsten halvdelen af deres jævnaldrende i København (figur 8.3.9). De markante sociale overdrivelser på tobaksområdet findes på alle klassetrin (figur 8.3.10).

Knapt hver fjerde, 23 pct. drikker sig fulde, mindst en gang om måneden. Det er mange, men man tror det er 30 pct. af vennerne, 44 pct. af de jævnaldrende i Herning og over halvdelen, 54 pct., af de jævnaldrende i København (figur 8.3.11). Især blandt unge i 10. klasse findes der en markant overvurdering af vennernes drikkeri (figur 8.3.12).

5 pct. af de unge har røget hash inden for de seneste 12 måneder forud for udspørgningstidspunktet. Deres bud på, hvor mange af deres venner, der har gjort det, er ret realistisk, 7 pct. Til gengæld tror man, at det er hver sjette af de jævnaldrende i Herning, der har gjort det, og hver tredje af de jævnaldrende i København (figur 8.3.13). Billedet er nogenlunde ensartet for de forskellige klassetrin (figur 8.3.14).

Der findes en kobling eller, for den sags skyld, en årsagssammenhæng, mellem de unges forestillinger om andre unges adfærd og de unges egen tilbøjelighed til at engagere sig i disse former for adfærd. At der er tale om en årsagssammenhæng er først og fremmest belyst i det såkaldte "Ringstedforsøg" og tilsvarende udenlandske forsøg, hvor en eksperimentel påvirkning af de unges forestillinger om hinanden også har vist sig også at ændre deres adfærd.[57] Af undersøgelsen i Herning kan vi alene konstatere, at der *er* den sammenhæng, der skal være der, for at en årsagssammenhæng overhovedet er mulig, nemlig en statistisk sammenhæng mellem hvor mange andre unge, man forestiller sig har lavet forskellige former for overgreb, og ens egen tilbøjelighed til at gøre det. Denne sammenhæng viser sig at være stærk og "robust", dvs. at den også i markant grad er til stede "alt andet lige", altså når vi holder en række andre faktorer konstant.

Måden forestillingerne om de andre indvirker på synes som nævnt at være gennem at påvirke forestillingerne om, hvad der giver respekt og anseelse. Jo flere man tror foretager sig en bestemt form for adfærd, desto mere overbevist er man om, at udøvelse af denne adfærd er vigtig for at bevare eller øge ens sociale status i de andres øjne.

[57] Flemming Balvig, Lars Holmberg & Anne-Stina Sørensen: *Ringstedforsøget. Livsstil og forebyggelse i lokalsamfundet*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København, 2005, kapitel 9.

Analyserne viser endvidere, at der herudover synes at være en direkte kobling mellem forestillinger om andres adfærd og egen adfærd, uanset om ens forestillinger om, hvorvidt adfærden giver status, påvirkes. Selv om det selvfølgelig også er en variant af "statusteorien", kan man her forestille sig, at der især er tale om pressituationer. Det er situationer, hvor man *oplever*, at man ikke kan andet, hvis man overhovedet "vil være med", f.eks. reagere på et tilråb, hævne sig på noget der er foregået eller deltage i et slagsmål andre har startet. Her gør man det, selv om man egentlig ikke personligt finder, det er rigtigt, og selv om man ikke befinder sig i en egentlig statuskrise eller har et ønske om at forbedre sin anseelse. På alkoholområdet kan man af undersøgelsen se, at jo flere andre unge, man tror der jævnlig drikker sig fulde, desto oftere drikker man selv mere, end man egentlig har lyst til, og/eller lader som om, man har drukket sig fuld.

Hvis man vil gøre sig forhåbninger om at påvirke de unges forestillinger om deres jævnaldrende og mindske de sociale overdrivelser. der her på de fleste områder gør sig gældende, må man have afklaret baggrunden for, at overdrivelserne eksisterer. På det generelle plan vides det med stor sikkerhed, at det især drejer sig om tre forhold. For det første beror de på det skævvredne billede af ungdom og unges adfærd, massemediernes efterlader, i retning af at give vold mere plads end ikke-vold, druk mere end afholdenhed osv. For det andet beror det på selektiv perception: Vor opmærksomhed fanges mere af det usædvanlige og sjældne end det almindelige og typiske. For det tredje beror det på unges selviscenesættelse: Netop fordi det er forbundet med en oplevelse af at give status fremstiller man sig selv over for andre unge som mere involveret i risikoadfærd, end det faktisk er tilfældet.

På grund af forskellig brug af massemedierne mv. kan disse generelle forhold betyde store forskelle i, hvor store de sociale overdrivelser er på forskellige områder for forskellige unge. På det mere konkrete plan kommer her endvidere de forskelle ind, der beror på forskelle i den konkrete sociale kontekst, de enkelte unge befinder sig. Unge viser sig i meget høj grad at generalisere ud fra, hvad de umiddelbart mener at se eller opleve i det daglige i deres omgangskreds og vennegruppe – i deres klasse, på deres skole, i det nabolag hvor de bor mv. Der er således en meget stærk sammenhæng mellem, hvor udbredt man oplever forskellige

former for overgreb og risikoadfærd som værende i klassen og blandt vennerne på den ene side, og hvor udbredt man vurderer disse former for adfærd som værende blandt jævnaldrende (det være sig i Herning eller København) på den anden. Jo mere udbredt, man eksempelvis oplever udstedelse af trusler er i klassen og blandt vennerne, desto mere udbredt oplever man truende adfærd som værende blandt jævnaldrende i al almindelighed.

Til forståelse af den samlede problematik er indsigt i, hvordan de unge oplever deres nære og daglige miljø derfor centralt. Helt grundlæggende kan man sige, at oplevelsen her vil afhænge af, *hvem* man er sammen med og omgås, og *hvordan* man er sammen og omgås. At det afhænger af, *hvem* man er sammen og omgås med, er nærmest en selvfølgelighed. Jo flere af dem, man omgås og kan iagttage i det nærme miljø, som faktisk udøver vold, desto mere omfattende oplever man vold som værende i nærmiljøet – og derfor også i hele "miljøet", dvs. blandt jævnaldrende som sådan. At det også kan afhænge af, *hvordan* man er sammen og omgås, er mindre selvfølgeligt. Tesen er, at jo mindre tæt man er på hinanden, desto mindre tør man være sig selv, og desto mere selviscenesættelse i form af praleri osv. bliver der tale om. Det kan også antages at øge tendensen til at gøre noget, man egentlig synes er forkert for at bevare tilhørsforhold mv. Et brugbart begreb til at beskrive og analysere, hvor tæt man er på hinanden, er social kapital.

8.4. Social kapital

Social kapital beskriver den grad af kærlighed/venskab, åbenhed, tillid og indbyrdes hjælpsomhed der findes i en gruppering, f.eks. i et nabolag eller i en klasse. Formodningen er, at jo større den sociale kapital er, desto mindre overdramatiserede og forvredne vil de forestillinger unge har om hinandens risikoadfærd mv. være – og såvel som en følge heraf som i sig selv vil dette føre til færre overgreb, mindre risikoadfærd osv. Hvis man er tæt på hinanden, behøver man ikke foregive noget eller forstille sig, status spiller en mindre rolle fordi den er givet, og modstanden over for at gøre – i hvert fald hinanden – noget ondt er større.

I undersøgelsen har vi målt den sociale kapital i de enkelte skoleklasser. Social kapital er jo netop en egenskab ved en gruppering eller et socialt system og ikke ved den enkelte person.

Det er en social relationsbeskrivelse og ikke en personlighedsbeskrivelse. For unge i den aldersgruppe, der er med i undersøgelsen, er den skoleklasse, de går i, et meget centralt element i deres liv, mere end for nogen anden aldersgruppe og i øvrigt formentlig også mere end i noget andet land. Over halvdelen de unge mener, at kammeraternes mening i al almindelighed betyder mere for dem end de voksnes, og over halvdelen har de fleste af deres venner i det hele taget i den klasse de går i. I absolutte tal har over halvdelen af de udspurgte unge mere end fem af deres klassekammerater, som de betragter som deres venner, og yderligere 37 pct. har 2-5 af deres klassekammerater, som de betragter som deres venner. Særdeles mange af de unge har tilbragt al deres skoletid i den klasse, de nu går i, og især på den skole, de går på. Det er over halvdelen, der aldrig har gået på andre skoler, end den de gik på ved udspørgningstidspunktet. Det er derfor ikke for meget sagt, at for de ældre folkeskoleelever, er skoleklassen for det store flertal en meget vigtig såvel "medlemsgruppe" som "referencegruppe" – og for rigtig mange den vigtigste overhovedet. Det er følgelig en gruppering, hvor spørgsmålet om social kapital kan være særlig central.

Det indeks, der er anvendt vedrørende den sociale kapital i skoleklasserne, er blevet opbygget ud fra elevernes svar på spørgsmål, 1) om hvordan de følelsesmæssigt har det med hinanden (om de kan lide deres klassekammerater, om de har venner i klassen o.lign.), 2) om de har tillid til hinanden (om de tør betro de andre en hemmelighed o.lign.), og 3) om de hjælper eller kan forvente hjælp fra hinanden (om man generelt synes man er gode til at hjælpe hinanden, om man ville gå til de andre med et personligt problem o.lign.). På basis af de udregnede værdier er klasserne blevet opdelt i tre grupper: Klasser med relativ lav social kapital, klasser med middel social kapital og klasser med et relativt højt niveau af social kapital). Opdelingen er altså relativ. 16 pct. af eleverne går i klasser med relativ lav social kapital, 42 pct. i klasser med middel social kapital og 42 pct. i klasser med relativ høj social kapital.

Som forventet mindskes andelen af andre unge, som man forestiller sig har begået forskellige former for overgreb, når den sociale kapital øges. Effekten er stærkest i og vedrørende selve den gruppe, den sociale kapital vedrører – klassen – og mindst med hensyn til den

gruppe, man står fjernest, dvs. jævnaldrende i København. For eksempel reduceres gennemsnitsgættet, når vi bevæger os fra klasser med et lavt til et højt niveau af social kapital, på, hvor mange der har udøvet vold de seneste 12 måneder vedrørende klassen med 50 pct., vedrørende vennekredsen med 33 pct., vedrørende jævnaldrende i Herning med 16 pct. og vedrørende jævnaldrende i København med 10 pct. For trusler er de tilsvarende procenter: 44, 25, 19 og 9.

De reducerede forventninger til, hvor mange af de andre unge, der er involveret i forskellige former for overgreb, kan dels skyldes mindre forstillelse og bedre kommunikation, men også, at der faktisk sker en reduktion i omfanget af risikoadfærd i den klasse, hvori man går, for også denne forventning bekræftes, jf. figur 8.4.1-8.4.5.

Figur 8.4.1 viser, at andelen af unge, der har begået vold inden for det seneste år, næsten bliver halveret, når vi bevæger os fra klasser med relativ lav til relativ høj social kapital – fra 13 til 7 pct. – og andelen der har været udsat for vold fra 12 til 7 pct..

Figur 8.4.1. Procent unge i Ny Herning kommune der har begået vold eller været udsat for vold inden for de seneste 12 måneder, set i forhold til niveauet af social kapital i deres klasse

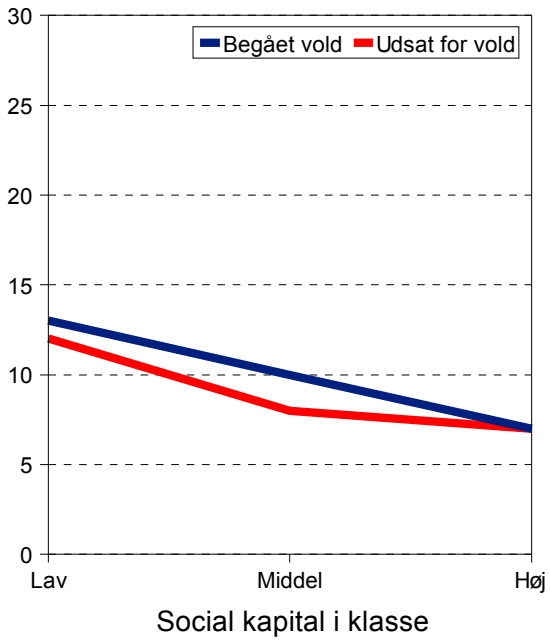

Figur 8.4.2. Procent unge i Ny Herning kommune der har truet nogen eller udsat nogen for trusler inden for de seneste 12 måneder, set i forhold til niveauet af social kapital i deres klasse

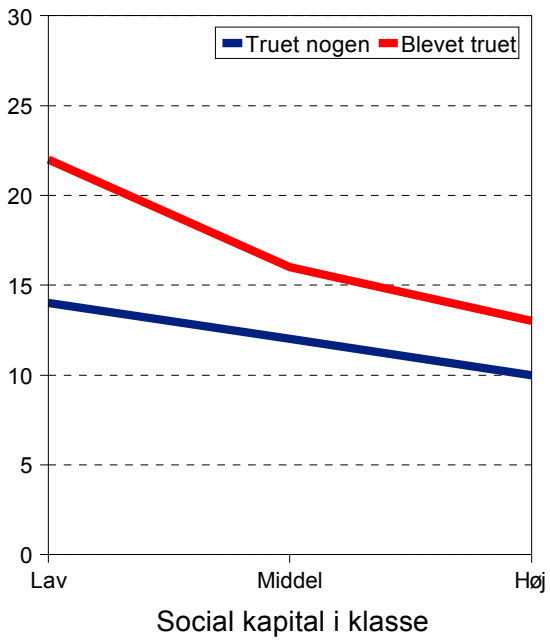

Figur 8.4.3. Procent unge i Ny Herning kommune der har begået overgreb eller været udsat for overgreb inden for de seneste 12 måneder, set i forhold til niveauet af social kapital i deres klasse

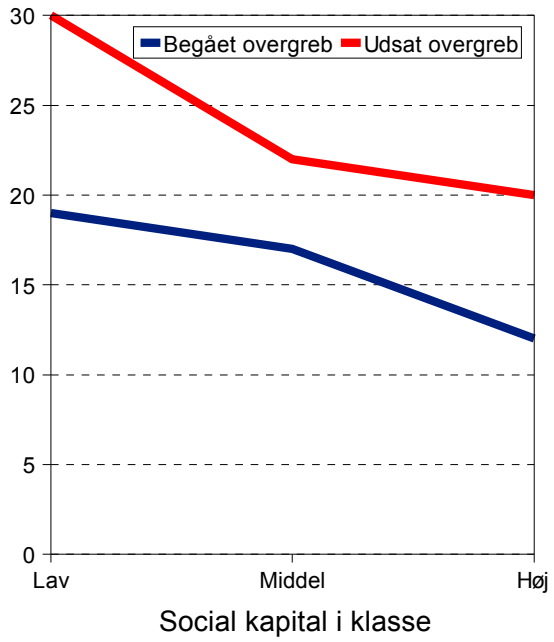

Figur 8.4.4. Procent unge i Ny Herning kommune der har været involveret i overgreb inden for de seneste 12 måneder, set i forhold til niveauet af social kapital i deres klasse

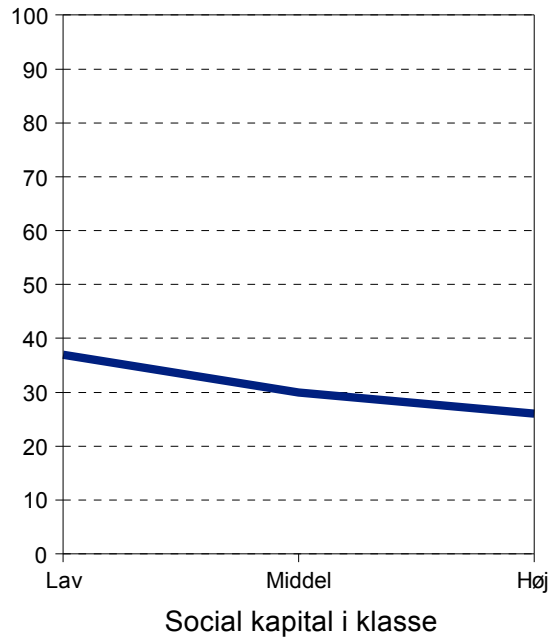

Figur 8.4.5. Procent unge i Ny Herning kommune der har mobbet nogen eller selv er blevet mobbet inden for de seneste 12 måneder, set i forhold til niveauet af social kapital i deres klasse

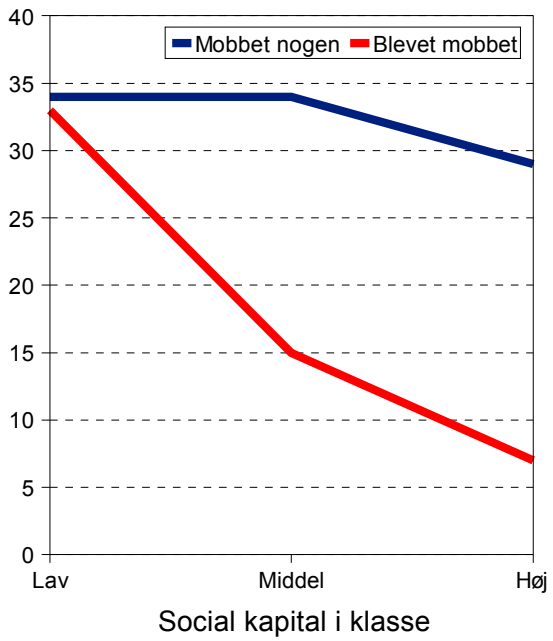

Samme markante tendenser findes for truslernes vedkommende, hvor andelen, der har truet nogen, falder fra 14 til 10 pct., og andelen, der selv er blevet truet, fra 22 til 12 pct. (figur 8.4.2).

Ser vi på fysiske overgreb under ét, dvs. når vi ud over vold og trusler inkluderer røverier og seksuelle krænkelser, kan man registrere, at der er tale om en reduktion på omkring en tredjedel. Andelen, der har været udsat for overgreb, falder fra 30 til 20 pct., og andelen, der har begået overgreb, fra 19 til 12 pct. (figur 8.4.3.).

På et endnu mere generelt plan kan vi se på forskellene med hensyn til, om man på en eller anden måde (som offer og/eller gerningsperson) har været involveret i en eller anden form for fysisk overgreb (vold og/eller trusler og/eller røverier og/eller seksuelle krænkelser). Som påvist tidligere, er det 30 pct. af de unge, der i løbet af 2005 en eller flere gange var

involveret i overgreb. I klasser med et relativt lavt niveau af social kapital har mere end hver tredje, 37 pct. været involveret i overgreb; i klasser med et middel niveau af social kapital er det 30 pct. – og i klasser med et relativ højt niveau af social kapital omkring hver fjerde, 26 pct. (figur 8.4.4.).

Man kunne sige, at et højt niveau af mobning næsten pr. definition indicerer et lavt niveau af social kapital, og der findes da også meget store forskelle i omfanget af udsatheden for mobning imellem klasser med forskellige niveauer af sociale kapital, Ved udsatheden for mobning er i spørgsmålsformuleringen direkte sket en afgrænsning til mobning udøvet af *klassekammerater*. I klasser med et lavt niveau af social kapital har hver tredje – 33 pct. – været udsat for mobning fra klammeraternes side inden for det seneste år, mens det kun er 7 pct. i klasser med et højt niveau af social kapital, jf. figur 8.4.5. Når vi bevæger os fra et relativ lavt til et relativ højt niveau af social kapital, sker der også en reduktion i andelen af unge, der selv har mobbet, men den er ikke tilnærmelsesvis så markant: fra 34 til 29 pct. Her skal man være opmærksom på, at der her er spurgt om, hvorvidt man har mobbet en anden elev, altså ikke nødvendigvis en klassekammerat. Dette tyder på, at de gunstige effekter på omfanget af overgreb som øget social kapital i en skoleklasse synes at kunne have, ikke udelukkende, men dog først og fremmest, gør sig gældende i skoleklassen. Der er flere af de andre tendenser, der kan fortolkes i samme retning. Set på med praktiske øjne betyder dette bl.a., at man også må interessere sig for den sociale kapital i de øvrige sammenhænge unge mennesker indgår i sammen, f.eks. i ungdomsklubben, i sportsklubben og på diskoteket.

Også forekomsten af trusler fremsat over for nogen via SMS eller chat påvirkes af den sociale kapital i klassen. 14 pct. af de unge fra klasser med relativ lav social kapital har fremsat sådanne trusler inden for det seneste år forud for udspørgningstidspunktet, mens det er 8 pct. af de unge fra klasser med et relativt højt niveau social kapital.

Figur 8.4.6. Procent af drenge og piger i Ny Herning kommune der har *begået* vold inden for de seneste 12 måneder, set i forhold til niveauet af social kapital i deres klasse

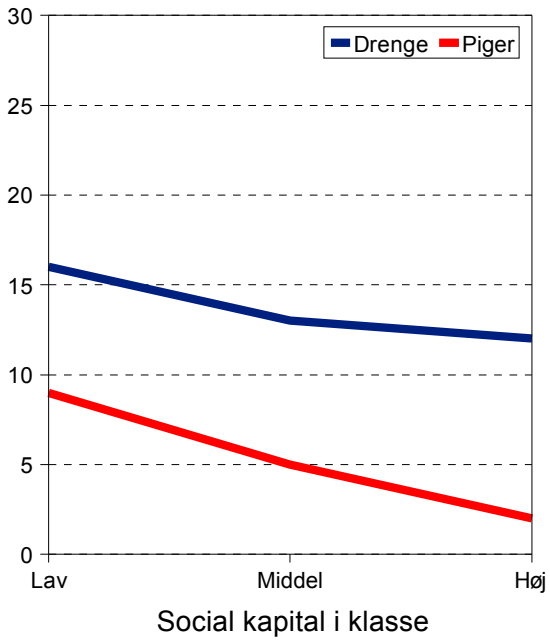

Figur 8.4.7. Procent af drenge og piger i Ny Herning kommune der er blevet *udsat* for vold inden for de seneste 12 måneder, set i forhold til niveauet af social kapital i deres klasse

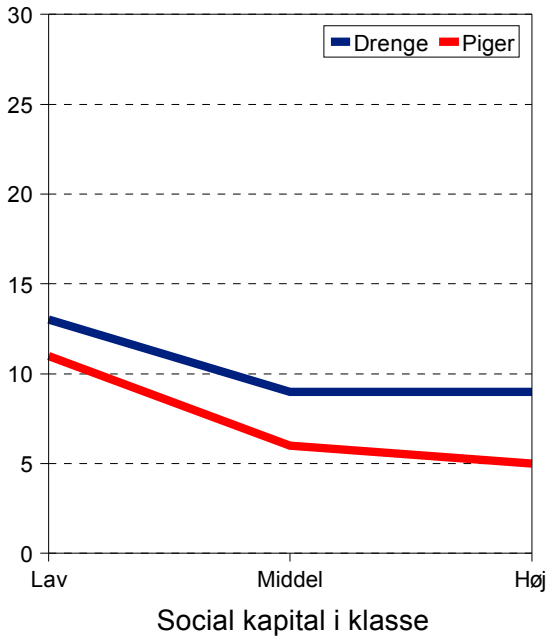

Man kunne forestille sig, at effekten af forskelle i social kapital på involveringen i overgreb ikke er lige stærk for alle. Det har vi derfor analyseret nærmere. For overskueligheden skyld præsenteres resultaterne af denne analyse alene vedrørende begåelse af og udsatheden for vold. I hovedtræk er konklusionernes de samme for andre specifikke former for fysiske overgreb og for involvering i fysiske overgreb som sådan.

Af figur 8.4.6 fremgår det, at såvel drenge som piger begår mindre vold, når de befinder sig i klasser med et højt niveau af social kapital, men effekten er langt stærkest for piger. Hvor 9 pct. af pigerne fra klasser med et lavt niveau af social kapital har begået vold inden for de seneste 12 måneder forud for udspørgningstidspunktet, er det kun 2 pct. af pigerne i klasser med et højt niveau af social kapital. Det er et spring fra i gennemsnit 1 pige pr. klasse til 1 pige for hver fem klasser. I sidstnævnte situation vil der altså ikke være nogen "voldelige piger" overhovedet i langt de flest klasser. Tendenserne med hensyn til at blive udsat for vold er tilsvarende stærkere for pigerne end for drengene, jf. figur 8.4.7.

Hvor godt man klarer sig i skolen er i undersøgelsen bl.a. søgt belyst ved et spørgsmål om, hvilken tredjedel man synes, man selv tilhører: Om man synes, man tilhører den tredjedel, der klarer sig bedst i klassen, den tredjedel der klarer sig dårligst osv. I figur 8.4.8 og 8.4.9 betyder "faglig succes", at man oplever sig som tilhørende den tredjedel, der klarer sig bedst. Af figurerne fremgår det, at niveauet af social kapital ikke nævneværdigt betyder noget for dem, der klarer sig bedst fagligt og som også som udgangspunkt bl.a. derfor (jf. tidligere) også er relativt lidt involveret i vold. Effekten for eller på de elever, der har vanskeligt eller i hvert fald vanskeligere ved det faglige, af øget social kapital i klassen er så kraftig, at der i klasserne med et relativt højt niveau af social kapital ikke er forskel i tilbøjeligheden til at begå vold, for de der fagligt klarer sig godt, og de der fagligt klarer sig knapt så godt.

Figur 8.4.8. Procent af unge i Ny Herning kommune der har *begået* vold inden for de seneste 12 måneder, set i forhold til om de har faglig succes i skolen og niveauet af social kapital i deres klasse

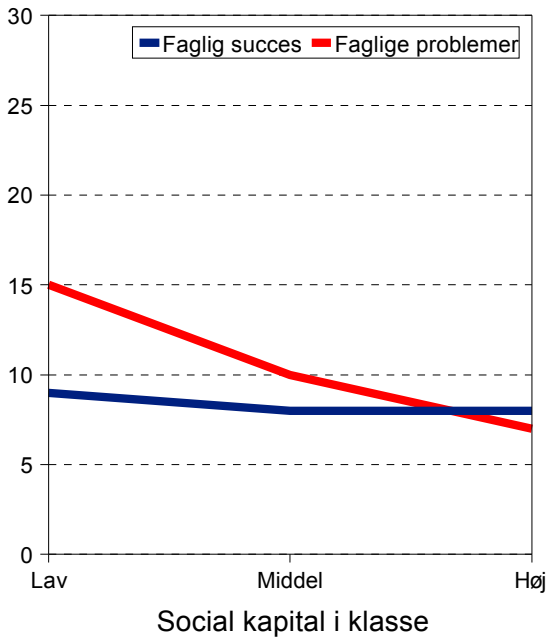

Figur 8.4.9. Procent af unge i Ny Herning kommune der har været *udsat* for vold inden for de seneste 12 måneder, set i forhold til om de har faglig succes i skolen og niveauet af social kapital i deres klasse

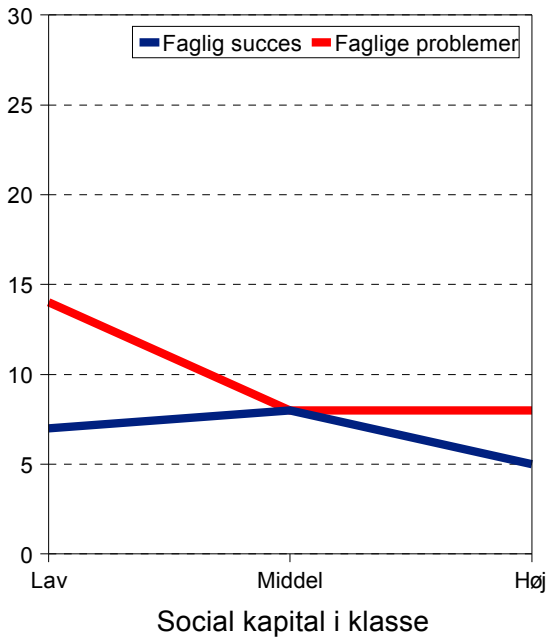

Det er nærliggende at antage, at elever der ikke har deres primære venskaber mv. i den klasse, de går, og derved ofte(st) ikke vil have klassen som primær referencegruppe, vil være mindre påvirkelige over for niveauet af social kapital i klassen end de øvrige. Unge, der fortrinsvis har venner, der er ældre end dem selv, vil ofte(st) ikke blot ikke have klassen som referencepunkt, men heller ikke jævnaldrende i snæver forstand, f.eks. en parallelklasse på skolen eller på en anden skole. Det viser sig da også, at unge, der fortrinsvis har venner, der er ældre end dem selv, ikke påvirkes i deres tilbøjelighed til at begå vold af niveauet af den sociale kapital i den klasse, hvori de går, jf. figur 8.4.10. Mens voldshyppigheden blandt unge, der fortrinsvis har venner på deres egen alder, halveres, når vi bevæger os fra klasser med et relativ lavt niveau af social kapital til klasser med et relativ højt niveau, så forbliver den i forvejen stærkt forhøjede voldshyppighed uændret for de unge, der har ældre venner.

Derimod falder ikke blot *udsatheden* for vold blandt de unge, der fortrinsvis har jævnaldrende venner, men også for unge med venner, der er ældre end dem selv, jf. figur 8.4.11. Forklaringen herpå kan tænkes at være den mindre vold mv., de udsættes for af deres klassekammerater.

Figur 8.4.10. Procent af unge i Ny Herning kommune der har *begået* vold inden for de seneste 12 måneder, set i forhold til om de fleste af deres venner er ældre end dem selv og niveauet af social kapital i deres klasse

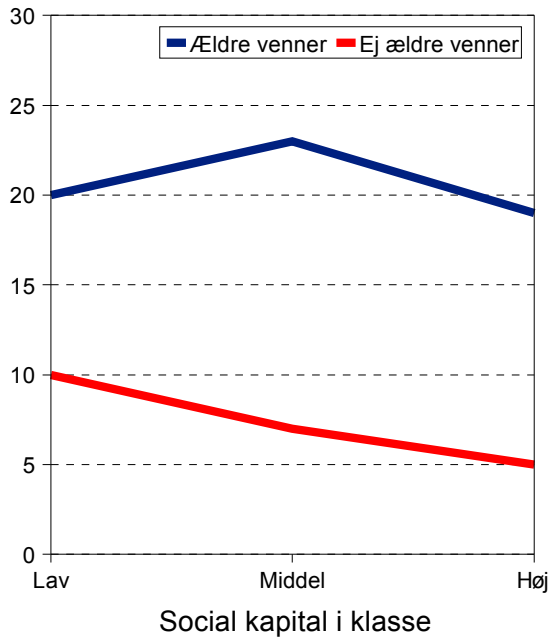

Figur 8.4.11. Procent af unge i Ny Herning kommune der har været *udsat* for vold inden for de seneste 12 måneder, set i forhold til om de fleste af deres venner er ældre end dem selv og niveauet af social kapital i deres klasse

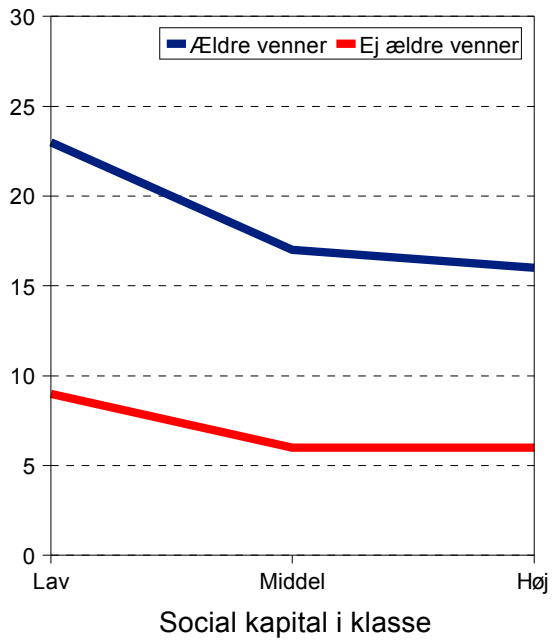

Udover køn, grad af faglig succes og klassens betydning som referencegruppe er det ét forhold yderligere af de analyserede, der viser sig at have modererende betydning for, hvordan niveauet af social kapital i ens klasse har sammenhæng med involvering i fysiske overgreb. Dette forhold er, om de unge inden for det seneste år er blevet slået eller på anden måde udsat for vold fra forældrenes side. Af figur 8.4.12 og 8.4.13 kan man se, at de unge, der har været udsat for vold fra forældrenes side, langt oftere end andre har været involveret i ungdomsvold. Dette forhold skal vi vende tilbage til lidt længere fremme. Man kan også se, at for de unge, der har været udsat for vold, gør det ingen forskel for deres egen involvering i ungdomsvold, om de befinder sig i en klasse med lavt eller højt niveau af social kapital. De gunstige virkninger på såvel tilbøjeligheden til at begå vold som til at blive udsat for vold (fra andre unge) findes alene for de unge, der ikke er blevet slået derhjemme. Vold fra forældrenes side, med hvad dette repræsenterer og indebærer, er åbenbart en så stærkt virkende selvstændig faktor bag en del af ungdomsvolden, at den ikke uden videre lader sig korrigere endsige eliminere af forhold, der – som den sociale kapital i skoleklasserne – ellers giver udslag på og igennem det meste.

Figur 8.4.12. Procent af unge i Ny Herning kommune der har *begået* vold inden for de seneste 12 måneder, set i forhold til om de har været udsat for vold fra deres far og/eller mor (inden for seneste 12 måneder) og niveauet af social kapital i deres klasse

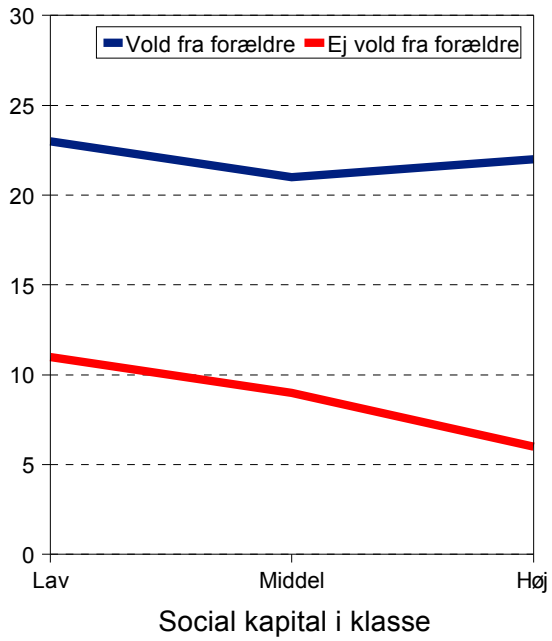

Figur 8.4.13. Procent af unge i Ny Herning kommune der har været *udsat* for vold fra andre unge inden for de seneste 12 måneder, set i forhold til om de har været udsat for vold fra deres far og/eller mor (inden for seneste 12 måneder) og niveauet af social kapital i deres klasse

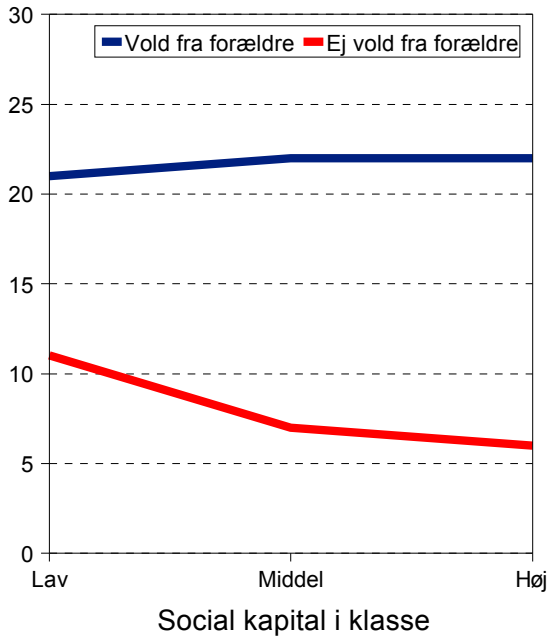

Der er enorme forskelle i skoleklasserne niveau af social kapital. En del af disse forskelle kan nok forklares ud fra elevsammensætning og andre forhold, som man ikke sådan lige kan ændre på. På den anden side er det også åbenbart, at den sociale kapital i skoleklasserne er ét af de forhold i ungdomslivet som *er* påvirket af ydre forhold, og af hvad der gøres i og for klasserne. Når "klassens sociale liv" samtidig synes – såvel direkte som indirekte – at være en ikke ubetydelig faktor bag unges grad af involvering i fysiske overgreb, må der vel siges her at være tale om et vigtigt strategisk fokus for voldsforbyggende arbejde mv.

Når det hermed er fremhævet, skal det også fremhæves, at øget social kapital i skoleklasser – og i andre ungdomsmiljøer som i ungdomsklubber mv. – selvfølgelig ikke løser alle problemer. Som man kan se af samtlige figurer på de forudgående sider, når man selv med det højeste niveau af social kapital aldrig ned på nul for involvering i overgreb, ligesom forskellige mindre grupper af unge er helt upåvirkede. Hertil kommer, at der er en række andre problemer end fysiske overgreb som for alle unge generelt set ikke i sig selv synes påvirkelige af den sociale kapital i skoleklasserne, ja hvor effekten måske oven i købet kan være den modsatte af det ønskede. Det drejer sig først og fremmest om rusmiddelområdet. Af figur 8.4.14 fremgår, at niveauet af social kapital i den skoleklasse, de unge går i, ikke har nogen indflydelse på, hvor mange der er daglige rygere af tobak. Det er 8 pct., uanset om niveauet af social kapital er lavt, middel eller højt. Det kunne se ud som om, at der er lidt færre, der ryger hash i klasser med et højt niveau af social kapital, men forskellene her er ikke statistisk signifikante.

Med øget social kapital er der en nedgang i antallet af unge, der en eller flere gange inden for det seneste år har drukket mere alkohol, end de havde lyst til og/eller spillet fuld uden at være det. Den øgede sociale kapital synes altså at have medført mindre selviscenesættelse, og at man i højere grad har turdet være sig selv. Men dette har ikke impliceret, at man så har drukket mindre. Tværtimod er der, som man kan se, en tendens til, at jo højere den sociale kapital er i en klasse, desto mere drikker man, og desto oftere drikker man sig fuld! Noget

helt tilsvarende har man fundet i en landsomfattende undersøgelse, så det er næppe nogen tilfældighed.[58]

Figur 8.4.14.. Procent af unge i Ny Herning kommune der ryger dagligt, drikker sig fulde mindst en gang om måneden mv., set i forhold til niveauet af social kapital i deres klasse

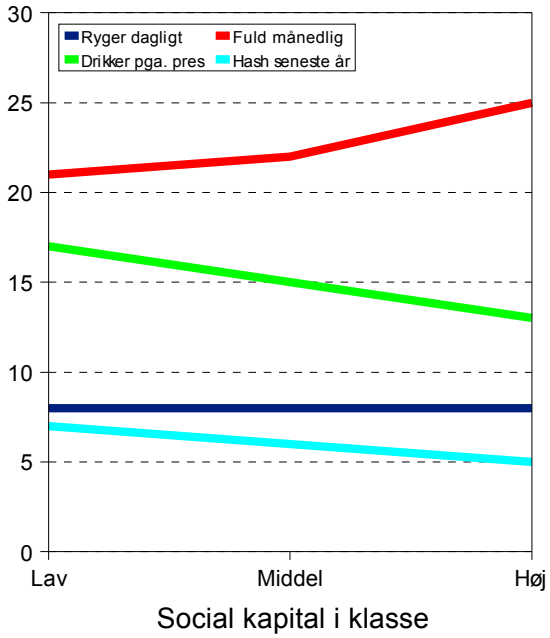

Forklaringen synes at være den såre simple, at jo bedre man har det sammen, jo oftere mødes man, og desto mere fester man – og sådan som festkulturen er indrettet i Danmark er dette at være sammen og især at feste nøje forbundet med at drikke alkohol – også blandt unge.

En nærmere analyse viser, at den gunstige effekt, øget social kapital har på involvering i overgreb, primært er direkte og kun sekundært via en reduktion af de sociale overdrivelser på dette område. Effekten på sociale overdrivelser vedrørende andres unges brug af rusmidler er i særdeleshed meget minimal. Skal man forsøge at påvirke involvering i overgreb via ændring i sociale overdrivelser på dette område *og* brug af rus- og nydelsesmidler som

[58] Balvig, ovf. cit., s. 114-117.

tobak, alkohol og narkotika i det hele taget, så er det nødvendigt med foranstaltninger, der supplerer tiltag rettet mod den sociale kapital, som eksempelvis *social pejling*.[59]

Det siges sommetider, at den sociale del af skolens og skoleklassernes liv får for stor plads i forhold til det faglige. Så abstrakt som denne påstand er formuleret her – og som den ofte formuleres – er den selvfølgelig svær at tage stilling til. Det kan i hvert fald siges, at et vist niveau af social kapital er en forudsætning for, at der overhovedet kan ske en faglig indlæring. Det kan måske oven i købet siges, at social kapital i klasseværelset er et meget vigtigt redskab i undervisningen, dvs. at jo større den sociale kapital, desto bedre bliver den faglige indlæring.

Figur 8.4.15. Procent af unge i Ny Herning kommune der aldrig pjækker, føler de tilhører den tredjedel i klassen der klarer sig bedst mv., set i forhold til niveauet af social kapital i deres klasse

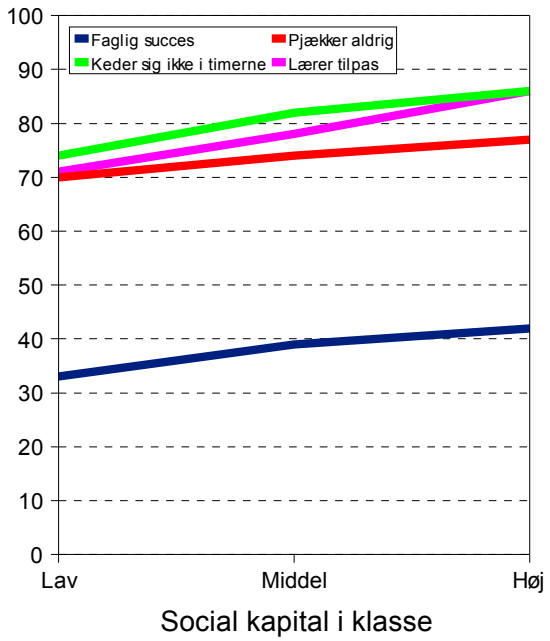

Af figur 8.4.15 fremgår det således, at jo højere den sociale kapital er i en klasse, desto oftere er eleverne til stede i klasseværelser (pjækker mindre), desto sjældnere keder de sig i

[59] www.socialpejling.dk

timerne, desto mere tilfredse er de med lærernes faglige krav til dem (= synes hverken de er for store eller for små), og desto bedre oplever de, at de klarer sig fagligt set.

Figur 8.4.16. Procent af unge i Ny Herning kommune der har megen selvtillid, er veloplagt det meste af tiden mv., set i forhold til niveauet af social kapital i deres klasse

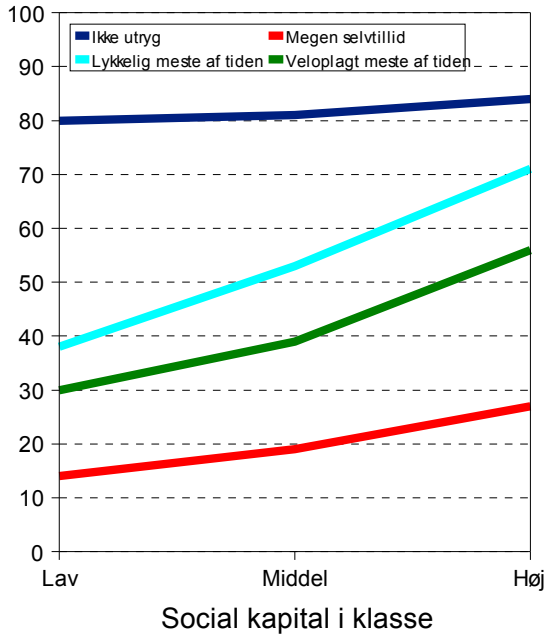

Spørgsmålet om social kapital i klassen skal rundes af med at fremhæve det problematiske i – i hvert fald udelukkende – at se denne som et redskab, det være sig til kriminalitetsforebyggelse eller faglig indlæring/oplæring. Social kapital er et vigtigt mål i sig selv. Social kapital er et andet ord for trivsel og mellemmenneskelighed. Det skal unge naturligvis også have mulighed for at opleve der, hvor de er. Af figur 8.4.16 kan man se, *hvor* kraftigt social kapital er knyttet til "det gode liv". I de klasser, hvor der er et højt niveau af social kapital, er der flere, der føler sig trygge overalt, end i de klasser hvor niveauet er relativ lavt. Der er langt flere, der føler, at de har megen selvtillid, langt flere der det mest af tiden føler sig veloplagte, og langt flere der det meste af tiden føler sig lykkelige.

8.5. Vold i samfundet

Som en overordnet konklusion på undersøgelsen kan man vel for det første sige, at undersøgelsen viser, at fysiske overgreb er undtagelsen i de unges herninggenseres liv. Syv ud af ti har ikke på nogen måde, det være sig som offer eller gerningsperson, været involveret i nogen form for fysiske overgreb inden for det seneste år. Hvis der er nogen forskel, går den i retning af, at de unge i Midtjylland er (endnu) mindre involveret i vold mv. end unge i Danmark som helhed eller i hvert fald unge i København.

For det andet viser undersøgelsen, at det i almindelighed er mere meningsfuldt at tale om involvering i fysiske overgreb end at sondre mellem ofre for og gerningspersoner til sådanne overgreb. Der findes "rene ofre", og der findes "rene gerningspersoner", men i de fleste situationer er det vanskeligt at udskille sådanne rene typer. Oftest er man både det ene og det andet, og det er de samme processer og baggrundsfaktorer, der ligger bag.

For det tredje kan man sige, at unges involvering i vold afspejler samfundets holdninger og indretning. Det er naturligvis de unge, der personligt er ansvarlige i de enkelte situationer for, hvad der er foregået og konsekvenserne heraf, men de holdninger, der ligger bag, og de baggrundsfaktorer der har været på spil, kan næppe hævdes at være nogen, de unge selv har valgt i et "frit valg på alle hylder". Følgende generelle forhold er især identificeret som omdrejningspunkter for en diskussion af, hvordan "ungdomsvolden" kan mindskes og forebygges:

- de traditionelle kønsroller der stadig for drenge og mænd placerer forventninger til dem om bl.a. at være handlingsorienterede, udadreagerende, aggressive og ærekære

- de pædagogiske strukturer og processer i vore skolesystemer, der er ansvarlige for erhvervelse og oplevelse af faglig succes

- den sociale kapital især, men ikke alene, i folkeskolens klasser, herunder manglen på sociale kontrakter der minimerer frasortering, udskilning og marginalisering

- de sociale overdrivelser blandt unge, og i tilknytning hertil den problemfokusering ”problemløserne” praktiserer i stedet for ressourcefokusering

- den vold de unge omgives af fra det voksne samfund, det være sig indhold i massemedier og computerspil, hvor ”vold som handlingsalternativ” holdes intakt i ens forestillingsverden, samt den konkrete vold/tvang fra andre opdragere

De enkelte punkter skal ikke udbygges nærmere. De sammenfatter, hvad undersøgelsen viser, og supplerer i stikordsform med nogle vigtige problemstillinger som eksempelvis vold i medierne, som den gennemførte undersøgelse ikke i sig selv kan kaste nærmere lys over. Ligeså vigtigt det er at bemærke sig, hvilke punkter der optræder på listen, ligeså vigtigt er det at bemærke sig, hvilke der ikke gør det. Det er således ikke tilfældigt, at der ikke findes en række punkter om fritidstilbud, den mulige betydning af sport, foreningsdeltagelse mv. Det er heller ikke tilfældigt, at der ikke optræder ”lokale” faktorer, altså forhold for Herning som sådan eller inden for forskellige dele af eller institutioner i Herning. Det skyldes, at der ikke er fundet sådanne forhold af betydning for forklaring af niveau for fysiske overgreb eller variationer heri.

Her skal alene – som afslutning – tages et enkelt punkt op, nemlig betydningen af ”andre opdragere” og den tvang eller vold, der kan finde sted i forbindelse med opdragelse. Hermed slutter vi, hvor de unge starter deres liv – og hvor den vigtigste påvirkning gennem en lang årrække af deres liv finder sted, i familien.

Vold begået af forældre over for deres børn diskuteres oftest i forhold til ganske små børn og generelt set i det hele taget ikke så ofte som tidligere. I 1997 blev den såkaldte revselsesret endeligt afskaffet i Danmark. Den manglende offentlige debat om emnet kunne får én til at tro, at forældres vold over for især større børn hører en fjern fortid til. Der er næppe heller tvivl om, at nutidens børn og unge er mindre udsat for at blive slået på mv. af deres forældre end tidligere, men det kan virke overraskende, at 7,4 pct. af de unge, der har deltaget i undersøgelsen, og som stort set alle er teenagere i alderen fra 13-16 år, inden for det seneste år

forud for udspørgningstidspunktet har været udsat for at blive slået på eller udsat for anden form for voldelig adfærd fra en eller flere af deres forældres side.

At blive slået på eller udsat for anden form for voldelig adfærd kan dække over meget forskelligartede hændelsesforløb, og gør det utvivlsomt også. Således som spørgsmål herom har været placeret i spørgeskemaet, er der imidlertid ikke megen tvivl om, at det for de nævnte 7,4 pct. ikke har drejet sig om tjat eller vold for sjov. I spørgsmålene umiddelbart forinden er vold afgrænset til at dreje sig om vold, hvor man er blevet sparket eller slået, så man fik mærker af det, der kunne ses, og at der var tale om noget, der var så slemt, at man blev bange.

Med hensyn til hvem, der kan have slået de unge, er dette i spørgsmålsformuleringerne blevet udstrakt til at omfatte ikke blot ens biologiske far og mor, men også eventuelle stedmødre/stedfædre. For nemheds skyld vil de eventuelle ”forældre”, der har slået, blive omtalt som ”far” og ”mor”.

At 7,4 pct. har været udsat for vold fra deres forældre inden for det seneste år, svarer til, at det i gennemsnit drejer sig om en eller to i hver skoleklasse. 5,9 pct. er blevet slået af deres far; 1,4 pct. endog flere gange. Det er imidlertid ikke alene fædrene, der slår: 3,4 pct. er blevet slået af deres mor, 0,7 pct. flere gange.

Tabel 8.5.1. Procentfordeling af de unge i Ny Herning kommune efter hvorvidt de inden for det seneste år er blevet slået på eller på anden måde udsat for voldelig adfærd fra deres forældres side

	Far slået	Mor slået	Far og/eller mor slået
Nej	87,4	92,6	84,3
Ja, men kun forud for seneste år	6,7	4,0	8,3
Ja, en gang	4,5	2,7	5,5
Ja, flere gange	1,4	0,7	1.9
I ALT	100,0	100,0	100,0

Hvis man har været udsat for vold fra forældrenes side, har det i de flestes tilfælde alene været den ene af forældrene, der har slået, men der er en kraftig forøget risiko for, at hvis man er blevet slået af den ene af forældrene, så er man også blevet slået af den anden. Hvor det kun er 2 pct. af de, der ikke er blevet slået af deres far, der er blevet slået af deres mor, så er det tæt ved hver tredje – 32 pct. – af de, der er blevet slået af deres far. Hvor det kun er 4 pct. af de, der ikke er blevet slået af deres mor, der ikke er blevet slået af deres far, så er det over halvdelen – 54 pct. – af de, der er blevet slået af deres mor. Hvis man er blevet slået af sin mor, er sandsynligheden altså større for, at man også er blevet slået af sin far, end at man ikke er det.

Drenge og piger er blevet lige hyppigt udsat for vold fra deres forældres side. De små forskelle der findes, også med hensyn til hvem man er blevet slået af, er ikke statistisk signifikante.

Man kunne forvente at forældres vold mod deres børn ville aftage med alderen, men dette viser sig ikke at være tilfældet. De 16-årige er præcis lige så ofte blevet slået af deres mor eller far som de 13-årige. Opgjort på klassetrin viser der sig en svag tendens til, at eleverne i 10. klasse i noget mindre omfang har været udsat for vold fra forældrenes side end eleverne i 7., 8. og 9. klasse.

Der findes en meget stærk sammenhæng mellem at blive udsat for vold i hjemmet på den ene side og unges involvering i fysiske overgreb i ungdomsmiljøet på den anden. Forældres vold er altså, hvad man vanligvis plejer at kalde for en betydelig *risikofaktor*. Mens 28 pct. af de unge, der ikke inden for det seneste år er blevet udsat for vold fra forældrenes side, har været involveret i fysiske overgreb i ungdomsmiljøet, er det dobbelt så mange, og derved mere end hver anden – 56 pct. – af de unge, der er blevet slået af deres forældre, jf. figur 8.5.1.

Figur 8.5.1. Procent unge i Ny Herning kommune der inden for det seneste år har været *involveret* i fysiske overgreb i ungdomsmiljøet, set i forhold til om de i den samme periode har været udsat for vold el.lign. fra forældrenes side

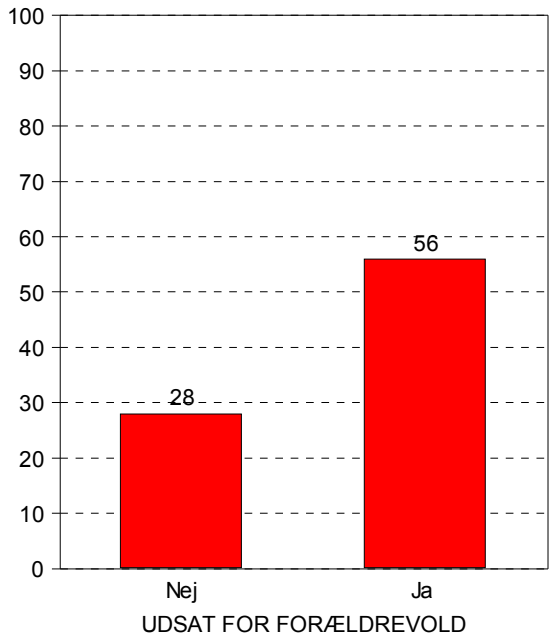

Den stærke sammenhæng gør sig gældende for såvel risikoen for at blive udsat for fysiske overgreb fra andre unge som for selv at udøve dem. Som figur 8.5.2 viser, er det 21 pct. af de unge, der ikke har været udsat for forældrevold, der er blevet udsat for fysiske overgreb i ungdomsmiljøet, mens det er mere end dobbelt så mange – 46 pct. – af de unge, der er blevet slået af forældrene.

Figur 8.5.2. Procent unge i Ny Herning kommune der inden for det seneste år har været *udsat* for fysiske overgreb fra andre unge, set i forhold til om de i den samme periode har været udsat for vold el.lign. fra forældrenes side

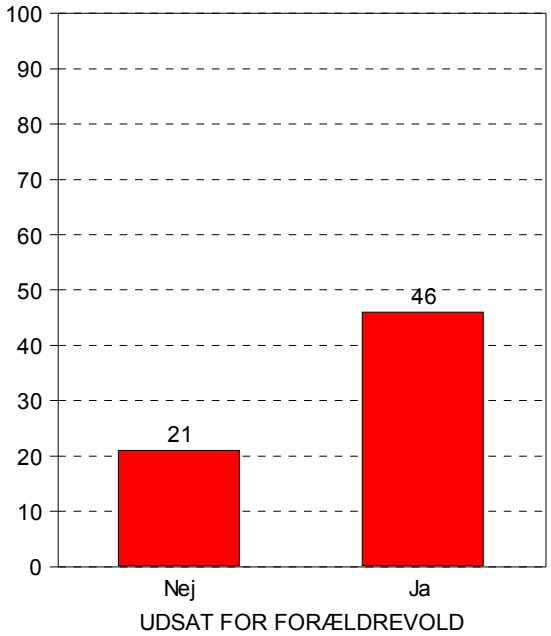

Figur 8.5.3 viser, at hvor det er 14 pct. af de unge, der ikke har været udsat for forældrevold, der selv har begået fysiske overgreb mod andre unge, er det mere end hver tredje – 34 pct. – af de unge, der er blevet slået på af en eller begge forældre.

Figur 8.5.3. Procent unge i Ny Herning kommune der inden for det seneste år har *begået* fysiske overgreb mod andre unge, set i forhold til om de i den samme periode har været udsat for vold el.lign. fra forældrenes side

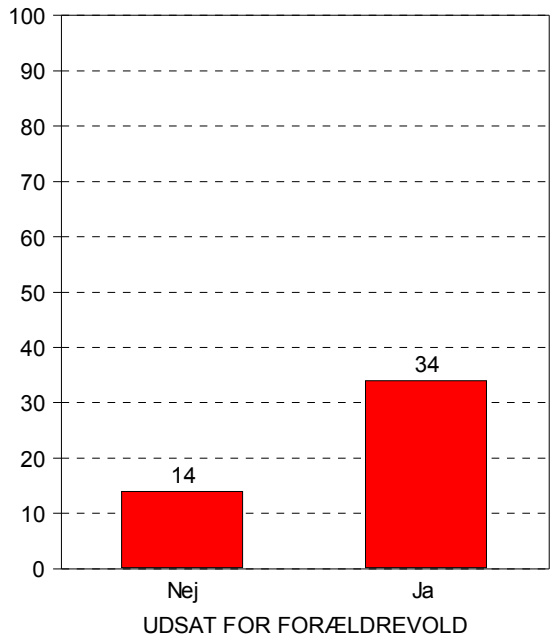

Overrisikoen, for at unge involveres i fysiske overgreb i ungdomsmiljøet, øges med forældrevoldens *aktualitet* og *intensitet/hyppighed*. De unge, der er blevet slået af deres forældre inden for det seneste år, viser sig at have en større risiko for at blive involveret i fysiske overgreb i ungdomsmiljøet end de unge, der er blevet slået, men hvor det ikke er sket inden for det seneste år. Ligeledes udviser de unge, der flere gange er blevet udsat for forældrevold inden for det seneste år, en større risiko for at blive involveret i fysiske overgreb i ungdomsmiljøet, end de unge der "kun" er blevet udsat en enkelt gang, jf. figur 8.5.4. I denne figur er sammenhængen illustreret i forbindelse med vold fra faderens side, men sammenhængen er den samme med vold fra moderens side. Blandt de unge, der inden for det seneste år flere gange er blevet slået af deres far (eller stedfar/mors kæreste), er vi helt oppe på, at 62 pct. har været involveret i fysiske overgreb i ungdomsmiljøet i den samme periode. Figur 8.5.5 og 8.6.6 viser de tilsvarende sammenhænge for henholdsvis udsat for og begåelse af fysiske overgreb i ungdomsmiljøet.

Figur 8.5.4. Procent unge i Ny Herning kommune der inden for det seneste år har været *involveret* i fysiske overgreb i ungdomsmiljøet, set i forhold til om de i den samme periode har været udsat for vold el.lign. fra deres fars side

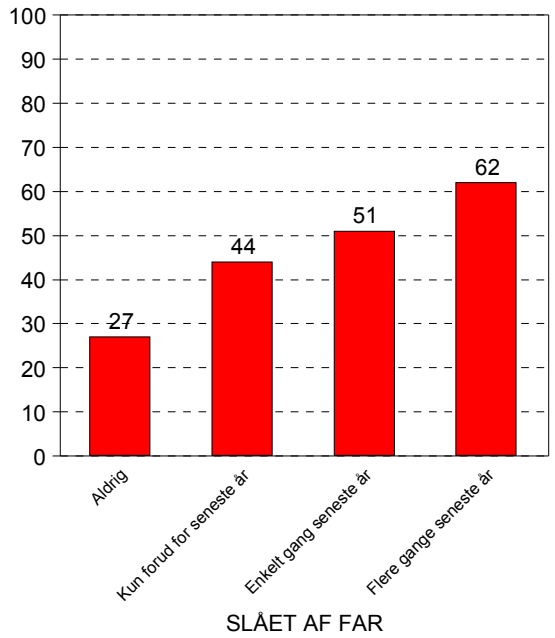

Figur 8.5.5. Procent unge i Ny Herning kommune der inden for det seneste år har været *udsat* for fysiske overgreb i ungdomsmiljøet, set i forhold til om de i den samme periode har været udsat for vold el.lign. fra deres fars side

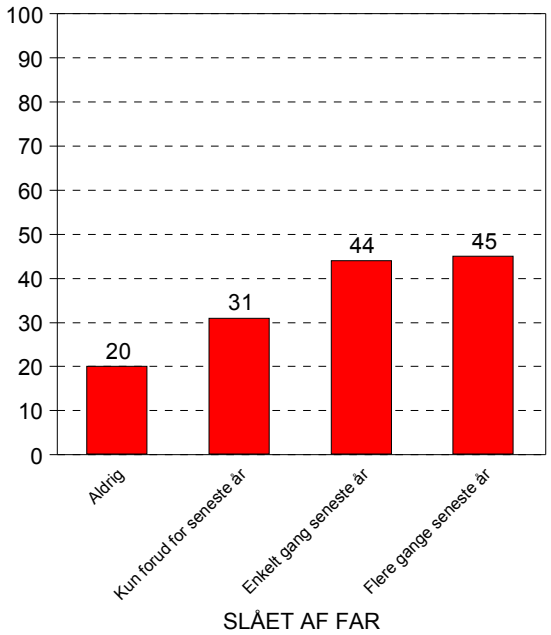

Figur 8.5.6. Procent unge i Ny Herning kommune der inden for det seneste år har *begået* fysiske overgreb på andre unge, set i forhold til om de i den samme periode har været udsat for vold el.lign. fra deres fars side

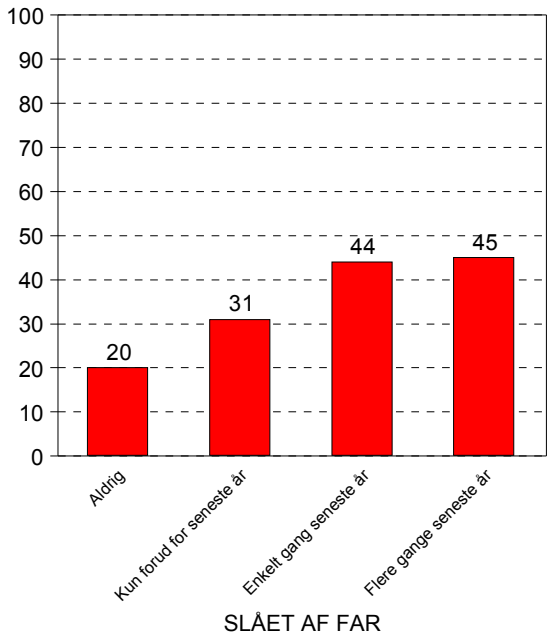

Det har været foreslået, at sammenhængen måske især kunne skyldes, at nogle forældre straffer deres børn fysisk, når de får kendskab til, at børnene har udøvet vold el.lign. over for andre unge. Vi ved i undersøgelsen ikke noget om de nærmere omstændigheder ved den forældrevold, de unge har været udsat for, og vi kender heller ikke til tidsrækkefølgen for forældrevold og involvering i fysiske overgreb i ungdomsmiljøet. Det kan imidlertid fastslås med sikkerhed, at hovedforklaringen på den stærke sammenhæng ikke er forældres afstraffelse af deres børn i forbindelse med børnenes begåelse af vold el.lign. Dette fremgår allerede af det hidtil fremlagte, hvor man kan se, at sammenhængen mellem forældrevold og ungdomsvold er lige så stærk med hensyn til udsatheden for sidstnævnte som med hensyn til begåelse af den. Endvidere har vi prøvet at kigge på de "rene ofre", altså dem der ikke selv har udøvet vold el.lign., men alene er blevet udsat. Også for denne gruppe viser sammenhængen sig at være stærk. De unge, der har været udsat for forældrevold, har langt oftere være "rene ofre" i ungdomsmiljøet for overgreb her. Eksempelvis har 7 pct. af de unge, der ikke har været udsat for forældrevold, været "rene ofre" for vold i ungdomsmiljøet, men 12 pct. af de unge, der er blevet slået af deres forældre.

Det er bemærkelsesværdigt, at sammenhængene med forældrevold generelt set er lige så stærke for udsatheden for overgreb i ungdomsmiljøet som for begåelse af overgreb i dette miljø. Det er endnu en gang en understregning af, at rollen som offer og rollen som gerningsperson i mange situationer ikke kan adskilles.

Den stærke sammenhæng mellem forældrevold og overgreb unge imellem gør sig gældende for samtlige de former for overgreb, vi har set på og belyst i undersøgelsen: Vold, trusler, røverier, seksuelle krænkelser, trusler via sms og chat samt mobning. Den er lidt svagere ved udsathed for røveri og udsathed for mobning, men dog stadig statistisk signifikant. Gennemgående er det en faktor tre, der er på spil: Tre gange så mange af dem der har været udsat for forældrevold, sammenlignet med dem hvor dette ikke har været tilfældet, har krænket andre unge seksuelt. Tre gange …, har begået vold over for andre unge. Tre gange …, er blevet truet af andre unge. Osv. Osv.

Opgør vi det i handlinger bliver sammenhængen endnu stærkere, fordi de, der er blevet udsat for forældrevold, begår og udsættes for flere af de enkelte former for overgrebshandlinger end de ofre for og gerningspersoner til vold i ungdomsmiljøet, der ikke er blevet udsat for forældrevold. Eksempelvis har de unge, der har været voldelige over for andre unge, og som er blevet udsat for forældrevold, i gennemsnit foretaget 3,8 voldshandlinger i det seneste år, mens gennemsnittet for de unge "voldsmænd", der ikke har været udsat for forældrevold, er 2,9.

Sammenhængen mellem at blive udsat for overgreb fra forældrenes side og de unges egen udsathed over for overgreb fra andre end forældrene og begåelse af sådanne overgreb er ofte blevet betegnet som et klassisk eksempel på social arv. At benævne sammenhængen for social arv er imidlertid en overdrivelse og misvisende. Som tallene viser, er det jo ikke tilnærmelsesvis alle, der udsættes for vold i hjemmet, som involveres i fysiske overgreb i ungdomsmiljøet, ligesom der er mange, der involveres i fysiske overgreb i ungdomsmiljøet, som ikke er blevet slået eller udsat for anden form for vold i hjemmet. 44 pct. af de unge, der har været udsat for vold fra forældrenes side det seneste år, er *ikke* blevet udsat for og

har heller ikke begået nogen form for fysiske overgreb i ungdomsmiljøet. 86 pct. (!) af de unge, der har været involveret i fysiske overgreb i ungdomsmiljøet, er *ikke* blevet slået el.lign. af deres forældre det seneste år. Tæller vi overgrebs*handlinger* frem for personer, og ser vi på voldshandlinger fra forældrenes side *nogensinde*, er det stadig over halvdelen af de fysiske overgreb i ungdomsmiljøet, der ikke har ramt eller er begået af en ung, der er blevet udsat for forældrevold.

Forældrevold er altså en markant risikofaktor, ikke et forhold der arves socialt på linie med formuegoder. Hvad det er ved forældrevold, der forklarer, at de ramte børns risiko øges betragteligt for at blive involveret i overgreb i ungdomsmiljøet, kan ikke udledes af den gennemførte undersøgelse, men det kan siges – hvilket også er vigtigt – at det synes at være en faktor med en egen selvstændig betydning. Det synes at være selve forældrenes brug af vold, der i en eller anden grad har gennemslag, og ikke alene andre forhold ved forældrene eller børnene som forældrevold så at sige kunne være et passivt ledsagefænomen til. Man kunne f.eks. tænke sig, at lav forældrestatus og/eller problemer i skolen kunne disponere for såvel forældrevold som ungdomsvold uden at denne forældrevold og ungdomsvold så reelt havde noget med hinanden at gøre. Ved at holde disse og en række lignende faktorer konstant har vi kunnet konstatere, at der vedblivende er en stærk direkte sammenhæng mellem forældrevold og unges involvering i fysiske overgreb.

En af de mekanismer, der synes at forklare i hvert fald noget af sammenhængen mellem forældrevold og ungdomsvold er, at det at blive udsat for vold fra forældrene "installerer" vold som en mulig løsningsmodel hos børnene sammen med en opfattelse af, at man ikke skal finde sig i noget. Det er sådan man kan (skal?) gøre, hvis der opstår problemer. I undersøgelsen finder vi således ikke signifikante forskelle i selve grundholdningen til vold mellem unge der har været udsat for forældrevold og unge der ikke har det, jf. tabel 8.5.2.

Tabel 8.5.2. Procent af de unge i Ny Herning kommune med bestemte meninger om vold, set i forhold til om de har været udsat for forældrevold

	Udsat for forældrevold seneste år	
	Nej	Ja
Helt uenig i: "*Vold er noget af det værste jeg ved.*"	11	13
Helt enig: "*Uden vold ville dagligdagen være mere kedelig.*"	4	6
Helt enig i: "*Det er sejt at være rocker.*"	3	3
Helt enig i: "*Kan man slå fra sig, vinder man kammeraternes respekt.*"	8	13
Helt enig i: "*Hvis nogen finder på at slå mig, så slår jeg igen.*"	30	47

Der er samme grad af afsky over for vold, men de forældrevoldsramte mener noget oftere end andre, at man kan vinde kammeraternes respekt, hvis man kan slå fra sig, og især at man skal slå igen, hvis andre slår.

En anden mekanisme, der kan bidrage til en forklaring på sammenhængen mellem forældrevold og ungdomsvold er den frustration og usikkerhed, der kan være en følge af at blive udsat for fysiske overgreb fra forældrenes side, en frustration og usikkerhed som igen kan betyde, at man har vanskeligt ved at styre sit temperament mv. og bliver mere ømskindet og hudløs. 47 pct. af de forældrevoldsramte unge erklærede sig enige i følgende påstand: "*Når jeg virkelig er uenig med nogen, kan jeg godt have vanskeligt ved at styre mit temperament.*" Blandt de unge, der ikke havde været udsat for forældrevold, var det kun hver tredje, 33 pct. Tilsvarende var det 46 pct. af de forældrevoldsramte, der erklærede sig enige i påstanden: "*Når jeg er vred, gør andre bedst i at holde sig langt væk fra mig.*", og kun 35 pct. af de ikke-forældrevoldsramte.

Tabel 8.5.3. Procent af de unge i Ny Herning kommune med bestemte meninger om dem selv og deres liv, set i forhold til om de har været udsat for forældrevold

	Udsat for forældrevold seneste år	
	Nej	Ja
Har de sidste 4 uger følt sig veloplagte det meste af tiden	45	39
Har de sidste 4 uger følt sig lykkelige det meste af tiden	59	45
Har lav selvtillid	43	33
Har inden for de seneste 12 måneder spillet fuld uden at være det	9	16
Har inden for de seneste 12 måneder drukket mere end de havde lyst til, fordi de følte sig presset af dem, de var sammen med	6	11

Af tabel 8.5.3 fremgår det, at de unge, der er blevet udsat for vold fra forældrenes side, føler sig mindre oplagte og lykkelige, har mindre selvtillid og handler mere usikkert og uselvstændigt i forskellige situationer, end unge der ikke er blevet udsat for forældrevold.

Et tredje bud på en mekanisme, der kan bidrage til at forklare sammenhængen mellem forældrevold og ungdomsvold er, at vold i hjemmet kan påvirke forestillingerne om, hvor udbredt vold er. Det kunne være nærliggende at antage, at børn og unge der udsættes for vold i hjemmet, vil få en opfattelse af vold som mere udbredt, end de børn og unge der ikke oplever vold på hjemmefronten. Man kunne altså tænke sig, at forældrevold forstærker de tidligere nævnte sociale overdrivelser vedrørende voldens udbredelse i samfundet.

Figur 8.5.7. De unge i Ny Herning kommunes gennemsnitsgæt på hvor mange i deres klasse, blandt deres jævnaldrende i Herning og blandt deres jævnaldrende i København, der har begået vold over for andre unge seneste 12 måneder, set i forhold til om de er blevet udsat for vold fra deres far

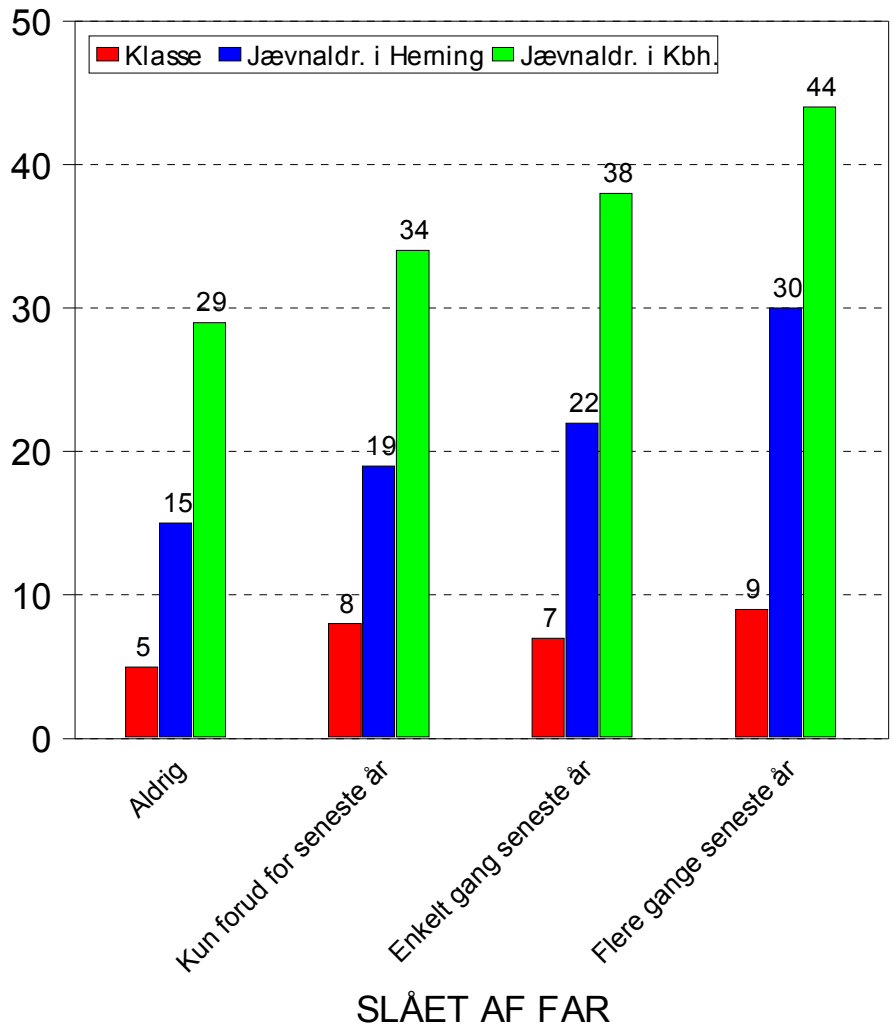

Dette synes at være tilfældet. Mens de unges opfattelse af, hvor mange der har begået vold i den klasse, de går i, og hvor de jo kender forholdene og personerne godt, ikke er påvirket af, om de har været udsat for forældrevold eller ej, så er dette tilfældet, når det drejer sig om deres opfattelse af jævnaldrende, jf. figur 8.5.7. Det er fremgået af det tidligere, at det faktiske antal unge, der begår vold i løbet af et år, er 8 pct. Unge, der ikke har været udsat for vold fra faderens side nogensinde, tror, det er 15 pct. Unge, der har været udsat for vold fra

faderens side, men hvor det ligger længere tilbage end det seneste år, tror, det er 19 pct. Unge, der inden for det seneste år er blevet slået el.lign. af deres far, tror, det er 22 pct. Unge, der flere gange er blevet slået af deres far inden for det seneste år tror, at tæt ved hver tredje, 30 pct., af deres jævnaldrende har begået vold.

Tabel 8.5.4. Procent af de unge i Ny Herning kommune der ofte hygger sig sammen med forældrene mv., set i forhold til om de har været udsat for vold fra faderens side

	Slået af far			
	Aldrig	Kun forud for seneste år	En gang seneste år	Flere gange seneste år
Har det godt med sin far	81	46	51	14
Har det godt med sin mor	85	68	67	45
Forældre tager sig tit god tid til at høre på en, hvis man har noget man gerne vil fortælle eller diskutere med dem	69	44	43	23
Fortæller tit til forældre, hvad man har oplevet i dagens løb	24	16	13	4

	Slået af far			
	Aldrig	Kun forud for seneste år	En gang seneste år	Flere gange seneste år
Forældre fortæller tit, hvad de har oplevet i dagens løb	19	14	9	5
Hygger sig tit sammen med forældre på hverdage	40	28	15	12
Hygger sig tit sammen med forældre i weekender	45	33	26	24
Skændes tit med forældre om at hjælpe til derhjemme	15	22	23	49
Skændes tit med forældre om måden der tales til dem på	13	19	32	40
Skændes tit med forældre om, hvordan man holder orden på sine ting	22	27	40	48
Skændes tit med forældre om, at de ikke synes man er nok hjemme	8	13	17	21

Den fysiske vold i familier, hvor forældre slår deres børn, er ikke et isoleret fænomen. Det er familier, der også i øvrigt tenderer til at have et mindre varmt forhold mellem forældre og børn, et højere konfliktniveau og mindre fællesskab. Det fremgår tydeligt af tabel 8.5.4. Det er ikke ualmindeligt, at der i teenagerfamilier forekommer skænderier om, hvordan der holdes orden på værelser osv. Knapt hver fjerde af de unge, 22 pct., der aldrig har været udsat for at blive slået af deres far, skændes tit med deres forældre herom – men for unge, der er blevet slået af deres far flere gange inden for det seneste år, er det tæt ved hver anden, 48 pct. Mere end to ud af tre, 69 pct., af de unge, der ikke har været udsat for at blive slået af deres far, synes, at deres forældre tit tager sig godt tid til at høre på dem, når de har noget, de gerne vil fortælle eller diskutere med forældrene. Blandt de unge, der er blevet slået af deres far flere gange inden for det seneste år, er det mindre end hver fjerde, 23 pct.

Det hævdes ofte, at overgreb mod børn – herunder vold mod børn – kan forekomme og forekommer i alle former for familier, også i "de fine": hos de rige, de veluddannede osv. Det er givetvis også fuldstændig korrekt. Alligevel er det næppe et fuldstændig "frit valg på alle hylder". Der er nogen, der skubbes mere over i risikozonen end andre, præcis som når det drejer sig om ungdomsvold. Af de mulige forhold, dette kunne tænkes at være, viser den gennemførte undersøgelse, at "udlændighed" næppe generelt set er et af dem. Af de unge, der har været udsat for forældrevold, er 93 pct. født i Danmark. Blandt de unge, der ikke har været udsat for forældrevold, er det 94 pct. De tilsvarende procenter for (begge) forældre født i Danmark er 89 og 88. Heller ikke urbanisering synes at gøre nogen forskel. Forældrevolden er lige lidt/meget udbredt blandt eleverne på Herning byskoler som på oplandsskolerne og skolerne i de små kommuner. Et forhold, der derimod især synes at kunne skubbe forældre i retning af risikozonen, er manglende overskud i deres eget liv og i deres indbyrdes forhold, psykisk, socialt og materielt. 40 pct. af de forældrevoldsramte unge bor ikke hos deres biologiske far og mor over for 25 pct. af de unge, der ikke har været udsat for forældrevold. 16 pct. af de forældrevoldsramte unge vurderer deres forældres indtægter til at ligge blandt den dårligst stillede tredjedel, for de ikke-forældrevoldsramte unge er det 8 pct., der har denne vurdering. 41 pct. af de forældrevoldsramte unge har indtryk af, at deres forældre har problemer med at få pengene til at slå til, blandt de ikke-forældrevoldsramte unge

er det kun 21 pct. Hver fjerde af de unge (24 pct.), der inden for det seneste år er blevet slået flere gange af deres far, har en oplevelse af, at forældrene næsten altid har problemer med økonomien, mens det kun er en ud af halvtreds (2 pct.) af de unge, der aldrig er blevet slået af deres far.

Vold er en social relation og ligesom man kan finde forhold ved forældrene, der skubber dem i retning af risikozonen med hensyn til at slå, kan man finde forhold ved deres børn, der bidrager hertil. Det viser sig, at det, der især bringer en teenager i risikozonen for at blive udsat for vold fra forældrenes side – alt andet lige – er problemer med skole og lektier, jf. tabel 8.5.5.

Tabel 8.5.5. Procent af de unge i Ny Herning kommune der pjækker fra skole mv., set i forhold til om de har været udsat for vold fra faderens side

	Slået af far			
	Aldrig	Kun forud for seneste år	En gang seneste år	Flere gange seneste år
Oplever sig som tilhørende den tredjedel i klassen, der klarer sig dårligst	6	9	14	19
Ligeglad med eller bryder sig decideret ikke om at gå i skole	24	37	35	38

	Slået af far			
	Aldrig	Kun forud for seneste år	En gang seneste år	Flere gange seneste år
Pjækker af og til eller tit fra skole	23	43	38	50
Skole har henvendt sig til forældre pga. problemer	24	35	41	43
Synes de fleste lærere stiller for store krav	8	11	16	19
Keder sig i de fleste af timerne	16	24	27	43
Skændes tit med forældre om skole og lektier	6	15	17	23

Det er ikke muligt at sige noget sikkert omkring årsag og virkning, men blandt de unge, der er blevet slået, især unge der er blevet slået flere gange, er der et relativt stort antal unge, der pjækker fra skolen, ikke synes om at gå i skole, klarer sig fagligt set dårligt, skændes med forældre om lektier osv. Man kan gætte på, at der bag nogle af de frustrationer, som forældre der slår, har, udover deres eventuelle egen mangel på overskud i deres livssituation, ligger en alvorlig bekymring for, hvordan det skal gå deres børn, når situationen nu er den, at de ikke passer skolearbejdet og klarer sig dårligt der.

Figur 8.5.8. Nogle faktorer og deres sammenhæng med vold

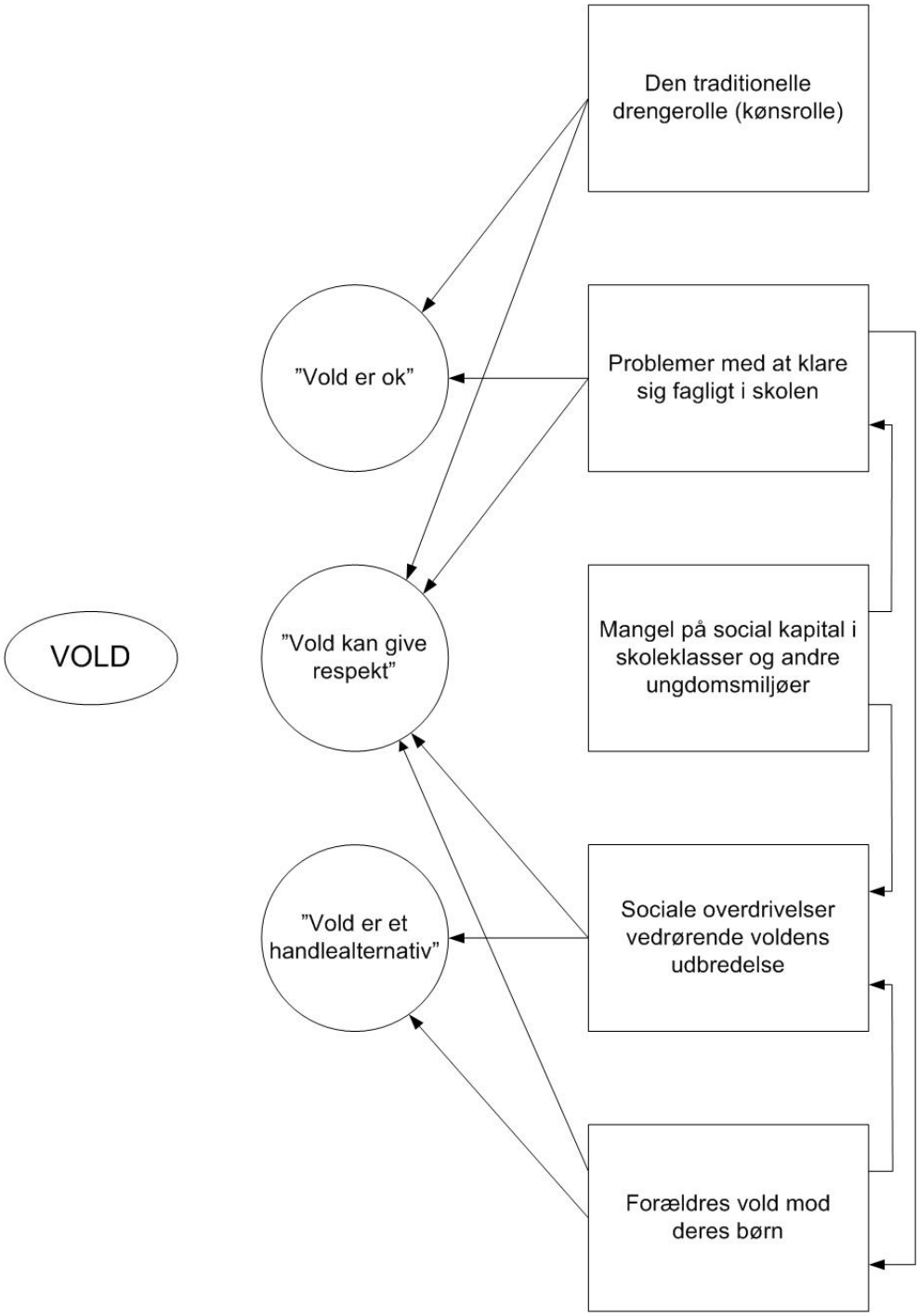

Med udgangspunkt i de fem forhold, der blev fremhævet ved indledningen til indeværende afsnit er nogle af de vigtigste sammenhænge, der er fundet og påpeget, søgt sammenfattet i figur 8.5.8. Det kan virke uoverskueligt og besværligt. Det er det egentlig ikke, for essensen

er vel den helt banale, at vold formindskes ved at behandle andre mennesker bedre – varmere, mere støttende, mere tillidsfuldt og mere integrerende – end vi gør i dag – og ved at give andre mennesker bedre muligheder og betingelser for at have det godt, kunne behandle hinanden godt og klare sig godt, hvad enten det er i skoleklassen, familien, fodboldklubben eller et helt fjerde sted, hvor mennesker er sammen – eller burde være det.. Og så fravriste mandsrollen sin romantiske forbindelse med individuel konkurrence, kamp, mod, uafhængighed og andre tilsvarende egocentriske kendetegn.

Appendiks

Det anvendte spørgeskema

Ungdomsundersøgelsen

2006

Spørgeskemaet skal bruges til en undersøgelse af unges fritid, holdning til skolen m.v., samt vold. Over 3.000 elever på skoler i Ny Herning kommune deltager i undersøgelsen.

Din besvarelse skal være anonym. Det er derfor vigtigt, at du *ikke* skriver navn eller lignende på skemaet. Besvarelserne vil blive talt op på København Universitet, og spørgeskemaerne vil herefter blive brændt. Husk at der heller *ikke* skal navn eller lignende på den konvolut, du afleverer skemaet i!

De fleste spørgsmål kan besvares ved at sætte et X
i en af de firkantede bokse: ☐

Hvis du ikke kan finde et svar, der passer dig, kan du i stedet skrive dit svar ud for spørgsmålet.

Nogle spørgsmål er lavet sådan, at du skal skrive dit svar på den linie, der er tegnet.

Sørg for at alle spørgsmål bliver besvaret. Der er afsat god tid til besvarelsen.

Spørg din lærer, hvis der er noget, du er i tvivl om.

Med venlig hilsen

Flemming Balvig
Københavns Universitet
Sct. Peders Stræde 19
1453 København
Tlf. 3532 3325

1. Er du dreng eller pige?

☐ Dreng

☐ Pige

---

2. Hvor gammel er du?

_____ år gammel

---

3. Hvilken klasse går du i?

☐ 7. klasse

☐ 8. klasse

☐ 9. klasse

☐ 10. klasse

---

4. Er du født i Danmark?

☐ Ja

☐ Nej, jeg er født i _____

---

5. Er dine forældre født i Danmark?

☐ Ja, både min far og min mor

☐ Kun min far, min mor er født i _____

☐ Kun min mor, min far er født i _____

☐ Nej ingen af dem. De er født i _____

---

6. Bor du hos begge dine forældre?

- ☐ Hos min mor og min far
- ☐ Skiftevis hos min mor og min far
- ☐ Hos min mor alene
- ☐ Hos min far alene
- ☐ Hos min mor + en anden end min far
- ☐ Hos min far + en anden end min mor
- ☐ Andre

---

7. Bor du på en institution (børnehjem, behandlings-hjem, ungdoms-pension eller lignende)?

- ☐ Ja, det gør jeg nu
- ☐ Nej, men jeg har boet på en institution
- ☐ Nej, men der har været tale om, at jeg skulle det.
- ☐ Nej, og der har heller aldrig været tale om det

---

8. Hvordan bor du?

- ☐ I lejlighed
- ☐ I rækkehus
- ☐ I villa / parcelhus
- ☐ På gård
- ☐ Andet

---

9. Hvad laver din far / stedfar for tiden (ham du bor hos)

- ☐ Har arbejde
- ☐ Er arbejdsløs
- ☐ Er hjemmegående
- ☐ Er under uddannelse
- ☐ Er pensionist / på efterløn
- ☐ Andet
- ☐ Bor ikke sammen med far eller stedfar

10. Hvad laver din mor / stedmor for tiden (hende du bor hos)

- ☐ Har arbejde
- ☐ Er arbejdsløs
- ☐ Er hjemmegående
- ☐ Er under uddannelse
- ☐ Er pensionist / på efterløn
- ☐ Andet
- ☐ Bor ikke sammen med mor eller stedmor

---

11. Hvilken indtægts-gruppe tror du, at dem eller den du bor hos tilhører?
(Hvis du bor skiftevis hos din far og din mor, så skriv ud for svaret, hvem det gælder)

- ☐ Den tredjedel, som tjener *mest*
- ☐ Den tredjedel, som tjener *mindst*
- ☐ Den tredjedel, der ligger *midt imellem*

---

12. Har du gået på andre skoler end denne her?

- ☐ Nej
- ☐ Ja, hvor mange andre? _____ I hvilken klasse kom du til den her skole? I _____ klasse

---

13. Får du special-undervisning eller støtte-undervisning?

- ☐ Ja
- ☐ Nej, men jeg har tidligere fået det
- ☐ Nej, men der har været tale om, jeg skulle have det
- ☐ Nej, og der har heller aldrig været tale om det

---

14. Hvad synes du om at gå i skole?

- ☐ Vældig godt
- ☐ Temmelig godt
- ☐ Ligeglad
- ☐ Bryder jeg mig ikke om

---

15. Synes du, at lærerne kræver for meget af dig?

- ☐ Alle
- ☐ De fleste af dem
- ☐ Nogle af dem
- ☐ Ingen af dem

---

16. Synes du, at du lærer nok i skolen?

- ☐ Nej, for lidt
- ☐ Ja, tilpas
- ☐ Ja, for meget

---

17. Hvordan klarer du dig i klassen?

- ☐ Blandt den tredjedel, der klarer sig *bedst*
- ☐ Blandt den tredjedel, der klarer sig *dårligst*
- ☐ Blandt den tredjedel, der ligger *midt imellem*

---

18. Hvor populær synes du selv, du er i din klasse?

- ☐ Jeg tilhører den *mest* populære tredjedel
- ☐ Jeg tilhører den *mindst* populære tredjedel
- ☐ Jeg tilhører dem *midt i mellem*

---

19. Keder du dig i timerne?

- ☐ I alle timerne
- ☐ I de fleste af timerne
- ☐ I nogle af timerne
- ☐ Aldrig

---

20. Synes du, man skulle bruge mere tid på de praktiske fag i skolen?

- ☐ Ja, meget mere
- ☐ Ja, noget mere
- ☐ Passende som det er
- ☐ Nej, tværtimod

---

21. Pjækker du fra skole?

- ☐ Aldrig
- ☐ Af og til
- ☐ Tit

---

22. Har skolen henvendt sig til dine forældre (eller dem du bor hos), fordi der var problemer i skolen?

- ☐ Nej
- ☐ Ja, hvilke problemer var der? _____

---

23. Ved du, hvad du gerne vil lave, når du er færdig med skolen?

- ☐ Nej
- ☐ Ja. Hvad? _____

---

24. Hvornår regner du med at ville afslutte din skolegang? (sæt ét kryds for sluttrin)

- ☐ 9. klasse
- ☐ 10. klasse
- ☐ Gymnasiet
- ☐ HH/HTX eller lignende

---

25. Har du nogensinde været udsat for mobning eller drilleri fra dine klassekammerater, så du har haft lyst til at blive hjemme fra skole?

- ☐ Nej, aldrig
- ☐ Ja, 1 gang
- ☐ Ja, et par gange
- ☐ Ja, mange gange

---

26. Har *du inden for det seneste år* været udsat for mobning eller drilleri fra dine klassekammerater, så du har haft lyst til at blive hjemme fra skole?

- ☐ Nej
- ☐ Ja, 1 gang
- ☐ Ja, et par gange
- ☐ Ja, mange gange

---

27. Er der nogen her på skolen, der er på nakken af dig?

- ☐ Nej, ingen
- ☐ Ja, en eller to
- ☐ Ja, flere

---

28. Føler du dig holdt udenfor af de andre elever i klassen?

- ☐ Ja, ofte
- ☐ Ja, engang imellem
- ☐ Nej, aldrig

---

29. Er <u>de fleste</u> af dine venner og kammerater: (Sæt kun ét kryds)

- ☐ Nogen, der er ældre end dig selv
- ☐ Nogen, der er på samme alder som dig selv
- ☐ Nogen, der er yngre end dig selv
- ☐ Jeg er mest sammen med voksne
- ☐ Jeg er mest alene

---

30. Er de fleste af dine venner og kammerater: (Sæt kun ét kryds)

- ☐ Fra din klasse
- ☐ Fra den skole du går på, men ikke fra din klasse
- ☐ Nogen, der går på en anden skole
- ☐ Er mest alene
- ☐ Andet

---

31. Hvordan er dit forhold til dine klassekammerater i almindelighed?

- ☐ Vældigt godt
- ☐ Godt
- ☐ Tåleligt
- ☐ Mindre godt
- ☐ Dårligt

---

32. Hvor mange gode venner har du i din klasse?

- ☐ Ingen
- ☐ En enkelt
- ☐ 2-5
- ☐ Mere end 5

---

33. Hvor mange fra din klasse kan du godt lide at være sammen med?

- ☐ Ingen
- ☐ En enkelt
- ☐ 2-5
- ☐ Mere end 5

---

34. Synes du, at man er god eller dårlig til at hjælpe hinanden i din klasse?

- ☐ Virkelig god
- ☐ God
- ☐ Hverken god eller dårlig
- ☐ Dårlig
- ☐ Virkelig dårlig

---

35. Hvor mange fra din klasse tror du, ville hjælpe dig, hvis du fik brug for det?

- ☐ Ingen
- ☐ En enkelt
- ☐ 2-5
- ☐ Mere end 5

---

36. Hvor mange fra din klasse ville du kunne betro en vigtig hemmelighed?

- ☐ Ingen
- ☐ En enkelt
- ☐ 2-5
- ☐ Mere end 5

---

37. Hvor mange fra din klasse tror du, ville snyde dig, hvis de kunne komme til det?

- ☐ Ingen
- ☐ En enkelt
- ☐ 2-5
- ☐ Mere end 5

---

38. Hvordan vil du vurdere din egen selvtillid?

- ☐ Jeg har ikke særlig meget selvtillid
- ☐ Jeg har selvtillid, men den kunne være bedre
- ☐ Min selvtillid er OK
- ☐ Jeg har meget selvtillid

---

39. Sæt kryds de 3 steder, hvor du er mest sammen med dine venner og kammerater:

- ☐ Hjemme hos mig selv
- ☐ Hjemme hos dem
- ☐ På fællesarealer uden for hjemmet (boldbane, græsplæner og lignende)
- ☐ På gaden
- ☐ På grillbar, cafeteria, burgerbar
- ☐ I klubber, ungdomsskole og lignende
- ☐ På cafe
- ☐ Er mest alene
- ☐ Andre steder

---

40. Sparer du noget op af de lommepenge, du får?

- ☐ Nej, jeg får ikke lommepenge
- ☐ Nej, jeg bruger dem alle sammen
- ☐ Ja, jeg sparer lidt op
- ☐ Ja, jeg sparer en hel del op

---

41. Har du lønnet arbejde efter skoletid?

- ☐ Nej
- ☐ Ja, op til 2 timer om ugen
- ☐ Ja, 2 og op til 5 timer om ugen
- ☐ Ja, 5 og op til 10 timer om ugen
- ☐ Ja, 10 og op til 15 timer om ugen
- ☐ Ja, 15 timer eller mere om ugen

---

42. Sparer du noget op af de penge du tjener ved arbejde efter skoletid?

- ☐ Har ikke lønnet arbejde efter skoletid
- ☐ Nej, jeg bruger dem alle sammen
- ☐ Ja, jeg sparer lidt op
- ☐ Ja, jeg sparer en hel del op

---

43. Hvor mange penge har du i alt til rådighed om måneden? (lommepenge + eventuelt udbetalt løn)

- ☐ Under 100 kr.
- ☐ 100 - 199 kr.
- ☐ 200 – 299 kr.
- ☐ 300 – 399 kr.
- ☐ 400 – 499 kr.
- ☐ 500 – 749 kr.
- ☐ 750 – 999 kr.
- ☐ 1.000 – 1.499 kr.
- ☐ 1.500 – 1.999 kr.
- ☐ 2.000 kr. eller mere

---

44. Hvad bruger du dine penge til? (sæt ét kryds i hver række)

	Ingen/lidt	En del	De fleste
Diskoteker, værtshuse o.lign.	☐	☐	☐
Private fester	☐	☐	☐
Slik, sodavand, burgere, grillmad, tobak eller lignende	☐	☐	☐
Underholdning (biograf, videofilm, DVD'ere, CD'ere, blade osv.)	☐	☐	☐
Interesser (hobbyting, sportsudstyr, bøger, musikinstrumenter, computerspil, billetter til koncerter og sportskampe mv.)	☐	☐	☐
Større ting (cykel, knallert, møbler, musikanlæg, computer, playstations mv.)	☐	☐	☐
Beklædning (tøj, sko osv.)	☐	☐	☐
Transport i dagligdagen (bus, tog, knallert mv.)	☐	☐	☐
Rejser (weekend- og ferieture)	☐	☐	☐
Opsparing	☐	☐	☐

45. Hvis du fik 10.000 kr., som du selv måtte bestemme over, hvad ville du så bruge dem til? (sæt ét kryds i hver række)

	Ingen/lidt	En del	De fleste
Diskoteker, værtshuse o.lign.	☐	☐	☐
Private fester	☐	☐	☐
Slik, sodavand, burgere, grillmad, tobak eller lignende	☐	☐	☐
Underholdning (biograf, videofilm, DVD'ere, CD'ere, blade osv.)	☐	☐	☐
Interesser (hobbyting, sportsudstyr, bøger, musikinstrumenter, computerspil, billetter til koncerter og sportkampe mv.)	☐	☐	☐
Større ting (cykel, knallert, møbler, musikanlæg, computer, playstations mv.)	☐	☐	☐
Beklædning (tøj, sko osv.)	☐	☐	☐
Transport i dagligdagen (bus, tog, knallert mv.)	☐	☐	☐
Rejser (weekend- og ferieture)	☐	☐	☐
Opsparing	☐	☐	☐

46. Skal du hjælpe til med arbejdet derhjemme (rengøring, opvask og lignende)?

☐ Nej

☐ Ja, jeg skal hjælpe lidt til derhjemme

☐ Ja, jeg skal hjælpe meget til derhjemme

47. Har du inden for de sidste 12 måneder alene eller sammen med andre drillet eller mobbet en anden elev, så han eller hun blev ked af det?

- ☐ Nej
- ☐ Ja, 1gang
- ☐ Ja, et par gange
- ☐ Ja, mange gange

---

48. Hvordan mennesker oplever fritiden, er forskelligt fra person til person. Her er det din personlige oplevelse af din fritid, det drejer sig om. Kryds af i den boks, som passer bedst med din opfattelse. (Sæt ét kryds i hver række)

	Helt uenig	**Lidt uenig**	**Lidt enig**	**Helt enig**
a. Det største problem med fritiden er at få tiden til at gå	☐	☐	☐	☐
b. Det største problem med fritiden er at få tiden til at slå til	☐	☐	☐	☐
c. Følelsen af, at jeg ikke ved, hvad jeg skal stille op med mig selv, overvælder mig i fritiden	☐	☐	☐	☐
d. Det er i fritiden, livet skal leves	☐	☐	☐	☐
e. Mange af det ting, jeg laver i min fritid, gør jeg for at glemme mine problemer	☐	☐	☐	☐
f. Man skal sørge for at bruge sin fritid til at lære noget, man kan bruge senere hen	☐	☐	☐	☐
g. Der laves for lidt her i kommunen, man kan gå til i sin fritid.	☐	☐	☐	☐
h. De voksne bestemmer meget over, hvad jeg skal bruge min fritid til	☐	☐	☐	☐
i. Skolerne interesserer sig for lidt for at lave noget, man kan bruge sin fritid til	☐	☐	☐	☐
j. Jeg vil gerne skille mig ud fra mængden	☐	☐	☐	☐

49. Har du inden for de sidste 12 måneder spillet fuld, uden at du egentlig var det?

- ☐ Nej
- ☐ Ja, 1 gang
- ☐ Ja, flere gange

---

50. Har du inden for de sidste 12 måneder drukket mere end du havde lyst til, fordi du følte dig presset af dem, du var sammen med?

- ☐ Nej
- ☐ Ja, 1 gang
- ☐ Ja, flere gange

---

51. Hvor ofte inden for de sidste 4 uger har du følt dig veloplagt og fuld af liv?

- ☐ Hele tiden
- ☐ Det meste af tiden
- ☐ En del af tiden
- ☐ Lidt af tiden
- ☐ På intet tidspunkt

---

52. Hvor ofte inden for de sidste 4 uger har du været lykkelig?

- ☐ Hele tiden
- ☐ Det meste af tiden
- ☐ En del af tiden
- ☐ Lidt af tiden
- ☐ På intet tidspunkt

---

53. Er du medlem af en idrætsforening/idrætsklub?

- ☐ Ja
- ☐ Nej

---

54. Er du medlem af et spejderkorps?

- ☐ Ja
- ☐ Nej

---

55. Er du medlem af en ungdomsklub?

- ☐ Ja
- ☐ Nej

---

56. Går du i ungdomsskole?

- ☐ Ja
- ☐ Nej

---

57. Har du indtryk af, at dine forældre (dem du bor hos) har økonomiske problemer?

- ☐ Nej, de klarer det meget godt økonomisk
- ☐ De har sommetider problemer med at få pengene til at slå til
- ☐ Ja, de har næsten altid problemer med at få pengene til at slå til

---

58. Hvor ofte sker det på en <u>typisk hverdag</u> at du er sammen med dine forældre (dem du bor hos) i følgende situationer ….. (sæt ét kryds i hver række)

	aldrig	**sommetider**	**tit**
Spiser morgenmad sammen med dem	☐	☐	☐
Spiser frokost sammen med dem	☐	☐	☐
Spiser aftensmad sammen med dem	☐	☐	☐
Ser fjernsyn sammen med dem	☐	☐	☐
Hygger mig sammen med dem derhjemme	☐	☐	☐
Er sammen med dem, når de har besøg af andre voksne	☐	☐	☐
Går sammen med dem når de går på besøg hos andre	☐	☐	☐
Går ud sammen med dem ud til noget (sport, biograf el.lign.)	☐	☐	☐

59. Hvor ofte sker det i en typisk weekend at du er sammen med dine forældre (dem du bor hos) i følgende situationer ….. (sæt ét kryds i hver række)

	aldrig	sommetider	tit
Spiser morgenmad sammen med dem	☐	☐	☐
Spiser frokost sammen med dem	☐	☐	☐
Spiser aftensmad sammen med dem	☐	☐	☐
Ser fjernsyn sammen med dem	☐	☐	☐
Hygger mig sammen med dem derhjemme	☐	☐	☐
Er sammen med dem, når de har besøg af andre voksne	☐	☐	☐
Går ud sammen med dem når de går på besøg hos andre	☐	☐	☐
Går sammen med dem ud til noget (sport, biograf el.lign.)	☐	☐	☐

60. Skal du sige derhjemme, hvornår du kommer hjem, når du er ude om aftenen?

☐ Ja, altid/næsten altid

☐ Ja, sommetider

☐ Nej, aldrig/næsten aldrig

---

61. Skal du sige derhjemme, hvem du er sammen med, når du er ude om aftenen?

☐ Ja, altid/næsten altid

☐ Ja, sommetider

☐ Nej, aldrig/næsten aldrig

---

62. Skal du sige derhjemme, hvor du er henne, når du er ude om aftenen?

☐ Ja, altid/næsten altid

☐ Ja, sommetider

☐ Nej, aldrig/næsten aldrig

---

63. Synes du, at den eller de voksne du bor hos tager sig god tid til at høre på dig, hvis du har noget du gerne vil fortælle eller diskutere med dem?

- ☐ Aldrig
- ☐ Sommetider
- ☐ Tit

---

64. Plejer du om eftermiddagen eller aftenen at fortælle den eller de voksne du bor hos, hvad du har oplevet i dagens løb?

- ☐ Aldrig
- ☐ Sommetider
- ☐ Tit

---

65. Plejer den eller de voksne du bor hos, at fortælle dig hvad de har oplevet i dagens løb?

- ☐ Aldrig
- ☐ Sommetider
- ☐ Tit

---

66. Hvordan har du det med din far?

- ☐ Jeg har det godt med min far
- ☐ Jeg har det nogenlunde med min far
- ☐ Jeg har det ikke så godt med min far
- ☐ Jeg har ikke nogen far

---

67. Hvordan har du det med din mor?

- ☐ Jeg har det godt med min mor
- ☐ Jeg har det nogenlunde med min mor
- ☐ Jeg har det ikke så godt med min mor
- ☐ Jeg har ikke nogen mor

---

68. Hvor tit sker det, at du skændes med dine forældre … (sæt ét kryds i hver række)

	aldrig	sommetider	tit
Om skolen og lektier	☐	☐	☐
Om det tøj jeg har på eller gerne vil have på	☐	☐	☐
Om hvor meget jeg skal have i lommepenge	☐	☐	☐
Om hvad jeg bruger eller gerne vil bruge mine lommepenge til	☐	☐	☐
Om mine kammerater	☐	☐	☐
Om kærester	☐	☐	☐
Om hvad jeg skal hjælpe til med derhjemme	☐	☐	☐
Om at ryge	☐	☐	☐
Om at drikke spiritus eller øl	☐	☐	☐
Om hvad tid jeg skal være hjemme fra fester	☐	☐	☐
Om hvad tid jeg skal være hjemme almindelige aftener	☐	☐	☐
Om den måde jeg taler til dem på	☐	☐	☐
Om at jeg ikke er nok hjemme	☐	☐	☐

68. Hvor tit sker det, at du skændes med dine forældre … (fortsat)

	aldrig	sommetider	tit
Om fjernsynet	☐	☐	☐
Om det jeg vil lave, når jeg er færdig med folkeskolen	☐	☐	☐
Om den måde jeg behandler mine ting på	☐	☐	☐
Om hvor højt jeg spiller på radio, CD eller lignende	☐	☐	☐
Om hvordan jeg holder orden på mine ting, tøj, værelse o.lign.	☐	☐	☐
Om hvor meget tid jeg bruger på computere	☐	☐	☐

69. Hvad bruger du din fritid til? (sæt ét kryds i hver række)

	Aldrig	Sjæl-dent	2 – 3 gange om måne-den	1 gang om ugen	2 - 3 gange om ugen	Så godt som hver dag
Hvor ofte går du på bibliotek?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit ser du almindeligt TV?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit ser du lånt eller lejet video/DVD?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor ofte bruger du en computer?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit går du i biografen?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit går du i teateret?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit går du i kirke?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit går du til fest i en forening?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit går du til privat fest?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit går du på værtshuse?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor ofte går du på diskotek?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

69. Om fritiden (fortsat)

	Aldrig	Sjæl-dent	2 – 3 gange om måne-den	1 gang om ugen	2 - 3 gange om ugen	Så godt som hver dag
Hvor tit går du på burgerbar / grillbar / cafeteria?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit går du til møde el.lign. i spejderkorps?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit går du i ungdomsklub?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit går du på ungdomsskole?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit dyrker du selv sport i en forening?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit er du tilskuer til idrætsarrangementer? (på stadion, i haller osv.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit er du til festivaler eller koncerter hvor der er fri adgang?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit mødes du med dine kammerater i fritiden hjemme hos dig selv eller hos dem?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit er du sammen med dine kammerater på gaden, ved grillbar, i butikscentre, kiosk el. lign. uden at I foretager jer noget bestemt?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor tit kører du rundt på cykel eller knallert sammen med dine kammerater uden noget bestemt formål?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

70. Hvor meget er du sammen med dine venner og kammerater?

- ☐ I næsten al den fritid, jeg har
- ☐ Det meste af den fritid, jeg har
- ☐ I omkring halvdelen af fritiden
- ☐ Kun i en mindre del af fritiden
- ☐ Næsten ikke

---

71. Hvor ofte går du ud (er ikke hjemme) om aftenen?

- ☐ Hver aften
- ☐ De fleste aftener
- ☐ Et par gange om ugen
- ☐ En gang om ugen
- ☐ Meget sjældent

---

72. Hvor mange SMS-beskeder sender du i gennemsnit på en dag?

- ☐ Ingen
- ☐ 1-3
- ☐ 4-9
- ☐ 10-14
- ☐ 15-19
- ☐ 20 eller flere

---

73. Hvor mange SMS-beskeder får du i gennemsnit på en dag?

- ☐ Ingen
- ☐ 1-3
- ☐ 4-9
- ☐ 10-14
- ☐ 15-19
- ☐ 20 eller flere

74. Hvor tit går du til fester med andre unge (fx privatfester, skolefester, sodavandsdiskotek)?

- ☐ Flere gange om ugen
- ☐ En gang om ugen
- ☐ 2-3 gange om måneden
- ☐ Højest 1 gang om måneden
- ☐ Mindre end 1 gang om måneden
- ☐ Har ikke været til fest de sidste 12 måneder

75. Hvor ofte ryger du tobak?

- ☐ Jeg har aldrig røget tobak
- ☐ Jeg har kun prøvet det en gang
- ☐ Jeg har prøvet det et par gange
- ☐ Jeg ryger, men kun til fester
- ☐ Jeg ryger 1-5 cigaretter om dagen
- ☐ Jeg ryger 6-10 cigaretter om dagen
- ☐ Jeg ryger 11-20 cigaretter om dagen
- ☐ Jeg ryger mere end 20 cigaretter om dagen

76. Hvor ofte drikker du, så du føler dig rigtig fuld?

- ☐ Aldrig
- ☐ Sjældent
- ☐ 1-3 gange om måneden
- ☐ 1-2 gange om ugen
- ☐ Mindst 3 gange om ugen

77. Har du nogensinde brugt hash?

- ☐ Nej, overhovedet ikke
- ☐ Ja, en enkelt gang
- ☐ Ja, 2 gange
- ☐ Ja, 3 – 4 gange
- ☐ Ja, mere end 4 gange

---

78. Har du brugt hash *inden for det seneste år*?

- ☐ Nej, overhovedet ikke
- ☐ Ja, en enkelt gang
- ☐ Ja, 2 gange
- ☐ Ja, 3 – 4 gange
- ☐ Ja, mere end 4 gange

---

79. Hvor ofte chatter du på internettet (fx på hjemmesider som arto.dk eller lignende) med nogen, som du ikke kender i forvejen?

- ☐ Aldrig
- ☐ Sjældent
- ☐ Mindst en gang om måneden
- ☐ Mindst en gang om ugen
- ☐ Hver dag eller næsten hver dag

---

80. Har du inden for det seneste år fremsat trusler over for nogen via SMS eller chat?

- ☐ Nej, absolut ikke
- ☐ Nej, det tror jeg ikke
- ☐ Ja, en enkelt gang
- ☐ Ja, et par gange
- ☐ Ja, mange gange

---

81. Har du inden for det seneste år været <u>udsat</u> for *røveri* – dvs. at andre børn eller unge har truet eller tvunget dig til at aflevere penge eller nogle af dine ting?

- Det skal være sket inden for det seneste år
- De andre skal have beholdt pengene eller tingene

Tingene kan være tøj, mobiltelefon, musikafspiller, skateboard, rygsæk, spil, gameboy, cykel eller andre værdifulde ting

Kun ét svar

☐ Nej

☐ Ja. Skriv hvor mange gange: _____

---

82. Har du inden for det seneste år været <u>udsat</u> for *vold* fra andre børn eller unge?

- Nogen har sparket eller slået dig, så du fik mærker der kunne ses
- Volden skal have været så slem, at du blev bange
- Det skal være sket inden for det seneste år

Det skal være alvorligt – og handler ikke om almindeligt slagsmål eller noget, der er sket til sport, eller mens i legede

Kun ét svar

☐ Nej

☐ Ja. Skriv hvor mange gange: _____

---

83. Har du inden for det seneste år været <u>udsat</u> for *trusler* – dvs. at andre børn eller unge har truet dig med tæv, bank, vold eller lignende – men uden at gøre alvor af det?

- Truslerne skal have været så slemme, at du blev bange
- Det skal være sket inden for det seneste år

Kun ét svar

☐ Nej

☐ Ja. Skriv hvor mange gange: _____

---

84. Har du inden for det seneste år været udsat for at andre børn eller unge har *truet eller tvunget dig til noget dig seksuelt* – dvs. at de har taget på dig eller rørt på dig på en måde, som du synes overskred dine grænser - eller måske direkte har voldtaget dig eller forsøgt at voldtage dig?

- Krænkelserne skal have været så alvorlige, at det var meget ubehageligt
- Det skal være sket inden for det seneste år

Kun ét svar

☐ Nej

☐ Ja. Skriv hvor mange gange: _____ Hvad var det han/hun/de gjorde (sidste gang)?_____

_____

_____

_____

Hvis du ikke har været udsat for hverken røveri, vold, trusler eller seksuelle krænkelser, skal du gå videre til spørgsmål 86 på side 29.

_____

85. Hvordan foregik det?
Hvis du har været udsat for røveri, vold, trusler eller seksuelle krænkelser flere gange inden for det sidste år, skal du besvare spørgsmålet ud fra *sidste gang*, det skete for sig

	Røveri	**Vold**	**Trusler**	**Seksuel krænkelse**
Var der en eller flere der gjorde det? (sæt kun ét kryds i hver søjle)				
Der var én, der gjorde det……	☐	☐	☐	☐
Der var flere, der gjorde det.....	☐	☐	☐	☐
Var det drenge eller piger, der gjorde det? (sæt kun ét kryds i hver søjle)				
Dreng(e)……	☐	☐	☐	☐
Pige(r)……	☐	☐	☐	☐
Både dreng(e) og pige(r)……	☐	☐	☐	☐

	Røveri	Vold	Trusler	Seksuel krænkelse
Kendte du den eller dem, der gjorde det? (sæt kun ét kryds i hver søjle) (hvis flere: den eller dem du kendte bedst)				
Nej, slet ikke	☐	☐	☐	☐
Ja, nogen fra klassen	☐	☐	☐	☐
Ja, nogen fra skolen men ikke fra klassen	☐	☐	☐	☐
Ja, fra SFO, fritids-/ungdomsklub	☐	☐	☐	☐
Ja, fra sport eller anden hobbyaktivitet	☐	☐	☐	☐
Ja, fra området hvor jeg bor	☐	☐	☐	☐
Ja, set den eller dem før, men ved ikke mere om dem	☐	☐	☐	☐
Ja, fra et andet sted eller på en anden måde	☐	☐	☐	☐

Hvor gamle var den eller dem, der gjordet det? (sæt kun ét kryds i hver søjle) (hvis flere: den ældste)				
3 eller flere år yngre end mig	☐	☐	☐	☐
1-2 år yngre end mig	☐	☐	☐	☐
Omkring samme alder som mig	☐	☐	☐	☐
1-2 år ældre end mig	☐	☐	☐	☐
3 eller flere år ældre end mig	☐	☐	☐	☐

	Røveri	Vold	Trusler	Seksuel krænkelse
Har den eller de (eller nogen af dem) gjort det samme mod dig før? (sæt kun ét kryds i hver søjle)				
Nej, aldrig	☐	☐	☐	☐
Ja, en enkelt gang	☐	☐	☐	☐
Ja, to gange	☐	☐	☐	☐
Ja, tre gange eller flere	☐	☐	☐	☐
Hvor skete det? (sæt kun ét kryds i hver søjle)				
På skolen	☐	☐	☐	☐
På vej til eller fra skole	☐	☐	☐	☐
I fritids- eller ungdomsklub	☐	☐	☐	☐
På vej til eller fra fritids- eller ungdomsklub	☐	☐	☐	☐
På sportsplads eller i sportshal	☐	☐	☐	☐
På vej til eller fra sportsplads/ sportshal	☐	☐	☐	☐
Til eller i forbindelse med en privat fest	☐	☐	☐	☐
Til eller i forbindelse med en foreningsfest	☐	☐	☐	☐
På eller i forbindelse med besøg på diskotek, værtshus, cafe el.lign.	☐	☐	☐	☐
I en bebyggelse (lejlighed, et hus, kælder el.lign.)	☐	☐	☐	☐
I eller ved et offentligt transport-middel (bus eller tog)	☐	☐	☐	☐
Andet sted (men i Herning-området, dvs. i Ny Herning kommune)	☐	☐	☐	☐
Skete ikke i Herning-området (dvs. ikke i Ny Herning kommune)	☐	☐	☐	☐

	Røveri	Vold	Trusler	Seksuel krænkelse
Hvornår skete det? (sæt kun ét kryds i hver søjle)				
Mellem kl. 7 og 18 om dagen	☐	☐	☐	☐
Mellem kl. 18 og 22 om aftenen	☐	☐	☐	☐
Mellem kl. 22 og 7 om natten	☐	☐	☐	☐
Skete det på en hverdag? (sæt kun ét kryds i hver søjle)				
En hverdag	☐	☐	☐	☐
En weekend (fredag aften til søndag aften)	☐	☐	☐	☐
I en ferie	☐	☐	☐	☐
Var du alene eller sammen med andre, da det skete? (sæt kun ét kryds i hver søjle)				
Ja, alene.....……	☐	☐	☐	☐
Nej, sammen med andre.....	☐	☐	☐	☐
Tror du, at det det var tilfældigt, at det lige var dig, det gik udover? (sæt kun ét kryds i hver søjle)				
Ja, fuldstændig tilfældigt – det kunne have været enhver anden	☐	☐	☐	☐
Ikke fuldstændig tilfældigt, men kunne også have været en anden	☐	☐	☐	☐
Nej, ikke tilfældigt at det lige var/blev mig	☐	☐	☐	☐

	Røveri	Vold	Trusler	Seksuel krænkelse

Hvad tror du er grunden til, at du blev udsat for det? (sæt gerne flere kryds i hver søjle)

Uenighed, skænderi der udviklede sig	☐	☐	☐	☐
Hævn, misundelse, jalousi	☐	☐	☐	☐
Almindeligt drilleri, mobning	☐	☐	☐	☐
Regulært "overfald" der ikke havde noget med mig personligt at gøre	☐	☐	☐	☐
Den eller de følte nok, at det var mig, der havde startet	☐	☐	☐	☐
Den eller de følte nok, jeg havde været eller var provokerende	☐	☐	☐	☐

Synes du selv, at du var fuldstændig uden skyld i det, der skete? (sæt kun ét kryds i hver søjle)

Ja, fuldstændig uden skyld i det, der skete	☐	☐	☐	☐
Nej, jeg have nok en vis skyld i det, der skete	☐	☐	☐	☐
Nej, det var nok hovedsagelig min egen skyld	☐	☐	☐	☐

Var det nødvendigt med lægebehandling? (sæt kun ét kryds i hver søjle)

Ja, jeg blev behandlet af læge, sygeplejerske, på hospital el.lign.	☐	☐	☐	☐
Nej, jeg blev ikke behandlet af læge el.lign.	☐	☐	☐	☐

	Røveri	Vold	Trusler	Seksuel krænkelse

Er du blevet mere eller mindre bange for, hvad andre unge kan finde på at gøre ved dig, efter det skete? (sæt kun ét kryds i hver søjle)

Meget mere bange	☐	☐	☐	☐
Noget mere bange	☐	☐	☐	☐
Hverken mere eller mindre bange	☐	☐	☐	☐
Noget mindre bange	☐	☐	☐	☐
Meget mindre bange	☐	☐	☐	☐

Var den eller dem, der gjorde det, påvirket af alkohol? (sæt kryds for den mest påvirkede, hvis der var flere)

Ja, meget	☐	☐	☐	☐
Ja, noget	☐	☐	☐	☐
Nej, ikke så vidt jeg (be)mærkede det	☐	☐	☐	☐

Var den eller dem, der gjorde det, påvirket af andre stoffer og rusmidler end alkohol (narkotika, piller)? (sæt kryds for den mest påvirkede, hvis der var flere)

Ja, meget	☐	☐	☐	☐
Ja, noget	☐	☐	☐	☐
Nej, ikke så vidt jeg (be)mærkede det	☐	☐	☐	☐

Var du selv påvirket af alkohol da det skete? (Sæt kun ét kryds i hver søjle)

Ja, meget	☐	☐	☐	☐
Ja, noget	☐	☐	☐	☐
Nej	☐	☐	☐	☐

	Røveri	Vold	Trusler	Seksuel krænkelse
Var du selv påvirket af andre stoffer og rusmidler end alkohol (narkotika, piller), da det skete?				
Ja, meget	☐	☐	☐	☐
Ja, noget	☐	☐	☐	☐
Nej	☐	☐	☐	☐
Hvor alvorligt vil du alt i alt sige, det skete var for dig? (Sæt kun ét kryds i hver søjle)				
Ikke særligt alvorligt	☐	☐	☐	☐
Lidt alvorligt	☐	☐	☐	☐
Temmelig alvorligt	☐	☐	☐	☐
Meget alvorligt	☐	☐	☐	☐
Blev der brugt kniv, våben, flasker eller andre truende genstande? (Sæt kun ét kryds i hver søjle)				
Ja	☐	☐	☐	☐
Nej	☐	☐	☐	☐
Har dine forældre fået kendskab til det skete? (Sæt kun ét kryds i hver søjle)				
Nej, og jeg har heller ikke villet have de skulle vide det	☐	☐	☐	☐
Nej, men det er ikke fordi jeg ville have haft noget imod de fik det at vide	☐	☐	☐	☐
Ja, jeg har selv fortalt dem det – og de ville næppe have fået det at vide på anden måde, hvis jeg ikke havde fortalt det	☐	☐	☐	☐
Ja, jeg har selv fortalt dem det – men jeg ville ikke have gjort det, hvis det ikke var fordi jeg regnede med, at de alligevel ville få det at vide på anden måde	☐	☐	☐	☐
Ja, men de fik det at vide på en anden måde end ved at jeg selv fortalte dem det	☐	☐	☐	☐

	Røveri	Vold	Trusler	Seksuel krænkelse
Blev det anmeldt til politet? (Sæt kun ét kryds i hver søjle)				
Ja	☐	☐	☐	☐
Nej, men politiet fik kendskab til det på anden måde	☐	☐	☐	☐
Nej, politiet fik mig bekendt ikke noget at vide om det	☐	☐	☐	☐
Hvis ikke anmeldt: Hvorfor blev det ikke anmeldt? (gerne flere kryds i hver søjle)				
Det var ikke så alvorligt, at politiet skulle blandes ind i det	☐	☐	☐	☐
Blev truet til ikke at anmelde det	☐	☐	☐	☐
Jeg var bange for den/dem, der havde gjort det	☐	☐	☐	☐
Jeg ville ikke have mine forældre skulle vide det	☐	☐	☐	☐
Mine forældre ville gerne anmelde det, men jeg ville ikke have, de skulle gøre det	☐	☐	☐	☐
Jeg ville gerne havde det anmeldt, men mine forældre mente ikke, det skulle anmeldes	☐	☐	☐	☐
Jeg ville selv hævne det	☐	☐	☐	☐
Jeg ville selv ordne det, uden at blande politiet ind i det	☐	☐	☐	☐
Det var mine kammerater/venner der gjorde det og dem ville jeg ikke anmelde	☐	☐	☐	☐
Jeg syntes, det var flovt	☐	☐	☐	☐
Ville ikke have mine kammerater eller venner skulle vide det	☐	☐	☐	☐
Ville ikke have det skulle stå i avisen el.lign.	☐	☐	☐	☐
Politiet ville ikke gøre noget alligevel	☐	☐	☐	☐

86. Har du nogensinde været udsat for, at din far (eventuelt stedfar eller din mors kæreste) har slået dig eller på anden måde været voldelig over for dig?

- ☐ Aldrig
- ☐ Nej, ikke så vidt jeg kan huske
- ☐ Ja, en enkelt gang
- ☐ Ja, nogle få gange
- ☐ Ja, mange gange

Hvis du har været udsat for det, er det så sket *inden for det seneste år*?

- ☐ Ja, flere gange inden for det seneste år
- ☐ Ja, en enkelt gang inden for det seneste år
- ☐ Nej, kun sket forud for det seneste år

---

87. Har du nogensinde været udsat for, at din mor (eventuelt stedmor eller din fars kæreste) har slået dig eller på anden måde været voldelig over for dig?

- ☐ Aldrig
- ☐ Nej, ikke så vidt jeg kan huske
- ☐ Ja, en enkelt gang
- ☐ Ja, nogle få gange
- ☐ Ja, mange gange

Hvis du har været udsat for det, er det så sket *inden for det seneste år*?

- ☐ Ja, flere gange inden for det seneste år
- ☐ Ja, en enkelt gang inden for det seneste år
- ☐ Nej, kun sket forud for det seneste år

De næste spørgsmål drejer sig ikke om, hvad du har været udsat for, men hvad du selv har lavet:

88. Har du inden for det seneste år alene eller sammen med andre lavet *røveri* over for andre unge – altså truet eller tvunget dem til at aflevere penge eller nogle af deres ting?

- Det skal være sket inden for det seneste år
- Du eller I skal have beholdt pengene eller tingene

Tingene kan være tøj, mobiltelefon, musikafspiller, skateboard, rygsæk, spil, gameboy, cykel eller andre værdifulde ting

Kun ét svar

☐ Nej

☐ Ja. Skriv hvor mange gange: _____

---

89. Har du inden for det seneste år alene eller sammen med andre *været voldelig* mod andre børn eller unge?

- Sparket eller slået nogen, så de fik mærker der kunne ses
- Volden skal have været så slem, at de blev bange
- Det skal være sket inden for det seneste år

Det skal være alvorligt – og handler ikke om almindeligt slagsmål eller noget, der er sket til sport, eller mens i legede

Kun ét svar

☐ Nej

☐ Ja. Skriv hvor mange gange: _____

---

90. Har du inden for det seneste år alene eller sammen med andre *truet* andre børn eller unge med tæv, bank, vold eller lignende – men uden at gøre alvor af det?

- Truslerne skal have været så slemme, at de blev bange
- Det skal være sket inden for det seneste år

Kun ét svar

☐ Nej

☐ Ja. Skriv hvor mange gange: _____

---

91. Har du inden for det seneste år *truet eller tvunget andre børn eller unge til noget seksuelt* – dvs. har taget på dem eller rørt dem på en måde, som de synes overskred deres grænser?

- Det skal være noget, han eller hun som det gik udover syntes var meget ubehageligt
- Det skal være sket inden for det seneste år

Kun ét svar

☐ Nej

☐ Ja. Skriv hvor mange gange: _____

---

92. Synes du vold, trusler og røverier er et stort eller lille problem <u>på din skole</u>?

☐ Meget stort problem

☐ Stort problem

☐ Mellemstort problem

☐ Lille problem

☐ Slet ikke et problem

---

93. Synes du vold, trusler og røverier er et stort eller lille problem <u>på vej til og fra skole</u>?

☐ Meget stort problem

☐ Stort problem

☐ Mellemstort problem

☐ Lille problem

☐ Slet ikke et problem

---

94. Synes du vold, trusler og røverier er et stort eller lille problem <u>der, hvor du bor</u>?

☐ Meget stort problem

☐ Stort problem

☐ Mellemstort problem

☐ Lille problem

☐ Slet ikke et problem

---

95. Tror du, der er mere eller mindre vold, trusler og røverier på den skole, hvor du gå, sammenlignet med de fleste andre skoler i Ny Herning kommune?

- ☐ Meget mere
- ☐ Noget mere
- ☐ Omkring det samme
- ☐ Noget mindre
- ☐ Meget mindre

---

96. Tror du, der er mere eller mindre vold, trusler og røverier blandt unge i det område, hvor du bor, sammenlignet med de fleste andre steder i Ny Herning kommune?

- ☐ Meget mere
- ☐ Noget mere
- ☐ Omkring det samme
- ☐ Noget mindre
- ☐ Meget mindre

---

97. Er der nogle steder, du er bange for at være eller færdes (f.eks. skole, klub, bestemt butikscenter, boligområde, bestemt gade osv.) af frygt for at blive udsat for vold, trusler eller røverier fra andre unge?

- ☐ Nej
- ☐ Ja. Skriv så præcist som muligt hvor det er: _____

_____

_____

98. Hvor mange <u>i din klasse</u> tror du … (sæt ét kryds for hver linie)

	Ingen	Næsten Ingen	En del	Omkring halvdelen	De fleste	Næsten alle
ryger cigaretter hver dag	☐	☐	☐	☐	☐	☐
bliver fulde mindst en gang om måneden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
har prøvet at ryge hash det seneste år	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år selv har lavet røveri over for andre unge	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år selv har lavet vold over for andre unge	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år selv har truet andre unge med vold	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år selv eller sammen med andre har mobbet eller drillet klassekammerater, så disse må være blevet kede af det	☐	☐	☐	☐	☐	☐

99. Hvor mange <u>af dine venner</u> tror du … (sæt ét kryds for hver linie)

	Ingen	Næsten Ingen	En del	Omkring halvdelen	De fleste	Næsten alle
ryger cigaretter hver dag	☐	☐	☐	☐	☐	☐
bliver fulde mindst en gang om måneden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
har prøvet at ryge hash det seneste år	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år selv har lavet røveri over for andre unge	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år selv har lavet vold over for andre unge	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år selv har truet andre unge med vold	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år selv eller sammen med andre har mobbet eller drillet klassekammerater, så disse må være blevet kede af det	☐	☐	☐	☐	☐	☐

100. Hvor mange af dine <u>jævnaldrende her i den kommune hvor du bor</u> tror du … (sæt ét kryds for hver linie)

	Ingen	Næsten Ingen	En del	Omkring halvdelen	De fleste	Næsten alle
ryger cigaretter hver dag	☐	☐	☐	☐	☐	☐
bliver fulde mindst en gang om måneden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
har prøvet at ryge hash det seneste år	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år selv har lavet røveri over for andre unge	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år selv har lavet vold over for andre unge	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år selv har truet andre unge med vold	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år selv eller sammen med andre har mobbet eller drillet klassekammerater, så disse må være blevet kede af det	☐	☐	☐	☐	☐	☐

101. Hvor mange <u>af dine jævnaldrende i København</u> tror du … (sæt ét kryds for hver linie)

	Ingen	Næsten Ingen	En del	Omkring halvdelen	De fleste	Næsten alle
ryger cigaretter hver dag	☐	☐	☐	☐	☐	☐
bliver fulde mindst en gang om måneden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
har prøvet at ryge hash det seneste år	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år selv har lavet røveri over for andre unge	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år selv har lavet vold over for andre unge	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år selv har truet andre unge med vold	☐	☐	☐	☐	☐	☐
det seneste år selv eller sammen med andre har mobbet eller drillet klassekammerater, så disse må være blevet kede af det	☐	☐	☐	☐	☐	☐

102. For hver af de følgende episoder skal du tage stilling til, om du synes, *nogen burde anmelde det til politiet*, eller om man skal forsøge at klare det på anden måde (lade det skete være som det er, snakke om det, lade forældre, lærere eller andre voksne klare det, selv hævne sig el.lign.). Der er tale om unge på din egen alder (Sæt ét kryds ud for hver episode)

	Burde *helt sikkert* **anmeldes** *til politiet*	**Burde** *måske* **anmeldes** *til politiet*	**Burde** *nok ikke* **anmeldes** *til politiet*	**Burde** *helt sikkertikke* **anmeldes** *til politiet*
Per er fuld og skubber hårdt til Anders som han tilfældigvis passerer på gaden og som han ikke kender. Anders falder og skraber håndfladerne og kinden på asfalten	☐	☐	☐	☐
Line og Ida er veninder. Line er kæreste med Mikael. Ved en fest går Ida i seng med Mikael. Line bliver rasende og sparker Ida og slår hende i ansigtet med knyttede næver.	☐	☐	☐	☐
Rita og Hanne truer en ældre kvinde til at udlevere sin pung, der indeholder 120 kr.	☐	☐	☐	☐
Til en fest danser Peter og Anna tæt og kysser hinanden. De har begge fået meget at drikke. Anna går med med Peter hjem. Peters forældre er på ferie. De sætter sig i sofaen og drikker noget mere. De kysser, tager alt tøjet af og kæler for hinandens kønsorganer. Pludselig vil Anna ikke mere, men Peter siger, at man ikke pludselig kan stoppe her. Selv om Anna siger nej, gennemfører Peter samleje ved at lægge sig oven på hende og holde hendes arme fast. Peter trækker sig ud lige inden han får udløsning.	☐	☐	☐	☐
Kristoffer og Per truer nogle mindre elever til at give dem penge.	☐	☐	☐	☐
Niels og Erik er kommet op at skændes og kommer i slagsmål. Pludselig trækker Erik en kniv frem og siger: Jeg slår dig ihjel hvis du fortsætter. Niels løber væk.	☐	☐	☐	☐
Henrik går rundt med en ulovlig springkniv og lægger ikke skjul på at han gør det. Han kan godt lide at spille sej, og der er nogen, der er bange for ham.	☐	☐	☐	☐

	Burde ***helt sikkert*** **anmeldes** ***til politiet***	**Burde** ***måske*** **anmeldes** ***til politiet***	**Burde** ***nok ikke*** **anmeldes** ***til politiet***	**Burde** ***helt sikkertikke*** **anmeldes** ***til politiet***
Jens er ofte fræk. To af hans klassekammerater rotter sig sammen og tæver ham.	☐	☐	☐	☐
To klassekammerater sender Lars nogle ondskabsfulde SMSer, hvor de truer ham med tæv.	☐	☐	☐	☐
Kasper kommer somme tider i skole med blå mærker på kroppen. Enhver kan se, at han har fået bank, men han vil ikke snakke om det. Det er hans far, der slår ham.	☐	☐	☐	☐
En lærer bliver så irriteret over, at Torkild aldrig vil gøre, hvad der bliver sagt, at han stikker Torkild en på siden af hovedet.	☐	☐	☐	☐

103. Til slut nogle spørgsmål om, hvad synes du om voldsom adfærd blandt unge mennesker? (Sæt ét kryds for hver linie)

	Helt uenig	Lidt uenig	Lidt enig	Helt enig
Lidt vold nu og da er en del af at have det sjovt	☐	☐	☐	☐
Hvis nogen finder på at slå mig, så slår jeg igen	☐	☐	☐	☐
Uden vold ville dagligdagen være mere kedelig	☐	☐	☐	☐
Vold er noget af det værste, jeg ved	☐	☐	☐	☐
Kan man slå fra sig, vinder man kammeraternes respekt	☐	☐	☐	☐
Jeg tror jeg er mere imod vold end de fleste andre unge	☐	☐	☐	☐
Jeg tror at jeg er blevet mindre udsat for vold end de fleste andre unge	☐	☐	☐	☐
Jeg tror at jeg er lettere at provokere til vold end de fleste andre unge	☐	☐	☐	☐
Hvis jeg fik en kæreste, der slog mig bare en gang, ville det være slut med at være kæreste uanset hvad	☐	☐	☐	☐
Hvis en af mine venner er voldelig over for andre, vil jeg ikke være ven med ham/hende mere	☐	☐	☐	☐
Jeg synes, det er ret sejt at være rocker	☐	☐	☐	☐
Når jeg er vred, gør andre bedst i at holde sig langt væk fra mig	☐	☐	☐	☐
Når jeg virkelig er uenig med nogen, kan jeg godt have vanskeligt ved at styre mit temperament	☐	☐	☐	☐
Jeg tror at jeg har lavet mindre vold end de fleste andre unge	☐	☐	☐	☐
Kammeraternes mening betyder ofte mere for mig end de voksnes	☐	☐	☐	☐
Jeg bryder mig ikke om film, hvor der er meget vold	☐	☐	☐	☐
Jeg bryder mig ikke om computer-spil, hvor der er meget vold	☐	☐	☐	☐

Hvis du har kommentarer til spørgeskemaet eller undersøgelsen, så skriv dem her:

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

TAK FOR HJÆLPEN!